Biraz da Gurbet Düştü

MUSTAFA YILMAZ

BİRAZ DA GURBET DÜŞTÜ

Mustafa YILMAZ

Biraz da Gurbet Düştü

MUSTAFA YILMAZ

BİRAZ DA GURBET DÜŞTÜ

Copyright © Işık Yayınları, 2007
Bu eserin tüm yayın hakları Işık Ltd. Şti.'ne aittir.
Eserde yer alan metin ve resimlerin Işık Ltd. Şti.'nin önceden yazılı izni olmaksızın, elektronik, mekanik, fotokopi ya da herhangi bir kayıt sistemi ile çoğaltılması, yayımlanması ve depolanması yasaktır.

Editör
Ömer ÇETİNKAYA

Görsel Yönetmen
Engin ÇİFTÇİ

Kapak
İhsan DEMİRHAN

Sayfa Düzeni
Bekir YILDIZ

ISBN
978-975-278-228-0

Yayın Numarası
464

Basım Yeri ve Yılı
Çağlayan Matbaası
Sarnıç Yolu Üzeri Nu: 7 Gaziemir/İZMİR
Tel: (0232) 252 20 96
Mayıs 2007

Genel Dağıtım
Gökkuşağı Pazarlama ve Dağıtım
Merkez Mah. Soğuksu Cad. Nu: 31 Tek-Er İş Merkezi
Mahmutbey/İSTANBUL
Tel: (0212) 410 50 00 Faks: (0212) 444 85 96

Işık Yayınları
Emniyet Mahallesi Huzur Sokak Nu: 5
34676 Üsküdar/İSTANBUL
Tel: (0216) 522 09 99 Faks: (0216) 328 35 89
www.isikyayinlari.com

“Merhûme vâlidemin
aziz ruhuna ithafımdır”

İÇİNDEKİLER

Birinci Bölüm

GURBETTEKİ SILA

TAKDİM 9
ÖNSÖZ YERİNE 13
BİRAZ DA GURBET DÜŞTÜ 21
HAZIR MISINIZ? 25
ORADA BİR YER VAR UZAKTA 31
RÜYA İLE GELEN YİTİK 35
SİZ ÜZÜLMEYİNİZ EFENDİM! 41
VİCDANI KADAR İNSAN 49
SEBEPLERİN SUSTUĞU ANLAR 55

İkinci Bölüm

DOĞRU KAPININ ÖNÜNDE

ALÇAKLARIN SİNSİ SİLAHI: GIYBET 63
AŞKIN KANUNU 73
BAŞKALARI SEVİLMEYE DEĞMİYOR 81
DOĞRU KAPININ ÖNÜNDE BEKLEMEK 91
BİR AMANSIZ HASTALIK: YE'S 99

KULLUĞUN DİĞER ADI: TEVAZU 109
VARLIK BİR AYNADIR 119

Üçüncü Bölüm

GÖNÜL DİLİ

ATEŞİN DÜŞTÜĞÜ YER 127
BASİRET YOLU 133
BAYRAM MÜLÂHAZALARI 137
BİR VEFA BORCU 147
YÜZÜMÜZÜN AKI GEÇMİŞİMİZ 153
DÜN BUGÜN YARIN 159
EFENDİLER EFENDİSİ'NE ARZ-I HÂL 165
HAYATI ANLAMLI KILAN ŞEYLER YA DA İÇİMİZİN SESİ 171
HAYATIN ASİL GAYESİ 179
KUR'ÂN'IN İNSANLIĞA ÇAĞRISI 185
MESULİYET EKSENİNDE HAYAT 191
OKUN UCUNDAKİ ZEHİRLE GELEN ÖLÜM 197
SEYRİNE DOYUM OLMAYAN GÜLLER 211
SÖZ YERİNE 221
VARLIK VESİLESİ 227
YENİ HAYATLAR ve YENİLENMEYE MUHTAÇ RUH HAYATIMIZ 233
SAİD'E DESTAN 239

TAKDİM

MUĞTERİPLERDEN BİRİ VE GURBET BESTESİ

Gurbeti birkaç kat yaşayanlara verilen sıfat "muğterip". Bu kitabın yazarı da tıpkı arkadaşları gibi katlanarak yaşadı gurbeti. O hem kendi adına vatandan uzaklığın hasret ve hicranını yudumladı; hem de -kendisi "kürsüden gönüller"e hitap eden dertlinin yanında bulunmasına rağmen- dünyanın en ücra köşelerinde vazife yapan bahadırların bir yandan sılaya bir yandan da "Yâr"a olan özlemlerini duyup tattı. İşte bu kitap da; o iç içe duyguların kâğıda dökülmesiyle meydana geldi.

Evet; elinizdeki eser üç bölümden teşekkül ediyor.

Birinci Bölüm, Muhterem Fethullah Gülen Hocamız'ın hayatından canlı hatıralar,

İkinci Bölüm, şiir tahlilleri,

Üçüncü Bölüm ise Hocamız'ın en çok üzerinde durduğu değişik konularda ele alınmış makaleler.

Bir *"Takriz"* yazmak talebiyle böyle bir eserle karşılaşmam beni iki cihetten mesrur etti.

Evvelâ; Hocamız'ın hem ilminden hem de hâlinden istifade etmeye gayret gösteren genç bir arkadaşımızın bu ölçüde kuvvetli bir kaleme sahip bulunması.

İkincisi; şahsen hasretini çekip de o istikamette bir şey yapamamış olmayı kendi adıma bir vefasızlık sayıp cidden üzüldüğüm bir hususta gayret gösterilmesi.

Gönülden ifade etmeliyim ki, *kitabın birinci bölümünde,* Hocamız'ın manevî ve rûhî hayatından kesitler sunulması benim için gerçekten büyük bir sürûr vesilesi olmuştur. "Hocamız'ın nice kitapları ve konuşmaları zaten önümüzde." diye düşünenler olabilir. Fakat o konuşmaların zamanı, yeri, vesileleri ve en mühimi Hocamız'ın o andaki hâlet-î rûhiyesi, içinde kaynayıp duran ıstırabın simasına aksetmesi, gözlerinden süzülmesi gibi aksesuarlarıyla anlatılması herkese nasip olabilecek bir bahtiyarlık değil. Gönül bir taraftan buna sevinirken diğer taraftan da "Keşke o muhtevadaki yazılar daha fazla olabilseydi." diyor!

Evet, mesûliyetimizin ağırlığını, davamızın büyüklüğünü, ümmet-i Muhammed'in derdinin derinliğini, nihayet insanlığın ekserisinin hakkı-hakîkati bulamamış olmasının ıstırabını kelimeler ifade edemiyor. Onu ancak yaşayanların hâlinden, ıstırabından anlayabiliyorsunuz. Ben şahsen çok anladığımı söyleyemem ama Hocamız'ın tam gönlüme göre ortak olamadığım o hâli, o ıstırabı sineme zıpkın gibi saplanıyor desem, "Onun bu ıstırabına ortak olamamanın hesabını nasıl verebilirim/verebiliriz?" diye ciddi ciddi düşündüğümü söylesem herhalde mübalağa etmiş olmam. İşte tarifi çok zor o hâli dışarıya aktarabilecek kimselerin ancak o atmosferi yaşayan şahıslar olabileceğini düşünüyorum ki, bu eseri hazırlama faziletine nâil olan kardeşimizin de Allah'ın izniyle belli ölçüde bunu başarabildiği kanaatindeyim. Allah kendisinden razı olsun.

İkinci bölümde ise, veciz fakat vecizliğiyle beraber çok mana taşıyan, hacimli bir makaleyle ancak anlatılabilecek bir muhtevayı iki satıra sığdıran türden beyitlerin analizi yapılıyor. Evvela bu beyitlerde yer alan kelimeler açıklanıp tahlili yapıldıktan sonra o

beytin bünyesinde gizlediği konu; âyetler, hadisler, mütefekkir, müfessir ve mutasavvıflardan iktibaslar ve aynı muhtevadaki şiirlerle beslenerek fevkalâde doyurucu makaleler hâline getirilmiş. İktibas edilen âyet, hadis ve şiirler ifadenin akıcılığına hiç halel getirmeyecek, hiç rekâkete sebebiyet vermeyecek şekilde öylesine münasip bir şekilde yerleştirilmiş ki, insan "bin bârekellah" demekten kendini alamıyor.

Ayrıca hem ikinci hem de üçüncü bölümde, okuyucu; başta asıl kaynaklarımız Kur'ân ve Sünnet olmak üzere, İmam-ı Gazzalî, Râbiatü'l-Adeviyye, Cüneyd-i Bağdadî, Bişr-i Hafî, İbrahim b. Edhem, İmam Şafiî, Şehzade Bayezid, Nakiye Şerif Hanım, Fitnat Hanım, Süleyman Çelebi, Fuzûlî, Adnî, Recâizâde M. Ekrem, Alvar İmamı, M. Akif, Necip Fazıl, A. Ulvi Kurucu ve nihayet Üstad Bediüzzaman Hazretleri ve Dertli İnsan (Onu görmeseydik, Efendimiz'in (aleyhi ekmelüttehâyâ), hayat-ı seniyyelerinde mübarek azı dişi görülecek ölçüde üç defacık güldüğünü anlamamız hiç mümkün olmayacaktı.) değerli Hocamız Fethullah Gülen'e kadar bildiğimiz, bilemediğimiz öyle güzel insanların sohbet bahçelerinde dolaştırılıyor ki, "Erenlerin sohbeti/artırır marifeti" fehvasınca insan, gönlünün yumuşadığını, gözünün yaşardığını görüyor ve insibağ tabir edilen o manevî boya ile boyandığını hissediyor.

Üçüncü ve son bölümde de, Hocamız'ın kalblere, gönüllere işlemek için durmadan çırpındığı, gözyaşı döktüğü, tevhidden marifete, muhabbetullahtan ahiret iştiyakına, takvadan zühde, ihlâstan temsile, gıybetten kaçınmadan uhuvvete, gönül yıkmamaya, hayâdan tevazua, harama nazardan korunmaktan mesuliyet duygusuna, büyüklerin rûhî hayatlarından hayatın asıl gayesine, içimizin sesini dillendirmeden kulluğa, her günümüzü saniyesini bile zayi etmeden değerlendirmeden şanlı geçmişimize, bayramlarımızı asıl bayramlar yapmadan inananların dertleriyle dertli olmaya kadar nice mühim konular makale mevzu

yapılmış ve âdeta Hocamız'ın sohbetlerindeki o manevî hava bu yazılara içirilmiş. Ben de okurken sanki o mevzuları Hocamız'ın meclisinde bir defa daha dinliyor gibi oldum ve zaman zaman Hocamız'ın derdi, ıstırabı gözümün önünde canlandı, burnumun direği sızladı, gözlerim doldu.

Meselâ, bir "Said'e Destan" makalesinde Hocamız'ın senelerden beri özlemini çekerek, zaman olup "Altın Nesil" diyerek, diyar diyar dolaşarak hakkında konferanslar verdiği, zaman olup "Kalk Yiğidim" ve "İdeal Ruhlar" gibi şiirlerle yâd ettiği, zaman olup "Günümüzün Kara Sevdalıları", "Hakk'a Adanmış Ruhlar" gibi makalelerle anlattığı neslin vasıfları ne kadar güzel, ne kadar nefis bir şekilde dile getirilmiş! Cenab-ı Erhamürrâhimîn O'nun bu gayretini, dünyanın her yerinde o neslin yetişmesi için dua olarak kabul buyursun inşallah.

Çok önemli gördüğüm yazılardan birisi de, birinci bölümdeki "Orada Bir Yer Var Uzakta" adlı makale. Özet şeklinde sunmak bile doğrusu hayli zor bir iş. Onun için en iyisi daha fazla meşgul etmeden okuyucularıyla bu güzel eseri baş başa bırakmak. Yüce Rabbimizden bol bol feyiz ve bereketlere, gönüllerin yumuşayıp sinelerdeki marifet duygusunun artmasına vesile kılması niyazıyla...

Dr. İsmail Büyükçelebi

ÖNSÖZ YERİNE

Ârifler gibi dön-dur hâdiseler içinde!
İyi yanlarını gör zevkin de, kederin de..!
Kırık Mızrap

Farkında olsak da olmasak da, aynı ölçüde hissetsek de hissetmesek de hepimizin sinesinde bir gurbet hüznü saklıdır aslında. Kimi zaman ılgıt ılgıt esen bir meltem rüzgârı gibi bütün duygularımızın bamteline dokunur geçer gurbet, kimi zaman da ruhumuzda bir poyraz gibi eser durur. İşte bu sebepledir ki insanoğluna "gurbetin çocuğu" denilegelmiştir. Evet, insan için anne karnında başlayıp Sonsuz'la vuslat gerçekleşene kadar sürüp giden yolculuğun namı ve o yolculuk serüveninin maceracısı olan insanoğlunun ortak kaderidir gurbet. Nasıl olmasın ki, dünya dediğimiz bu mihnet ve çile yurdunun kendisi bir gurbet diyarıdır. Deryalar hep gurbet dalgalarıyla köpürüp durur, dağlar durmadan gurbet besteleriyle uğuldar ve nehirler gurbet nağmeleriyle akıp gider sonsuza doğru.

Bir de gurbet içinde gurbet var; muzaaf (katlamalı) gurbet ve bir-iki adım ötesinde mük'ap (iç içe) gurbet. Bu gurbetleri şayet Kalbin Zümrüt Tepeleri'nden misallendirecek olursak, "hâlinden-dilinden anlamayan insanların içinde hâl ehlinin gurbetini; fâsık ve fâcirlerin arasında salihlerin gurbetini; mülhid

ve münkirler karşısında îmân ve iz'an ehlinin gurbetini; cahil ve görgüsüzler dünyasında ehl-i ilim ve irfânın gurbetini; sûret ve şekil erbabı beyninde mânâ ve hakikat erlerinin gurbetini..." sayabiliriz.

Eğer bir gurbetten söz edilecekse evvela işte bu gurbetlerin gariplerinden başlamak gerek. Çünkü onlar kendi dönemlerinin hakikî garipleridirler. Hele içlerinde bazıları vardır ki, onları azıcık tanıyanlar, hallerini şöyle-böyle müşahede imkânı bulanlar, onlar için hemencecik *"Çağın Garibi"* deyiverirler. Evet, onlar Allah Rasûlü'nün, "Müjdeler olsun o gariplere ki, kendilerini insanların bozup tahrip ettiği şeyleri düzeltip tamir etmeye adamışlardır." diyerek muştuladığı, sema ehlinin de gıpta ile temâşâ ettiği talihlilerin tâ kendileridir.

Bu gariplerin en çarpıcı vasıflarından birisi hiç şüphesiz yürüdükleri yolda kendilerini, kendi gurbetlerini unutmuş olmalarıdır. Onlar için hayatın anlamı sadece başkalarına hayat üflemekten ibarettir, daha kestirmeden bir üslupla söyleyecek olursak, hizmet yoksa hayatın bir anlamı da yok demektir.

Ayrıca inanan gönüllerin burada yaşadığı gurbetin ötelerde kurbet vesilesi olacağından şüphe edilmemeli, dolayısıyla da gurbet, hasret ve hicran hisleri asla bir şikâyet sebebi yapılmamalıdır. Bize düşen, hadiselerin hep iyi yanlarını görmek, keder veren cihetlerini bırakıp safa veren yönlerini almak, hayatın bir karesini bile zayi etmeden hâlî, fiilî ve kavlî olarak Rabbimiz'in üzerimizdeki sayılamayacak kadar lütuflarına karşı şükürle mukabele etmek, ne kadar imkânımız varsa hepsini O'nu anlatma, sevdirme istikametinde kullanmak, hâsılı birer aşk, şevk ve irade insanı olmaya çalışmaktır. Gök ve yer ehlinin bizden beklediği de başka değil yalnızca budur.

Kırık Mızrap'ta bu hisler ne de güzel ifade edilir:

"Gamı-tasayı bırak.. irâden canlı ise!

Ümît kaynağı ol, olabilirsen herkese!

Bir âsûde bucak arayan hep sana koşsun..

Girenler iklîmine şevk ü târâbla coşsun..."

Aslında sinesi vatan hasretiyle dopdolu ve öz vatanını her hatırlayışında gözyaşları hemencecik süzülüveren işte böyle bir garibin ağzından emsalini çokça işittiğimiz şu bir-iki cümle az önce bahsini ettiğimiz gariplerin ortak terennümleri gibidir: *"Önemli olan mesele benim hasretim, benim gurbetim değil ki! Onun bin misli gurbete de insan dayanır. Yüce dinimizin ve aziz milletimizin değerleri gurbet yaşıyor; asıl mesele o.", "Kur'ân ümmet-i Muhammed'siz garip, ümmet-i Muhammed Kur'an'sız garip. İkisi arasındaki vuslat gerçekleştiğinde Kur'an'ın gurbeti de, ümmet-i Muhammed'in gurbeti de bitmiş olacak."*

Böyle garipleri tanımak, onların huzur bahşeden atmosferlerine konuk olmak kelimenin tam anlamıyla en büyük bahtiyarlıktır, bahtiyarlıktır zira dünya ve ahiret saadetine ulaşabilmenin en önemli vesilelerinden biri, belki de birincisi o kutluların boyasıyla boyanmaktır. Onları tanımazdan gelenler, görmek istemediklerinden dolayı gözlerini kapayanlar, duymak istemedikleri için kulaklarını tıkayanlar dünyada da bahtsız, ahirette de bahtsız olarak kalacaklardır.

Şüphesiz bu garipleri tanımış olmanın insana sağladığı en büyük kazançlardan birisi de, insanda mes'uliyet ve muhasebe duygusunu şahlandırıyor olmasıdır. Evet, onları tanıyanların, dertlerine, kederlerine, gözyaşlarına şahit olanların 'keşke'leri birden çoğalıverir:

"Keşke üzerime düşen vazifeleri yerine getirme hususunda âhesterevlik etmeseydim; hak-hakîkat yolunda yürürken gerektiği ölçüde hızlı davranabilseydim."

“Keşke yeryüzünde Müslümanlığın olmayışını vicdanımın en ücra köşelerinde bile hissedebilseydim; keşke İslâm’ı düşünmem gerekirken kendimi düşünmeseydim.”

“Keşke Hazreti Mesîh’in etrafındaki havariler gibi.. Resûlullah Efendimiz’in ashab-ı güzîni gibi.. Osmanlı’nın bidayetindeki yiğitler gibi.. Nur’un ilk kahramanları gibi olabilseydim.”

“Keşke yapıp ettiklerimi, içine kendimi karıştırmadan, sırf Hakk’ın hoşnutluğunu elde etme mülâhazasıyla edâ, îfâ ve icra edebilseydim.”

“Keşke zaman zaman matlaştığımın farkına varabilseydim, varabilseydim de yeniden dirilmenin, canlanmanın yollarını arayabilseydim.”

“Keşke elbisemi, kaldığım yeri bozulduğunda hemen düzelttiğim gibi, kalb ve ruhuma uğrayan olumsuz şeyleri de anında düzeltebilseydim.”

“Keşke hayatım boyunca içine düştüğüm günâhları daha yeni işlemiş gibi hep tevbelerle hatırlayabilseydim, hatırlayabilseydim de kalbimin cilasını hep muhafaza edebilseydim.”

“Keşke dini yaşama ve anlatma heyecanımın olmayışına, yaşım, başım ve tecrübelerim ölçüsünde marifet hislerimin artmayışına yanabilseydim.”

“Keşke sıhhatim müsaitken bir günde iki günlük namaz kılabilseydim, hafızam sağlamken ona doldurulması gereken şeyleri doldurabilseydim.”

“Keşke yana yakıla, gönlümü avuçlarımın içine alıp, ellerimi semaya kaldırıp dua edebilseydim.”

“Keşke yapacaklarımı yapabilseydim, yapabilseydim de bugün “keşke” demek zorunda kalmasaydım.”

Keşke.. keşke!..

Hepimiz biliriz ki bu “keşke”ler hiçbir şey yapmayan ve yapma gayreti içinde olmayan birinin ağzından çıkarsa hiçbir

mana ifade etmez. Öylesi merdut bir "keşke"dir. Bir şeyler yapıp da daha çoğunu gerçekleştirmeyi arzulayan birisi söylerse işte o zaman "keşke" makbul bir "keşke" olur.

Elinizdeki kitabın vücut bulmasının âmilleri de işte böyle "keşke"lerden ibarettir. Evet, bu kitap burada daha az "keşke" demek ve ötede "keşke" demek zorunda kalmamak için ortaya konulmuş cılız bir gayretin semeresidir. Şahsen sözkonusu muhasebe duygusunu ve mes'uliyet şuurunu yakalamaktan uzak bulunsam da, kıt idrakimle de olsa çoğu zaman benzer mülâhazalara daldığımı, aynı hislerle dolduğumu söyleyebilirim. Her zaman ezilircesine altında kaldığım mes'uliyet düşüncesi, bana da hep "keşke"ler dedirtmiş ve dilime şunları söylettirmiştir:

"Keşke Cenab-ı Allah'ın haddimin ve liyakatimin kat kat üstünde pek büyük bir lütuf olarak tanıyıp görmeyi nasip ettiği Hüzünlü Gurbet'in Garib'ini, hiç olmazsa idrak seviyem ölçüsünde tanıyabilseydim ve tanıtabilseydim."

"Keşke O'nun civarında bulunmanın hakkını tastamam verebilseydim. Görmem gerekenleri daha iyi görebilseydim, duymam lazım olanları daha iyi duyabilseydim ve görüp duyduklarımı olduğu gibi aksettirebilecek bir ufka sahip olabilseydim. Heyhat!"

"Keşke zikrim O'nun zikri, fikrim O'nun fikri; sevdiklerim sadece O'nun sevdikleri; sevindiklerim yalnızca O'nun sevindikleri; üzüldüklerim bir tek O'nun üzüldükleri; güldüklerim sırf O'nun tebessüm ettikleri; ağladıklarım da yalnız onun gözyaşı döktükleri olabilseydi."

"Keşke kalbim o Çağın Garibi'nin kalbi gibi aşkla, gönlüm O'nun gönlü gibi ızdırap ve dertle, gözüm de O'nun gözleri gibi yaşla dolu olabilseydi."

“Keşke O’na karşı medyûniyetimin büyüklüğünü hissedebilseydim.”

“Velhasıl, keşke O’nun gurbetini paylaşabilseydim, keşke O’na, O’nun dillendirdiği hakîkatlere kırık-dökük de olsa bir ayna olabilseydim.”

İşte -şayet varsa- bu kitaba akseden bütün güzellikler hep o Garip’in sinesinden ruhlarımıza boşalan hakîkat incileridir. Ne kadar eksik ve noksan varsa, onların tamamı da aynanın aksettirmedeki istidatsızlık ve kusurlarından ibarettir.

Burada bir kere daha Yüce Rabbim’i hamd ü sena, Peygamberimiz Efendimiz’i salât ü selamla anarken, ricalarımı kırmayıp kitaba bir takdim yazma âlicenaplığında bulunan pek muhterem İsmail Büyükçelebi abime ve kırık-dökük, bölük-pörçük mülâhazalarımı kaleme alma mevzuunda her zaman teşvik edip yardımda bulunan kıymetli dostum A. Sait Tunçpınar’a teşekkür ediyor ve siz değerli gönül dostlarımızın dualarında hatırlanmayı diliyorum.

Mustafa Yılmaz
Mart, 2007/Pensylvania
birazdagurbetdustu@gmail.com

Birinci Bölüm

GURBETTEKİ SILA

BİRAZ DA GURBET DÜŞTÜ

Hüzün kaderiniz oldu Efendim! Izdırap kaderiniz oldu. Her yolcu gibi ağlayarak kadem bastığınız şu fâni dünyada hep ağlamak, kaderiniz oldu. Hiç gülmediniz, gülen olmadınız hiç. Gülmek size uzak oldu. Size yakın, ağlamak oldu. Gözyaşları çağlamak oldu.

Hiç küçük olmadınız. Çocuk olmadınız hiç. Bahtınıza büyük olmak, büyük kalmak düştü. El açmadınız, minnet etmediniz hayata. Size, el açanlara bakmak düştü. Darda kalanların yardımına koşmak düştü. Lûgatınızda durmak yoktu. Size koşmak, üveyk olup uçmak düştü.

Dünyaya tebessüm etmediniz hiç. Size hiç gülmedi dünya. Saraylar, yalılar, katlar, yatlar görmediniz. Hep gurur soluklayanlar sığmazlarken âleme, kaderin taksiminde size küçük bir dünya düştü. Onda da cami pencereleri, tahta kulübecikler düştü. Bir de tenezzül buyurmanız için gönül ehlinin sineleri düştü. Çığırtkanlar davullarla cihanı verirken velveleye, size bir kırık mızrap düştü. Tahakkümler, tahkirler, tezyifler, sürgünler gördünüz. Bahtınıza gün yüzü görmemek düştü.

Gönüllerin birliğini, kardeşliği, müsamahayı, sadece düşmanlığa düşman olmayı, ilgi ve alâka duyulmayan hiçbir gönül bırakmamayı, millet ve insanlık sevgisini belki de hiç telaffuz etmemeliydiniz! Devleti, milleti, insanlığı yücelten kelimeleri

hiç ağzınıza almamalıydınız belki de! Kaderinize insafsızlardan, vicdansızlardan düşmanlık düştü. Her davranışında mürâîlik soluklayanlardan entrikalar düştü. Anlaşılmamak sizin de yazınızda varmış her ulu gibi. Dostlara da vefasızlık ve tabiî biraz da pişmanlık düştü. Şair kim için söylemişti bilemeyeceğim; ama, müsaadenizle ben sizin için söyleyeceğim; "Size bir muazzam nehir gibi cûş etmek, fakat çorak yerde akıp gitmek düştü."

Alnınıza toprak olmak yazılmıştı. Toprak kadar sağlam, onun kadar mütevazi ve vefalı olmak. Sonra nice güllere, nice sümbüllere dayelik yapmak. Bahçevan olmak.. güller yetiştirmek.. gözyaşlarıyla güller sulamak ve gülleri çalılardan korumak. Size gül olmak düştü. Gül olup âleme gül kokusu yaymak, her bahçeyi gülzar yapmak düştü.

Yorulan, kırılan, darılan olmadınız hiç. Eskimek, pörsümek, yaşlanmak semtinize uğramadı. Size küheylan olmak düştü. Ummanlar gibi bir sîneniz oldu hep. Hiç kapanmadı gönül pencereleriniz. Size affetmek düştü, hoşgörmek düştü. Hiç eskimediniz. Size ter ü taze ve hep genç kalmak düştü.

Şimdilerde bahtınıza biraz da gurbet düştü. Varsın olsun... Gözyaşlarınızla büyüttüğünüz güllerinizin etraf-ı âleme güzel kokularını neşretmelerinden duyduğunuz saadeti, hangi söz anlatabilir ve hangi kalem yazabilir? İmanınızla, ümidinizle duyduğunuz huzuru, her gün bir başka buudunda pervaz ettiğiniz o rengarenk ve efsun dünyanızı hangi ressam çizebilir? Varsın anlamayanlar, anlamasınlar!.. Size kaderi kef'le yazılmışların en mesudu ve en bahtiyarı olmak düştü.[1]

Sözün özü; hep yokluklarla, düşmanlıklarla, belki en acısı da hep vefasızlıklarla karşılaştınız. Olsun!.. Size sevmek ve sevilmek düştü. Size vefa, size tevazu ve mahviyet, size gözyaşı ve ızdırap, size sevgi, aşk ve affetmek düştü. Size Sultan'dan gelen hediyelerin

1 Kader kelimesi kef'le yazılınca keder olur.

en güzeli düştü; ağlamasını dindirdiğiniz yavruların dudaklarından semalara yükselen dua cümleleri ve göğe doğru açılmış minnacık ellerinin arasından seccadelerine dökülen gözyaşları düştü. İlahî taksimde size ne güzel şeyler düştü!.. Nâdanlar gayzlarından çatlarken zamanın her anında, size iç huzuru, saadet ve ebedî sürur düştü. Çöllerde seraplar görmeye devam etsinler onlar, size yeşeren düşünceler düştü. Gulyabanîler dikenler beslerken sînelerinde ve intikam pazarlarında satışa arz ederlerken ucuz bir fiyata, size gül olmak, gül dermek, gül almak, gül satmak düştü.

"Size taleb-i devlet ü câh etmek değil, bir Yâr için âh etmek düştü."

Ne acı! Şu vadide birkaç kırık dökük kelâm etmek de bir vefasıza düştü. "Yâre çok sûzişler eylemek istedi gönül, ne var ki hengâm-ı fırsatta zebana lâl olmak düştü."

HAZIR MISINIZ?

Öğleden sonra girdiği odasından, şayet çalışmaktan yorulmuşsa, ikindi namazının vaktinin girmesine yaklaşık yarım saat kala çıkar, aynı katta bulunan odalardan birindeki kanepelerden herhangi birisinin bir köşesine yavaşça oturur ve hasbe'l-kader oralarda kim bulunuyorsa onlarla beş on dakika kadar hasbihâl ederdi. Yeni bir misafir gelmişse, on(lar)a da "Hoşgeldiniz" derdi bu vesileyle. Birer ikişer kişi misafir edilirdi o odalarda; birer ikişer günlüğüne. Zaten ikisi koridorun sağında ikisi de solunda olmak üzere onar metrekarelik dört tane oda vardı o katta. İkişer tane kanepe, birer tane çalışma masası ve küçük bir kütüphane bulunurdu her bir odada. Sağdaki ilk odaya kütüphane yerine küçük bir ecza dolabı yerleştirilmişti.

O gün de odasından çıktı. Salonun kıble tarafındaki duvarına baktığında saatin üçü on geçtiğini fark etti. Yavaş adımlarla salonu geçti; zaten salon enine boyuna beş altı adımlık bir mekândı. Salonun kapısını açtığında, tam karşıdaki pencereye yaslanmış "evrâd ü ezkar koltuğu"nda genç bir arkadaş kısık sesle Kur'ân-ı Kerîm okuyordu. Sesi zor duyuluyordu ama galiba Fetih sûresini okuyordu. O tarafa da -eskilerin tabiriyle- şöyle bir nigâh-ı âşina kıldıktan sonra daracık, yarı aydınlık koridorda yürüdü ve sol kanatta bulunan odalardan ikincisine girip oturdu. Bir bardak su getirip koydular hemen sağ tarafına. İki üç kişi vardı odada.

Diğer odalardakiler de hemen geldiler. Bu arada ikindi namazının vaktine de yarım saat ya vardı ya yoktu.

Değil sadece kalabalık toplulukların önünde, bir kişiyle bile bir yerde birkaç dakika oturacak olsa artık tabiatı haline gelmiş bir 'usta'lıkla mutlaka sözü evirir çevirir, 'sohbet-i Cânân'a getirirdi. En yakın arkadaşlarından biriyle bile birkaç kelâm edecek olsa konu illa ki Cânân olmalıydı, Yâran olmalıydı, olurdu da. Başka şeylerin sohbete konu teşkil etmesine gönlü asla razı olamazdı. O gün de âdet değişmedi. Mâlâyani şeylerden bahsedilmesine fırsat verilmedi. Belki zaten konuşulmayacaktı öyle şeyler; ama olsun ihtimallere karşı tedbir alınmalıydı. Başkalarının abes şeylerden elden geldiğince uzak tutulması da vazifenin bir yanını teşkil ediyordu. Söz bir şekilde sağlam inanmanın gerekliliğine, İslâm'ın imrendiriciliğine, Kur'ân'ın her türlü problemi çözmeye kâfi ve vâfi olduğuna ve Allah'a çok dua etmek lazım geldiğine getirildi. Kalbden gelen sözler, kulakları aşıp kalblere yol buluyordu; Allah'ın izni ve inayetiyle.

Sohbet yavaş yavaş daha derin mecralara doğru akarken, 'Efendim' dedi yakın arkadaşlarından birisi. Biraz da çekine çekine ekledi: "Güneydoğu Asya'da, Endonezya civarında şiddetli bir zelzele olmuş. Tsunami diye bir şeyden de bahsediyorlar. Galiba çok büyük dalgalar kıyıdan çok içerilere kadar girmiş. Çok ölen olduğunu söylüyorlar." Bu tür üzücü haberleri kendisine söylemek kolay değildi hani, çünkü üzüntüden bir anda tansiyonu 16-17'ye belki yirmiye fırlayabilir hatta o sebepten yatağa bile düşebilirdi. Zaten onca hastalık inmün sistemini iyice zayıflatmıştı ve en küçük bir halsizlikte bile ayakta duramayacak hâle gelebilirdi.

Deprem haberini alınca zelzelenin merkez üssü ayaklarının altındaymış gibi önce bir sarsıldı, sonra da kendini toparlamaya çalıştı yavaş yavaş. Fakat yüzünün rengi değişmişti. Hâdisenin şokuyla sadece "Öyle mi?" diyebildi. İhtimal o anda, enkazın altında kalmış; dışarıda, evsiz-barksız, endişe, korku ve telaş

içinde titreyen, bir oraya bir buraya koşuşturup duran insanların hayalî fotoğrafları geçti bir anda gözlerinin önünden ve gidip sinesine oturdu. Hâliyle bir anda hazmetmek, yutkunabilmek zordu. Birkaç dakika geçmişti ki, sükûtun konuşması şu kelimelerle bozuldu: *"Ben o mağdur insanların perişan, ayaklar altında, sefil hallerini düşününce kendi dertlerimin hepsini unutuyorum; onların yanında benim bütün hastalıklarım çok hafif kalıyor."* Zaten onun hastalıkları "cihansomatik, dünyasomatik" rahatsızlıklardı. Evet, dünyanın derdi neyse onun derdi de oydu. Dünya kadar derdi vardı onun.

Bu tür musibetlerden sonra endişe ettiği hatta üzerine tir tir titrediği önemli bir başka husus da, o görünüşte elîm ve fecî manzaralar karşısında, insanların zihinlerinde Zat-ı Ulûhiyete karşı bir kısım 'yabancı' mülâhazaların doğması ihtimaliydi. O musibetlere dûçar kalan insanlar, o afetlerin arkasında bıraktıkları muazzam hayırları ilk etapta düşünemeyebilir, sabrın bir ferec ve mahreç anahtarı olduğunu unutabilir, unutabilir ve -hâşâ- Yaratan hakkında şekva kokan birtakım ifadeler kullanabilirler, en azından vesvese şeklinde bile olsa içlerinden geçirebilirlerdi. Rable münasebetlerin zedelenmesi her zaman onu en fazla endişelendiren, hatta korkutan husustu.

Bir beşik gibi bir o yana bir bu yana sallanan yerlerde işlenen günahları da düşündü. Küfür, isyan, tuğyan almış başını gidiyordu. Üstelik bu kabil Allah tanımazlıklara karşı Hakk'ı anlatabilecek ciddi bir ıslah hareketi de gözükmüyordu. Belki minnacık sayılabilecek gayretler vardı; ama bunlar herhalde paratoner olmaya henüz kâfi gelmiyordu. "Nasıl yaparız, bilmem ki; elden ne gelir?" diye fısıldadı kendi kendine. Çok zor bir durumdu; sebeplerin sustuğu, çarenin bütün bütün Çaresizler Çaresi'ne kaldığı bir durum. "Keşke insanlar kendilerinin tembih edildiğini fark edip, bu ilâhî ikazı olsun doğru anlasalar." dedi ve odasına doğru yürümeye başladı.

....

Ezan-ı Muhammedî okundu, ikindi namazı eda edildi, herkesin gür sesle katılımıyla gürül gürül tesbihat yapıldı ve sûzişî bir gönülden aşr-ı şerif okundu.

....

Namazdan sonra salonun arka kısmında yine kıbleye müteveccih koltuğuna oturdu. Koltuk denildiğine de bakmayın; yarı sandalye gibi bir şeydi bu. Aslında daha önce biraz da sıhhati için değişik özellikleri olan bir tane koltuk yerleştirmişlerdi, fakat o, "Herkesin oturduğundan farklı gözüküyor." diye onu kaldırtmış, arkadaşları da mecburen şimdiki mütevazi koltuğu getirip koymuşlardı. Her gün olmasa da haftanın bazı günleri ikindi namazını müteakip bir sohbet meclisi teşekkül ederdi o küçücük salonda. Sohbet başlamadan önce kimi zaman bir bardak çay, kimi zaman bir bardak kuşburnu, bazen de bir bardak ıhlamur içerdi. Bu arada misafirlere de -izale-i rehavet- kabilinden birer bardak çay ikram edilirdi.

Çayından bir yudum aldı ve bardağı tekrar tabağın içine yerleştirdi.

....

Zelzele haberinin şokunu üzerinden atabilmesi kolay değildi tabii. "Teksüru'z-zelâzîl" dedi, hafif ve derin bir sesle. Allah Resûlü'nün fem-i mübarekinden sâdır olmuş bir söze dikkat çekiyordu. O (sallallahu aleyhi vesellem), "Arz kabuğunda zelzeleler çoğalmadıkça kıyamet kopmaz." buyurmuştu. Aslında bu ifade Efendiler Efendisi'nin bir hadis-i şerifinin sadece iki kelimesinden ibaretti. Aynı hadis-i şerifte Peygamberler Serveri "Gerçek ilim yeryüzünden silinip gitmedikçe.. tekârüb-ü zaman gerçekleşmedikçe, fitneler dört bir yanda kol gezmedikçe, mal-mülk çoğalmadıkça" da demişti. Ve bunların hepsi de bugün vardı. "İçtimaî zelzelelerin yanında arzî zelzeleler de olur." diye devam etti. "Bugün olanlardan daha büyükleri de olabilir. Bazı ülkeler denizlerin, okyanusların içine girebilir, yeni bir kısım kara parçaları oluşabilir. Çünkü çok tuğyan var, çok günah

işleniyor, insanlar utanmadan, sıkılmadan açıkça Yaratıcılarına karşı isyan ediyorlar...”

Bütün bu düşünceler ölümü hatıra getirmiş olmalıydı. Bir iki hafta önce ‘Büyük Buluşma programında gösterilen bir hikâyeye gidiverdi zihni birden: “Hazır mısınız?” Tarihi geçmiş bozuk malları müşterilerine hem de gerçek değerinden daha fazla fiyata satmaya çalışan, yanında çalıştırdığı insanların ve ailesinin hukukunu görmezden gelen bir dükkan sahibine hâtiften tekrar be tekrar sorulan soruydu bu: “Hazır mısın?”

“Ölüm” dedi, Peygamberâne konuşuyordu: “İnsana, ayakkabılarının bağcıkları kadar yakın; ne zaman geleceği de belli değil!..” Ölüm söze misafir olunca iş başkaydı. Mesele ayrı bir ciddiyet kazanır, yüreklerin atışı birdenbire değişiverir ve simalardaki rengin tonu bir başka hâl alıverirdi. Sonraki kelimeler şöyle dizilivermişti, ihtiyarsız ve kasıtsız olarak:

“Bence, yeryüzünde selden, depremden yangından daha büyük bir bela varsa, o da insanın kendini gaflete kaptırması ve Rabbiyle olan münasebetin önemini sezememesidir. Yani insanın: ‘O şu anda bana nasıl bakıyor, benim nasıl olmamı istiyor?’ diye düşünememesidir. Bu itibarla, hesabında bunlar olmayan birisi özünü gaflete salmış demektir. Onun içindir ki insan her gün birkaç defa kendi kendine ‘Hazır mısın?’ diye sormalı ve vicdanı da her an bu soruya hazır bulunmalıdır. Şimdi gelseler hazır mısın? Hani, Hazreti Ömer (radıyallahu anh) *döneminde bir çocuk pür heyecan camiye doğru koşturuyor. Çocuğa ‘Nedir bu tehalükün?’ denilince, ‘Dün komşumuzun çocuğu ölmüştü.’ diyor. İşte ölümün yakınlığını bu derecede duymak ve hazır olmak...*

Yapabileceği her şeyi yaparak, verebileceği her şeyi vererek, evet, imkân varsa işte öyle gitmek ötelere...

Kırık bir gönül... Yaralı bir kalb... Bir an bile sû-i zanda bulunduğun, bir kelime, bir işaretle bile olsa gıybetini ettiğin

bir kimse, yapmayı tasarlayıp da ihmal ettiğin bir hayır arkada bırakmadan... Kimsenin hakkını yemeden... Huzurunu ihlâl etmeden... önünü kesmeden... ilerlemesini engellemeden... yalanın zerresine tenezzül etmeden... hiçbir kişiye haset etmeden... dövmeden... sövmeden... hakaret etmeden...

Bazı hadis-i şerifler insanın niyetlerinden bile hesaba çekileceğini söylüyor. Öyleyse niyetlerinin hesabını vermeye hazır mısın?..

Fevkalâde bir korku; fakat aynı zamanda da derin bir ümitle; amellerine güvenerek değil, dağlar cesametindeki günahları bile eriten rahmet-i İlahiyeye itimat ederek, Rabbin huzuruna gitmeye hazır mısın?

Şimdi gelseler iğneden ipliğe hayatının hesabını verebilecek şekilde hazır mısın? Değilsen iki dakika sonrası için garantin var mı?

Er ya da geç ama mutlaka güneş katlanıp dürülecek, yıldızlar kararıp dökülecek, denizler kaynatılacak, ruhlar bedenlerle birleştirilecek, amel defterleri açılacak, gökyüzü sıyrılacak, cehennem tutuşturulacak, cennet yaklaştırılacak, herkes ortaya ne koymuşsa hepsini görecek...

Hepsi olacak, kaçınılmaz!..

O halde hazır mısınız?..”

Ne dersiniz? Bu, cevabı çok zor soru için dağ bayır, köy şehir dolaşıp bütün tanıdıklardan helallik istemeye, bugünün işini yarına bırakmadan elimizden ne geliyorsa ortaya koymaya, bugüne kadar fevtettiklerimizi telafi etmeye, dilimiz hak namına ne kadar dönüyorsa söylemeye, neyimiz varsa hayır adına dökmeye ortaya, iştirak etmeye örfaneye, yalvarmaya geceler boyu, seherlere kadar.. yakarmaya akşamlara dek, hazır mısınız?..

‘Ferah kapısı’nda ‘vicdan aynası’yla karşı karşıya gelmeye, yani büyük buluşmaya hazır mısınız?..

ORADA BİR YER VAR UZAKTA

Milyonlarca ele, fakat bir tek gönüle sahip, sevenlerin, hasret çekenlerin, kendi vatanında gurbet yaşayanların kaleminden çıkmış bir yazıdır bu. Kalemin cızırtısına hasret türkülerinin, mürekkebine de gözyaşlarının karıştığı bir yazıdır...

Zihinlerimizde kirletilmiş haziranların, buz gibi soğuk şubat aylarının acı hatıraları hep canlı olsa da, kaderin çizdiği bir yol vardır. Bizim bir yârimiz vardır, fakat burada değil, orada... Binlerce kilometre uzakta. Aramıza, üzerine gönüllerimizdeki aşk u iştiyaktan köprüler kurup aşmaya çalıştığımız derin suların, karanlık okyanusların girdiği, çok uzaklarda bir yer.

O yerin isminin 'kestane'ye izafe edildiğini duyarız da, hiç de yabancısı olmadığımız bu kelimeler birden sıcacık olup içimize akıverir. Sonra, gidip görenlerin anlattığına göre; o yerde ağaçlar, çiçekler çok farklı açar, yaz mevsiminde semadan, bardaktan boşanırcasına rahmetler yağar, cırcır böcekleri boğazlarını yırtarcasına gece gündüz tesbîhat yapar, kelebekler müdakkik nazarlara rengin ve desenin bin türlüsünü sunarmış. Bir de ceylanlar, masum gözleri ve titreyen yürekleriyle gözlerinizin içine içine bakar, sonbaharda ağaçlar hayallerinizin kucaklayamayacağı renklerle kuşanır ve sadece yapraklar değil, bütünüyle bir

hazan yağarmış. Kış bütün vakarıyla gelip kapıya dayanınca da, toprak uzun bir istirahate çekilircesine bembeyaz ve kalın bir örtünün altına kapanırmış.

Küçük bir göle doğru uzanan ince yol ve yolun bir tarafında, sönmeye yüz tutmuş ideoloji ve sistemleri akla getiren, kurumuş ve yapraklarını dökmüş, diğer tarafında da yeşeren düşüncelerin timsali, alabildiğine yeşil ağaçlar varmış. Bir de o küçük gölün kenarından zaman gibi, hislerimiz gibi kendi mahviyeti ölçüsünde akıp giden bir çay varmış. Yine anlatılanlara göre, o çay misali mütemadiyen çağlayan ve müttakî nübüvvet varisinin arkasında saf bağlayanları bulanık duygulardan arındıran, herkese istidadı ölçüsünde mîraçlar yaşatmaya namzet namazlar varmış. Gecenin karanlık bağrına yakılan bir mumu hatırlatan teheccüdler, gönle bir yudum taze oksijen salma edasıyla îfâ edilen kuşluklar varmış. Duya duya, doya doya yaşanan pazartesiler, perşembeler, tariflere sığmayacak kadar engin, bir o kadar da renkli mübarek Ramazanlar varmış. Kâinata eşlik edercesine gürül gürül tehliller, tekbirler, tesbihler olurmuş o yerde. Sûre-i Fetihler, hâcet duaları, tahmidiyeler, sekineler, Efendiler Efendisi'ne salât ü selamlar okunur ve edîb-i lebîbin mübarek dudaklarının arasından dökülen nur damlaları, gönül kâselerinde toplanmaya çalışılır, kayıtlara geçirilir harman yapılır, sonra da insanlığın istifadesine sunulurmuş.

Orada mukîm üç beş münzevînin hakkı her zaman mahfuz, birkaç günlüğüne oraya uğrayanlar bile sükûtun ve sükûnetin münzevî sesini gönüllerinde duyar, üzerlerine sağnak sağnak sekîne yağdığını hemencecik anlar ve orada geçecek bütün anlarını ibadet ü taate ve Yüce Yaratıcı'yı evrâd ü ezkârla yâd etmeye adarlarmış. Âdeta öteler için pratik yaparcasına kime karşı olursa olsun, hasbe'l-kader gönüllerine bulaşmış kini, nefreti atmayı ve her şeylerini O'na nezretmeyi bir kere daha kendi iç dünyalarında kurar ve ahd ü peymanlarını hep canlı tutmaya çalışırlarmış.

Bu anlatılanlar hayal dünyalarımız için her zaman ter ü taze, ümitlerimizi ve hamd duygularımızı coşturan, içimizdeki hislerin binbir türlüsünü köpürten, biraz da hasret duygularımızı kabartan şeyler olsa da, katiyyen biliriz ki, orada bir yer ve bir yâr vardır. Hiç gitmemiş, görmemiş, bilmemiş, hatta duymamış olsak da o göl bizim gölümüz, çay bizim çayımız, ev bizim evimiz, hatta kelebekler de bizim kelebeklerimizdir. Ve oradakiler düşünce ve gâye-i hayallerini paylaşmaktan sadece şeref duyduğumuz bizim yol arkadaşlarımızdır.

Bizde oraya dair acı-tatlı rüyalar, yaşanmamış hatıralar, yazılmış fakat atılamamış, ya da hiç yazılamamış kucak dolusu mektuplar, sadırlara mahbus kalıp da satırlara yol bulamamış nice yazılar, içerisine aşklarımızı doldurduğumuz, ama bir türlü gönderemediğimiz, "Her ne kadar biz gönderememiş olsak da oraya ulaşmıştır." düşünceleriyle müteselli olduğumuz sevgi yüklü paketler vardır. Bizde hasret hasret büyüyen sevgiler ve bu sevginin tabiî semeresi gayretler vardır. Bizde orası için açılmış eller, yarin ellerinden tutarcasına okşanan güller, bütün samimiyetiyle ortaya konulan gönüller, sadece o yâr için yazılmış, güftesi, bestesi meçhûl türküler vardır. Bizde akıtılmış, belki ondan daha fazla da akıtılamamış, yüreklerimizde birike birike dağlar kadar olmuş gözyaşları vardır.

Orada, çok uzaklarda bir yer vardır... O yerde hiç değişmeyen, gözü, gönlü dolu bir yâr vardır. Sadece, rahatsızlığının arttığı haberleri gelse de kulaklarımıza; zihinlerimizdeki tebessümleriyle içimize inşirah salan, azmimize ümit veren, hüznüyle sinelerimize nübüvvet soluklarını zerkeden bir yâr vardır. O yâr, koşuşturup dururken önümüzde, sıkışıp terlediğimizde de arkamızdadır. O yer uzakta, lâkin o yâr yakındadır. O hep bizim dualarımızda, gönüllerimizin tahtındadır. O yer bizim yerimizdir. O yâr bizim yârimizdir. Gitmesek de, görmesek de...

RÜYA İLE GELEN YİTİK

Sıkıntılı -bilmem ki dertli mi demek lazım- olduğu günlerden biriydi; galiba salı idi. “Öyle olmayan bir günü var mıydı?” şeklinde bir soruya cevap vermek gerçekten kolay değil. Çünkü kelimeler ağzından ne zaman dökülmeye başlasa, hep dert, hep ızdırap, hep sancı ve hüzün yüklü olarak dökülürlerdi. Kendisinin Allah Resûlü için kullandığı tabirle söylenecek olursa “dava buudlu” bir hüzündü bu. Himmeti âlî, ufku alabildiğine açık, sinesi olabildiğine geniş, gayesi de yücelerden yüce olanların hüznü. *“Yüksek dağların başı hep dumanlı olur.”* derler ya, işte onun gibi bir şey.

Maalesef, düşmanlık besleyenler her geçen gün daha da azıtıyor, dostların vefası da bir türlü arzu edilen kıvama ulaşmıyordu/ulaşamıyordu. Keşke onun kötülüğünü isteyenler bir kerecik olsun onunla görüşebilseler, yarım saat bile olsa onunla oturup sohbet edebilselerdi! Aslında buna da gerek yoktu. Önyargısız olarak, kitaplarından bir iki sayfa okuyabilseler, beş on dakika bile olsa iç döküşüne kulak verebilseler, hiç olmazsa onun sürekli gözyaşlarıyla yıkanan nur simasını seyredebilselerdi! Kendileri dahil bütün bir insanlık hakkında ne kadar güzel ve ne kadar içten mülâhazalara sahip olduğunu görebilseler ve sabah akşam onlar için dua ettiğini öğrenebilselerdi! Keşke! İşte o zaman onun bütün varlığa karşı içinde besleyip büyüttüğü sevginin sınırlarının ne kadar geniş olduğunu görmüş olacaklar ve mutlaka

genişlerden geniş vicdanını fark edeceklerdi. Ne var ki, kaderin hükmü başkaydı ve kader kaleminin mürekkebi kurumuştu. Kin, haset ve adâvet duvarlarını aşmak kolay değildi. Bir kere o duvarlardan herhangi birinin arkasına kendisini hapsedenler elbette duvarın önü hakkında hep kötü şeyler düşüneceklerdi. Hele kendi önlerine, kendi elleriyle iç içe birkaç duvar örmüşlerin hâli, bütün bütün içler acısıydı.

Ona gelince; ne yapabilirdi ki, koca bir dünyanın yükü omuzlarında gibiydi: Arkasında hasede kilitlenmiş bozguncuların bitmek, tükenmek bilmeyen tahrip gayretleri bütün hızıyla devam ediyordu... Önünde de dostların vefasızlığı, yorgunluğu ve çok zaman da usûl bilmezliği. Kendini çok yalnız hissettiği zamanlar da olurdu. Istırabını, derdini, tasasını, rüyalarını, hülyalarını, gaye-i hayallerini paylaşacak birilerinin olmasını istemek elbette ki onun da en tabiî hakkıydı! Hakkıydı fakat o hakkı ifâ etmesi gerekenler her zaman üzerlerine düşeni yerine getir(e)meyebiliyorlardı. Hiç mi? Elbette getirmeye çalışıyorlardı; ama istenen kıvamda değildi. O da Rabbine itimat ediyor "vazife" deyip, bildiği yolda ilerlemeye gayret ediyordu. Bütün bunlar varken ve olup biterken, o dertli olmayacaktı da kim olacaktı ki!

Hani, uzun süredir devam eden rahatsızlığı da bir türlü geçmemişti. Zaten bir grip bile onu bazen iki hafta kimi zaman da bir ay yatağa düşürmeye yetiyordu. Fakat o, hiç ama hiç şikâyet etmez, "*Hastalıklar da emir kulu; vazifelerini yapıyorlar; işleri bitince çekip giderler.*" der, hamd duygusundan ve sabrından asla taviz vermezdi. İşte öyle bir grip rahatsızlığının nekahet dönemini yaşıyordu. Hastalığın tekrarlanmasından endişe ettiği için de bütün işlerini askıya almış, sadece günlük evrâdıyla meşgul oluyor; bir de haftada bir iki gün birkaç arkadaşıyla Allah Resûlü'nün mübarek sözlerini müzakere etmeye çalışıyordu.

Merdivenlerden çok zorlanarak inip çıksa da sırf üç beş misafirine eşlik etmek, onları yalnız bırakmamak için iki kat aşağıdaki yemekhaneye hep inmeye gayret ederdi. Fakat çok istediği halde

yaklaşık iki aydır inemiyordu. Tabii havaların soğuk olması da ayrı bir zorluktu. Üst üste iki üç kat kışlık giydiği halde dizleri, ayakları bir türlü ısınmazdı. Hele geceleri, yatağa girmesiyle uyuması arasında bazen saatler geçerdi. Çok zaman da uyuyamaz, çıkıp iki kelam edecek birilerini arardı.

Yemeğini yukarıya çıkardılar. Belki iki, belki üç kaşık aldı. Zaten yeme hususundaki prensibi *'Tatmaya izin var, doymaya yok'tu.* "Soğuk almışım, çay falan içemeyeceğim." dedi yemeği alan arkadaşa. "Uyuyabilirsem istirahat etmek istiyorum." diye ekledi ve odasına çekildi.

....

İkindi namazı için odasından salona çıktığında dinlenmek bir tarafa biraz hastalıktan biraz da uykusuzluktan neş'et eden yorgunluk pırıl pırıl nûranî simasına aksetmişti. Gözleri bile yorgundu. İhtimal yine uyuyamamış, dinlenememiş ve kimbilir iki saatin içinde beş-altı tane atlet değiştirmiş, belki bir-iki defa bornoza sarılıp terini kurutmak için uğraşıp durmuştu.

Bazı ikindi namazlarından sonra sohbet olurdu. O küçücük salonda birkaç tane çalışan, üç beş tane misafir... Bazen küçük çocuklar da gelir, çikolatalarını alır giderlerdi. Bazen de gitmezler, bir o yana bir bu yana koşuşturup dururlardı.

O gün de istifade -aslında burada istifaza yani feyz almak demek lazım- etme niyet ve arzusuyla huzurda bulunanlar sual tevcih etmek istediler. Sordular da sorularını... O da onları kırmamak için cevap vermeye çalıştı. Fakat bir müddet konuştuktan sonra yorgunluğu bitkinlik sınırlarına ulaştığından daha fazla devam edemedi. Onlar da daha fazla sorup yorgunluğunu ve rahatsızlığını artırmak istemediler.

Akşam namazının vaktinin girmesine yaklaşık bir saat vardı. Duruşundan, bakışlarından anlaşılabildiği kadar, odasına geçmeyi çok istemiyor, yorgun ve bitkin de olsa arkadaşlarının arasında oturmayı tercih ediyordu.

Salonda bir müddet sessizlik oldu; kısa süren bir sessizlikti bu ve ardından sükût murâkabesi yine onun şu cümleleriyle bozuldu: "Öğleden sonra içeri odaya geçtiğimde, azıcık içim geçmiş; o esnada da bir rüya görüyormuşum..." Merak etmişti herkes; hepsinin ısrarla ondan rüyasını anlatmasını ister gibi bir halleri vardı. Aslında değişik mülâhazalara binaen gördüğü rüyaları çok defa anlatmazdı. O odadaki küçük dünyasında yaşadıkları hep birer sır olarak muhafaza edilmeliydi; edilirdi de. Nasılsa bu rüyayı paylaşmak istemişti. "Namaz kıldırıyormuşum. Saflar arasında babamı da görüyordum; başka tanıdığım bir-iki zat daha vardı. Namazda da Fil sûresini okuyordum." dedi.

Sonra bir iki arkadaş rüyanın tabirine baktılar. Ansiklopedi şunları yazıyordu:

"Rüyada Fil sûresini veya ondan bir parçayı okuduğunu görmek, düşmanlık besleyenlerin def ü ref'ine, zafere ve hacca gitmeye işarettir.

Rüyada babasını gören kimse muradına erişir. İnsanın gördüğü en hayırlı rüya, anası, babası, dedesi ve akrabalarını gördüğü rüyadır. Bir kimse rüyada babasını görse, eğer rüyayı görenin bir ihtiyacı varsa, ummadığı yerden o ihtiyacı karşılanır ve birisi ona cömertlikte bulunur. Şayet rüyayı görenin herhangi bir yitiği varsa onu bulur, hasta ise iyileşir."

Rüya güzeldi, sevindiriciydi; ümide, azme, aşk u şevke pencereler açıyordu... Yitik cennet adına bir hasret ve dâussıla sesi veriyor, bir umut ve vuslat duygusuyla tülleniyordu. Onun için de salonda bulunan herkesin yüzüne bir anda sevinç tebessümleri serpilmiş gibi oldu. "Elhamdülillah" diyordu bazıları, kimisi de "Amin Yâ Rabbi!" diye dua ediyordu. Çünkü hepsi de, rüya sahibinin hastalıklarının bir an önce gidip sıhhatine kavuşmasını candan arzuluyordu.

Rüyanın tabiri okunup bitene kadar onun da gözleri dolmuş, gözyaşları birer-ikişer kendilerini salıvermeye başlamışlardı

bile. Zaten çok defa bir kelime, bir hüzünlü bakış, bir Efendiler Efendisi'ni hatırlatış, bir şanlı maziyi anış, bir içten yakarış onun gözyaşı barajının önündeki setleri yıkmaya yeter de artardı bile. Gözyaşlarına iki dudağının arasından sızan şu birkaç cümle eşlik ediverdi:

"Benim, yitiğimi bulmam çok zor. Çünkü, benim yitiğim hepimizin yitirilmiş cennetidir.. yitirdiğimiz ülkemiz, millî değerlerimiz, manevî dinamiklerimiz, vefa ve sadakat anlayışımız, dinimizi anlatma heyecanımızdır; yitirdiğimiz yolumuzdur. Onu bulmak da çok gayret, çok sabır ve çok dua ister... Israr ister, hakta sebat ister... Yollar gidip yitik cennetin kapılarına dayanıncaya kadar bucak bucak dolaşıp yitirdiğini arama azmi ve bulma cehdi ister. Onlardan daha önce de yitiğini nerede, ne zaman ve ne şekilde yitirdiğini kavrayabilmiş idrak ister, şuur ister. Bilmem ki biz, o ciddiyeti, o gayreti, o ıstırabı, o vefayı, o idraki ve bir de o samimiyeti gösterebilir miyiz? O işin, o hedefin gerektirdiği ölçüde bıkmadan.. usanmadan.. yılmadan.. yorulmadan.. gözlerimizi ufka dikip arkamıza bakmadan.. 'Ben varsam herkes var; ben yoksam kimse yok' deyip uzun soluklu koşabilir miyiz?...

İşte beni asıl düşündüren budur.

Evet, benim yitiğim bizim yitiğimizdir; milletimizdir, maneviyatımızdır, dinimizdir, diyanetimizdir ve en büyüğü de bu yitikleri arama cehdinden mahrumiyetimizdir. Diğer yitiklerime gelince onlara zerre kadar bile ehemmiyet vermem. -Zaten başka bir şeyim de olmadı ki, onları yitirmiş olayım. -Kendimi bile yitirsem Allah şahit ki aklıma gelmez. Yeter ki, biz, bir an önce kaybettiğimiz asıl yitiğimizi bulalım!"

Rüyalarla realiteler arasında çok zaman sadece ince bir perde bulunduğuna inananlar, o perdeyi aralamak için kendilerine düşen birtakım önemli vazifeler olduğunun da farkında olmalı değiller mi! Siz ne dersiniz?...

SİZ ÜZÜLMEYİNİZ EFENDİM!

Ne olur üzülmeyiniz ve hüzne kapılmayınız!..

Siz ey daha baştan, hayatını milletine, ülkesine, ülküsüne vakfetmiş ve karşılığında makam-mansıp, mal-mülk, şan-şöhret bir yana, sevilme, tanınma, yâd edilme, hayırla anılma gibi en küçük beklentilere girmeyi bile kendi adına ihlassızlık sayan, "Bugün Allah rızası için yapılacak dünyalar kıymetinde bir iş var. Öyle bir iş ki, dünyevî cihetle bin defa İstanbul'un fethine tekaddüm eder; gavsiyetten, kutbiyetten de çok önce gelir. Bu iş O'nun tanıtılması, Hazreti Muhammed (sallallahu aleyhi ve sellem)'in muhtaç ruhlara duyurulmasıdır; Cennete girmek için bile insanlığa hizmet etme düşüncesi, o hizmeti başka şeylere alet etmek demektir. Manen terakkî düşüncesi bile hizmeti bulandırır." mülâhazalarıyla Rabbiyle arasındaki münasebete toz kondurmamaya azimli ve O'nun rızasının damlasını küçük-büyük, maddî manevî hiçbir şeye fedâ etmeyi asla düşünmeyen Hak rızası sevdalısı!..

"Önümüzdeki elli-yüz sene ile ilgili projeniz nedir?" diye sorsalar, ben 'Başka değil, Allah'ın rızası ve i'lây-ı kelimetullah' derim." diyecek kadar dünyadan âzâde ve Rabbinin Nâm-ı Celîlini anlatmaya kilitlenmiş insan-ı kâmil!..

Varlığını sulha, sükûnete, hoşgörüye, müsamahaya, sevgiye ve aşka bağlamış; sadece sevgiyi sevip içindeki bütün düşmanlık duygusunu her zaman yalnızca düşmanlığın kendisine teksif

etmiş; sinesi okyanuslar kadar geniş, vicdanı gökler kadar engin gönül kahramanı, muhabbet fedâisi!..

Ekranda bir mücrimin vicdanına mağlup olduktan sonra, kitabını sol eline alıp kızıl alevlere doğru yürüyüşü karşısında bile "Eyvah!" deyip inleyen; dalından kopup gelen sararmış her bir yaprakla içinden bir şeyler kopup giden; bir karıncanın bir çukura yuvarlanıp gitmesiyle gönlüne derin bir hüzün çöken; bir yerde bir bebeğin ağlama sesi kulağına gelince "Bebek ağlamasına dayanamam." deyip derin bir "Âh!" çeken şefkat ve rikkat âbidesi!..

Siz ey altmış küsur yıllık hayatında kendine ait bir evi bile olmamış ve bir ev sahibi bile olmadan ötelere yürümek üzere arkadaşlarıyla sözleşmiş; ev-bark bir yana, bir zeytin dalı bile olmayan; "Olsaydı şayet, onu da gece-gündüz hakkımda kötülük düşünüp komplo kuranlara uzatırdım." diyerek varlığını ve gücünü Rabbinin gınâ ve kuvvetine bağlamış acz ü fakr insanı!..

Ve ey hâdiselerin, hayatına preslenerek yerleşti(rildi)ği muzdarip insan!

Hayatın âdeta kaynayıp taşar hâle geldiği gençlik yıllarını daracık cami pencerelerinde ve küçücük tahta kulübelerde geçirmiş.. sırtı döşek görmemiş ve seneleri hasır üzerinde geçmiş.. âhir ömrünü de beraber yola çıktığı arkadaşlarını zor durumda bırakmamak, ülkesinin, milletinin sulh u salâhına ve aydınlık bir iklime doğru yürüyüşüne kastetmek isteyenlere fırsat vermemek için, ülkesi sevdası olduğu halde, vatan hasreti burnunda üfül üfül tüttüğü halde, sevenlerinin, sevdiklerinin iştiyakıyla burnunun kemikleri sızladığı halde, hiç olmazsa son bir kez daha anacığının mezarından bir avuç toprak alıp yüzüne gözüne sürmenin ıstırabı, doğup büyüdüğü, "hizmet" deyip koşturduğu yerlerin, oturup beraber çay yudumladığı dostlarının hicranı, içinde köpürüp durduğu halde, "Ülkemin hapishanelerinde yaşamayı gurbetin saraylarında yaşamaya tercih ederim!" dedirtebilecek

ölçüde bir vatan aşkına sahip olduğu halde.. evet, bütün bu düşüncelerle meşbû bulunduğu halde her şeye rağmen ülkesi ve milleti için kendini ıssız bir koyda daracık bir eve hapsetmiş fedakârlık timsali, sabır kahramanı!..

Ey şimdilerde ülkesinin dört bir köşesinden gelen Kâbe kokulu topraklarla, Medine rumuzlu mektuplarla teselli bulmaya çalışan; hasretin, hicranın ve gurbetin sinesini yakıp kavurmasına rağmen "Mesele benim hasretim, benim gurbetim değil ki! Onun bin misli gurbete de dayanır insan; sıkar dişini ve yutkunur. Asıl, milletin değerleri, millî değerlerimiz gurbet yaşıyor." hisleriyle her zaman milletinin aziz bildiği değerleri için her şeyini feda etmeye ve gerekirse canını bile vermeye hazır olduğunu ortaya koyan asil ruhlu kahraman!..

Ey kendisini unutacak kadar insanlığın dertlerini dertlenmekten dolayı günde beş-on defa nabzının atışları düşüp yükselen... Yemek yerine âdeta ilaç yiyen ve doktorların "Tutarsanız ölürsünüz!" diyenlere kendisinin "Tutmazsam ölürüm!" dediği orucunu kimi zaman bir şırıngayla açan... ayakta duramayacak bir hâldeyken bile "Namazımı oturarak kılmaktan dolayı Rabbimden utanıyorum!" diyerek düşüp yere yığılma pahasına huzur-u ilâhîde kıyamda duran rabbanî, hayatı ibadet ü taatla bütünleşmiş ruh!..

Kendi milletinin başkalarının eline bakan muhtaç bir topluluk haline gelmesini ve koskocaman, cihanlara sığmayan bir vatanın iki gölün arasına sıkışıp kalmasını asla içine sindirememiş... Daha on üç yaşında bir masum kızcağızın, Allah'ın mabedine sığınmış bir mazlumun, babacığının kucağına sığınmış hayatının baharında bir yavrucağın ve evlerine sığınmış nice masumların mermi yağmuruna tutularak göz göre göre canlarına kıyılması karşısında hafakanlar basan ve *"Ümmet-i Muhammed'in çektikleri sineme bir hançer gibi saplanıyor. Dünyanın dört bir yanında ezilen, horlanan, mazlum ve mağdur durumdaki insanların hayali gözümün önünden bir türlü gitmiyor. Onların ızdıraplı*

hâli yanında yüce dinimizi tanımayan insanların halleri de içime dert oluyor. Hatta bazen, "Benim en başta vereceğim bir canım var. Cenab-ı Hak insanları barış içinde, diyaloğa açık, kendisine ve kullara karşı saygılı yapacaksa; bunun karşılığında da canımı alacaksa hemen alsın da o neticeyi hâsıl etsin." mülâhazalarıyla dopdolu ve nice geceler gözüne uykunun damlası bile misafir olmayan; olmayan ve daracık bir koridorda bir o yana bir bu yana gidip-gelip hafakanlarını bastırmaya çalışan insanlık sevdalısı, mefkûre insanı!..

Ey bütün insanlığın birbirini sevip saydığı, kabullendiği, herkesin birbiriyle oturup hasbihâl edebildiği, dertlerini ve sevinçlerini paylaşabildiği, zulmün, küfrün, bağnazlığın, kaba kuvvetin, cehaletin, ayrılığın-gayrılığın, fakr u zaruretin bütünüyle silinip gittiği; *"Hepimiz Âdem'le Havva'nın evlatlarıyız, birbirimize karşı bu kırgınlık, dargınlık, hele bu düşmanlık da neyin nesi!"* duygu ve düşüncesiyle bütün insanların sevgiyle dopdolu güzel bir dünya için ağaçlar gibi omuz omuza vererek, çiçekler gibi kol kola girerek aydınlık ve mesut bir geleceğe yürürken anarşiye, teröre ve haksızlığın hiçbir türüne geçit vermediği bir dünyanın özlemiyle dolup taşan; hayatını dünyanın her bir köşesinde 'sulh adacıkları' oluşturmaya vakfetmiş vakıf insan!..

Ey gece-gündüz Rabbine mülâkî olma iştiyakıyla dopdolu yaşayan hassas ruh, Refîk-i Âlâ sevdalısı!.. Efendim!

Siz üzülmeyiniz... Güvercinler kadar titrek, manolyalar kadar narin, Cebrail'in kanadındaki tüyler kadar yumuşacık, gökler kadar derin, deryalar kadar engin kalbinize merhamet ediniz de üzülmeyiniz ne olur!..

Bugün sizin karşınızda, güzel ahlâka dâyelik yapan gerçek medeniyetin semerelerinden nasiplenememiş bir kısım mahrumlar, beşerî münasebetleri az gelişmiş ya da hiç gelişmemiş, özünden ve mahiyetinden habersiz kaba kuvvetin temsilcileri, gözünü dünyanın malı-mülkü bürümüş ve Hakk'ın, Allah, Peygamber ve ahiret sevgisini kalblerinden söküp aldığı, hasede,

nefrete, kine kilitli, her zaman başkalarının kuyusunu kazmaya ve canının sıkıldığı yerde hiç acımadan canlara kıymaya alışmış; makama, mansıba, şöhrete mağlup olmuş ve bu öldürücü karaktersizliklerin altında insanlığını yitirmiş; sevgiden, aşktan, fedakârlıktan, diğergamlıktan, paylaşmaktan yani insanlıktan, insan için insana hizmetin ne olduğundan habersiz bir kısım nâdanlar, yobazlar, soyguncular ve üç kuruş için ihanetin her türlüsüne yeltenebilecek bir kısım mürâi tipler olabilir. Ve biliniz ki efendim, bu insafsız ruhlar aslında sizin değil insanlığın, insanlık duygusunun düşmanıdırlar. Hem bilerek 'sizin karşınızda' dedim. Çünkü cümle âlem biliyor ki, bütün yaptıklarına rağmen siz onların karşısında değilsiniz. Değilsiniz, çünkü siz, kine, hasete, nefrete, küfre ve düşmanlığa düşmansınız; insana, insanlara değil.

Bugün, Rahman ü Rahîm'in engin merhametinden, şefkatinden nasiplerine hisse düşmemiş bu acımasız bağnazlar, emsallerinin geçmişte Allah'ın en sevgili ibâdına, peygamberlere, velî kullara revâ gördükleri hile, hud'a, entrika, komplo, ezâ, işkence ve zulümlerini size de layık görebilir, her gün farklı bir iftirayla karşınıza çıkabilir, değişik tuzaklarla binbir çeşit darağaçları kurup sizi ifnâya yeltenebilirler. Siz bunları bilin, bilin ve ne olur sakın üzülmeyin!..

Sakın birkaç tane tiran bozması, hayatını düşmanlığa bağlamış dolayısıyla size de düşmanlık besleyenlerle barışıp gitmiş dost geçinen birkaç iki yüzlü ve bunların oluşturduğu bir şirzime-i kalîl ve onların yaptıkları sizi üzmesin!..

Tek sermayeleri kaba kuvvet, utanmaz bir yüz ve yaşarmaz bir göz olan bu görgüsüzlerin yaptıkları sizi üzmesin!..

Tahribin, bozgunculuğun ve basit menfaatlerin peşinde olup da işleri kendilerine güzel görünen kimseler elbette iyilik edip dürüst işler işleyen kimseleri anlamaz; anlamak da istemezler. Ne yapalım, takdir Allah'a ait; dilediğini doğru yola iletir, dilediğini

de sapıklık içinde bırakır. O halde siz öylelerinin yaptıklarından dolayı üzülüp kendinize yazık etmeyiniz. Çünkü Allah onların bütün yaptıklarını bilir ve biliyor.

Dünyanın değişik yerlerindeki en seçkin müesseseler sizi dünyada kendini barışa adamış birkaç 'barışçı'dan biri seçerken, sizi âdeta millet ve vatan düşmanı ilan eden, nereden gelip nereye gittikleri meçhul, kimliksiz, menfaat düşkünü, ahlâk mahrumu bir kısım hortumcuların, kabadayıların, derebeylerinin ve bozguncuların yapıp ettikleri de sizi üzmesin!..

Üzülmeyiniz ne olur!..

Üzülmeyiniz, çünkü sizi, niyetinizi, yaptıklarınızı Allah ve melekleri biliyor... Bütün bir insanlık biliyor ve yerler, gökler buna şahitlik ediyor ve onlar yani size adavet edenler de biliyorlar ki, siz karakteriniz ve himmetinizle ortadasınız, apak geçmişinizle ve şimdiki hâlinizle.

Üzülmeyiniz, zira Allah'ın izni ve inayetiyle diktiğiniz ve dikmeye devam ettiğiniz; Allah ömür verdikçe dikeceğiniz güller daha şimdiden şu yeryüzünün pek çok köşesini gül bahçelerine çevirdi. Siz de bilirsiniz ki efendim, sizi sevenler, gönül verenler, kalblerini kalbinizin içine koyanlar ve düşüncelerinizin kıymetini idrak edebilenler bütün dünya gülzâra dönene kadar sizinle birlikte yürümeye devam edecekler. Edecekler, çünkü hakiki ve yürekten arkadaşlar, beraber, aynı yola koyuldukları dostlarını asla yarı yolda terk etmezler. Terk etmezler, zira dostluğun hukukunu korumak bir Allah ve Peygamber ahlâkıdır. Terk edip gidenlere gelince, onların yaptıklarından dolayı da üzülmeyiniz, üzülmeyiniz çünkü o iki yüzlü münafık tipler aynı şeyi Allah'ın en güzel ve en büyük elçisine de yapmışlardı.

N'olur üzülmeyiniz! Yarı yolda terk edip ayrılanlardan, dostluğun hatırını, hukukunu görmezden gelenlerden, tüyü bitmemiş yetimin malına göz dikenlerden dolayı üzülmeyiniz! Hiç şüpheniz olmasın ki, bugün sizi anlamayanlar yahut anlamak

istemeyenler, yarın dünya gülşene dönüp de her yer gül rayihalarına 'esir' düşünce ve siz o gün her zamanki eşsiz karakterinizi ortaya koyup, o vakte kadar hep kötülükle kalkıp şerle oturanlara "Lâ tesrîbe aleykümü'l-yevm/Sizin için kınama yok bugün, umulur ki Allah sizi de bağışlar, çünkü o Erhamü'r-râhimîn'dir!" dediğiniz zaman sizi anlayacaklar. Evet ümidimiz var, onlar da er ya da geç ama hiç olmazsa o gün mutlaka anlayacaklar.

Efendim, sakın üzülmeyiniz! Çünkü bizim Allah'ımız var ve O bizimle beraber. O varken, O'nu görmezden gelip O'nsuz yaşayanlar üzülsün, kafalarını duvardan duvara vursun ve dövünüp dursunlar. Öyle ya, 'Mevlâsı olmayanlar'ın vay haline!

Hâdiseler gelip yüreğinize bir zıpkın gibi saplansa da üzülmeyiniz... Birisinin bir yanlış bakışı içinizi delip geçse de üzülmeyiniz! Azına da üzülmeyiniz efendim, çoğuna da üzülmeyiniz!

Üzülmeyiniz ne olur, beşikteki bebeklerinin minnacık ellerini avuçlarının içine alıp da, her gün sizin için, arkadaşlarınız için, sevdikleriniz ve sizi sevenler için, yürüdüğünüz yol için Allah'a yalvarıp yakaran hûri-misal vefa âbidesi anneleri hatırlayınız da üzülmeyiniz... Oğlunun elinden tutup götürdüğü camide Rahman ü Rahîm'e yalvarırken, kendinden, ailesinden, sevdiklerinden önce sizin isminizi zikreden babaları, oğulları, onların semaya açılan masum ellerini düşününüz de üzülmeyiniz... Her namazının sonunda sizin için dua etmeden seccadelerini dürmeyi, gece gündüz durmadan akan gözyaşlarınıza bir-iki damla ile bile olsa eşlik etmemeyi vefasızlık sayan milyonları düşününüz de üzülmeyiniz!..

Üzülmeyiniz efendim! Çünkü ne zaman doksan yaşına merdiven dayamış ninemi arasam hâlini, hatırını sormak için, her şeyden önce bana telefonda "Evladım, her gece erkenden kalkıp Hocamız için dua ediyorum." diyor.

Kervan yürür ve nur tamam olur!

Hepsi olur efendim, hepsi olur, yeter ki siz üzülmeyiniz!..

VİCDANI KADAR İNSAN

Mutad sağlık kontrolleri için gittiği hastaneden döndüğünde ikindi namazının vakti gireli henüz on on beş dakika ya geçmiş ya da geçmemişti. Ne var ki o, panik haline yakın bir heyecan içinde, daha binanın kapısından içeriye adımını atar atmaz "Bugün namaz çok geç kaldı!" diyordu. Zaten her namaz vakti girişinde âdeta ayrı bir ruh hâletine bürünür; her zaman ibadetin kendi dışındaki her şeye geçiş üstünlüğünü bütün ruhlara ihsas edercesine ve bütün kâinata haykırırcasına Rabbine yürüyormuş gibi mihraba doğru hızlı adımlarla yürürdü. Ellerini iftitah tekbiri için kaldırırken 'yabancı' her şeyi arkada bırakır ve çok zaman da Rabbinin huzurunda hıçkırıklara boğulurdu.

Her zaman olduğu gibi birinci katın merdivenlerini güçlükle çıkabildi ve köşedeki sandalyeye oturarak üç beş dakika dinlenmeye koyuldu. Yorgunluğu gözlerinden okunabiliyordu. Baş hafif önüne eğik, eller dizlerin üzerinde birkaç dakikalık dinlenme molası hep verilirdi zaten bu arada. Sadece birkaç saatlik bir yola gidip geri dönmekten kaynaklanan bir yorgunluk değildi elbet bu. Artık iyice hassasiyet kesbetmiş bünyesinin, hayatı boyunca onlarca hastalıkla ahbaplık kurması ve onların birçoğunun hâlâ dostluğunu(!) devam ettirmesi de değildi. Bilâkis, yılların biriktirdiği; kimi işgüzarların cefasından, kimi dünyevîlerin gamsız safâsından, kimi ahbab u yârânın da vefasızlığından kaynaklanan bir yorgunluktu bu. Vefasına sadık kalamamışların hali

herhalde onu daha fazla üzüyor olsa gerekti. Nitekim bir defasında “Kalbim çok sıkıştırdı.” dediğinde kendisine nezaret eden doktor: “Efendim, merdivenleri çok hızlı çıktınız” deyivermişti. Onun cevabı şöyleydi: *“Farkında değilim, karşımda büyük bir yangın var; arkadaşlarımın duyguları tutuşmuş yanıyor.”* Daha yedi-sekiz hafta evvel kalbinin damarlarına yerleştirilen metal parçası belki kalbinin yükünü bir nebze hafifletebilirdi; ama ya bu yorgunluğu kim yahut ne ve nasıl hafifletecekti?!

İkindi namazını güçlükle kıldırabildi. Acil istirahata ihtiyacı olduğu aşikârdı. Fakat o, salonda oturmayı odasına geçmeye tercih etti. Tercih etti, çünkü ziyarete gelmiş birkaç misafirin hatırı vardı. Ona göre misafirlerin hatırı kendi sıhhatinden de, tamamlamayı kendisine bir vazife addettiği fakat bir türlü bitmek-tükenmek bilmeyen işlerden de önemliydi. Misafirlerin hatırına, rahatsızlığına rağmen, işlerine rağmen oturmalıydı. Misafirler de her zaman olduğu gibi bu eşsiz nezaket ve fedakârlık karşısında mahcubiyetlerinden âdeta iki büklüm oluyorlar; fakat belki de ömürlerinde bir-iki defa ancak tadabilecekleri o şeker-şerbet ‘ikindi sohbetleri’nden mahrum olmamak için dizleri üzerinde mütevaziane oturuyor, hikmet testisinin ağzının açılmasını ve Cânân’a dair söz pırlantalarının dökülmesini intizar ediyorlardı. Yani onlar da sohbet sahibinin odasına çekilivermesinden korkuyor, kendileriyle beraber kalmasını gönülden arzu ediyor ve bakışlarıyla âdeta “Kal bizimle, nurlandır gönüllerimizi!” diyorlardı.

Ona gelince... İhtimal geceden hissesine yine bir damla uyku düşmemiş, gecenin bir kısmını odasında, geriye kalan kısmını da koridorda bir o yana bir bu yana dolaşarak geçirmiş; derdini paylaşabileceği birisini ya bulmuş ya da bulamamıştı. Derdi de bir yüreğin kârı değildi hani. Cihanlar kadar dert deseniz mübalağa etmiş olmazdınız. Çünkü onun derdi cihanın derdiydi. Kahvaltıda birkaç parça bir şey almış, öğle yemeği zaten yememişti. Aslında bir günde aldığı gıdanın hepsi normal bir insanın

bir öğününe bile tekabül etmezdi. Bir bardak çayla küçük bir parça kızarmış ekmek getirdiler. "Bir şey yemeyeceğim." dedi ve yavaş yavaş çayını yudumlamaya başladı. Zaten başkalarının yanında bir şey yemekten, içmekten o kadar sıkılırdı ki, lokmalar çok defa boğazında düğümlenir kalır, mübarek siması o helecan içinde kıpkırmızı bir renk alırdı. Az çok tanıyan herkes bilirdi ki, haya ve mahcubiyet damarlarına işlemiş ve onda ikinci bir fıtrat hâlini almıştı. Nitekim, "Bana başkalarının gözü önünde, 'Sen sıratı geçebilirsin' deseler, ondan bile utanırım." derdi bazen.

Söz döndü dolaştı ve son zamanlarda sağda-solda yüzüp-gezen ve kendisinin aleyhinde hakarete varan bir kısım sözler sarf eden çok eski bir tanıdığına geldi. Aslında kahramanı zavallı, kendisi çok talihsiz bir hâdiseydi bu. Tezvirlere, iftiralara, komplolora maruz kalmak onun hayatının bir parçası gibi olmuştu senelerdir ama bu farklıydı. Bir eski dost gül atmıyordu, sanki gülle yağdırıyordu. Hâdise hakikaten elem vericiydi. Zira sinesini açtığı, bir arkadaş, dost olarak kucakladığı, senelerini beraber geçirdiği bir insan kalkıp akla-hayale gelmedik iftiralarda bulunuyor, başkalarını da tahrik etmeye çalışıyordu. Cihanlar pahası bir dostluğa arkasını dönüyor ve pek ucuz, hasis şeylere talip oluyordu. Yani ihanet ediyordu! Arkadaşlığa, dostluğa ve müşterek bir hukuka ihanet...

Salonda bulunanlardan birisi: "Benim aklım, havsalam almıyor bunu. Böyle bir şeyi nasıl yapar bir insan, nasıl bu kadar sukut eder; bu nasıl bir vefasızlıktır, kadirnâşinaslıktır, bir türlü izah edemiyorum." deyiverdi.

Öteden beri elinden geldiğince yakınlarının, arkadaşlarının, dostlarının mülâhazalarının bulanmaması, dupduru kalması için âdeta çırpınır dururdu; bu konuda öyle hassastı ki, kendisini helak edecek zannederdiniz. Hafifçe doğruldu, daha ciddi bir tavra büründü ve şu kelimeler ağzından döküldü: "Öyle demek yerine, çok dua edelim: Cenab-ı Allah hiç kimseyi şaşırtmasın.

Kalblerimizi kaydırmasın. Hepimize hidayet versin ve doğruyu göstersin! Zira onların ahiretini düşünmek de bizim vazifemiz.”

Kendisini yakından tanıma bahtiyarlığına erenler, onun sinesinin enginliğine, vicdanının genişliğine daha önce de defalarca şahit olanlar için bu sözler normal karşılanabilirdi. Fakat misafirler şaşırmıştı ve hayret dolu bakışları gözlerine aksediyordu. Çünkü o, ızdıraptan bir mum gibi erirken kendisine düşmanlık edenlerin iki cihan saadetini düşünüyordu. Evet, bu ne ince düşünce, ne engin bir gönül ve ne derin bir şefkatti! Ve ne ölçüde kendine rağmen başkalarını düşünmek, başkaları için yaşamaktı! Zaten o, evvel-âhir kimseye küsüp darılmayacağına, kendisine ait hiçbir haktan dolayı davacı olmayacağına söz vermişti. İhtimal onu üzenler de bu sözleri duysalardı, azıcık insafları kalmışsa, yaptıklarına bin kere nâdim olup ağlamaya duracaklardı. Heyhat! İnsaf çoklarının vicdanından çekip gideli hayli zaman olmuştu!

Bu müessif hâdisenin o aydınlık ortamı karartmasına izin vermedi. Konuyu değiştirdi; fakat elemin zikri onun için ayrı bir elem olmuş, yorgunluğunu da bir kat daha artırmıştı.

Vakit ilerliyor, güneş örtüsünü yavaş yavaş yüzüne çekmeye hazırlanıyordu. Kimbilir, belki o da bütün bu olup bitenleri bir türlü anlayamıyor, ışığıyla dünyalarını aydınlattığı kimselerin hem kendi hem de başkalarının dünyalarını nasıl kararttığına şahit oldukça utancından yüzünü saklamaya çalışıyordu.

Akşam namazının vakti iyice yaklaşmıştı. Derin bir düşünceye daldı. Her ne zaman öyle dalıp gitse salon da anlamlı bir sükûta boğulurdu. Evet, o sükûtuyla konuşurken orada hazır bulunanlar da kendilerine göre bir kısım düşüncelere dalarlar, belki çokları da onun ne düşündüğünü kendi içlerinde tahmin etmeye çalışırlardı. Aslında derdi, tasası ve sevdası belli olan bir insanın ne düşündüğünü tahmin etmek de çok zor olmasa gerekti.

Tam o esnada ‘’Allahuekber’’ nidası yükseliverdi. Evet, ezan başlamıştı. Başlamıştı fakat bütün gurbet illerinde olduğu gibi

orada da ezan sadece içerde duyuluyor, binanın duvarlarını aşıp sesini çevreye duyuramıyordu. Yani gurbette, ezan da kendi gurbetini yaşıyordu.

Ezan okunurken zaruret olmadıkça bir şey konuşmazdı, fakat belli ki çok dolmuştu. Dolup da taşmamak, yanıp da sızdırmamak ne mümkündü! İçinde köpüren mağmalar sanki simasına aksediyor gibiydi. Ağzından dökülen ifadeler aynı zamanda neyi düşünüp durduğunu da şöyle anlatıyordu. "Allah'ım, Sen yegâne büyüksün! Fakat biz Senin büyüklüğünü hakkıyla duyuramıyoruz. Ne olur Allah'ım, affet bizi ve adını duyurmayı bizlere müyesser kıl!" Müezzin, "Eşhedü enne Muhammeden Rasûlullah" derken onun heyecanı artık zirveye ulaşmıştı. Yüzünün rengi değişik bir hâl almıştı. Kendi içinde kaynayıp duran bir yanardağ gibiydi. Rabbine karşı, Peygamberine karşı mahcubiyetini ifade edercesine başını önüne eğmiş: "Evet, şehadet ediyoruz ki, Sen Allah'ın Resûlüsün. Fakat Sen'in sesin sadece binanın içinde duyuluyor. Sana karşı vefalı olamadık, Sen'in sesini başkalarına duyuramıyoruz. Her tarafta çanlar bas bas bağırıyor, fakat Sen'in sesin sadece içerde duyuluyor. Rikkatime dokunuyor bu benim; bir hançer gibi kalbime saplanıyor, katiyyen hazmedemiyorum."

Bu arada ezan da sona ermişti. Ezan bitince ezan duasıyla yetinmez, hep uzun uzun dua eder, gönlünü gönlünün Yegâne Sahibine açarak O'ndan en çok sevdiği şeyleri isterdi: *"Allahümme a'li kelimetallahi fî külli enhâi-l âlem ve'stahdimnâ fî hâzeş-şe'n..."* [2]

Yerinden kalktı ve hızlı adımlarla mihraba doğru ilerledi. Akşam namazında Fatiha'yı çok zaman olduğu gibi Âl-i İmrân suresinin sekizinci ve dokuzuncu âyetleri takip edecekti: *"Rabbena, lâ tüziğ kulûbenâ..."* [3]

---

[2] Allah'ım, yüce namını dünyanın her köşesinde yücelt ve bizi bu işin müstahdemleri eyle...

[3] Rabbimiz, kalblerimizi kaydırma...

SEBEPLERİN SUSTUĞU ANLAR

-yaşanmış hikâyeler ya da vefa borcu-

Sebepler her zaman devrilebilir...

Genç denilebilecek bir yaşta bu dünyanın ötesindeki hakîkî âlemdeki dostlarına kavuşan halam vefatından önce, uzun bir süre devam eden felç rahatsızlığına müptela olmuştu. Yürüme zorluğu çekiyordu; hatta yürüyemiyordu demek daha doğru olur. Hayat, artık onun için ağırlığını büsbütün hissettiren bir yük haline gelmişti. Yapmak istediği pek çok şeyi yapamıyor, o halinin verdiği ıstırabı da çok zaman içine gömüyordu. Doğrusu zahirde şekva sebebi sayılabilecek pek çok şey vardı. Fakat şikâyet ettiğini hiç görmedim, duymadım. Gösterdiği sabır, ettiği şükür kâmil bir insana yakışacak olgunluktaydı. Namazlarına devam ediyor, çocuklarına ümit veriyor, onlarla beraber gülüyor, onların sevinçlerini paylaşıyor, ma'lûl haliyle misafir davet ediyor, evlerine uğrayan herkese mutlaka ikramda bulunmaya çalışıyordu. Ömrünün son aylarını Vakıf Gureba'da yoğun bakımda geçirdi. Üzerimizde çok hakkı vardı fakat özellikle okuyup liseyi bitirebilmemiz için gösterdiği fedakârlığı unutmamız asla mümkün değildir. Hastanede yatarken sık sık ziyaretine gitmeye gayret ediyordum. Sarılıyor, kokluyor, acı acı gözlerimin içine bakıyor, yola çıkmaya hazırlanan birisi gibi 'elveda' bakışları gönderiyordu. Aylarca bir odada, hayattan daha ümidi kalmamış

üç beş hastanın yanında ölümü bekledi. Elimizden hiç ama hiçbir şey gelmiyordu. Biz susuyorduk, tıp susuyordu, bütünüyle sebepler susuyordu. Merhameti Sonsuz'un şifa lütfedeceğinden bütün bütün ümidimizi yitirmemiştik; ama -ne acıdır ki- biz de onun beklediği gibi bir sonuç bekliyorduk. Evet, artık dua cümlelerinin söylenmesi en zor olanı içimizden geçmeye başlamıştı. Sessizce, yutkuna yutkuna, çok derinlerden "Allah'ım! Ne olur kurtar onu bu ızdıraptan!" diyorduk. Demesine diyorduk, ama yüreğimize bir ok gibi saplanan bu hissimizi söz kalıbına asla dökmüyor ve seslendiremiyorduk. Neticede o, hayata gözlerini yummuş, gerçek dostlara -inşallah- kavuşmuştu, fakat biz de ayrılığın insanın hücrelerine işleyen ve belki aylarca sürecek ıstırabını yudumlamaya başlamıştık.

Sevgili annem ikinci kalb ameliyatını olacağı zaman dayanamam endişesiyle ameliyat bitene kadar hastaneye gitmemiştim. Her şey bittikten sonra gittim. Sıhhatine kavuşmuş gözüküyordu. Öyle zannediyorum ki, biraz da içindeki ümidin sevkiyle olsa gerek ayağa kalkmış, kendi hasta halini unutmuş, diğer hastaların yardımına koşuyor, onlara hem yemek hem de ümit taşıyordu. Evet, kalb ameliyatından yeni kalkmış bir hasta, etrafındakilere umut dağıtıyor, hayata daha farklı gülümsüyor ve "Siz de gülümseyin!" diyordu. O hali bana ne kadar sürûr bahşetmişti anlatamam. Fakat yine de o bir kalb ameliyatıydı ve ikinci kez tekrarlanıyordu.

Eve dönüşünün üzerinden üç-beş ay gibi bir zaman geçmişti ki, acı bir ocak soğuğunda, ölüm meleği çok defa olduğu gibi habersiz gelmiş, kapının tokmağına bile dokunmadan bir yolcunun daha elinden tutmuş ve onu da sefere çıkarmıştı. Ölüm hadd-i zatında güzel şeydi; fakat soğuktan çok daha acıydı. Ölüme en iyi ilaç, onu hep beklemek, geldiğinde de hayata nasıl tebessüm edilirse, onu da tebessümlerle hatta gülerek karşılamak olmalıydı. Merhume annemin, -Allah'ın inayetiyle- bu hususta zorlanmadığını ümit ediyorum, biraz da gönlüm öyle olmasını arzu

ediyor. Neyse... O gitmişti ve gidenin dönmesi mevzuunda bizim elimizden bir şey gelmezdi. Kimsenin elinden de bir şey gelemezdi. Zira gidenlerin içinde geri dönen hiç olmamıştı. Evet, o an, sebeplerin bütünüyle devrildiği bir andı ve yapılacak hiçbir şey de yoktu. Sadece, göz musluklarının kendiliğinden açılmasına izin verilir ve göz pınarları kuruyuncaya kadar da açık kalmasına itiraz edilmezdi. Hâdisenin teessürü bir zehir gibi yudumlanır ve eller açılıp duaya durulurdu ancak. Biz de sadece onu yapabildik. Çok ağladık ve ellerimizi semaya çevirip yalnızca dua ettik.

....

Şu kıymetli sayfalar, herhangi bir insanın, bir yönüyle de olsa mazinin yapraklarında yerini almış acılarıyla doldurulmaktan elbette münezzehtir, muallâdır ve çok daha kıymetli hususlara layıktır. Ne var ki, müsâmaha ümit ederek, bir hususu ifade etmeye, belki bir hissi paylaşmaya yeltendik:

Yalnız biz değil, belki herkes, hayatta böyle bir, belki de birkaç acıyı yudumlamıştır. Hatta hayatınızda, annenizden-babanızdan, başka sevdiklerinizden daha çok sevdiğiniz ve kendinizi yakın hissettiğiniz, onların da sizi kendisine yakın kabul etmesini bin cân ile, iştiyakla arzuladığınız ve böyle bir tenezzülü dünya ve ukbâ saadetiniz adına çok büyük bir pâye addettiğiniz 'yakın'larınız olabilir. -Kudreti Sonsuz, engin hazinesinden onlara çok uzun ömürler lütfetsin!- Fakat, bazı zamanlar olur ki, onların dinmek bilmeyen ağrılarına, iştah kesen, geceleri katlayan sızılarına, uykusuz kalışlarına, sancılarına, ızdıraplarına şahit olursunuz. Şahit olursunuz da ilaçlarını muntazam kullanan, esbap adına ne gerekiyorsa her türlü tedbiri alan ve aynı zamanda evrâdını, ezkârını, dua ve niyazını da bir an olsun dilinden eksik etmeyen bir insanın böyle ağır ve uzun süreli rahatsızlıklara maruz kalması karşısında hayret üstüne hayret yaşarsınız. Zannedersiniz ki, ne bu kadar ızdırap veren bir ağrı ne de böyle aciz bırakan bir hastalık dünyada daha önce görülmüştür. Evet, bütün bunlar gözünüzün önünde olup devam eder de maalesef elinizden hiçbir

şey gelmez. Sizin gelmediği gibi, bütün vesilelere müracaat eden tabiblerin de gelmez. Onlar da bu çaresizliğin aczini ruhlarında bütün derinliğiyle duyar ve *"Derman yok, buna ne çare!"* demekten başka hiçbir şey yapamazlar.

Aslında böyle elim bir tablo ile karşılaştığınızda hemen, öteden beri belaların en büyüklerine, hastalıklara, sıkıntılara hep Allah'ın sevgili kullarının maruz kaldığını; hatta bazen bütün bir topluma gelecek belalara karşı paratoner olduklarını hatırlarsınız. Hatta içiniz zaman zaman Lûtfî'ce mırıldanır:

"Ezelden âdet-i Mevlâ dostuna

Sevdiği kulunu mübtela eyler

Alınca abdini kerem destine

Anı bin dert ile ibtila eyler." Aynı zamanda, "Şifa Allah'tan, O her derdin devasını yaratmıştır, bize devanın peşinde olmak gerek!" der, çırpınır durursunuz da yine bir karış yol alamazsınız. Evet, ayan-beyan ortadadır ki, sebepler bütünüyle lâl kesilmiştir.

Sonra, *'Yâ Şâfii!'*nin dilinize vird olduğunu fark edersiniz. Zannedersiniz ki, gecelerde o acıyla yatıyor, sabah kalkarken de o ağrıyla uyanıyorsunuz. Çevrenizde de dualar ediliyor, eller şifa talebiyle semaya çevriliyor, hatta gönüller sadece onun şifa bulması çarpıyordur. Fakat durum değişmiyor, acı dinmek bilmiyordur. Kulaklarınızda sürekli yankılanan:

"Hoştur bana Senden gelen, ya hıl'at ü yahut kefen

Ya taze gül, yahut diken, lütfun da hoş, kahrın da hoş!" nağmeleri arasında, içinizden, "Acaba şikâyet mi olur?" korkusunu duya duya da olsa, "Bu kadar dua ediliyor da, acaba hangi hikmete mebnî Rabbimiz bu sevgili kulunu, şu acı ve sancıdan kurtarmıyor?" diye geçirirsiniz.

Evet, siz bütün bu hislerle oturup kalkarken kulaklarınız bir namaz sonrasında gelen yarı sesli yarı sessiz şu seda ile yankılanıverir: *"Bir samimi gönül, kendisi öldürücü bir yara alınca*

nasıl yalvarır, Rabbine yana yakıla nasıl tazarrûda bulunur, işte aynen öyle, sevdiklerinin acısını da kendi ruhunda bütünüyle hissetse ve içinden gelerek, kendisi olarak dua etse o acıdan da, ağrıdan da Allah'ın izniyle hiçbir şey kalmaz." İşte o an sarsılırsınız, yıkılırsınız. Anlarsınız ki, sevdiklerinizle daha doğrusu sevdiğinizi zannettiğiniz kimselerle aranızdaki irtibatın sizden tarafında bir noksanlık, vefa ve sadakat duygunuzda da bir kısım pürüzler, bazı kör noktalar var. Hâlbuki canını cânanı için seven, sevdiğinin acısını, hüznünü, sevdiği nisbette hissetmez mi! Hissetmeli değil mi!..

Bu soruya cevabınız 'evet'se, yapılacak tek şey bir kere daha kendinize dönmek ve içinize bakmak olacaktır. Eğer bunu başarabilir ve kalb balansınızı tam ölçebilirseniz, sözün, hedefi tam ortadan vurduğunu anlarsınız. Meselâ, kendi kolunuzdaki, şiddeti kalbinize, beyninize vuracak, yemenizi, içmenizi kesecek hatta bayılmaya sebebiyet verecek kadar bir ağrının, acının mevcûdiyeti gibi, sevdiğinizin acısını hissetmediğinizi, bilâkis yemenizden, içmenizden, uyumanızdan ve daha başka zevklerinizden hiç de geri kalmadığınızı fark edersiniz. Yani, hayatınızın normal seyrinden hiç de ayrılmadığını görürsünüz.

Müsebbibü'l-Esbâb Hayy ve Kayyumdur; dualara her zaman icabet buyurur...

Sonra sebeplerin tamamen lâl kesilmesini de büyük bir fırsat telakkî eder; sebepleri yaratan, onları dileyince kendi adına konuşturan, istediği zaman da susturan Müsebbibü'l Esbâb'a daha bir içten, samîmi, yüreğinizin sesi ve gönlünüzün nağmeleriyle yani Yunus'ça teveccüh edersiniz. Dersiniz ki:

"İlâhî sen ganîsin, ben fakirem

Zaifem, acizem, hârem, hakirem.." İşte o zaman kalb ve vicdan bir kere daha murakabeye tâbi tutulur. Dua için kıpırdayan dilinizin, 'Şifâ!' diye semaya çevrilen elinizin, "N'olur bahtına

düştük!" diye inleyen gönlünüzün samimiyeti, içtenliği yeniden ve bir kez daha teraziye konulur ve karşılaşacağınız netice de bellidir.

....

Aslında aynı *'kelime'* etrafında gönüllerinizin halka olduğu bir dünyaya karşı da sorumluluklarınızı tam olarak yerine getiremediğinize inanırsınız. Buna rağmen, vazifenizi yapamamış olmanın ezilmişliği içinde de olsa bazen "Ya bütünüyle bizim darmadağınık, perişan aynı zamanda mazlum ve mağdur dünyamız!" dersiniz. "Önce yegâne kuvvet kaynağıyla irtibatını koparmış ve kendi bünyesinde yüzlerce, binlerce virüsün oluşmasına müsaade etmiş... Tabiî dışarıdan gelen bütün öldürücü hastalıklara karşı da mukavemetini yitirmiş... Kapılarını ardına kadar açmış.. hâliyle mağdûriyetin, mazlûmiyetin bütün envaını görmüş... İşin en acı yanı da kökleri/temelleri açısından şanlı, fakat müntesiplerinin bazıları zaviyesinden tali'siz bu dünyayı yeniden ayakları üstüne doğrultmanın sancısıyla yatıp kalkan üç beş muzdarip ruhtan başka ağlayanı-sızlayanı kalmamış zavallı dünyamız!"

Aslında onun yürekleri dağlayan bu acıklı hali, önceki tablodan daha fazla ve daha ısrarla çağırır kalbleri bir kez daha vicdan terazilerine koymaya. İşin doğrusu ondan çıkacak netice de çok farklı olmayacaktır. Evet, bütün bunlar şüphesiz bir tek şeye davet eder sizi. O zaman gönlünüzün peşine takılır ve yüreğinizin çağırdığı yere doğru atarsınız adımlarınızı. İşte o vakit sizin nasibinize geceler düşer, seccadenizin bahtına da gözyaşları!...

İkinci Bölüm

DOĞRU KAPININ ÖNÜNDE

ALÇAKLARIN SİNSİ SİLAHI: GIYBET

Gıybet ü kizb ü nifak üzre olan ahbabın
Sohbet-i meclisine, ülfet-i melûfuna yuf!
Aynî

Galat-ı meşhur haliyle 'kizb', -ki doğrusu, Kur'ân-ı Kerîm'in pek çok yerinde 'kezib' olarak zikredilmiştir- kısaca, yalan söylemek, hilaf-ı vakî beyanda bulunmak, bir tevcihe göre de insanın kendi 'içinin sesi'ni seslendirmemesi demektir. Bu zaviyeden bakıldığında, kezible nifak, kol kola yürüyen iki arkadaş gibidirler; iki kötü arkadaş. Kezib yani yalan, dinin büyük günahlar (kebâir) arasında saydığı bir nifak alâmetidir. Nifak da, bilindiği üzere içi-dışı farklı olma, ikiyüzlülük, inanmadığı halde inanıyor görünme -eskiler bu hali 'izhar u mâ leyse fi'l-bâtın' diyerek seslendirirlermiş- gibi anlamlar taşır. Biz, şimdilik kezib ve nifak üzerinde durmayı zamanın ileride bize lütfedeceği bir imkân ve müsaadeye emanet edip bir nebze gıybet üzerinde durmak istiyoruz.

Gıybeti Kendi Tarifi İçinde Okumaya Çalışalım

Bir açıdan dedikodu ve nemîme kavramlarıyla ifade edebileceğimiz, diğer yandan da bunların içinde bir tür olarak sayabileceğimiz gıybet, bir kimseyi gıyabında yani bulunmadığı bir yerde çekiştirme, kötüleme ve arkasından kötü söz söyleme gibi

manalara gelir ki, Kur'ân'ın "Birbirinizin gıybetini yapmayın; aksi takdirde ölmüş bir kardeşinizin etini yemiş olursunuz." diyerek apaçık reddettiği, çirkin ve şen'î bir davranıştır. Üstad Bediüzzaman'ın ilgili âyetten yaptığı istinbatla söyleyecek olursak *"Gıybet, aklen, kalben, insaniyeten, vicdanen, fitraten ve milliyeten mezmumdur."*

İslâm âlimleri gıybetin çerçevesi hakkında pek çok düşünce ortaya koymuşlardır. Dil üstadı Râğıb el-İsfehanî, *"Gıybet, bir kimsenin bir başkasının herhangi bir kusurunu, bir zaruret olmadığı halde gıyabında zikretmesidir."* demiştir. İmam Gazzalî hazretleri gıybet hakkında, Efendimiz'in tarifine telmihte bulunarak *"O, kardeşini duyduğu zaman hoşlanmayacağı bir şekilde anmandır."* der. İbnü'l-Esir'in, en-Nihaye'sinde getirdiği tarif ise şöyledir: *"Gıybet, bir kimseyi gıyabında, bir kusurla -velev o kusur onda olsa bile- zikretmendir."* İmam Nevevî'nin (rahmetullahi aleyh) ortaya koyduğu tarif biraz daha şümullü gibidir. O, Ezkâr isimli eserinde şöyle bir yorum getirir: *"Gıybet, bir kişiden, hoşlanmayacağı bir şekilde bahsetmektir; bu hoşlanmayacağı husus gıybet edilen kişinin ister şahsında, ister dinî ya da dünyevî yaşantısında, yaratılışında veyahut ahlâkında ya da malında, evlâd ü ıyalinde, eşinde, hizmetçisinde, elbisesinde, tavır ve davranışlarında, konuşma tarzında, abûs bir çehreye sahip olup olmamasında olsun farketmez. Bu hususta o kimseyle şöyle-böyle alâkalı olan her şey aynı kategoride değerlendirilir. Ve gıybet eden şahıs bunu ister lafızla, ister işaretle, isterse jest ve mimikleriyle yapsın farketmez; yine gıybet olur."* Yani şöyle ya da böyle bir kimsenin şahsı, ailesi, elbisesi, arabası, evi, çoluk-çocuğu, yakınları gibi onunla irtibatlı meseleler hakkında ve o kimsenin duyduğu zaman hoşlanmayacağı bir şekilde konuşmak gıybettir. Gıybet ise haramdır ve büyük bir günahtır. Tıpkı yalan söylemenin, zina etmenin, hırsızlık yapmanın ve namazı terk etmenin büyük birer günah olduğu gibi.

İslâm ulemasından bazılarına göre gıybetin en ağırlarından biri de, bir şahıs hakkında yapılan gıybetin müphem bırakılması, dolayısıyla da dinleyen(ler) nezdinde zımnen de olsa onun daha büyük bir isnatla suçlanıyor olmasıdır. Bu âlimlere göre müphem bir isnat, sarih bin iftiradan daha büyüktür.

İslâm âlimleri, bütün bu yorumlarını yukarıda geçen âyet-i kerimeyi ve Allah Resûlü'nün şu hadis-i şerifini dikkate alarak ortaya koymuşlardır. Efendimiz (sallallahu aleyhi ve sellem) ashabına, "Biliyor musunuz, gıybet nedir?" diye sormuş, onların, büyük bir edep ve nezaket içerisinde "Allah ve Resûlü daha iyi bilir." şeklindeki cevapları üzerine, "Bir kardeşinizi hoşuna gitmeyecek bir şekilde zikretmenizdir." demiştir. Onların "Eğer o kusur o şahısta varsa..." diyerek istifsarda bulunmaları üzerine de, O Sadık u Masduk, "Söylenen şey o kardeşinizde varsa o gıybet olur; şayet yoksa o zaman da ona iftira edilmiş olur." buyurmuştur.

Bu hadis-i şerifin yanında, gıybetin şenaeti Allah Resûlü'nün sözlerine pek çok defa konu olmuş; O Masumlar Masumu, değil sadece ashabından, nifak içerisinde olduklarını bildiği kimselerden bile tek bir kelime ile dahi olumsuz sayılabilecek bir şekilde bahiste bulunmadığı gibi, yanında başkalarının böyle bir günaha teşebbüs etmesine de müsaade etmemiş, hem ferdin amellerini yiyip bitiren hem de içtimaî bünyenin içine fitne ve iftirak tohumları saçan böyle azîm bir günah karşısında âdeta kollarını gerip kimseye geçit vermemiştir. O Efendiler Efendisi'nin bahtiyar ümmeti olarak bizler, gıybetin zina kadar büyük bir cürüm olduğunu, bu cürmü kendisine âdeta hobi edinen *'kattat'*ların asla cennete giremeyeceğini, gıybet adına edilmiş tek bir kelamın bile koskoca deryaları bulandırabilecek kadar konsantre kir taşıdığını, söz getirip götürmenin kabir azabının sebeplerinden birini teşkil ettiğini, O Söz Sultanı'ndan öğreniyoruz.

Üstad Bediüzzaman ise yukarıda geçen hadis-i şeriften hareketle gıybet hakkındaki tarifini şöyle dile getirir: *"Gıybet odur ki,*

gıybet edilen adam hâzır olsa idi ve işitse idi, kerâhet edip darılacaktı. Eğer doğru dese, zaten gıybettir. Eğer yalan dese; hem gıybet hem iftiradır. İki katlı çirkin bir günahtır." (22. Mektup)

Bediüzzaman hazretleri, dinin bütün emir ve nehiyleri karşısında titiz kelimesiyle ifade edilemeyecek kadar hassas olduğu, şüpheli hususlardan bile tevakkî ettiği gibi gıybet mevzuunda da âdeta her zaman tetikte bir hayat sürmüştür. Tarihçe-i Hayatı ve başta talebeleri olmak üzere onun hayat serencamesine şahitlikte bulunma lütfuna nâil olmuş farklı insanların mülâhazaları bize bu hususu apaçık göstermektedir. Çok çileli bir hayat sürdüğü, pek çok sıkıntı ve meşakkate maruz bırakıldığı halde şartlar, onu hayat düsturlarından taviz vermeye zorlayamamış, bütün bir hayatı boyunca dimdik durarak kendinden sonrakilere de 'üsve-i hasene' olmuştur. Evet, Hazreti Üstad hiçbir kimsenin arkasından bir kelime ile bile olsun konuşmamış, çevresinde bulunup kendisine yakın duranların hep takdire şayan yanlarını nazara vermiş ve asla onların küçük ya da büyük bir kısım noksanlarından bahsetmemiştir. Lahikalarına bakanlar ondaki bu inceliği ayan-beyan görebileceklerdir.

Her Gıybet Bir Değil

Gıybet bir ferdin başka bir ferdin arkasından onun aleyhinde sayılabilecek tarzda konuşması şeklinde olabileceği gibi, bir ya da birkaç ferdin, bir heyeti, grup ya da cemaati kötüleyerek tenkit etmesi şeklinde de olabilir. Gıybet aynı zamanda sözle yapıldığı gibi bazen bir işaret, jest ya da mimikle de yapılabilir. Hatta günümüzde çokça yapıldığı gibi radyo, gazete, dergi, televizyon gibi yayın organları bu yolda kullanılabilir ve böylece bir yalan, bir iftira ya da en azından bir dedikodu çok geniş kitlelere çok kısa bir sürede mâl edilebilir. İşte, İslâm âlimlerinin hepsinin 'haram' dedikleri bu günah, ortaya konuluş üslubuna, çekiştirilip

dedikodusu yapılan fertlerin ya da grupların durumuna göre çok daha büyük bir cürüm hâline gelebilir.

Bir topluluğun gıybetini yapmak, elbette bir şahsın gıybetini yapmak gibi değildir. O, Allahü a'lem, affedilme ihtimali çok zayıf bir günahtır. Zira, o tür bir gıybetle o topluluğa dahil olan bütün fertlerin hukukları rencide hatta ihlâl edilmiş olur; dolayısıyla da o fertlerden her birini tek tek bulup onların haklarını helal etmelerini sağlamak gerekecektir. Bu ise, imkânsız denilebilecek kadar zor bir meseledir.

Bazen de öyle fertler olur ki, onlar âdeta tesbih tanelerini bir arada tutan imame gibi çok yüksek bir vazife ve misyon icra ederler; şahs-ı manevî onlarla, onlar da şahs-ı manevî ile öyle bütünleşmişlerdir ki, ne o manevî bünyeyi onlardan ne de onları o dokudan ayrı düşünmek mümkün olur. Binaenaleyh, onların arkasından konuşup gıybetini yapanlar da o heyet-i maneviyenin bütününün gıybetini yapmış gibi affedilmesi çok zor, büyük bir günah işlemiş olurlar.

Keza, radyo, televizyon, internet gibi cihazları da böyle çirkin yollarda kullanmak, bir anda bu günahın kitlelere ulaşmasına sebep olduğu için affedilmeyecek bir kusur olur. Onun içindir ki, bugün bu meseleyi bir meslek hâline getirip sürekli onun-bunun aleyhinde konuşanlar, haberlerini, magazinlerini bu çerçevede oluşturanlar yarın ettiklerine nadim olup ağlayacak, değil sadece huzur-u İlahi'de, daha dünyada iken bin pişmanlıkla kıvranacaklardır. En azından er ya da geç millet vicdanında kerih görülen bir hâle düşeceklerdir ki, bu da onlar için en büyük bir ceza olacaktır.

Gıybet Sinsidir; Âgâh Olmak Gerek

Genellikle, başkalarının dedikodusunu yapıp gıybet edenler, yaptıklarının açık bir günah hatta bir kebîre (büyük günah) olduğunu bilseler de, bazen de gıybet kolayca fark edilemeyecek

kadar gizli ve sinsi yollarla gelir. Böyle bir yola şu ya da bu şekilde düşmüşlerin de kendilerine göre icat ettikleri değişik mazeretleri olur ki, bunlar o cürmün cirmini katlayan ayrı günahlar gibidir: "Ben aslında onun/onların iyiliğini düşünüyorum.", "Size söylediklerimi onun yüzüne de söyleyebilirim.", "Zaten ben bunları onun kendisine de söylemiştim.", "Ben bunları konuşuyorum ama niyetim asla falanı ya da filanları tenkit etmek değildir; ben hey'etin iyiliğini düşünüyorum." gibi ifadeler işte bu tür gerçekçi olmayan mazeretlerin dışa aksediş sûretlerinden sadece birkaçı.

Gıybetin yaklaşma yollarından biri daha vardır ki, hangi meclislerde kimlerle oturup kalkmamız hususunda dikkatimizi çekercesine, onu er-Riâye müellifi büyük sûfî Haris el-Muhasibî şöyle ifade eder:

"Arkadaşlar değişik tiplerde olurlar. İblis, senin çoğu zaman dikkatli ve havf sahibi olduğunu, gıybet, yalan ve benzeri şeylerden nefret ettiğini, onlardan çekindiğini bilince, arkadaşına hemen bu tür şeylerle süslü laf yaptırmaz. Allah'ı zikredip, ünsiyet kuruncaya kadar sizi baş başa bırakır. Sonra fuzuli laf etmeyi, dünya ile sükunet bulmayı güzel, hoş gösterir. Buna dalınca, gıybet ve yalanı süsleyip güzel gösterir." (Kalb Hayatı 2/335)

Bir başka büyük yanlış da yapılan gıybete, 'gıybetin caiz olduğu yerler' çerçevesinde bir yer veya bir mahmil aramaya çalışmaktır. Her ne kadar İslâm âlimlerinin temelde gıybet sayılabilecek bir konuşmayı zaruret gereği meşru saydıkları bir kısım alanlar varsa da bunların sayısı mahduttur ve alanı da son derece dardır. Bunun içindir ki, o sahillerde dolaşanların gıybet bataklığına düşmeleri kuvvetle muhtemeldir. Evet, oralarda ölçü ve dengeyi koruyabilme belli seviyenin insanları içindir. Herkesin o hakkı kullanması, o sınırlarda dolaşması asla doğru değildir.

Gıybet Meclisleri

Meclis topluluk, hey'et, toplanma yeri manasına geldiği gibi aynı zamanda arkadaşların ve dostların kendi aralarında gerçekleştirdikleri toplantı ve bir araya gelmelere de denir. Aslında iki kişinin bir araya gelip sohbet etmeleri, oturup konuşmaları da bir meclis kurmak demektir.

Tenbihü'l-Gâfilîn'de ifade edildiğine göre bütün bütün dünya umûrundan konuşulan, gülünüp kahkaha atılan ve başkaları hakkında dedikodu yapılan hiçbir mecliste bereket ve feyiz olamayacağı gibi, Allah da o meclise asla rahmet nazarıyla bakmaz, belki buğz nazarıyla bakar.

Nasıl, fertler için, kalblerini her zaman arı duru ve pak tutmaları, İbrahim Hakkı hazretlerinin ifadesiyle Sultan'ın nüzûlüne daima hazır bulundurmaları asla gözardı edilemeyecek bir vazife ise, bir sohbet veya toplantıya iştirak edenlerin de bulundukları o meclisi tertemiz tutmaları, kirletmemeleri olmazsa olmaz bir mükellefiyettir. Bu açıdan müminlerin içinde bulundukları meclisler de, onların gönülleri gibi tertemiz olmalı, Cenab-ı Hakk'ın hâzır ve nâzır bulunduğu, melaike-i kiramın orayı/onları müşahede ettiği, başta Peygamber Efendimiz olmak üzere Allah dostlarından bazılarının o meclisi ruhen ziyaret etmek isteyebilecekleri daima göz önünde tutularak, o meclisin nezahetinin zedelenmesine asla fırsat verilmemeli, aksi istikamette en ufak bir teşebbüs sezildiğinde sözün mecrasını değiştirmek, hiç olmazsa oradan ayrılmakla tavrını belli etmek suretiyle o kabil bir teşebbüse engel olunmalıdır. Bu bir fazilet değil bir vazifedir.

Kimi zaman olur ki, en nezih ve nadide olması gereken meclisler bile gıybet ve benzeri günahlarla kirletilebilir. Meselâ, kahvehaneler gibi zatında lüzumsuz ve başkaları aleyhinde konuşmaya her zaman müsait ortamların gıybete dâyelik yapabileceği gibi, tekke, zaviye, meşveret meclisleri gibi yerler de birer gıybet, yalan, nifak ve suizan meclisi haline gelebilir. O meclislerin

sakinleri mutlaka Muhasibî'nin sözüne kulak verip şeytanın önden, arkadan, sağdan, soldan, alttan, üstten gelebileceğini düşünerek bir kelime ile bile olsa yanlışa düşmeme hususunda eskilerin tabiriyle 'âgâh-ı mütenebbih' olmalıdırlar. Bu manadaki tedbir ve teyakkuzun en önemli adımı da hiç şüphesiz iyi arkadaşlar seçmektir. İnsan, hesap gününde "Keşke falanı, filanı kendime arkadaş edinmeseymişim!" pişmanlığına düşmeden ve her bir arkadaş ve dostunun aslında kendi karakterini aksettiren bir ayna olduğunu düşünerek hep iyilerle oturup kalkmaya, salihler zümresine dahil olmaya çalışmalıdır. Kur'ân-ı Kerîm de "Habisler, habisler içindir; nezihler de, nezihler için." (Nur sûresi, 24/26) demek suretiyle dikkatlerimizi bu noktaya çekmektedir. Bir hikmet erinin söylediği;

"Nâdanlar sohbet-i nâdanla eder telezzüz

Nâdanların hemdemi hep nâdan gerektir!" mısraları da bu gerçeği pek veciz bir şekilde dile getirir.

Sorunun zoru: Ne Yapmalı?

Aslında gıybetin ne kadar büyük bir günah olduğunu, Kur'ân-ı Kerîm'de çok ağır ifadelerle menedildiğini, hadis-i şeriflerde çirkinliği üzerinde ne kadar çok tembihatta bulunulduğunu, şahsın kalb ve ruh hayatını ne ölçüde örselediğini, cemaatlerin ve toplulukların bünyesini bir kurt gibi kemirip, fitne, nifak ve iftirak ateşine körük çektiğini bilmeyenimiz yok gibidir. Yok gibidir; fakat yine de böyle aşağılık bir günaha tevessül etmekten çok kere sakınmayız veya bir türlü yakamızı kurtaramayız.

Öyleyse bu hususta da sürekli temrinat yapmak suretiyle gıybetin çirkinliğini her geçen gün vicdanımızda daha fazla duymaya çalışmak hepimizin şiarı olmalıdır. Bunun için de herkes ağzını kilitlemeli ve hiç kimsenin gıyabında konuşmamalı, konuşacaksa mutlaka hayır konuşmalıdır; gerekirse ağzına gıybet kokan bir kelime bile almayacağına yemin etmeli, şayet yeminini bozacak olursa kendi (nefsi)ni cezalandırmalıdır.

İnsan, gıybet etmiş olabileceği endişesiyle sürekli Cenab-ı Hakk'a rücû edip "Allah'ım! Beni ve gıybetini ettiklerimi bağışla." demeli; ahirette nasıl ağır bir ceza ile karşılaşacağını gözünün önüne getirmeli ve ürpermeli. Evet, bunları yapmalı; fakat ötede bu elim durumlarla beride de hiç kimseyle er ya da geç karşı karşıya gelip özür dileme mecburiyetinde kalmadan önce gıybet denilen çukura hiç düşmemeye çalışmalıdır. Bunun için de, kendi günahlarını hatırlamalı, onların büyüklüğü karşısında başkalarının yaptıkları şeylerin görünemeyecek kadar küçük ve basit şeyler olduğunu, sonra herkesin mukteza-yı beşeriyet hata yapabileceğini mülâhazaya alarak kendini herkesin dûnunda görmeli. Allah'tan, sürekli günahkâr insanların düştükleri hata ve günahlara kendisini düşürmemesini istemeli. Dişini sıkıp sabretmeli ve ne gerekiyorsa yapmalı; ama asla nefsine, şeytana mağlup olup o tür bir günaha tevessül etmemelidir.

Allah Resûlü (sallallahu aleyhi ve sellem), arkadaşlarından Abdullah b. Revâha'yı nazara vererek, onun hakkında "Allah, İbn-i Revâha'dan razı olsun. O, meleklerin kendisiyle iftihar ettiği meclisleri seviyor." der. İşte bize düşen, meleklerin iştirak etmek için arayışa ve âdeta yarışa geçtikleri, bulunca da Cenab-ı Hakk'a sevinerek müjdesini verdikleri sohbet ve zikir meclislerini bulmak, oraların müdavimi olmak ve Hazreti Yusuf'u kendimize örnek alarak daima, "Allah'ım! Beni her zaman salih kullarının arasında tut!" diyerek yalvarmak olmalıdır.

Sözün Sonu

Sözümüzün sonunda biz de, divan şairi Karamanlı Aynî gibi, meclislerini gıybet, yalan, nifak, suizan, hile, hud'a üzerine kuran insanların meclislerine de, sohbetlerine de, kendilerine de, ülfet ve dostluklarına, muhabbetlerine de bir *'Yuf olsun!'* çekiyor ve "Hepimiz hem kendi vicdanlarımıza hem de birbirimize, asla kimsenin arkasından konuşmayacağımıza, kimsenin eksiğiyle gediğiyle uğraşmayacağımıza, başkalarının küçük lekeleri

gözümüze çarptığında da hemen nazarlarımızı kendi yağ bağlamış karalarımıza tevcih edeceğimize söz verelim. Sohbetimiz her daim ‘sohbet-i Cânân’ olsun; olsun da sohbet meclislerimizde başka hiçbir kelama yer kalmasın!” recası ve Üstad Bediüzzaman’ın gıybet bahsine dercettiği bir altın sözle bu faslı kapatmak istiyoruz:

“Düşmanıma gıybetle ceza vermekten nefsimi yüksek tutuyorum ve tenezzül etmiyorum. Çünkü gıybet; zayıf, zelil ve aşağıların silâhıdır.”

AŞKIN KANUNU*

Masivaya meyleden âşık Hüda'dan dûr olur,
Defter-i uşşakta onun namı nâ-malûm olur.
Fuzulî

Aşka dair bütün sözler taze, yazılanların hepsi de yenidir aslında. Her bir aşk cümlesinde yeni açmış bir gülün kokusu, bir papatyanın rengi vardır. Bir de az önce vücut bulmuş, az sonra da hayata veda edecek bir kelebeğin deseni gizlidir o cümlede. "Nicelerini gördüm, taklitten öteye geçemediler." diye itiraz etme hemen. Onların taklitleri bile aşkla okunur, iştiyakla dinlenilir. Eğer birkaç dakikan varsa gel, beraber dinleyelim. Varsın taklit olsunlar!

Ey aşka tâlip olan gönül!

Lambanın etrafında dönüp dolaşan ve içindeki ateşten haberler bekleyen pervaneye ne kadar çok benziyorsun! Sorular sorup duruyorsun fasılasız: Aşk nedir? Aşkın kanunu var mıdır? Âşık kimdir? Ben âşık mıyım? Âşıksam aşkımı nasıl anlatabilirim? Hem anlatmalı mıyım? Değilsem nasıl âşık olabilirim?.. Ve daha yüzlercesi soruların. Ne var ki, 'söyleyenler kendisin bilmez, bilenler söylemez' fehvasınca düşenler ateşe, ondan hiç haber vermiyorlar. Haber verenler de ateşten, doğrusu pek bir şey

* Aşkın adına 'hizmet' diyenlere ithaftır!

bilmiyorlar. Tabii sen soruyorsun, fakat elin boş; durmadan dönüyorsun.

Aşk hakkında bu işin erlerinden birkaç cümleyi sana okumama izin ver. Bütün aşkların ötesinde, en yüce ve hakiki aşkı tarif ederken bir kutlu *“O ezel ve ebed Sultanı’na karşı duyulan kalbî alâka ve muhabbettir.” diyor. “Asıl aşk kendini tamamen maşûkuna vermendir ki, o zaman senin varlığın aradan çekilir ve tamamen yok olursun.”* diyor bir başkası. Âşıklardan bir diğeri şöyle diyor, aşkı tarif ederken: *“Aşk, bir şeye bütünüyle kendini vermen, sonra da o şeyi canına, malına tercih edip, ona gizli ve açık her durumda sadakatini ispat etmen, sonra da ona karşı kusur ettiğini anlamandır.”*

Aşk Talibi!

Şu sözleri duyunca niçin birkaç adım geri çekildin, ürperdin ve titremeye başladın hemen? Korkarım ki, aşkı sen de yanlış anlamışsın. Onu kanunsuz zannedip, kolay sanmışsın. Aldanmışsın. Fakat dönüp gitme! Vazgeçme! Biraz daha dinle aşk talibi, ümitlerini söndürme; ümitlerimi söndürme, bir kere de sen hayal kırıklığına uğratma beni!

Aşk meydanında söylenmiş sözlerin en güzellerini şüphesiz şairler söylemişlerdir. Ve şiirlerin en güzelleri aşk hakkında söylenenlerdir. Aşkın zorluğundan nasıl haber veriyor şair, gel, beraber kulak verelim:

“Bir demir dağı delip boynuna almak gibidir

Her kişi âşık olurdu eğer âsân olsa.” (Taşlıcalı Yahya)

Anlaşılan o ki, her şeyden önce bu yolun uzun ve bu işin zorlardan daha zor olduğunu kabullenmen gerekecek. O halde gel biraz daha konuşalım:

Eğer Dost’un rızasını istiyorsan, nefsin hevasını terk etmelisin. Ve masiva bütünüyle silinip gitmeli gözünden. Cânân derdine

düşmüşsen eğer, can derdinden ve benlik davasından vazgeçmelisin. Anladın ve biliyorsun ki, iki kıble var; biri Hak diğeri bâtıl: Hüdâ ve hevâ. İlla ki, birini seçmelisin. Dost'un yolunda malını, canını, her şeyini vermeyi en büyük saadet bilmelisin. Kim bilir âşıkların en mümeyyiz vasfı belki de söz sahibinin dediği gibidir: *"Gerçek âşıklar, ne servet ü sâman ne de şöhret ü nam peşindedirler."* Hem âşık maşukuna sürekli mektuplar göndermekle meşgulken ve bir cevap, bir kapı aralanmasını beklerken başka neye vakit bulabilir, ne ile meşgul olabilir ki?

"Masivaya meyleden âşık Hüda'dan dûr olur,

Defter-i uşşakta onun namı nâ-malûm olur." diyor Fuzuli ve yine o konuşturuyor gönül nağmelerini:

"Ya Rab! Bana cism ü can gerekmez,

Cânan yok ise cihan gerekmez."

Evet, aşk bir sarmaşık gibi sarıyor kalbi, ruhu ve bütün ufku kaplıyor. Böylece âşığı başka her şeyden müstağnî kılıyor; âşığın en seçkin vasfı da 'adanmışlık' oluyor. Aşka adanmışlık, aşkın getirdiklerine, götürdüklerine adanmışlık. Zaten denizdeki balığın o deryaya nisbetle benlik davasına girişmesi sana da komik gelmez mi? Peki ateşin içinde eriyen demir, ateş değil de ya nedir? Hayatını bütünüyle aşka adamış, muzdarip şairin kırık mızrabından bütün bir cihana yayılan şu nağmeler bizim gönüllerimizde de en müstesna yerlerine otursunlar:

"Ey aşk, artık anladım meğer sen her şeymişsin

Hem öldüren bir zehir, hem dirilten bir iksir;

Allah'a götüren yollarda dirilten sesin,

Diriliş üflemekte ölü ruhlara bir bir..." (M. Fethullah Gülen)

Sûfî şair Niyazi-i Mısrî'nin şu beyti de hemen hemen aynı nağmeyi terennüm eder:

"Ey gönül gel gayrıdan geç, aşka eyle iktida

Zümre ehl-i hakikat ânı kılmış mukteda."

Evet, gerçek âşıklar biricik Maşûk'a, evet sadece O'na, ellerindeki her şeyi öylesine feda ederler ki, ruhlarını bile âdeta ölüm meleğine teslim etmek istemezler:

"Vermem sana çek benden elin ey Melekü'l-mevt,

Cânânıma nezreylediğim cana dokunma!" (Âşık Ömer Konevî)

Aşk yolcusu! Eğer bir kere açmışsan gözünü Dost'a; artık gözün ayrılmamalı O'ndan ve kaymamalı başkasına. Yoksa âşık olamazsın ve hiçbir zaman da aşkı bulamazsın. Zira bilirsin ki, ancak arayanlar ve arayışlarında gayet derecede ciddi olanlar aradıklarını bulabilirler. Yola sabah erken koyulmayıp da menzile ulaşan herhangi birisini gösterebilmek ne mümkün! Zaten öteden beri de hep öyle olagelmiş değil midir? O yolun yolcularından birisi "Ben bulacağımı tam altmış sene aradıktan sonra buldum." demiyor mu? Hem asıl ve önemli olan er ya da geç ama mutlaka bulmaksa, o yolda harcanmış senelerin ve feda edilmiş bilumum azm ü cehdlerin ne ehemmiyeti kalır ki!

Aşk Tâlibi!

Bu yolda aklınla hareket etmeye de kalkışma sakın. Mantığını devreye sokma. "İlmim, amelim" deme. Hani demiştik ya şairler söylemiştir sözlerin en güzellerini; kulak ver ve dinle:

"Bir dil olursa aşk ile şûride cihan,

Akl ile âşinalığı artık muhal olur." (Nakiye Şerife Hanım)

Aşk konuşuyorsa bir mecliste akla bir köşede oturup sessizce dinlemek düşer. Hazreti Mevlânâ da gönlünün içini "Aklı sat, aşkı satın al!" diyerek dökmeye çalışıyordu. Fuzuli'ye bir kez daha söz verelim ve o enfes beyanı bir kere daha şereflendirsin kulaklarımızı:

"Aşk imiş her ne var âlemde,

İlm bir kıyl ü kâl imiş ancak."

Evet, aşk eline alınca mızrabı ve başlayınca söylemeye içten ve samimi, her şey susuyor ve bayrağı ona teslim ediyor.

Ey Gönül!

Şöyle-böyle bir şeyler hissetmeye, duymaya başladığını düşünüyorsan şayet, daha konuşacak başka şeylerimiz de var demektir. Hem de daha önemli şeyler...

Başta âşık olduğunu zannedip gururlanman ne kadar yanlışsa, şimdi aşkından bahisler açman da bir o kadar yanlış oluyor. Söylemek istediğim o ki, herkes seni her zaman sükût içerisinde ve münzevî görmeli; sen de göründüğün gibi olmalı ve hep öyle kalmalısın. Ateşe yeni atılan odun parçaları ne kadar çok ses çıkarırlar, bilirsin. Hâlbuki onlar henüz tutuşmamıştır bile. Kor hâline gelmişlerse, içten içe, cayır cayır yanarlar ve hiç sesleri çıkmaz. Sen ikinciler gibi ol ve bil ki; âşığın sinesinde nice mağmalar köpürür durur ve o sinede nice cevherler gizlidir ama o hiç hissettirmez. Onun susması, olmadığından ve bilmediğinden değil, sadece edebindendir.

"Aşk-ı Cânân ile mamûre-i alemdir dili,

Gerçi bîderd olanlar onu virane sanır." (Adnî)

mısralarında şair, âşığın derinliğini ve aynı zamanda mukassîliğini ne güzel dile getirmiştir!

Gönül!

Bu yolun şakaya tahammülü olmadığını, vefa ve çile yolu olduğunu, bir kor gibi yanmak fakat hiç ses çıkarmamak gerektiğini herhalde idrak etmiş bulunuyorsun. Şunu da bilmelisin ki, bu yolun en önemli kanunlarından biri de aşkı, cana şifa, yutulması zor, biraz da acı bir ilaç gibi yudumlamak, ama hiç şikâyet etmemektir. Evet, aşkta maşuka naz olur, şekva olmaz. Aşkla şikâyet uyuşmaz. Sürekli ayrılık şikâyetini dillendirip duran âşıklar, o dertten aldıkları hazdan öyle konuşuyorlar. Zira

firkatte bitip tükenmek bilmeyen bir vuslat arzusu var ve işte o arzu âşığa hayat üflüyor, can veriyor. Nâmütenahî bir yolculuğa yetebilecek kadar can...

Ey Gönül!

Aşka, sözlüklerde karşılık arama zahmetine hiç girme! Zira onlar öyle yazsa da, yazmasa da aşkı en iyi karşılayan kelime hiç şüphesiz 'dert'tir; belki de kendisine derman aranmayan yegâne dert. Aşk derdine derman arayan bir âşıkla herhalde sen de hiç karşılaşmamış, öyle birini hiç duymamışsındır. Zaten biri çıkıp derman arasa bile hangi tabib o derde derman olabilir ki?

"Âşığım dersin bela-yı aşktan ah eyleme,

Ah edip derdinden ağyarı agâh eyleme!"

"Aşk derdiyle hoşem el çek ilacımdan tabib,

Kılma derman kim helakim zehr-i dermanındadır." diyen Fuzuli, aşk derdinin ilacının yine aşkın kendisinde olduğunu ne güzel ifade ediyor. Evet, âşık yarasına merhem aramaz. Aslında âşığın yarası da merhem kabul etmez. Âşığın sinesindeki ateşi okyanuslar söndüremez. Onun ateşine bir nebze serinlik verecek bir şey varsa o da yine aşkın en büyük şahidi gözyaşlarıdır. Gözyaşlarından mahrum kalmış zavallı bir gönülde -ona da gönül denecekse- aşk ateşi tutuşmaz. Ve o gönlün sahibine âşık denmez.

Biz böyle konuşaduralım; bazı âşıklar da der ki, gözyaşları aşkın şahidi değil onun kâtilidirler. Çünkü onlar aşkı açığa vuruyor ve aşkın 'gizlilik' kanununu deliyorlar. Hem de aşkın ateşini söndürüyorlar. Hâlbuki âşık bir ömür boyu yanıp durmalıdır. Zaten aşkın bir manası da yanmaktır. Fasılasız, cayır cayır yanmak; bir ömür boyu yanmak.

Yine de biz, hem içten içe yanan hem de gözyaşlarını içine akıtan gönül ehlini nazara alıp:

"Ol âşıka zehî âşık demezler,

Akuben gözyaşı sel olmayınca." (Muhyiddin Abdal)

deyip geçelim.

Aşktan, âşıklardan bahsedince onların sığınağı geceleri zikretmemek olur mu hiç!

"Gece, sevdalı ruhların otağı,

Gece, âşıkların sırlı durağı.." (Kırık Mızrap)

Evet, aşığın en mümeyyiz vasıflarından birisi de 'apaydınlık' gecelere sahip olmasıdır. O, hiç kimseye açmadığı esrarını gecelere açar ve bir ömür boyu paylaşırken hüznünü, gamını onlarla, aşkını da onların koynunda besler, büyütür. Doğrusu âşık kadar sırdaş, onun kadar kadir kıymet bilen de yoktur geceler için. Âşıkların hâlinden de ancak geceler anlar ve âşıklarla sadece geceler hemhâl olurlar.

Aşk, kalabalıkların işi de değildir hani; hiçbir zaman da olmamıştır; bilâkis o yalnızlığın ve ıstırabın arkadaşıdır. Gecelerin haline tercüman gam yüklü şair de, âşık olsa gerektir. Gamını şöyle döker mısralara:

"Şeb-i yeldayı müneccimle muvakkit ne bilir,

Mübtela-yı gama sor kim geceler kaç saat!" (Sabit)

....

Aşka dair bu kadar uzun konuşmak doğru muydu, bilemem? Bildiğim bir şey varsa o da aşk hakkındaki bütün sözlerin aşkın varlığından âlemi haberdar etmekten başka bir anlam taşımadığıdır. Ve onlar misilsiz, nazirsiz, Güzeller Güzeli yegâne Maşûk'a çağrıdan başka bir şey de değillerdir.

"Keşke sevdiğimi sevse kam u halk u cihan,

Sözümüz cümle heman kıssa-ı Cânân olsa!" (Yahya Bey) diyen şair ne kadar muzdarip, onun çağrısı ne kadar kutlu ve himmeti de ne kadar yücedir!

Ey aşk yolunun yolcusu olan divâne gönül!

İstersen bu hasbihâl son bulsun burada ve biz son bir adım daha atıp şöyle diyelim: Aşk için söylenmiş ve bir kelebek kadar ömür sürmesi mukadder bütün sözler boş, bütün yazılanlar da manasızdır aslında. Çünkü bu meydan sözün değil, özün konuştuğu meydandır. Allah için sen söyle, Mecnun'dan, Ferhat'tan, Kerem'den, Yusuf'tan geriye kaç kelime kalmıştır ki! Halbuki onların aşk vadisindeki dert, ızdırap ve çile yüklü serencamını hepimiz adım adım ezbere biliriz.

Ey gönül!

Aşk, senin de benim de ve daha nicelerinin de sevdalısı olduğumuz, hevadan Hüda'ya bir hicrettir; çok ama çok yüce, bir o kadar da derin manalar yüklü mukaddes bir hicret. Bitmek tükenmek bilmeyen, hayatını bütünüyle senden alıp kendi zimmetine geçiren, çile ve derdin vatanına yani seni sabrın en zor olanına mecbur eden nâmütenahî bir yolculuktur o. Kendi ayrı, vuslatı ayrı bir yolculuk. Biz bu yolun yolcularına müjdeler olsun diyelim ve Fuzuli'nin dilinden münacaatımızı burada bir kez daha tekrar edelim!

"Ya Rab! Bela-yı aşk ile kıl âşina beni,

Bir dem belâ-yı aşktan etme cüdâ beni!"

BAŞKALARI SEVİLMEYE DEĞMİYOR

Afitâb-ı hüsn-ü hûbân akıbet eyler ufûl,
Ben muhibb-i lâ yezâlim lâ uhibbü-l âfilîn.
Anonim

"Âfitâb" kelimesi Farsça'da 'güneş' manasına geldiği gibi 'çok güzel yüz' manasına da gelir. "Hüsn" bilindiği üzere 'güzellik' demektir. Sûfîler hüsn kelimesini kullandıklarında 'mutlak zikir kemâline masruftur' fehvâsınca her zaman ilâhî güzelliği kastederler. Diğer bütün izafî güzellikler hep O Güzeller Güzeli'nin güzelliğinin yansımalarından ve gölgelerinden ibarettir; dolayısıyla da noksan ve geçicidirler. "Hûb", ha'nın noktasızıyla Arap dilinde 'günah' anlamı taşır. Kur'ân-ı Kerîm, Nisa suresinin ikinci âyetinde yetim malı yemeyi yasakladıktan sonra "İnnehû kâne hûben kebîrâ" yani "Yetim malı yemek büyük günahtır." der. Ha'nın noktalısıyla ise "hûb" Farsça'da hoş, güzel ve iyi karşılığında kullanılır. -Bir noktanın 'göz'ü 'kör' ettiğini hep duyardık da, 'günah'ı 'güzelliğe' çevirdiğine bu kelimede şahit olduk.- 'Ân' eki Fars dilinde sonuna geldiği kelimeyi çoğul yaptığı için "hûbân" da 'iyiler, güzeller' demek oluyor.

Beyitte geçen "âkıbet" 'eninde sonunda' ya da 'er-geç' demektir. Bazıları 'önünde-sonunda' şeklinde de kullanırlar. Hangisinin daha doğru olduğunu bilemiyoruz. Hem ikisinin de doğru olmasında hiçbir beis yok. "Ufûl" kelimesi 'kaybolup gitme, fena

bulma' manalarına gelir. "Muhib" kelimesi ise tasavvuf ıstılahındaki değişik manaları mahfuz, 'seven' demektir. "Erenlere muhib iken ya münkir olduğun neden?" diye sorar Yunus. İkinci mısrada geçen "Lâ yezâl" ifadesi 'hiç kaybolmayıp hep devam eden' anlamında kullanılıyor.

"Âfil" 'ufûl eden, gurûb eden, batan, görünmez olan, kaybolan' gibi anlamlarla yüklüdür. Kısaca 'fâni, fenaya mahkum' demektir. "Âfilûn, âfilîn" cümle içinde kullanıldığı yere göre bu kelimenin cem'îleri olup 'fâni olanlar, gözden kaybolup gidenler' demektir. -Bu ve benzeri kelimelerin manalarına bakma ihtiyacı hissettiğimizde zaman zaman değişik lugatlara baktığımız gibi Abdullah Yeğin abimizin lugatından da çok istifade ediyoruz. Cenab-ı Allah sa'yini meşkûr eylesin, Firdevs'iyle sevindirsin.- Beyitte geçen 'lâ uhibbü-l âfilîn' ibaresi Kur'ân-ı Kerîm'de En'am sûre-i celîlesinin 76. âyetinde tevhid peygamberi Hazreti İbrahim'e (alâ nebiyyina ve aleyhisselam) ait bir ifade olarak zikredilir. Şair aynı beytin içinde üç dile ait kelimeleri birden kullanmış, aynı zamanda mezkûr âyet-i kerîmenin bir kısmını beytin içine ustalıkla yerleştirmesini bilmiştir. Dolayısıyla da karşımıza berceste olmaya layık, mana yüklü enfes bir beyit ortaya çıkmıştır.

Temelde kelimelerin üzerinde bu kadar fazla durulmasına belki gerek yok. Fakat beyit o kadar güzel, seçilen kelimeler o kadar anlam yüklü ki, her birinin manasına bir-iki kelimeyle de olsa değinmeden edemedik. Bütün bu lugat bilgisinden sonra beyite şöyle bir anlam vermek mümkün olabilir: *"Bütün güzel şeylerin güzellikleri bir gün mutlaka kendileri gibi fena bulur. Ben fâni güzelleri değil, batmayan ve sonu olmayan biricik güzeli severim."*

Bilindiği üzere Hazreti İbrahim putlara tapan kavmine yıldızların, ayın ve güneşin tanrı olamayacağını anlattıktan sonra; "Bunların hepsi gelip geçici, fâni şeyler, ben bunlara hiç meyletmem; ben yüzümü bütün bunları yaratan Allah'a çevirmişim." demiştir. Üstad Bediüzzaman bu manaya 17. Söz'de "Vücûd-i

hakîkî isteyen vicdan, İbrahimvârî 'lâ uhibbü'l-âfilîn' enîniyle mahbûbât-ı mecâziyeden ve mevcûdât-ı zâileden kat'-ı alâka edip, Mevcûd-u Hakîkî'ye ve Mahbûb-i Sermedî'ye bağlanıyor"; "... madem ufûl edenlerden ve zevâl bulanlardan ruh elini çekti. Kalb dahî mecazî mahbublardan vazgeçti. Vicdan dahî fânilerden yüzünü çevirdi. Sen dahî bîçare nefsim! İbrahimvârî 'Lâ uhibbü'l-âfilîn' imdadını çek, kurtul!" diyerek işaret eder.

Hakîkî Güzel Güzeller Güzeli Allah'tır

Evet, gerçek güzel O'dur. (celle celâluhu) Bir şairimiz bu husustaki hislerini,

"Bir dilbere dîl ver ki cemali ola baki,

Meyl eylediğin sureti dilber mi sanırsın." (Muallim Naci)

beytiyle seslendirmiştir ki, o da "Öyle bir güzele gönlünü ver ki, güzelliği bakî olsun. Sen meylettiğin suretlerin güzel olduğunu mu zannediyorsun?" manasına gelmektedir. Bir başka şair de Allah'ın eşsiz güzelliğini şu mısralarla dile getirir:

"Misli yok âlemde, bir güzel sevdim

Sevilen Sen, Sevdiren Sen, Seven Sen

Dünyâ ahiret iki cihân içinde

Görünen Sen, Gösteren Sen, Gören Sen" (İsmâil)

İşte bunun içindir ki, gerçek manada sevilmeye, kalbî alâkaya lâyık olan da O'dur; O'nun sevgisidir. Hakîkî sevgi, gerçek aşk, Bakî-i zü'l-Cemâl Rabbimize karşı duyulan sevgi ve muhabbettir. Bundan dolayı da, Allah'ın insan donanımına yerleştirdiği, bir mahbub (sevgili) arayan duygular, latîfeler, sevilmesi gerekli olandan başkasının sevgisiyle tatmin olmuyorlar; olamıyorlar. Ebedî sevmek diliyorlar ve ebedî sevebilecekleri, sona ermeyen, bitip tükenmeyen, şairimizin ifadesiyle ufûl edip gitmeyen sevgililer arıyorlar. O his ve latîfelerin gerçek taleplerini çok defa fark edemeyen zavallı insanoğlu ise onları mecazî bir kısım sevgiciklerle oyalıyor -kandırmaya çalışıyor da denilebilir- ki, bu da onun

elemini artırmaktan fazla bir işe yaramıyor. 17. Söz'de işte bu eleme şöyle işaret edilir: "Der-akab zevâl ile acılanan mülâkatlar, keder ve meraka değmez. İştiyaka hiç layık değildir. *Bütün mecazî âşıkların dîvanları, yâni aşknâmeleri olan manzum kitapları, şu tasavvur-u zevâlden gelen elemden birer feryattır. Her birinin bütün dîvân-ı eş'ârının ruhunu eğer sıksan, elemkârâne birer feryad damlar."*

İşte bu; bu çağa, hatta kendisinden sonraki zamanlara 'essebebü ke'l-fâil/sebep olan yapan gibidir' sırrınca birçok açıdan en büyük katkıyı yaptığını/yapacağını düşündüğümüz Üstad Bediüzzaman'ın, eserlerinde ısrarla üzerinde durduğu ve işlediği bir husustur.

Hazreti Üstad, Mesnevî'sinde, insan gönlündeki sevginin halka çevrildiği zaman o insan için bir musibet şeklini alacağını, Hakk'a tevcih edilen muhabbetinse sonsuz bir sürûra vesile olacağını söyler. Şöyle der: "Muhabbetini dünya ve dünya insanlarından çevir. Fatır-ı Hakîm'e tevcih et ki, muhabbetin saadet-i ebediyeye vesile olsun." (Onuncu Risale)

17. Söz'de de batmakla kaybolan bir mahbubun gerçek manada güzel olamayacağını söylerken, "Çünkü zevâle mahkûm, hakîkî güzel olamaz." der. Hakîki güzel olamadığı için de ebedî bir aşk için yaratılan kalb ile sevilmez ve sevilmemelidir. Bu vesileyle Bediüzzaman'ın konumuzla alâkalı birkaç ifadesini daha burada zikretmek isteriz. O, Notalar'da kendi nefsine hitap ederek şöyle seslenir: "Bil ki, şu âlemin fenâsından sonra sana refakat etmeyen ve dünyanın harabıyla senden mufârakat eden bir şeye kalbini bağlamak sana lâyık değildir. Hususan senin asrının inkırazıyla seni terk edip arka çeviren ve bâhusus berzah seferinde arkadaşlık etmeyen ve hususan seni kabir kapısına kadar teşyî etmeyen, hususan bir iki sene zarfında ebedî bir firakla senden ayrılıp günahını senin boynuna takan, hususan senin rağmına olarak husulü ânında seni terk eden fâni şeylerle kalbini bağlamak kâr-ı akıl değildir.

Sen kendi mahiyetine bak ki: Senin lâtifelerin içinde öyle bir lâtife var ki, ebedden ve Ebedî Zattan başkasına razı olamaz. Ondan başkasına teveccüh edemiyor. Mâsivâsına tenezzül etmez. Bütün dünyayı ona versen, o fıtrî ihtiyacı tatmin edemez."

Üstad yine 17. Söz'de bu sefer 'aşk kadehinden içip kendisinden geçen, ilahî aşka erip kendisini kaybeden bir âşık' diye medh ü senâ ettiği Mevlânâ Camî'nin lisanıyla konuşur içli içli:

"Yekî hâh, yekî hân, yekî cûy, yekî bîn, yekî dân, yekî kûy. Yalnız Bir'i iste; başkaları istenmeye değmiyor. Bir'i çağır; başkaları imdada gelmiyor. Bir'i taleb et; başkaları layık değiller. Bir'i gör; başkalar her vakit görünmüyorlar; zevâl perdesinde saklanıyorlar. Bir'i bil; marifetine yardım etmeyen başka bilmekler faydasızdır. Bir'i söyle; O'na ait olmayan sözler, mâlâyani sayılabilir."

Bunları söyledikten sonra da Camî'yi tasdik ederek "Neam sadekte ey Camî; Hüve'l-matlûb, Hüve'l-mahbûb, Hüve'l-maksûd, Hüve'l-ma'bûd. Evet câmî, pek doğru söyledin. Hakîkî mahbûb, hakikî matlub, hakikî maksûd, hakikî mâbûd yalnız O'dur..." der.

Birkaç sayfa sonra da kalbiyle âdeta bağırarak der ki: "Fâniyim, fâni olanı istemem. Âcizim, âciz olanı istemem. Ruhumu Rahman'a teslim eyledim, başkasını istemem; isterim, fakat bir yâr-i bâkî isterim."

Yine o, Dokuzuncu Mektup'ta bu gerçeğe şu kelimelerle dokunur: "Aşk, şiddetli bir muhabbettir. Fâni mahbuplara müteveccih olduğu vakit, ya o aşk kendi sahibini daimî bir azap ve elemde bırakır. Veyahut o mecazî mahbup, o şiddetli muhabbetin fiyatına değmediği için, bâki bir mahbubu arattırır; aşk-ı mecazî, aşk-ı hakikîye inkılâp eder."

Üstad aynı eserinde naklettiği bir ifadede ise âdeta fasl-ı kelam yapar ve son noktayı koyar: "Cenab-ı Hakk'ı bulan neyi kaybeder. O'nu kaybeden neyi kazanır. O'nu bulan her şeyi

bulur, O'nu bulmayan hiçbir şeyi bulamaz." Ne mutlu arayış içinde olanlara!

Bütün bu ifadelerde görüldüğü üzere insan ruhu, kalbi, vicdanı ufûl edenleri, zevâl bulanları, mecazî mahbubları, fânileri istemiyor; onlarla tatmin olmuyor. Dolayısıyla da insan için geriye sadece nefsini ikna edip ona da fâni şeylerin -bekâya bakan yüzlerinden değil de- fâni yüzlerinden el-etek çektirmek düşüyor. İşte bizim şu fâni hayattaki en büyük vazifemiz; fâniler ve fânilikler içinde bekâya ve Bakî'ye giden yolu bulmak...

Allah'tan Ötürü Sevmek

Günümüzün insanı olarak Allah'ı sevme, O'nun Habîbi olan Resûlüllah Efendimiz'i sevme adına -şayet bize verilen istidatları yerli yerinde kullanıp hiç olmasa bize bahşedilen istidatlar ölçüsünde sevmeye muvaffak olabilmişsek- en fazla medyûn olduğumuz insanlardan birisi de Muhterem Hocamız M. Fethullah Gülen'dir. İhtiyatlı konuşmak için 'birisi de' dedim. Yoksa 'en başta geleni' deseydim, yine mübalağa yapmış olmayacaktım. Hocaefendi'nin sohbetlerine, vaazlarına, makalelerine alıcı gözüyle bakabilenler mutlaka onların her birinin Allah sevgisiyle dolu olduğunu göreceklerdir. Biz Allah sevgisinin müstakil ele alındığı 'Allah Sevgisi' adlı makaleyle, Kalbin Zümrüt Tepeleri'nde 'Muhabbet' başlığı altında ele alınan yazı ışığında burada bir iki cümle söylemek istiyoruz.

Allah'ı sevmek demek Allah'tan başka varlıkları yani yaratılmışları sevmemek demek değil elbet. Belki o yaratılmışları kasd-ı evvelle yani onların zâtlarını mülâhazaya alarak değil, Yunus'un ifadesiyle Yaratan'dan ötürü sevmek demektir. Allah sevgisi sebebiyledir ki, Allah dostları her şeye sevgi ve hoşgörü ile bakmışlardır. Zira onlara göre mevcudatta olan her şey Mahbûb-u Hakikî Allah'ın eseridir, tecellisidir. Aynı zamanda yaratılanı sevmek Yaratan'ın sevgisine uzatılmış bir köprü gibidir. Görüldüğü

üzere Allah'tan başka hiçbir varlık bizzat mahbub değildir. Onun için Zeynep Hatun bir şiirinde:

"Bu dünyayı Seninle sevmiştim ben

Benim Sensiz bu dünya nemdir ey Dost!" derken işte bu duyguyu seslendirir.

Hocaefendi'nin lugatında Allah sevgisi her şeyin başı ve bütün sevgilerin de en saf, en duru kaynağıdır. "Hep O'ndan akar gelir, akıp gelecekse sinelerimize şefkat ve muhabbet. O'nunla olan alâkamız sayesinde güçlenip pekişecektir her türlü insanî münasebet. Allah sevgisi bizim dinimiz-imanımız, odur cesetlerde canımız. Yaşadığımızda hep onunla yaşadık. Günümüzde de eğer yaşamayı düşünüyorsak ancak onunla yaşayabiliriz. Varlığın özü, esası O'nun sevgisidir; neticesi de Cennet şeklinde o ilâhî muhabbetin bir açılımı. O sevgiye bağlı yaratmıştır yarattığı her şeyi ve sevilme zevk-i ruhanîsine rabtetmiştir varlık ve insanlarla münasebetini."

Hocaefendi aynı makalesinde Bakara sûresinin 165. âyetine telmihte bulunarak Allah'tan ötürü sevmekle, Allah'ı seviyor gibi sevmenin birbirinden çok farklı şeyler olduğunu vurgular. Bunlardan birincisi inanan bir kula ait bir vasıf iken, ikincisi -hafizanallah- insanı şirke düşürebilecek bir yanılmışlıktır, hatadır. Allah ü Teâlâ âyet-i kerîmede meâlen şöyle buyuruyor: *"İnsanlardan bazıları Allah'tan başkasını Allah'a denk tanrılar edinir de onları Allah'ı sever gibi severler. İman edenlerin Allah'a olan sevgileri ise her şeyden daha ileri ve daha kuvvetlidir."*

Üstad Bediüzzaman'ın Mesnevî'sinde *"Bir insan en evvel muhabbetini Allah'a verirse O'nun muhabbeti dolayısıyla Allah'ın sevdiği her şeyi sever. Ve mahlukata taksim ettiği muhabbeti Allah'a olan muhabbetini tenkis değil tezyid eder."* diyerek dile getirdiği hususu yaklaşık bir mana ile Allah Sevgisi adlı makalesinde Hocaefendi şöyle seslendirir: "... ve her an

değişik ihsan ve iltifatlarıyla, teveccüh ve ikramlarıyla kendini bize tanıttıran gerçek cemal ve kemal sahibi, ululuk ve azamet tahtının biricik sultanı, Ganiyy-i Mutlak ve Muktedir-i ale'l-ıtlak Zat'a karşı gösterilmesi gereken sevgiyi ve alâkayı bir sürü âciz mahlukata dağıtarak muhabbet gibi bir cevheri bâd-i heva harcamanın yanında, çok defa karşılık göremeyeceği bir mâşukun alâkasızlığı, değmezliği, vefasızlığı, onu avucunun içine alması, ona baş eğdirmesi, kul köle haline getirmesiyle ölür ölür dirilir.

Aslında O nazar-ı itibara alınmadan şuna-buna, şu nesneye-bu objeye duyulan alâka darmadağınık, gelecek vadetmeyen, kararsız, neticesiz bir sevgidir. Mü'min herkesten ve her şeyden evvel O'nu sevmeli, diğer bütün sevimli şeylere de O'nun isim ve sıfatlarının değişik renk, değişik desen ve değişik edada birer tecellisi olarak alâka duymalı, takdirlerle alkışlamalı ve O'ndan ötürü öpüp öpüp yüzüne-gözüne sürmeli ve her temaşa ettiği şeyde "Bu da Senden." deyip âdeta bir vuslat faslı yaşamalıdır."

Sevmenin Tabiî Lâzimesi: "Seven Sevdiğine İtaat Eder."

Mutlak cemâl ve kemâl sahibi, bütün güzelliklerin kaynağı Güzeller Güzeli Rabbimizi sevmenin tabiî neticesi O'nun uluhiyet ve rububiyetine karşı her zaman saygı ve haşyet duyguları içinde bulunmak ve hiçbir zaman O'nun istek, talep ve yasakları karşısında en küçük bir muhalefet durumuna dahi düşmemektir; şu veya bu sebepten dolayı şayet düşülmüşse hemen doğrulmasını bilip O'nun Ulu Dergâh'ının önünde diz çökerek recâ duygularıyla meşbû bir halde af talebinde bulunmak, bağışlanmayı dilenmektir.

Hocaefendi 'Muhabbet' isimli makalesinde bu husus üzerinde özellikle durur. Muhabbeti tarif ederken söylediği "Muhabbet, kalbin Mahbûb-u Hakîkî ile münasebeti.. O'na karşı duyulan, önüne geçilemez şiddetli iştiyak.. gizli-açık her meselede O'nunla

mutabakat.. her mevzûda Sevgili'nin murad ve isteklerinin kollanması" ifadeleri apaçık bu hususa delalet etmektedir.

Zaten sevme ve sevgi manasındaki muhabbet, Cenab-ı Allah'a nisbet edildiğinde O'nun kullarına ihsan ve iyilikte bulunması, kullara izafe edildiğinde de, onların Rabbilerine baş eğip, bilâ kayd u şart inkıyâd etmeleri manasına gelir ki, Rabîatü'l-Adeviyye'nin bu manaya matuf o enfes dörtlüğünü de aynı makalede görmek mümkündür. O büyük kadın şöyle seslenir: *"Allah'a isyan edip durduğun halde O'nun muhabbetinden dem vuruyorsun.. kasem ederim bu anlaşılır gibi değil! Eğer muhabbetinde sadık olsaydın O'na itaat ederdin; çünkü seven sevdiğine itaat eder."*

Allah sevgisi ve aşkı sayesinde kul Rabbini daha çok zikreder ve kalbini O'ndan başkasıyla meşgul etmez. O'nun razı olacağı işlerin peşinden koşar ve istemediği, razı olmadığı işleri yapmaktan her zaman uzak durur. Sûfilerden birisi bu manada şöyle demiştir:

"Kalbimi masivadan arınmış bulunca,
Onu Senin aşkınla doldurdum
Bütün benliğimle Sana âşık olunca
Masivaya bütün kapıları kapadım.
Kalbim hep aşkınla yanıp tutuşurken,
Dilimi hep zikrinle meşgul ettim.
Gözümü nereye atıp baksam,
Karşımda hep Seni gördüm.
Kulağım Senin zikrinden başka,
Hiçbir söze iltifat etmedi, asla."[5]

Burada istidradî olarak zikredilebilecek ayrı bir husus da pek çok sûfînin tasavvufu 'muhabbetullah' diyerek zikredegeldikleri

---

5 Tasavvuf; Ebu'l–Alâ Afifî, sh. 271

Allah sevgisiyle özdeşleştirmesidir. Onlardan Bişr el-Hafî “Sûfi, kalbini tamamen Allah’a veren kişidir” der. Cüneyd-i Bağdadî tasavvvufu “Başka şeylere alâka duymaksızın Allah’la beraber olmandır” diye tarif eder. Ebû Bekr eş-Şiblî de “Tasavvuf, kalbi Allah’tan başka şeylerden korumaktır.” der.

“Seven için aşk u iştiyak en yüksek bir paye, sevgilinin arzu ve isteklerinde eriyip gitmek de en erişilmez bir mazhariyettir.” diyerek son sözümüzü Muhterem Hocaefendi’nin ağzından söylüyor ve evvel-ahir niyazımızı da yine onun kırık mızrabının telleriyle seslendirmek istiyoruz:

“Duyur rûhuma sevgini,
Kalmasın Sen’siz kararım.
Mest et ki bezminle beni,
Her yerde Seni ararım.”

DOĞRU KAPININ ÖNÜNDE BEKLEMEK

A'mâli ile ermedi bir kimse necâta,
Hep müftekır-i rahmet-i Hallâk-ı Habîriz.
Anonim

"A'mâl" kelimesi, bizim, Türkçe'de de kullandığımız "amel" kelimesinin çoğulu olup sözlükte fiiller, hareket ve davranışlar gibi manalara gelir. Tam olarak karşılamasa da amel yerine aksiyon demek de mümkündür. Istılahta ise Cenab-ı Allah'ın emir ve nehiyleri muvacehesindeki bütün iş, tavır ve davranışları kuşatan bir kavramdır ve çoğu zaman sonuna bir "sâlih" ya da "sâliha" sıfatı ilave edilerek kullanılır ki; 'amel-i sâlih' veya 'â'mâl-i sâliha' dediğimiz zaman iyi, temiz, duru, saf, katışıksız, makbul fiil ve davranışları kastetmiş oluruz. "Necat" kelimesi bilindiği üzere kurtuluş ve selamete erme demektir. "Müftekır" de Arapça bir kelime olup dilimizde artık kullanılmaya kullanılmaya yeni nesillerce manası zar zor anlaşılır bir kelime haline gelmiştir. "Fakr" kökünden iştikak etmiş olan bu kelime 'iftial' kalıbından ism-i fâil olup muhtaç ve fakir manalarına gelir. -Bu güzel kelimeyi yeniden kazansak ne kaybederiz ki!- "Hallâk" ve "Habîr", Cenab-ı Hakk'ın iki sıfatı olup birincisi Allah'ın yaratma fiiline, ikincisi de O'nun (celle celâluhu) gizli-açık, küçük-büyük her şeyden her zaman haberdar olduğuna işaret eder.

Şairini bilemediğimizden ve bulamadığımızdan dolayı altına ‘anonim’ yazdığımız bu enfes beyit aslında Allah Resûlü’nün fem-i mübarekinden damlamış bir güzel söze telmihten ibarettir. Hemen bütün sahih kaynaklarda geçen bir hadis-i şerifte bize anlatıldığına göre Efendiler Efendisi bir gün ashabına *“Sizden hiçbirinizin ameli sizi Cennet’e sokmaya/sizi kurtarmaya yetmez” buyurdu. Onlar da hemen, biraz da hayretlerini ifade edercesine “Sen de mi, ey Allah’ın Resûlü?” dediler. O Nebîler Serveri de* (aleyhi ekmelüttehâyâ) *“Evet, ben de (amelimle kurtulamam); ne var ki Rabbim rahmet, mağfiret ve fazlıyla sarıp sarmalarsa (o zaman başka)”* buyurdu.

Cenab-ı Allah’ın müminlere va’dettiği sonsuz hayat, bu hayata mekân olacak cennet, ancak cennette nâil olunabilecek, ‘gözlerin görmediği, kulakların duymadığı ve hayal gücümüzü aşkın’ türlü türlü nimetler ve bütün bunların ötesinde o Güzeller Güzeli’nin cemâlini müşahede edebilme bahtiyarlığı; Üstad hazretlerinin ifadeleri ile söyleyecek olursak, “dünyanın bin sene mes’udane hayatı, bir saat hayatına mukabil gelmeyen Cennet hayatına ve o Cennet hayatının dahi bin senesi, bir sene rü’yet-i cemâline mukabil gelmeyen bir Cemîl-i Zülcelâl’in daire-i rahmeti ve mertebe-i huzuru” hiç şüphesiz, bizim bu sınırlı, dar dünya hayatımızdaki az, noksan, kusurlu amellerimizle peylenemeyecek kadar pahalı nimetlerdir. Ne var ki, Kur’ân-ı Kerîm’in ifadesiyle ‘Rahmeti her şeyi kuşatmış’ ve hadis-i şerifin beyanıyla ‘Rahmeti gazabına sebkat etmiş’, Kendisini yüce kitabının daha ilk cümlesinde Rahman ve Rahîm sıfatlarıyla tavsîf eden Rabbimiz, bize, bu geçici dünya hayatındaki amellerimizle kalıcı bir ukba hayatını ve o hayatın içinde akla hayale gelmeyecek güzellikleri va’detmiştir. O nimetlerle serfiraz olabilme yolu herkes için açıktır. Sırat-ı müstakîm şeklinde ifade edilen bu yol aynı zamanda işlek bir yol olup, yürümesi de zor değildir. Rabbimiz işte bu, fiyatı dünyalarla ölçülemeyecek kadar yüksek nimetler karşılığında bizden sadece, hayatımızı â’mâl-i sâliha ile geçirmemizi ve

muvakkat dünya hayatında ortaya koymaya çalıştığımız amellerimizi müebbed bir niyetle desteklememizi istemektedir. Bu da "Ya Rabbi! Sen bana elli-altmış senelik bir ömür takdir buyurdun. Şayet bu kadar değil, elli-altmış milyon senelik bir hayat da vermiş olsaydın, ben yine Sana ibadet ü taattan ayrılmayacak, Senin yolunun hizmetçisi olmaktan geri durmayacaktım." mülâhazalarıyla dopdolu olmak ve bu sözümüzde sadık olduğumuzu şu fâni ve kısa hayatımızda dolu dolu yaşayarak ispat etmektir ki yaptıklarımız yapacaklarımıza delil teşkil etsin.

Öte yandan insanın yaptığı amellere, bir kısım hayır ve hasenâta güvenerek bunlarla cehennemden kurtulup cennet nimetlerini elde edebileceğini düşünmesi Rabble alışverişte yakışıksız bir pazarlığa kalkışmak sayılacağından kibir ve gurur olduğu gibi Allah'a karşı da çok büyük bir saygısızlıktır. Zira alan da O'dur, veren de O'dur. Bizim de içinde bulunduğumuz bütün âlemler O'nun mülküdür. Hal böyleyken herhangi bir hak arayışına ya da şöyle-böyle bir beklentiye girmek haddimizi bilmemek olur. Zaten sadece bir kısım iyi işler ortaya koymak, ateşten kurtulmak ve cennete girmek için yeterli bir sebep olsaydı herhalde niyetlerini ve bakış zaviyelerini ayarlamayamadıkları için cehenneme yuvarlanan ilk üç kişi hayatlarını cihadla, infakla ve ilimle geçiren ve Rabbilerinin huzurunda "Ben şunu şunu yaptım; ben şöyle şöyle bir insandım" diyen insanlar olmazlardı. Evet, kulu kurtaracak ve onu cennet nimetlerine lâyık hâle getirecek olan amelleri değil, her zaman kendi acz, fakr, kusur ve günahlarını hatırlayıp, Rabbinin gına ve rahmetine sığınması ve

"İlahi Sen ganîsin, ben fakirem

Zaifem, acizem, hârem, hakîrem!" (Ahmet Dâî) diyebilmesidir.

Büyük Mutasavvıf el-Muhasibî amellere güvenmenin nefiste kibir hastalığına sebep olup, kişiyi bu hususta iddiaya sevk edeceğini söyledikten sonra amellerine güvenip ilahî sevgi ve inayete muhtaç olmadığını düşünenlerin kalplerinden Allah sevgisinin

de sökülüp alınacağını ifade eder. Çünkü "ameline güvenen ve kendinden emin olan kimsenin nefsini perdeler bürür ve ameli, kendisi ile Rabbi arasında haylûlete sebep olur."

Üstad Bediüzzaman Lem'alar isimli eserinde kendisine tevcih edilen "Cehennem ceza-yı ameldir, fakat Cennet fazl-ı İlâhî iledir, deniliyor. Bunun sırr-ı hikmeti nedir?" şeklindeki bir soruya özetle şöyle cevap verir: "İnsan, bir cüz-ü ihtiyarî ile ve cüz'î bir kesb ile bir emr-i itibarî teşkîl ile ve sübut vermekle müthiş tahribata ve şerlere sebebiyet verdiği gibi, nefsi ve hevâsı daima şerlere ve zararlara meyyal olduğu için, o küçük kesbin neticesinden hâsıl olan seyyiâtın mes'uliyetini o çeker. Çünkü onun nefsi istedi ve kendi kesbiyle sebebiyet verdi. Ve şer ademî olduğu için, abd ona fâil oldu.

Amma hasenât ve hayrât ise, madem ki vücûdîdirler, kesb-i insanî ve cüz-ü ihtiyarî onlara illet-i mûcide olamaz. İnsan onda hakîkî fâil olamaz. Ve nefs-i emmâresi de hasenâta taraftar değildir. Belki rahmet-i İlâhiye onları ister ve kudret-i Rabbâniye icad eder. Yalnız, insan, iman ile, arzu ile, niyet ile sahip olabilir. Ve sahip olduktan sonra, o hasenât ise, ona evvelce verilmiş olan vücut ve iman nimetleri gibi, sabık hadsiz niam-ı İlâhiyeye bir şükürdür, geçmiş nimetlere bakar. Va'd-i İlâhî ile verilecek Cennet ise, fazl-ı Rahmânî ile verilir. Zâhirde bir mükâfattır, hakikatte fazldır.

Demek seyyiâta sebep nefistir, mücâzâta bizzat müstehaktır. Hasenatta ise sebep Haktandır, illet de Haktandır. Yalnız, insan iman ile tesahup eder. "Mükâfâtını isterim" diyemez, "Fazlını beklerim" diyebilir." (13. Lem'a)

Kur'ân-ı Kerîm bu mülâhazayı ifade eden âyetlerle doludur. Onlardan birini zikretmek herhâlde kâfîdir. Mütekellim-i Ezelî, Furkan-ı Mübîn'inde meâlen şöyle buyurur: "Ey insan! Sana gelen her iyilik Allah'tandır. Başına gelen her fenalık ise nefsindendir." (Nisa, 4/79)

Üstad'ın ifadelerinde geçen "fazlını beklerim" mülâhazası bir *recâ* duygusudur. Recâ, Kalbin Zümrüt Tepeleri'ndeki ifadesiyle "günahlardan kaçınıp Allah'tan inayet beklemek; yarışırcasına hayrât ve hasenât yolunda koşup sonra da Allah rahmetinin enginliği mülâhazasıyla o kapıya yönelmek" demektir. Aynı eserde recâ ile alâkalı olarak zikredilen şu cümleyi de buraya almakta fayda mülâhaza ediyoruz. Allah dostlarından Yahyâ b. Muaz, Rabbine şöyle yalvarır: "Allah'ım, çok defa günah ve hatalara bulaştığım zaman ruhumda taşıdığım recâ, en mükemmel amellere iktiran eden recâdan daha güçlü görünüyor; zira ben arızalarla ma'lul bir insanım; katiyyen masûn sayılamam; günahlara bulaştığım zaman hiçbir iş ve amele değil, bilâ kayd ü şart Senin affına itimat ederim. Nasıl etmem ki, Sen cömertlikle mevsufsun!" Evet, insan ezkazâ ne kadar günaha girmiş olursa olsun, kaç defa sendelemiş hatta düşmüş; mahiyetinin ve donanımının gereği göklerde pervaz etmesi gerekirken kaç defa yere kapaklanmış olursa olsun her defasında Yahya b. Muaz gibi,

"Tevbe ya Rabbi! Hata râhına gittiklerime,

Bilip ettiklerime, bilmeyip ettiklerime." (M. Naci) ve/veya

"Eğerçi şükrüm azdır nimetinden,

Velî çokdur ümidim rahmetinden." (Ahmet Dâî)

diyerek Rabbinin kapısına iltica etmeli ve aradığını yalnızca o kapının önünde bulabileceğini düşünmeli; beklediklerinin de sadece o dergahtan verilebileceğine inanmalıdır. Yitirdiklerini başka kapılarda arayanların, ümit edip arzuladıklarını farklı dergâhlarda elde edebileceklerini düşünenlerin bu zamana kadar hep eli boş dönmeleri bu davanın en büyük delili değil de ya nedir?

Gurbet Ufukları'ndaki ifadesiyle "Başka her şeye kapanıp, içini sadece O'na açan, hâlini O'na şikâyet eden hep O'na yakın durmanın insiyakları içinde bulunur ve O'nun dergahından eli boş dönmez. Evet, insan ihtiyaçlarını, onları karşılayabilecek

birine açmalı.. bela-yı dertten 'âh' edecekse derde derman bir hekimin yanında inlemeli.. Rabbine arz-ı halde bulunacaksa, ağyâra bütünü bütün kapanarak, aklıyla, şuuruyla, hissiyle hep O'na açık durmalıdır..."

Büyüklerimden pek çok defa dinlediğim bir menkıbeyi burada zikretmek isterim: Bir dergahta bulunan müridler, zamanla gözleri açılınca, başlarındaki şeyh efendiyi misal aynalarında şakî olarak görürler ve başlarındaki o zatı terk etmeye başlarlar. Birisi kalır. Efendi ona der ki: "Arkadaşların gitti, sen kaldın. Neden?" O tek talebe: "Efendim onlar sizi berzah aynasında şakî görüp ayrıldılar." der. O büyük zatın cevabı bizim düşüncelerimize de tercümandır: "Evladım, ben ondan kırk senedir haberdarım; fakat siz bana başka bir kapı gösterebilir misiniz ki ben ona gideyim!"

Recânın bu manada zıttı 'Allah'ın rahmetinden ve affından ümit kesme' diye tarif edebileceğimiz ye'stir. Ye's inananlara Rabbileri nezdinden haram kılınmış, düşenleri acıklı bir duruma sokan elîm bir haldir.

Hicr sûresinde Allah'ın rahmetinden ümit kesmek bir dalâlet olarak zikredilir: *"Rabbinin rahmetinden, hak yoldan sapanlardan başka kim ümit keser ki?"* (Hicr, 15/56)

Dili gönlünün nağmelerine tercüman olan Allah dostlarının en yanıklarından biri de büyük sûfî İbrahim Edhem (rahmetullahi aleyhi rahmeten vâsiaten)'dir. Onun o sûzişî yakarışı hepimizin diline pelesenk olmuş gibidir. Ne içli yalvarır: "Allah'ım, işte yine kapına geldim. Ben yani Senin âsî kulun. Günahlarımı itiraf ediyor ve bu pürkusur kulunu bağışlaman için sana yalvarıyorum. Şayet affedersen bu senin lütfun olur; eğer kovacak olursan ben o zaman hangi kapıya giderim?"

İmam Şafiî hazretlerinin ahir ömründeki şu solukları da çok dolgun ve pek dokunaklıdır: "Kalbim kasvet bağlayıp yollar da sarpa sarınca, ümidimi affına merdiven yaptım. Günahım

gözümde büyüdükçe büyüdü, ama onu affının yanına koyunca, affını tasavvurlar üstü büyük buldum."

Sûfîlerden Ebû Ali er-Ruzbârî de tasavvufu "Kovulma durumunda bile, Sevgilinin eşiğine yüz sürmektir." diye tarif eder.

Bu faslı her zaman çok severek tekrarladığım ve hâlime tercüman saydığım, söyleyeni meçhul bir beyitle noktalamak isterim:

"Ger günahım kûh-i Kaf olsa ne gamdır ya Celîl,

Rahmetin bahrına nisbet ennehû şey'ün kalîl!"

Şairin dediği açık; özetle şunu söylüyor: "Ey güzel isimlerinden birisi de 'Celîl' olan ulu Sultanım! Gerçi benim günahlarım, büyüklüğünü takdir edemediğim Kaf dağından daha büyüktür. Kaf dağının ne kadar büyük olduğunu kestiremediğim gibi Senin nimetlerine karşı ne kadar çok nankörlük yapıp, Sana karşı ne kadar fazla isyanda bulunduğumu da bilemiyorum. Bildiğim bir şey var ki, Sana karşı dağlar kadar hata ve kusur işledim. Senin ululuğunu takdir edemedim. Seni hakkıyla anamadım. Sana gerektiği gibi şükredemedim. İbadet ü taatta bulunamadım.. Nâm-ı Celîlini dünyanın âfâkında dalgalandırmak için gereken cehdi ortaya koyamadım. İtiraf ediyorum; ediyorum fakat bununla beraber bir Allah dostunun dediği gibi Senin hakkında hüsn ü zan besliyorum. Sayılamayacak, tartılamayacak kadar günahlarım olmuş; olmuş ve bilmem kaç sene önce işlediklerim bile aklımdan bir türlü çıkmıyor; daha dün işlemişim gibi her gün onların ıstırabıyla kıvranıyorum. Dağlar kadar günah işlemiş olsam da ne gam; yine kaçkınlar gibi dönüp dolaşıp Senin kapına geldim ya! Hem benim dağlar cesametindeki günahlarım Senin rahmet, merhamet ve af deryalarına nisbetle bir 'şey-i kalîl'dir; deryada damla bile değil."

Rabbim, Sen affedicisin, affetmeyi seversin; Rahmetine güvenimiz sonsuzdur. Bizi, kadın erkek kardeşlerimizi, arkadaşlarımızı, dostlarımızı, sevenlerimizi, sevdiklerimizi; hepimizi affet.."

BİR AMANSIZ HASTALIK: YE'S

Ye's öyle bir bataktır ki: Düşersen boğulursun,
Ümmide sarıl sımsıkı, seyret ne olursun!
Mehmet Akif Ersoy

Ye's, -yeis denildiği de olur- değişik kipleriyle Kur'ân-ı Kerîm'de de geçen Arapça bir kelime olup dilimizde ümitsizlik ve ümitsizlik halinden kaynaklanan sıkıntı ve bedbinlik gibi manalara gelir. Ye'si karşılayan kelime karamsarlık, tam karşısında yer alan kelime de ümittir. Ümit de yakın ya da uzak gelecekte bazı şeylerin gerçekleşmesi hususunda beslenen his ve bu histen neş'et eden rahat ve mutlu olma halini ifade eder.

Safahat'ından aldığımız yukarıdaki beyti bilmeyenimiz olmadığı gibi, merhum şairimiz Mehmet Akif Ersoy'un hayatını da pek çoğumuz aşağı-yukarı bütün safahâtıyla biliriz. Biliriz, çünkü o, her okuyuşumuzda, her dinleyişimizde bir taraftan da ruhuna Fatihalar gönderip hayırla yâd ettiğimiz, İstiklal Marşı'mızın biricik şairidir.

Mehmet Akif yaşadığı dönemin bütün sıkıntı ve güçlüklerine rağmen vatanına ve milletine hizmetten başka bir şey düşünmemiş, polat gibi imanı, sönme bilmeyen aşkı-şevki, üstün gayretleri ve beklentisizliğiyle tam bir Anadolu insanıdır. O, hayatını belde belde Anadolu illerini dolaşarak milletinin aşkını-şevkini

kamçılamaya adamış kahraman bir vatanseverdir ve hayatının bütünü nazara alındığında emsâlini göstermek de oldukça zordur. Evet, o her zaman dimdik durmasını bilmiş tam bir karakter insanıdır, mutlaka örnek alınması gereken bir prototiptir.

Aslında uzunca sayılabilecek bir şiirin iki mısraından ibaret olan bu beyitte, şairimiz ümitsizlik halini bir bataklığa düşmekle eş görüyor. “Bir kez düşenler, boğulur giderler; ebediyen kurtulamazlar.” diyor. Ve bize ümitli olmayı, ümitle yaşamayı tavsiye ediyor. “Hele bir ümitle şahlan; o zaman neler olacağına sen de hayret edeceksin!” diyor. Akif aynı manaya gelen başka bir beytinde de şöyle der:

“Ye’sin sonu yoktur ona bir kere düşersen
Hüsrana düşersin, çıkamazsın ebediyyen.”

Ye’s İradenin Ölümüdür

Çoğu zaman tam inanamama ve imanın verdiği genişliği duyamamadan kaynaklanan ye’s yani ümitsizlik, insanda iradenin ve ruhun ölümü demektir. Aslında insan öldüğü zaman sadece cesediyle ölür ve ruhu ebedlere kadar canlı kalır. Ye’se düştüğünde ise cesediyle diri kalsa da, iradesi ve ruhuyla mefluçtur. Yani vücuttaki âzâ ve cevârih herhangi bir fonksiyon icra edemeyecek bir felç haline ma’ruz kalmış olur ki, bu da tam bir ölüm olmasa da ölüme hayattan daha yakın olduğu açıktır. Ye’sin ağına düşmüş ve kendini çaresizliğe mahkum etmiş birisinin -Hakk’ın hususî inayeti mahfuz- düştüğü çukurdan kurtulması ve ayağa kalkıp kendi ruhunun heykelini ikame etmesi imkânsız gibidir. İşin doğrusu ona yardımcı olabilmek için başkalarının elinden pek fazla bir şey gelebileceği de söylenemez. Zaten şairimiz de ye’se acı bir ölüm nazarıyla bakar:

“Atiyi karanlık görerek azmi bırakmak
Alçak bir ölüm varsa eminim budur ancak.”

Bir başkası da ye'si yine aynı manayı mülâhazaya getiren şu mısralarla ifade eder:

"Ölmek değildir ömrün en fecî işi

Müşkül budur ki; ölmeden evvel ölür kişi."

Evet, bu şairin de ifade ettiği gibi ölüm korkulacak, endişe edilecek bir durum değildir. Bilâkis, ölmeden evvel ölmek -tasavvuftaki manasıyla karıştırılmamalıdır- yani, insanın hayattan bıkması, kendini çaresizliğin ve atâletin, tembelliğin kucağına salmasıdır korkulacak hatta ürperilecek olan.

Üstad Bediüzzaman'ın yaşadığı dönem de Akifin yaşadığı dönemle aynıdır; tabiî sıkıntılar da aynı sıkıntılardır. O da en az onun kadar belki katbekat fazla o asrın çilesini, cefasını çekmiş, üstüne üstlük bir de envai çeşit dayanılmaz eziyetlere maruz bırakılmıştır. Ne var ki, hayatını şevk edalı bir heyecanla milletine hizmete adamış bu polat ruh, asla ümitsizliğe düşmemiş, bilakis aziz milletimiz için olduğu kadar, atılan bir taşın kıyıya kadar büyüyerek giden dalgalar hâsıl etmesi gibi, söyledikleri ve duruşuyla hayli geniş denilebilecek bir alanda duyulmuş, dalga dalga yayılmış ve bütün bir İslâm dünyası için en fazla muhtaç olunduğu bir zamanda gerçekten önemli bir ümit vesilesi olmuştur. Risaleleri, mektupları bir tarafa, onun küfrün her çeşidiyle haksızlıkların karşısında granit gibi sapasağlam duruşu, bunun en büyük şahididir. Tarihçe-i Hayat'ına şöyle bir göz atıvermek kâfi olsa gerek.

Evet, Hazreti Bediüzzaman da ye'si bir ölüm sebebi olarak görür ve Mesnevî'sinde, dört büyük hastalığı sıraladığı bir yerde onu birinci hastalık olarak zikreder. Ona göre "İnsanları canlandıran emeldir, öldüren yeistir ve yeis, mâni-i herkemâldir."

Fertlerde iradenin bütün bütün iptaline sebep olan ye's hali, cemaatler ve milletler için de tembellik, miskinlik, boşvermişlik gibi eninde-sonunda o toplumu ölüme götüren marazların başında gelir. Bediüzzaman, Şam'da okuduğu hutbede bütün

sesi-soluğuyla şöyle haykırır: "Acaba istikbale karşı ehl-i iman ve İslâm için böyle maddî ve mânevî terakkiyata vesile ve kuvvetli, sarsılmaz esbab varken ve demiryolu gibi istikbal saadetine yol açıldığı halde, nasıl me'yus olup ye'se düşüyorsunuz ve âlem-i İslâm'ın kuvve-i mâneviyesini de kırıyorsunuz? Ve yeis ve ümitsizlikle zannediyorsunuz ki, 'Dünya herkese ve ecnebilere terakki dünyasıdır. Fakat, yalnız biçare ehl-i İslâm için tedennî dünyası oldu'diye pek yanlış bir hatâya düşüyorsunuz." Muhakemât'ında da şunu der: "... bizdeki mâni ise, istibdad-ı mütenevvî ve ahlâksızlık ve müşevveşiyet-i ahvâl ve atâleti intaç eden yeistir ki, şems-i İslâmiyetin küsûfa yüz tutmasına sebep olmuşlardır."

İşte bütün bu sebeplerledir ki, fert ve hey'et halinde ölümümüze sebep olabilecek ye's haline karşı daha baştan düşmemenin yolları aranmalı ve her zaman ümidin ferah ve esenlik veren huzuru yakalanmaya çalışılmalıdır.

Ye'se geçit yok!

Ye'se geçit vermemenin ve o bizim kanımıza girmeden onu kapı dışarı etmenin ilk ve en önemli vesilesi -her hususta olduğu gibi- sağlam bir imana sahip olmak, bir manada bizden evvelkilerden tevarüs ettiğimiz imanımızın her taşını, her tuğlasını kendi beyin ve kalb eforumuzla yeniden tesis etmektir. İşte ancak öyle sağlam bir imandır ki, bizi götürüp yakîn vadilerinde gezdirdiği gibi aşkla-şevkle coşturup ye'sin karanlık çukurlarından korur.

Burada iman, ümit ve azim insanı Bediüzzaman'ı ve onun dillere destan cümlesini hatırlamamak mümkün değildir: "İman hem nurdur, hem kuvvettir. Evet, hakikî imanı elde eden adam, kâinata meydan okuyabilir ve imanın kuvvetine göre, hâdisâtın tazyikatından kurtulabilir." (23. Söz)

M. Fethullah Gülen Hocaefendi de ümitle inanç arasında birebir bir irtibat kurar ve der ki: *"Ümit her şeyden evvel bir*

inanç işidir. İnanan insan ümitlidir ve ümidi de inancı nisbetindedir. Bu itibarladır ki, sağlam inanç mahsulü çok şeyler, bazılarınca hârika zannedilmektedir. Aslında, ümit, azim ve kararlılık, iman dolu bir kalbe girince, beşerî normaller aşılmış olur. Bu seviyede gönül hayatına sahip olamayanlar ise bunu fevkalâdeden sayarlar." (Çağ ve Nesil, sh. 1)

Ye'se ölüm diyen Akif de inanca atıfta bulunarak *"İmanı olan kimse gebermez bu ölümle."* der. O, kurtuluşun reçetesini verdiği bir şiirinde yine en başta inanca değinir:

"Allah'a inan, sa'ye sarıl, hikmete râm ol

Yol varsa budur, bilmiyorum başka çıkar yol."

Evet, felahın yolu başta Allah'a inanmak, hem sağlam, O'nu görüyorcasına inanmak, sonra gayret etmek, çalışmaya sarılmak; çalışıp yol alırken de hikmete râm olmak yani yapılacak şeyleri Peygamberâne bir metodla usûlüne uygun olarak yerine getirmektir. Akif 'Ben başka bir yol bilmiyorum.' diyor. Zaten Kur'ân-ı Mübin de "Ve en leyse li'l-insani illâ mâ seâ/İnsan için ancak çalıştığı vardır." demiyor mu!?

İnancın ve ümidin gücüne biraz da Hocaefendi'nin ifadeleri içinde bakmaya çalışalım. Hocaefendi'ye göre inancı olan bir insanın ümitsizliğe düşmesi düşünülemez. Sağlam inanmış bir insana ara sıra ârız olabilecek hayal kırıklıkları, inkisarlar da gelip geçicidir ve kalıcı bir tesir bırakmaları da söz konusu değildir. O bir makalesinde bir ümit kahramanını şöyle resmeder:

"O, bütün benliğini saran güçlü imanı sayesinde, hayat boyu hep, ışıl ışıl ümîd ve güvenin parıldayıp durduğu aydınlık noktalarda dolaşır, ışıkla haşr ü neşr olur. Üzüntü ve burkuntulara düştüğü zaman da, hariçte sebepler arama yerine, ruhunun Allah'la irtibatını kontrol eder; her işinde O Kudret-i Sonsuz'a dayanır.. elinden geldiğince karanlık ruh ve bedbin gönüllerden uzak durur; inanç, azim ve kararlılık timsâli şahısları takib eder ve onların izinde olmaya çalışır. Böylece en karanlık

atmosferlerde dahi şevk, neşe, sıhhat ve canlılık çığlıkları olup yükselmesini bilir...

Böylelerin solukları ümîd, inanç ve azim; kelimeleri, zafer, cihâd, Allah'ın inâyeti ve şükür; davranışları da Hakk'ın nimetlerine yeni yeni buudlar ilâve ederek fâni ve kısacık hayatlarına yüzlerce derinlik kazandırıp "ahsen-i takvim"e mazhar olduklarını göstermektir."

Aslında bir mü'mine ümitsizliğin yakışmayacağı da açıktır. Zira Yüce Allah, Yüce Kitab'ında inanan kullarına ye'si haram etmiştir. Gerçek havl ve kuvvetin Sahibi Allah, Yusuf sûre-i celîlesinde Hazreti Yakub'un (aleyhisselam) lisanıyla kullarına "Sakın ha, Allah'ın inayetinden ümidinizi kesmeyin! Çünkü, kâfirlerden başkası Allah'ın inayetinden ümidini kesmez." buyurur.

Zümer sûresinde bir âyet-i kerimede bize: "Ey çok günah işleyerek kendi öz canlarına kötülük etmede ileri giden kullarım! Allah'ın rahmetinden ümidinizi kesmeyiniz. Allah dilerse bütün günahları mağfiret eder. Çünkü O, Gafûr ve Rahîmdir." diyerek ümidin gerçek kaynağını gösterir.

Örnek insan, kıymetli şair Muhammed İkbal'in bir şiirine kulak vermenin tam yeridir:

"Ümit kesilirse hayat biter.

Ebedi hayat istiyorsan 'lâ taknetû'ya bağlan

Madem ki ümit birbirini kovalıyan arzudur,

Ümitsizlik hayatı zehirler

Ümitsizlik seni mezar gibi sıkar.

Elvendi dağıysan bile seni ayağa düşürür.

Gam ile ümitsizliğin bir çadırda yaşar.

Keder, hayat damarına vurulan bir neşterdir.

Ey gam zindanında olan esir, 'lâ tahzen' öğüdüne sarıl

Sıddık'ı sıddık yapan budur

Gerçeklik peymanesinin şarabı budur."

Üstad Hazretleri de Münâzarat'ında kendisine atâletin sebebini soranlara bu âyet-i kerîmeyi bir melce'olarak göstererek cevap verir: "Hayat bir faaliyet ve harekettir. Şevk ise matiyyesidir. İşte, himmetiniz şevke binip mübareze-i hayat meydanına çıktığı vakit, en evvel düşman-ı şedîd olan yeis rastgelir. Kuvve-i mâneviyesini kırar. Siz o düşmana karşı 'lâ taknetû' kılıncını istimal ediniz."

Kırık Mızrap'a baktığımızda karşımıza çıkan da ümitten başka bir şey değildir aslında. O, geçmişi örnek gösterir ve onun misli bir geleceğin inşasının hiç de zor olmadığını fısıldar kulaklarımıza. Fısıldar, zira Kırık Mızrap temelde azmin, iradenin, aşkın, şevkin, heyecanın, bekleyişin ve gelecek baharın eseridir. Kırık Mızrap şairine göre de ye'sin, ümitsizliğin, bedbinliğin en önemli tedavi yolu imanın engin ve ferahfezâ iklimine girmektir. Şair iki farklı beyitte bize bu duygu ve düşüncesini şu şekilde söyler:

"Ufuklar daralsa, dünya sıksa da insanı

Bambaşka genişlikler verin ona imanı."

"Gel imanla kanatlan ve süzül enginlere;

Sakın ruhuna dar gelen eb'ada takılma!"

İmandan sonra zikredilebilecek ikinci önemli bir nokta da azimdir. İşte sa'ye sarılmak bu azmi ifade eder. Aslında yukarıda da işaret edildiği gibi azim de ümit gibi hakîkî bir imanın tabiî bir lâzimesidir: İmanın bulunduğu bir yürekte tembellik, miskinlik ve ümitsizlik olamaz, olmamalıdır. Kırık Mızrap şairi bu hususa bir dörtlükte şu şekilde değinir:

"Yollardayız her zaman, îmân, azim iç içe,

Yürüyoruz durmadan önümüzde tepeler..

Masmâvi ümitler fecrinde her gün, her gece,

Sisli bir şafak gibi tülleniyor öteler..."

Evet, hakîki bir mümin, yapması gerekli olan şeyler karşısında bütün cehdini –cehd bütün olunca ona cühd de denir– ortaya

koymalı. Bu cehd ü gayretinin yanında gücü her şeye yeten Kudreti Sonsuz'a tam tevekkül etmeli ve zerrelerden seyyârelere kadar her şeyi evirip-çeviren Allah'ı hoşnut etmek suretiyle hedefine ulaşmaya çalışmalıdır. Bu itimat ve tevekkülle ve bu istinat noktasıyladır ki insan, dilerse, Üstad hazretlerinin ifadesiyle küre-i zemini bile yerinden oynatabileceğini bilmeli ve buna matematik hesaplarının kat kat üstünde bir kat'iyetle inanmalıdır. Evet, anonim bir beyitle ifade edecek olursak;

"Hak tecellî eyleyince her işi âsân eder

Halk eder esbâbını bir lahzada ihsân eder."

Bir adım ötesi...

Ümitle dolmanın, aşkla köpürüp şevkle coşmanın, iştiyakla şahlanmanın bir adım ötesi bu duyguları başka sinelere taşımaktan geçer. Zaten dolan bir gönül er ya da geç mutlaka bir gün taşacak ve bir yol bulup başka gönüllere boşalacaktır. Aslında her zaman ter ü taze ve diri kalmak başkalarına hayat üflemekle mümkün olabileceği gibi, sürekli ümitle dolu ve pür-şevk kalabilmek de daima başkalarına ümit kaynağı olabilmekle mümkündür. El ele, kol kola yürüdüğümüz bu yolda belki en büyük vazifemiz beraber yürüdüğümüz arkadaşlarımızın ruhlarına karamsarlık üflemekten ısrarla sakınmak, ender-i nâdirattan olarak kendimiz ye's türbülanslarına maruz kalsak bile onlara bunu hissettirmemek, her zaman onlarda yolda yürüme heyecanı uyarmaya çalışmak, elimizden geldiğince, dilimiz döndüğünce onların sa'ye şevkini kamçılamaktır. İşte bütün bu duygularımıza tercüman enfes bir beyit:

"Gamı-tasayı bırak, iraden canlı ise!

Ümit kaynağı ol, olabilirsen herkese!" (Kırık Mızrap)

Ve işte bize dertlerimize derman bir yol haritası: "... hizmette fütur getirmeme, ye'se düşmeme; mâruz kalınan, en kötü, en çirkin gibi görünen durumlarda bile, Cenâb-ı Hakk'ın bir eser-i rahmeti var olabileceği mülâhazasıyla buruk, hüzünlü fakat ümitli

bir bekleyiş ve Allah'a karşı fevkalâde güven içinde bulunma ..."
(Kalbin Zümrüt Tepeleri)

Öyleyse...

Günahlarımız, hatalarımız ne kadar çok olursa olsun ve biz isyan vadilerinde ne kadar avare dolaşmış olursak olalım...

Başımızda dönüp duran dehrin hâdiseleri istediği kadar şedid ve elim, küffarın küfrü de zalâm zalâm üstüne alabildiğine karanlık olsun.. müfsidlerin bozgunculuğu son haddine varsın. Zorba ve tiranların despotça muameleleri zirveleri vursun...

Tali' zebun, düşman kavî olsun, dostlar da vefanın ne demek olduğunu bütün bütün unutmuş olsun. Kader rüzgârları her yerde bizim arzu sefinelerimizin aksi yönünde essin...

Bizim hedefimiz ne kadar büyük olursa olsun.. yürümeye çalıştığımız yol dilediği kadar sarp ve çetin gözüksün...

Ve bizler ne kadar zayıf, âciz, yalnız ve çaresiz olursak olalım...

Bizler, iman gibi bir ilk ve paha biçilemeyecek bir mevhibenin mazharı bahtiyarlar olarak ye'se geçit vermeyecek, dönüp dönüp Rahmet kapısının tokmağına tekrar ber tekrar dokunacak, Kur'ân'a sarılacak, Rehber-i Ekmel'in (peygamberane) yoluna ittiba edecek, yılmayacak, sarsılmayacak, sendelemeyecek, hele asla düşmeyecek, hep diri kalacak ve Üstad Bediüzzaman'ın *"Yaşasın sıdk! Ölsün yeis! Muhabbet devam etsin! Şûrâ kuvvet bulsun!"* tavsiyesine uyarak ye'se yaşama imkânı vermeyecek; yanık şair Nesîmî'nin dediği gibi *"dönmezem"* deyip soluklarımız tükenene kadar yolumuza devam edeceğiz. Ondan sonra ölsek de -Allah'ın izni ve inayetiyle- ebedî bir diriliş için ölecek, toprağın bağrına yeni bir filize yürümek için düşeceğiz.

Bir kez daha Akifçe konuşacak olursak, âtiyi karanlık görmeyecek, ellerimizin ve başlarımızın hakkını verecek.. yüreklerimize sürekli ümit pompalayacak, esbab adına ne gerekiyorsa ortaya koymaya çalışacak.. âlemde ziya namına bir şey kalmasa da

kalkıp ocaklar yakacak, sabredecek, sebat edecek, ruhumuzu, vicdanımızı bağlamayacak, feryadı bırakıp kendimize gelecek, kaybettiğimiz zararı telafi etme yollara araştıracak, azmimizin üzerine atılmış ağları birer birer yırtıp atacak ve asla ye'se kapılmayacağız. Allah'ın izni ve inayetiyle...

....

Güzel bir arkadaşım vardı. Sürekli, kendi üslubuyla "Allah var, problem yok!" derdi. Bu üslubu önceleri kendi içimde hayli sorguladım; ama mananın her zaman yanında oldum. Ve o manayı, şifayâb bir merhem gibi birçok yara için kullanmaya çalıştım.

Evet, "Lâ havle velâ kuvvete illa billah" hazinesinin Sahibi, "Hasbiyallah/Hasbünallah" cephanesinin Mercîi bir Yüce Zât arkamızda zahîr olduktan sonra bizim için problem yok, gam yok, keder yok, ye's yok. Onun için bizim dilimizden, güftesi Kırık Mızrap'ta karşımıza çıkan o meşhur türkü hiç eksik olmaz ve olmayacak:

"Kuvvet O'nun biz güçlüyüz;

O'nun nâmıyla ünlüyüz.

Zirveler aşar yürürüz;

Zorluklar âsândır bize."

KULLUĞUN DİĞER ADI: TEVAZU

İrtifâ-ı kadr için lâzım tevazu âdeme,
Şemsi gör kim sâyesin salmış ayaklar altına.
Hersekli Arif Hikmet

Tevazu kavramına Hazreti Ali Efendimiz'e atfedilen söz çerçevesinde bakacak olursak, insanın, kendisini insanlardan herhangi birisi bilmesi, hiç kimseden üstün görmemesi, hatta herkesin dûnunda görmesi yani "Herkes yahşî men yaman, herkes buğday men saman" demesidir, diyebiliriz. Hazreti Ali efendimiz *"Kün indennâs ferden minennâs/İnsanların içinde onlardan bir fert ol."* der. Tevazuun hemen yanı başında mahviyet, alçakgönüllülük, hacalet gibi bir kısım hisâl-i hamîde (makbul hasletler); tam karşısında da kibir, tekebbür, çalım satma, gurur ve enaniyet gibi ahlâk-ı mezmûme (kötü huylar) yer alır. Bizim lugatımızda tevazu, "Hakk'ın büyüklük ve sonsuzluğu karşısında, sıfır-sonsuz nisbetlerine göre insanın kendi yerini belirleyip, bu düşünce ve bu tesbiti benliğine mâl etmesidir." (Kalbin Zümrüt Tepeleri 1/116) Eserin müellifi başka bir yerde tevazu hakkında "O, insanın kendini sıfırlaması, vicdanında sıfırlama iz'anına ulaşması ve mahviyetin tavır ve tavranışlarına aksetmesidir." der.

Gönül erbabından bir kısmı tevazu "Karşılaştığın bütün Müslümanları kendinden üstün görmendir." diye tarif ederler.

Diğer birisine göre tevazu “Kişinin kendi nefsini hor ve hakir görmesi”; bir kısmına göre de “Kimden ve nereden gelirse gelsin doğruyu ve hakkı diriğ etmeden kabul etmesi” demektir. “Kendisinin bir makamı ve yeri olmadığına inanmak, tevazuun tâ kendisidir.” diyenler de olmuştur.

Sözlerimizin başına berceste yaptığımız beyitte şair tevazuun timsali olarak bize güneşi gösteriyor ve onun halini kendimize örnek alarak mütevazi olmamızı salık veriyor.

Beyitte geçen ‘irtifa’ kelimesi de artık dilimizdeki yerini yavaş yavaş kaybetmeye başlamış ve sadece bazı yaşlılarımızın nadiren kullanır oldukları bir kelime hâline gelmiştir. Bu kelimeye yükseklik, yükselme, yukarı çıkma gibi anlamlar vermek mümkün. İrtikâ kelimesi de aşağı yukarı aynı manayı taşır. Bazı filmlerde, ‘Uçak irtifa kaybediyor’ ifadesini duyarız ya, işte bu manada kullanılır. ‘Kadr’, ma’lum olduğu üzere kıymet ve değer demek. Hani çoğumuz çok zaman kadr ü kıymetimizin bilinmediğinden yakınır dururuz; işte o kadr bu kadr. ‘Âdem’, ma’lum, insan ve insanoğlu demek. Hepimiz kısaca ilk atamız Hazreti Âdem’in ismiyle anılıyoruz.

İkinci mısrada geçen ‘şems’ kelimesinin dilimizde güneş karşılığına geldiğini çoğumuz biliriz. ‘Sâye’, Farsça bir kelime. Sözlüklerde değişik karşılıkları var; fakat burada gölge manasında kullanılmış.

Bu mini lugatçeden sonra beyte mana vermek istediğimizde yaklaşık olarak şöyle bir şey söylemek mümkün: *“Hem Allah nezdinde hem de insanlar arasında kadr ü kıymetini, değerini yükseltmek isteyen kimseye gerektir ki, her hâl ve hareketinde mütevazi, mahviyetkâr ve alçakgönüllü olsun. Bu güzel hasletlere sahip olabilmek için kendisine bir örnek arayan kişi, en zirvede durup sürekli mevcûdâtın başını okşayan güneşe –eskilerin tabiriyle– bir nigâh-ı âşina kılsın ki, o güneş, gölgesini ayaklar altına sermiş; kapıya eşik, eşiğin önünde paspas olmuş. Olmuş*

da o tevazuuyla yükseklerden daha yükseklere çıkmaya muvaffak olmuş."

İsterseniz güneşin tevazuuna bir de M. Fethullah Gülen Hocaefendi'den bir cümleyle değinelim:

"Güneş, o dev cesameti ve her şeyi kucaklayan sımsıcak atmosferiyle, tıpkı şefkatli bir anne gibi, tesir alanına giren hemen herkesi ve her şeyi sıyanet kanatları altına almakta, hiçbirini mahrum etmeden hemen hepsini görüp gözetmekte ve vâridâtını onların başlarına boşaltarak türlü türlü ışık-renk oyunlarıyla her zaman emre âmâde olduğunu haykırmaktadır."

Şiirin şirin ve hoş ikliminden ayrılmadan önce üzerinde konuştuğumuz mevzu hakkında benzer bir beyit de Şehzade Bayezid'den okuyalım:

"Rif'at istersen eğer mihr-i cihan-ârâ gibi

Sür yüzün her gün yere, eyle tenezzül mâ gibi."

Şairimizin beytinde geçen 'rif'at' kelimesi birinci beyitte geçen 'irtifa' kelimesiyle aşağı-yukarı aynı anlamı taşır. O da yücelme, yükselme demektir. Fuzuli de, "İlm kesbiyle paye-i rif'at/Bir gaye-i hayal imiş ancak." der. Süleyman Çelebi merhum Efendiler Efendisi'ni "Ermedi evvel gelen bu devlete/Kimse nail olmadı bu rif'ate" diyerek medheder. 'Mihr' güneş, 'cihan-ârâ' da cihanı süsleyen manalarına gelir. Dolayısıyla 'mihr-i cihan-ârâ' bir terkip halinde cihanın süsü, ziyneti güneş gibi bir manaya geliyor. İkinci mısrada geçen 'tenezzül' kelimesini buradaki anlamıyla tevazu ile karşılamak mümkün. 'Mâ' ma'lum olduğu vech ile Arapça'da su demektir. Kalb ve ruh hayatına çıkmışlardan birisi hakîkî mümini, himmetini âlî tutup her şeyi gölgeleyen buluta ve sulayan yağmura benzetir. Aslında sular sadece tevazularıyla değil pek çok yönden insanoğlu için örnek teşkil ederler. Söz hazır, suya değmişken Hocaefendi'nin 'sular' hakkındaki enfes bir sözünü de buraya almak isteriz:

"Sular, ummandan, mini mini nem parçacıkları halinde ayrılır; enerjilerini kullana kullana, mahiyetlerinin müsaadesi çerçevesinde zıtlıkları aşar, "çiy noktası"na ulaşır.. birbiriyle bütünleşir ve ayrı bir mahiyet alırlar; ardından da bin bir tarraka ve ışık oyunları içinde yeniden baş aşağı toprağın bağrına boşalır; arzın derinliklerinde rezervi azalan veya tamamen biten havuzları doldurur; kuruyup ciğeri yanmış ovanın-obanın imdadına koşar; bağların-bahçelerin yüzünü güldürür ve geçtiği her yerde yolunu gözleyenlere tebessümle mukabelede bulunurlar. Her şeyle ve herkesle sarmaş-dolaş olur, hemen bütün muhtaçları şefkatle kucaklar ve hiçbir ayırım gözetmeden hemen hepsinin hararetini giderirler. Sonra da, yeniden, derin bir birleşme tutkusu ve kendi havuzuna ulaşma sevdasıyla, çaylar-ırmaklar oluşturarak yürürler değişik çağıltı mûsıkileriyle göllere-deryalara.. her zaman bir gözü atmosferin derinliklerinde, diğeri arzın enginliklerinde, bitmeyen bir aşk u şevkle döner dururlar yer-gök arasında.. hem de edip eylediklerini başa kakmadan, kimseyi mahrum bırakmadan, herkesi, her şeyi, her yeri sevindirir ve bütün muhtaçların yüzlerini güldürürler; güldürür, insaf ve insaniyetimize tembihlerde bulunarak, bizi iradelerimizin hakkını vermeye çağırırlar."

Birinci beytin şairi bize güneşi bir tevazu sembolü olarak takdim ederken, ikinci beytin sahibi suyu bir mahviyet timsali olarak gösteriyor. Birinci beyit hakkında birkaç cümle söylemiştik. İkinci beyitte şairin söylemek istediğine gelince onu da şöylece özetlemek mümkündür: Ey insan! Eğer güneş gibi başlarda gezmek, hep yükseklerde olmak dilersen kendine rehber olarak tevazuu seç. Mütevazi olma yolunda kendine bir örnek ararsan gözünün önündeki 'su'ya bakıver. O nasıl mahviyet içinde hep yerlerde dolaşır, Fuzûli'nin Su Kasidesi'ndeki ifadesiyle başını taşlardan taşa vurur ise sen de öyle yere yüz sür ve her zaman alçakgönüllü olmayı tercih et; et ki, ancak öyle yükselebilir, öyle başa erebilirsin.

Biz tekrar birinci beytimize dönelim:

Beytin birinci mısraındaki ifade, zihinlerimize hemencecik bir Peygamber sözünün manasını getiriyor. O En Güzel Sözlü buyurur ki: *"Men tevâdaa rafeahüllah ve men tekebbera vedaahüllah."* Yani "Her kim hem Hakk karşısında hem de halk karşısında mütevazi davranır, yerini ve konumunu iyi belirleyerek kendisine fevkalâdeden bir kısım meziyetler ve üstünlükler atfetmezse Allah o kimseyi hem Kendi katında, hem de insanlar nazarında büyülttükçe büyültür. -Tabiî bu da o kimsenin tevazuunu artırdıkça artırır.- Her kim de kendisinde olmayan bir kısım güzel hasletleri var zanneder.. bunları kendinden bilir; Üstad hazretlerinin misali içinde kendisine giydirilen müzeyyen ve murassa' elbiseyi giydireni unutarak *"Güzellik libasındır ve dolayısıyla libası bana giydirenindir; benim değildir."* diyeceği yere "Evet, ben çok güzelim. Benim gibi güzel nerede var? Benim gibi birini gösteriniz." der.. kendini başkalarından üstün görür ve Rabb karşısında 'kul-köle' olduğunu, hiçliğini unutur da kendini bir şey olarak görmeye başlarsa Allah da onu batırdıkça batırır. Husûsî bir inayet olmadıkça da o kimsenin batışı ta gayyanın dibine kadar sürüp gider." Merhameti Sonsuz hepimizi böyle elîm bir akıbetten sıyanet buyursun!

Tevazuda da zirve: Hazreti Ahmed ü Mahmûd u Muhammed Mustafa

Mekârim-i ahlâkı itmam için gönderilmiş ve sürekli vird-i zebânı *"Allah'ım! Beni benim gözümde küçük göster!"* olan Efendiler Efendisi, bizim için en güzel tevazu örneğidir. Evet, O, Kur'ân'ın ifadesiyle her konuda insanlık için 'üsve-i hasene' olduğu gibi güzel ahlâk ve tevazu konusunda da bizler için numûne-i imtisâldir. Öyle ki, dünyanın kendisinden ve getirdiği yeni dinden bahsettiği bir dönemde O'nun bulunduğu bir meclise girenler O'nu ilk etapta tanımakta güçlük çekiyor, bir süre sonra değişik karînelerle O'nun kâinatların yüzü-suyu hürmetine yaratıldığı

Hâtemü'n-Nebiyyîn olduğunu ancak anlayabiliyorlardı. O Tevazu Âbidesi bir mescid inşa edilirken herkesle beraber çalışır, bir hendek kazılırken mutlaka ashabına arkadaşlık yapardı. Mehabeti karşısında titreyen birisine: "Korkmana gerek yok, ben de senin gibi, anası kuru ekmek yiyen bir insanım." diyen de O'ydu. Mekke'den Medine'ye hicret buyurduğunda insanlar O'nun mu yoksa Hazreti Ebû Bekir'in (radıyallahu anh) mi Kutlu Nebî olduğunu anlayamamışlardı. Hicrete zorlandığı Mekke'yi dönüp fethettiğinde ise mahviyeti âdeta zirveye yükselmişti. Çocuklara, yetimlere, hastalara, fakirlere, eşlerine yakın ilgi ve alâkası, her zaman ihtiyacı olanın yardımına koşması, kendi işlerini hep kendisi yapması, O Nebîler Serveri'nin mahviyet ve alçakgönüllülüğüne sadece birkaç misal.

Nasıl olmasın ki! Cenab-ı Allah O'nu Miraç yolculuğunda başka bir pâye ile değil abdiyet yani kulluk payesiyle zikrediyor; yol arkadaşı Cebrail *"Tevâda' lirabbike yâ Muhammed!"* diyerek ona mütevazi olmanın güzelliğini işaret ediyordu.

Kur'ân-ı Kerîm de Efendimizin şahsında meseleyi daha umumî hâle getirerek herkese mahviyet ve alçakgönüllülük içinde olmayı tavsiye eder. Furkan sûresinin 63. âyetinde şöyle buyurulur: *"Rahman'ın kulları, yeryüzünde tevazu ile yürürler.. cahiller kendilerine bir lâf atınca da 'selam' der geçerler."* Mâide sûresinin 54. âyetinde Rabbimiz, bize, inananlara karşı her zaman tevazu içinde olmamızı emir buyururken, Fetih sûresinin 29. âyetinde de inananların birbirine karşı alçakgönüllü olmak gibi üstün bir meziyete sahip olmalarından söz eder. Yani öyle olunmasını hedef gösterir, "Öyle olun.' der. Diğer yanda Cenab-ı Allah'ın en büyük nimeti olan hidayet ve sırat-ı müstakimi bulabilmenin en mühim şartlarından birinin de tevazu olduğu vurgulanarak, mütekebbir kimselerin asla doğru yolu bulamayacaklarına işaret edilmiştir: "Yeryüzünde haksız yere böbürlenenleri, âyetlerimden uzaklaştıracağım." (A'raf, 146)

Evet, en mükemmel kitap mütevazi olmayı emrediyor; En Kâmil İnsan, beyan, hâl ve fiilleriyle alçakgönüllü olmanın yollarını gösteriyorsa, işin doğrusu kibir, gurur ve çalım gibi ahlâk-ı zemîme, inananlara yakışmasa gerek. Kâmil insan olma yolunda bulunanlar Kırık Mızrap şairinin dediği gibi her hâllerinde mütevazi olmayı tercih etmeliler:

"Tıpkı bir mangal gibi derinliklerinde kor,

Duyguları bahar bulutları gibi yüklü;

Toprak kadar mahviyet içinde, ama vakur,

İçi dalga dalga ummanlardan da köpüklü..."

Bu dörtlükte de misal olarak seçilen toprak, öteden beri hep tevazu ve mahviyetin sembolü olagelmiştir. Evliyaullahtan Cüneyd-i Bağdadî "Allah dostları iyi olsun, kötü olsun herkesin üzerine basıp geçtiği toprak gibidir. Bütün kötü şeyler ona atılır ama ondan iyiden başka bir şey çıkmaz." der.

Îlâ-yı kelimetullah yolcularının zâd ü zahîresi: Tevazu

Tevazu inanan herkes için, imanın kemâline vesile çok mühim bir vasıf olmakla beraber, aynı zamanda, hayatlarını, hayatı vereni, muhtaç gönüllere anlatmaya vakfetmiş; Efendimiz'in işaretlerini kendilerine emir telakkî ederek O'nun ismini, dünyanın her neresinde tebliğe muhatap ne kadar insan varsa hepsine ulaştırmaya ve anlatmaya and içmiş Hak yolcuları için o yolun olmazsa olmaz bir şartıdır. Yürüdükleri yol itibariyle böylelerinin değil şahısları adına, içinde bulundukları hey'et adına dahi küçük-büyük herhangi bir enaniyet ve inhisar tavrı ortaya koymaları asla tecviz edilemez. Zira Allah'ı anlatma davası şimdiye kadar peygamberler tarafından yürütülmüş, bundan sonra da her mümin kula açık hatta vazife, bir tevhid davasıdır.

İşte bunlar, Allah yolunun yolcuları, Hocaefendi'nin cümleleriyle ifade edecek olursak *"Başları ayaklarının bulunduğu noktada Allah'ı tâzim ve insanlara saygı mülâhazasıyla sürekli*

iki büklüm.. tevazu kanatları sürekli yerde ve gül bitirme neşvesiyle toprak olmaya teşne birer mahviyet kahramanıdırlar.”

Evet, dava tevhid davasıdır. Tevhid ise ancak ‘ben’ ve ‘biz’den kurtulup ‘hüve’yi bulma ve göstermekle mümkün olabilir. Hazreti Bediüzzaman bu lüzûma bir yerde şöyle işaret eder: “Bu zamanda en büyük bir ihsan, bir vazife, imanını kurtarmaktır, başkaların imanına kuvvet verecek bir surette çalışmaktır. *Sakın, benlik ve gurura medar şeylerden çekin. Tevazu, mahviyet ve terk-i enaniyet, bu zamanda ehl-i hakikate lâzım ve elzemdir. Çünkü, bu asırda en büyük tehlike benlikten ve hodfuruşluktan ileri geldiğinden, ehl-i hak ve hakikat, mahviyetkârâne daima kusurunu görmek ve nefsini itham etmek gerektir.”*

Üstad’ın kendisi de bir tevazu âbidesidir. Merhum Ali Ulvi Kurucu Bey, Tarihçe-i Hayat’a yazdığı önsözünde onun tevazu ve mahviyetini şöyle anlatır: “... Nur Risalelerinin bu kadar harikulâde bir şekilde cihana yayılmasında, bu iki hasletin çok faydası olmuş ve pek derin tesirleri görülmüştür. Çünkü, Üstad, sohbet ve teliflerinde kendine bir “Kutbu’l-ârifîn” ve bir “Gavsu’l-vâsılîn” süsü vermediği için, gönüller ona pek çabuk ısınmış, onu tertemiz bir samimiyetle sevmiş ve derhal ulvî gayesini benimsemiştir. Mesela, ahlâk ve fazilete, hikmet ve ibrete ait olan birçok sohbet ve telkinlerini, doğrudan doğruya nefsine tevcih eder. Keskin ve âteşîn hitabelerinin ilk ve yegâne muhatabı, öz nefsidir. Oradan, merkezden muhite yayılırcasına, bütün nur ve sürura, saadet ve huzura müştak olan gönüllere yayılır. Üstad, hususî hayatında gayet halim-selim ve son derece mütevazidir. Bir ferdi değil, hiçbir zerreyi incitmemek için âzamî fedakârlıklar gösterir.”

İşte ahir zamanda bir tevazu sembolü Bediüzzaman’dan tevazu ile alâkalı birkaç inci:

“Senin vazifen fahir değil, şükürdür. Sana lâyık olan şöhret değil, tevazudur, hacâlettir. Senin hakkın medih değil istiğfardır,

nedâmettir. Senin kemâlin hodbinlik değil, hüdâbinliktedir.” (18. Söz)

“İnsanda büyüklüğün mikyası küçüklüktür, yani tevazudur. Küçüklüğün mizanı büyüklüktür, yani tekebbürdür.” (Hakikat Çekirdekleri)

“Ve bilhassa ehl-i faziletin en mühim meşrebi, acz ve fakr ve tevazu ile hayat-ı içtimaiye-i beşeriyeye karışmak tarzındadır.” (22. Lem’a)

“Hem, meselâ, gurur ve kibirde öyle ağır bir yük var ki, mağrur adam herkesten hürmet ister; ve istemek sebebiyle istiskal gördüğünden, dâimâ azap çeker. Evet, hürmet verilir, istenilmez. Hem, meselâ, tevazuda ve terk-i enâniyette öyle lezzetli bir mükâfat var ki, ağır bir yükten ve kendini soğuk beğendirmekten kurtarır.” (8. Lem’a)

“En ekrem, en müttakîdir. Ve en müttakî, en mütevâzidir.” (Hutbe-i Şamiye)

Netice-i Kelâm

Kur’ân, her bir müntesibine “Yeryüzünde böbürlenerek dolaşma. Çünkü sen ne yeri yarabilir ne dağlarla ululuk yarışına girebilirsin” misillü beyanlarla mütevazi olmalarını, kibirden, gururdan uzak durmalarını, âdeta kendilerini nefyederek kendi içlerinde kendilerini yenmeyi ve sadece Vâcibü’l-Vücûd Rabbi isbat etmelerini emrediyor. Zaten önce nefiy sonra isbat geliyor. İllâ’nın öncesi ve sonrası. Allah Resûlü her söz ve her tavrıyla bize hep alçakgönüllü olmamızı işaret buyuruyor. Ve biz Hazreti Âdem’den bu tarafa insanlık tarihine şöyle bir göz attığımızda görüyoruz ki, Cenab-ı Allah böbürlenip çalım satanları, başkalarına tepeden bakanları iflah etmemiş, onların hayatları da hep acı bir âkıbetle son bulmuştur. Çünkü O Âlemlerin Rabbi bir kudsî hadiste şöyle buyurur: *“Kibriya, benim ridâm, azamet ise*

benim izârımdır. Kim benimle bu mevzuda münakaşaya kalkışırsa onu (başaşağı getirir) cehenneme atarım."

Onun için inanan insanlara yani bizlere düşen, Müslümanlığın esasının tevazu, mahviyet, hacalet ve büyüklerimizin ifadesiyle kendini sıfırlama olduğunu bilmek, her zaman kendine bir racül-ü fâcir ve memerr nazarıyla bakmak ve içinde mağmalar köpüren fakat dışarıya bir şey hissettirmeyen bir toprak gibi her zaman gül yetiştirmeye âmade bulunmaktır.

Varlığımızı ve varlığımızın devamını borçlu olduğumuz.. her nefeste iki defa muhtaç bulunduğumuz Yüce Yaratıcı'nın, bizleri ayakları yere basan kullar olarak yaratması; başta Peygamberler Serveri ve O'nun (sallallahu aleyhi ve sellem) peygamber kardeşleri, sonra da bütün sâlih kullar olmak üzere hepsine karşı medyûniyetimiz; onların manevî huzurlarında insan olma ve imanla müşerref bulunma müşterekinde birleşiyor olmamız kardeşlerimize hatta bütün insanlara karşı her zaman alçakgönüllü davranmamız için yeterli sebepler değil mi acaba! Ne dersiniz?

Evet, yükselmek ve yücelmek isteyenler su ve güneş gibi mütevazi olmalı, benliklerini yerden yere vurmalıdırlar. İsterseniz, Allah dostlarından Ebû Süleyman Dârânî'ye âit bir cümleyle kapatalım bu faslı. Hazret diyor ki: *"İnsanların hepsi beni alçaltmak için bir araya gelseler, yine de benim kendimi alçalttığım kadar alçaltamazlar."* Bir kul için ne idrak, ne şeref ve ne pâye!...

VARLIK BİR AYNADIR

Ayinedir bu âlem her şey Hak ile kâim,
Mir'at-ı Muhammed'den Allah görünür daim.

Aziz Mahmud Hüdayi

Aziz Mahmud Hüdayi hazretleri bilindiği üzere 16. yüzyılın son yarısıyla 17. yüzyılın ilk çeyreğinde yaşamış büyük bir tasavvuf şairidir. Hazreti Hüdayi aynı zamanda Celvetîlik tarikatının da kurucusu olup günümüze gelene dek gönüllere taht kurabilmiş Hak dostu bir mürşid-i kâmildir.

Hangi tarikatın müntesibi olursa olsun, herhangi bir tarikata mensubiyeti olan şairlerin yazdıkları şiirlerde tasavvufî temaların ağır basması gayet tabiîdir. Zira Mevlânâ hazretlerinin ifadesiyle, her nesne içindekini sızdırır. İşte Hüdâyi hazretleri de bu beytinde ehl-i kelâm ve özellikle de ehl-i tasavvuf arasında bir hayli zikredilen ve aklen, hissen, keşfen ortaya konulmuş, ispatlanmış ve artık bir sâbite haline gelmiş üç hakikati ele alıyor.

Bunlardan birincisi âlemin yani mevcûdât dediğimiz ins-cin, canlı-cansız yaratılmış her şeyin Cenab-ı Hakk'a, O'nun esmâ-i hüsnasına ve sıfât-ı ulyâsına bir ayna -eski ifadesiyle âyine- olmasıdır. Evet, varlık yeriyle-gökleriyle, gecesiyle-gündüzüyle, şimşeğiyle, yağmuruyla, yüzen gemileriyle, uçan kuşlarıyla güneş, ay, ağaç ve meyveleriyle bir aynadır; Sahibi'ne ışık tutan bir ayna. Nitekim Ferrâ gibi bazı dilcilere göre âlem kelimesi

alâmet kelimesinden iştikak etmiştir. Üstad Bediüzzaman da İşârâtü'l-İ'caz adlı eserinde aynı hususa işaret etmiştir. Evet, âlem Yüce Yaratıcı'nın varlığına en büyük alâmettir.

Kur'ân-ı Kerîm'de birçok âyet-i kerîme Cenab-ı Hakk'ın yeryüzündeki icraat ve âsârını sıralayarak "Bunlar O'nun varlığının âyetleridir." der. Âyet de nişan ve alâmet demektir. Bütün bu ilâhî âyetleri görmezden gelmeyi en büyük zulüm olarak niteleyen de yine Kur'ân'dır. Çünkü bu apaçık, beyyin âyetleri görmemek bir manada denizlerin dibindeki balıklara kadar bütün kâinatın hukukuna tecavüz sayılmıştır. Onun içindir ki, bütün bu delilleri görmemek/görmezden gelmek mümkün değildir. Küfür ve inkâr ancak bu delilleri düşünmeyenlerin, Allah'ın varlığına şehadet eden bu âyetleri akıllarına getirmeyenlerin kalp ve beyinlerini esaret altına alabilir.

Pek çok mutasavvıf ve kelâmcının yanısıra Üstad Bediüzzaman da varlığın Vareden'e bir ayna olması hususuna risalelerinde çok sık değinir. Ona göre dünyanın üç yüzü vardır ve onlardan birisi de dünyanın esma-i ilâhiyeye bakan yüzüdür. Hazreti Üstad pek çok risalesinin başına "(Yerde ve göklerde) ne varsa hepsi (kendi lisanıyla) tesbih ederek Allah'a hamdeder." âyetini serlevha yapar. Üstad'a göre küçük büyük eşyaya bakarken onlara 'mânâ-yı ismîleri' ile değil 'mânâ-yı harfîleri' ile, yani Yaratıcı'yı göstermeleri yönüyle bakmak gerekir. Zaten eşya bir yönüyle kendisine bakarsa belki bin yönüyle Yaratıcı'sına bakar.

Eşyaya sadece eşya olarak bakmak bir nevî maddeciliktir; meseleyi 'dar'a mahkum etmek, fiziğe takılıp metafiziğe ulaşamamak, hâdiselerin perde arkasından, gerçek mahiyetlerinden bîhaber yaşamaktır; kabukta kalıp öze inememektir; dolayısıyla da bir aldanmışlıktır ve hayatı beyhude tüketmek sayılır. Aldanmışlıktır; çünkü insan olmaktan asıl gaye eşyanın mahiyet-i hakîkiyesine, künhüne yani gerçek derinliğine ulaşmaya çalışmaktır. Meselâ, bir ağaca bakıp onda Allah'ın isim ve sıfatlarının ayan beyan tecellî ettiğini, O'nun lütuf ve inayetini,

kerem ve merhametini görebilmektir; en azından görebilme cehd ve gayreti içerisinde bulunmaktır. Kırık Mızrap şairi ne hoş söyler:

“Ayan ışığın her yerde,
Gözsüzlere eşyâ perde;
Huzûrun dermân her derde,
Rabbim Sana döndüm yüzüm!
....
Işığınla aydın her yan
Şaşkınlar arıyor bürhan
Tecellin her yerde ayân
Rabbim, Sana döndüm yüzüm!

Âlem kitap, eşya kapak
Otlar, ağaçlar ve toprak
Seni söyler yaprak yaprak,
Rabbim Sana döndüm yüzüm!”

Hazreti Hüdayi’nin beytinde zikrettiği ikinci önemli husus, bütün varlığın Hak ile kâim bulunmasıdır. Hak Rabbimizin esma-i hüsnasından biri olup ‘inkâr edilmesi mümkün olmayan’ demektir. Yani, Allah, isimleri, sıfatları ve değişik eserleriyle o kadar açık seçik Kendini göstermektedir ki, insanın Rabbini inkâr etmesi mümkün değildir. ‘Her şeyin Hak ile kâim olması’, hemen Cenab-ı Allah’ın isimlerinden biri olan Kayyûm ismini akla getirir. Allah Kayyûm’dur, daha açık ifadesi ile bizatihî var olup başkasına muhtaç olmayan ve her şeyin varlık ve bekâsı kendisine muhtaç bulunandır. Kur’ân-ı Kerîm bu manaya İhlas sûre-i celîlesinde ‘Allah Sameddir.’ diyerek işaret eder. Sameddir

yani her şey Kendisine muhtaç olduğu halde Kendisi hiçbir şeye muhtaç değildir. Öyledir zira mevcûdât kelamcıların ifadesiyle mümkin varlıklardan meydana gelir. Bu mümkin varlıkları imkân dairesine çıkaran zât, varlığı kendinden Vâcibü'l Vücûd Allah'tır. Varlık sahasına çıkarken bir emir ve irade ile çıkan mevcûdât, varlıklarını devam ettirebilmek için de bir kudret ve iradeye ihtiyaç duyarlar. İşte o kudret, irade ve meşîetin sahibi Yüce Yaratıcı'dır. O'nun, olmasını diledikleri olur, olmamasını murad buyurdukları da olmaz.

Burada ayrıca şu hususu da söylemekte fayda var: Allah (celle celâluhu) varlığı bir defa yarattıktan sonra onu -hâşâ- başıboş bırakmış da değildir. Bilâkis O, Rahman sûre-i celîlesindeki ifadeyle 'her an ayrı bir şe'ndedir.' Yani her an varlık üzerinde 'değişik dalga boyundaki' tecellîleriyle tecellîde bulunur. Bu, bir çeşit müdahale olarak da kabul edilemez. Çünkü müdahale dıştan olan bir fiildir. Cenab-ı Hak için dış, iç gibi kavramlar sözkonusu değildir ki 'varlığa sürekli müdahale ediyor' demek mahzursuz olsun. Sözün özü varlık kendiliğinden değil, Yaratıcı'nın ayakta tutmasıyla kâimdir/ayakta durabilir.

Üçüncü ve son husus özellikle sûfîler arasında çok dile getirilen bir mevzu olan Allah Resûlü (aleyhi ekmelüttehâyâ)'nın ayna olması düşüncesidir. Birinci noktadan hareketle, 'varlığın bir cüz'ü olması hasebiyle Efendimiz'in de bir ayna olması gayet tabiîdir' denilecek olursa, 'doğrudur, fakat ilave edilmesi gereken bazı noktalar var' deriz.

İnsan, kâinatın en önemli parçası, özü, usaresi olarak yeryüzünde Allah'ın varlığına parlak bir ayna; Allah Resûlü (aleyhissalatü vesselam) ise mutlak manada insan-ı kâmil/yetkin insan (tabir M. Fethullah Gülen Hocaefendi'ye ait) olması hasebiyle geçmiş/gelecek bütün yaratılmışlar arasında Cenab-ı Allah'ın var ve bir olduğuna delâlet eden en parlak aynadır. Bu bir manada şu demektir: Yeryüzünde Cenab-ı Allah'ın

esmasının tecellilerini müşahede etmek, varlığın çehresinde o varlığa hayat veren ve ayakta tutan Kudreti Sonsuz'u açık-seçik müşahede etmek isteyenler evvela insana ve bütün bir insanlık içinde insan-ı kâmil olan Hazreti Muhammed (sallallahu aleyhi ve sellem)'e bakmalıdırlar. Evet, Efendiler Efendisi zâhir mucizeleriyle Rabbin varlığına ve birliğine en açık bir âyet ve alâmet olduğu gibi İmam Şiblî'nin Peygamberimizin Ruhanî Hayatı isimli eserinde ifade ettiği gibi manevî/batınî mucizeleri diyebileceğimiz evsaf-ı âliyesi, seciyesi, karakteri, duruşu, konumu ve zirveyi tutan en yüksek seviyedeki ahlâk-ı hasenesiyle bütün varlık içinde Allah'ı gösteren en parlak aynadır ve beyitteki ifadesiyle Hazreti Muhammed aynasına (mirat-ı Muhammed) bakanlar onda her zaman Allah'ı görürler. İnsan olmaktan murad da işte budur; bütün varlığa bir ayna mülâhazasıyla bakıp onda Allah'ı görmek ve Allah'ın bizi insan olarak yaratmış olduğu şuurunu sürekli taze tutarak buna terettüp eden misyonu ortaya koymaya çalışmak; kısacası yeryüzünde Hakk'a bürhan olabilecek, siması, tavır ve davranışlarıyla Allah'ı hatırlatan parlak bir ayna olmak.

Aslında tasavvuf eserleri, divanlar bu temaları ele alıp değerlendiren şiirlerle lebâleb doludur. Biz bu kısacık tahlilde o şiirler hazinesinden Aziz Mahmud Hüdayi hazretlerine ait bir beyte idrakimizin darlığı ölçüsünde bir ayna tutmuş olduk.

Üçüncü Bölüm

GÖNÜL DİLİ

ATEŞİN DÜŞTÜĞÜ YER

Söze isterseniz üzerinde durmaya çalışacağımız hususa ışık tutacağını zannettiğimiz bir televizyon dizisinden kısa bir bölümü naklederek başlayalım:

Anne aynı zamanda öğretmendir; küçük oğlu da bir polis komiseri. Komiser bir kısım "kötü adamların" bazı gizli işlerine muttali olmaya başlayınca, onlar da en kolay ve tabiî en hunharca yolu seçerek komiseri 'temiz'lerler. Normaldir(!) zira o nâdanlar bilmez ki, *haksız yere bir insanın canına kıymak dünyadaki bütün insanları öldürmek gibidir.* Neticede bir masum evlat öldürülmüş ve bir yuva hicrana terk edilmiştir. Daha, acı haberi almadan annenin içine bir kor düşer; hiss-i kable'lvukû gibi bir şey. Bilemediği ve anlam veremediği bir ızdırap siner yüreğine annenin. Çok geçmeden de acı haber ulaşır, ulaşır ve kadının dünyasını başına yıkar.

Dizi, öğretmen hanımın lise çağlarındaki bir talebesi ve annesi arasındaki konuşmayla devam ediyor. Annesi kızına "Kızım, kendini boş yere bu kadar üzüyorsun; ölen o polis zaten bizim tanımadığımız bir insandı. Hem ateş düştüğü yeri yakar." diyor. Az önce öğretmenin yüreğiyle beraber bizim de içimize düşen ateş, o yaşı küçük fakat hisleri fevkalâde inkişaf etmiş talebenin şu cümlesiyle bir nebze hafifliyor: "Anneciğim, neden bilmiyorum ama öğretmenimin yüreğine düşen ateş beni de yakıyor."

İşte bir millet, bir ümmet ve nihayet bütün bir insanlık olarak bugün ve her zaman, bizim her şeyden daha fazla muhtaç olduğumuz ruh, bu ruhtur; yürek de bu yürek. Yani, "Dünyanın neresine bir ateş düşerse düşsün, o ateş aynı anda benim yüreğimin de tam ortasına düşer ve beni de yakar, kavurur." mülâhazası. Tabiî daha önemli olan bu mülâhazayı gönlün en ücra köşelerinde duyabilmek. Bir başka ifade ile, bu hissiyatı hayata ve insanlığa bakışımızın bir buudu haline getirebilmek ve fıtratımızda artık değişmesi imkânsız bir karakter kalıbına sokabilmek.

Yukarıda geçen hâdise gerçek ya da değil fakat o hâdisenin binlerce emsali, dünyanın her köşesinde her gün yaşanıyor: Yeryüzünün dört bir bucağında dakika geçmiyor ki, bir ailenin ocağı sönmesin. Bir annenin ve bir babanın feryadı duyulmasın. Bir yuva yıkılmasın. Haksız yere kan dökülmüş olmasın ve bir haneden yürekleri parçalayan bir âh u efgân yükselmesin. Evet, maalesef, bütün bunlar oluyor; hem de milyarlarca insanın gözleri önünde sürüp giderek. Ne acıdır ki, bu apaçık haksızlıklar çok kısa vadede de bitip tükeneceğe benzemiyor.

Mesela biz, hemen kapı komşumuz bir ülkede her gün acımasızca hayatlarına son verilen annelerin, babaların, evlatların.. Afrika gibi bir "kara kıta"nın her köşesinde açlıktan her gün yavaş yavaş can veren zavallı insanların.. Ortadoğu denilen kanlı arenanın yahut bir zamanlar komünizm gibi bir illete beşiklik yapmış ve hâlâ ceberûtunu henüz üzerinden atamamış, zaman zaman da pazularını göstermekten çekinmeyen bir kısım memleketlerde namluların ucunda can veren suçsuz ve masum insanların ve yine buralarda kısa vadede akılları başına gelecek gibi gözükmeyen bir kısım cahillerin eline düşmüş bir 'canlı bomba'ya kurban giden masum çocukların varlığından haberdar değil miyiz? Elbette haberimiz var ve biz bunları her gün televizyon ekranlarından izliyoruz; tıpkı bir futbol müsabakası ya da bir aksiyon filmi izliyor gibi. Peki ya tepkilerimiz! Doğrusu,

olması lazım gelen iç ve dış tepkiyi gösterebildiğimizi söylemek oldukça zor.

Bütün bu fecaî karşısında tamamen çaresiz olduğumuzu ima etmek herhalde başta kendi vicdanımızla çelişmek ve kendi kendimizi aldatmaya çalışmak olur. Bizler, şayet bu mesele üzerinde beyinlerimizi zonklatırcasına, gönüllerimizi yıpratırcasına aklî ve kalbî bir yoğunluğun içine girersek, işin ıstırabını gönüllerimizde ve vicdanlarımızda hissedersek, kendi adımıza, çevremiz ve milletimiz adına yapabileceğimiz pek çok şey olduğunu mutlaka göreceğiz. Bugün göremesek de, bu ızdırap en kısa zamanda mutlaka semeresini verecek ve hiç ummadığımız yerlerden tahmin edemeyeceğimiz kapıların arka arkaya hem de ardına kadar açıldığına şahit olacağız. Tabii, mesele ciddiyeti nisbetinde üzerinde ihtimamla durmak istiyor. Allah yolunda gerekli cehd ü gayret ciddiyetle ve basiretle ortaya konulmalı ki, Cenab-ı Allah da yolları açsın. Meselâ, biz inanan insanlar olarak, büsbütün çaresiz kaldığımız ve yolların bütünüyle kapandığı yerlerde ve zamanlarda bile en büyük sermayemiz olan Çaresizler Çaresi'ne ne kadar müracaat ediyor, O'nun mukaddes kapısının tokmağını acaba ne kadar aşındırıyoruz? Ve bugüne kadar, gönlümüzü o Ulu Dergâh'a ne kadar açtık da, ellerimiz boş olarak geri döndük? Şimdi, bu ölçüde olsun, dünyayı alev alev sarmış koskoca bir yangını söndürme azim ve gayretimiz yoksa, söyleyecek çok fazla bir mazeretimiz de yok demektir. Bu yangının sancısını yüreklerimizin derinliklerinde hissetmediğimiz, hissedemediğimiz sürece ne yaparsak yapalım, yapılan şeyler çok fazla bir şey ifade etmeyecektir.

Öyleyse ne yapalım?

Yapılacak şey işe bir köşesinden başlamaktır. Başlanacak nokta da biz, kendimiz olmalıyız. Girişilen bir işte hedefe doğru ilerlemenin ve başarılı olmanın evvel şartı da budur. Evet, levmedeceğimiz birisi varsa o da nefsimiz olmalı; umursamazlığından,

vurdumduymazlığından ve adamsendeciliğinden dolayı kendi nefsimize karşı harp ilan etmeliyiz. Unutmayalım ki, nefse zerre kadar merhamet ruha indirilmiş bir balyozdur. Bu bencillik ve alâkasızlık hastalığından kurtulana kadar nefisle hesaplaşma devam etmeli, o direndikçe daha fazla üzerine gitmeli ve bu harp mutlaka nefsin mağlubiyetiyle neticelendirilmelidir. Evet, Allah'ın izniyle hayatımızın bu en büyük muharebesini kazanmasını bilmeliyiz.

Kur'ân, müntesiplerine her zaman "iyilik hususunda yardımlaşmalarını", birbirlerine zahîr/yardımcı olmalarını salık veriyor. Aslında salim akıl için başka bir yol düşünülemeyeceği gibi tefessüh etmemiş vicdanların da her zaman ve her yerde zulmün bertaraf edilmesini ve adalet bayrağının dalgalandırılmasını seslendirdiği açıktır. Kendi hayatını ümmeti için, daha doğrusu bütün bir insanlığın ıstırabını dindirmek için âdeta feda eden en güzel örnek, Allah Resûlü (aleyhisselam) mübarek bir sözlerinde bu hususa şöyle dikkat çeker: *"Müminler birbirlerini sevme, birbirlerine merhametli olma ve yardım etme hususunda bir cesedin organları gibidir. O uzuvlardan hangisi acı çekse diğerleri de aynı acıyı duyarlar." Yine Efendimiz'in hadis-i şeriflerinden birisi şöyledir: "Her kim Müslümanların dertleriyle hemdert olmazsa o, Müslümanlardan değildir."* Allah Resûlü'nün biri terğib diğeri terhib edalı bu iki ifadesi, masum insanların ve gadre uğrayanların çektikleri sıkıntıları imkânlarımız nisbetinde paylaşma ve o haksızlığı ortadan kaldırma gayreti içinde bulunmamız hususunda bizlere önemli dersler veriyor.

Efendiler Efendisi'nin ümmetinin ahir zamandaki yüz aklarından birisi olan Bediüzzaman, İhtiyarlar Risalesi'nde kendi halini ortaya koyarken aynı zamanda bize de bir ölçü vermiş oluyor. Şöyle diyor: *"... fıtratımda rikkat-i cinsiye ile acımak hissi ziyade bulunduğundan, kendi elemimden başka, binler kardeşlerimin elemlerini de o şefkat sırrıyla çektiğimden, yüzler sene yaşamış gibi ihtiyarım. Ve siz ne kadar firak belasını çekmiş iseniz,*

benim kadar belaya maruz kalmamışsınız. Çünkü oğlum yoktur ki, yalnız onu düşüneyim. Bendeki fıtrî olan bu ziyade acımaklık ve şefkat, binler Müslüman evlatlarının, hatta masum hayvanların teellümlerine karşı dahi bir rikkat, bir elem, o sırr-ı şefkatle hissediyordum. Hususî bir hanem yok ki, fikrimi yalnız ona hasredeyim. Belki bu memleket ile ve belki âlem-i İslâmın kıt'asıyla, hanem gibi, hamiyet-i İslâmiye noktasında alâkadarım. Ve o iki büyük hanedeki dindaşlarımın elemleriyle müteellim ve firaklarıyla mahzun oluyorum."

İşte, ihsasları bu derece derin, dünyanın herhangi bir yerinde elîm bir hâdise olduğu zaman onun elemini yüreğinin derinlinliklerinde hisseden bir ruh çok defa kabzın demir pençesine düşer ve sürekli ızdırap çeker. Dışta cereyan edecek hâdiseler daha meydana gelmeden onun içinde fırtınalara sebep olur; hatta onun fizikî yapısına tesir eder. Bir kısım ruhî problemlerin, bir kısım psikosomatik (ruhî sebeplerle meydana gelen bedenî) rahatsızlıklara sebebiyet verdiği gibi, dünyanın değişik yerlerinde cereyan eden hâdiseler aynen psikosomatik hastalıklar gibi onun bedeninde kendini hissettirir: bacağı ağrır, boynu ağrır, dişi ağrır vs... Öyle bir şahsın bu tür rahatsızlıklarına "dünyasomatik" hastalık diyebilirsiniz. Veya cihannüma ruhların "cihansomatik rahatsızlıkları"...

Şimdi, yeni baştan bir kez daha bu ölçüler ışığında kendimizi bir kritiğe tâbi tutarsak, o zaman kalbimizle, dilimizle, elimizle meselenin neresinde durduğumuzu da görmüş olacağız. Aslında bunu bile önemli bir gelişme saymak lazım. Çünkü bize düşen temel vazife, durduğumuz yerle durmamız gereken yer arasındaki farkı en kısa zamanda kapatmaya çalışmak olmalıdır. Nerede durduğumuzu bir tespit edebilsek, hangi noktaya doğru ilerleyebileceğimizi de az çok kestirmiş olacağız.

"Bana dokunmayan yılan bin yaşasın." öldürücü mülâhazasıyla, "Ateş düştüğü yeri yakar, benim evim duruyor ya!" kâtil düşüncesiyle hareket etmeye -daha doğrusu hareket etmemeye- devam

edecek olursak, hiçbirimizin zerre ağırlığınca şüphesi olmamalıdır ki, o yılan gelip er-geç bizi de ısıracak ve o ateş gelip bir gün ansızın bizim hanemizi de saracaktır. *"(Gerçek) mümin, kendisi için sevdiğini başkası için de arzu eder; kendisi için sevmediğini başkası için de istemez."* altın düsturu bizi hem bir sorumluluk hem de bir paylaşma duygusuna sahip olma hususunda engin bir ufka davet ediyor. Evet, bizler, inanma nimetiyle serfiraz kılınmış insanlar olarak bütün dünya insanlarının acılarını, kederlerini, sancılarını paylaşmak suretiyle hafifletmek zorundayız. Onun için de bugün bizim 'dünyanın neresine ateş düşerse düşsün, kendi bağırları da yanacak duyarlılıktaki insanlara ihtiyacımız var. Bilmem nerede, hangi vadide, hangi dağın arkasında, hangi mazlum çocuğun hali, içine bir kıvılcım gibi düşecek insanlara...' Evet, acılar paylaşıldıkça azalır ve neticesinde de insan gönlünde tadına doyulmayacak bir lezzet bırakırlar. İnsan olmanın gereği ve inanmanın tabiî neticesi de bu olsa gerek.

Öyleyse gelin, kendimize, cismaniyetimize, dar dünyamıza, benliğimize ait şeylerden dolayı şikâyet etmeye bir son verelim; verelim de bugün belki de tarihin hiçbir döneminde olmadığı kadar bütün bir insanlığın başını saran şu iç içe dertlere, ızdıraplara, gailelere karşı ne yapabiliriz, onu düşünelim ve ne gerekiyorsa onu yapmaya çalışalım. Gelin, insanlığın dertleriyle öyle hemdert olalım ki, o bize kendi dertlerimizi unuttursun. Ve gelin:

"Hiç durma koş tulumban elinde dört bir yana!

Göğüsle alevleri bu bir vazife sana!" (Kırık Mızrap)

emrine imtisalen sözümüzle, özümüzle şu pek anlamlı nazma tercüman olmaya çalışalım:

Bâîs-i şekva bize hüzn-ü umûmîdir

Kendi derdi gönlümün gelmez billah yadına. (N. Kemal)

BASİRET YOLU

Cenab-ı Allah'ın husûsî olarak vazifelendirdiği peygamberlerin ve yine kulları arasından seçip donanımları ve eda ettikleri misyon itibariyle üstün kıldığı ve onlar vasıtasıyla kullarını irşad ettiği mürşid-i kâmillerin yürüdükleri yolları ve onların yürüyüş tarzını kavrayıp o yolların yolcusu olabilmek çok önemlidir. Biraz üzerinde düşünüldüğünde ve tarihin tozlu sayfaları çevrildiğinde insanı burada da, ötede de mesut ve bahtiyar kılan/kılacak tek isabetli yolun işte bu, peygamberlerin (aleyhimüsselam) ve onların hakikî varisleri olan mürşid-i kâmillerin yolu olduğu görülecektir. Allah'a çağrı demek olan ve *basiret yolu* ortak ismiyle adlandırabileceğimiz bu yolları anlayamama öteden beri insanoğlunu hep yanlış vadilerde dolaştırmış, çıkmazlara sokmuş ve hem kendine hem de etrafındakilere tamiri güç maddî-manevî zararlar vermesine sebep olmuştur. Bu sebepledir ki, Allah'ın tecdîd yani dinin furuat sayılabilecek yönlerini içinde yaşanılan dönemin şartlarına göre yorumlayıp yeniden insanlığa sunma vazifesiyle tavzif buyurduğu o büyük insanlar ömürlerinin çoğunu kendi düşüncelerini inşaa zemin bulabilmek için bu kabil tahrip ve tahrifleri tamirle geçirmişler; hatta bazen gaye-i hayallerini gerçekleştirmeyi sonraki nesillere bırakmak zorunda kalmışlardır. Bu zaviyeden, "Zararı bertaraf etmek faydalı olanı ortaya koymaktan önce gelir." kaziyyesi her zaman geçerli olan önemli bir prensiptir.

Peygamberan-ı izamdan bazılarının hayatını da bu perspektiften değerlendirmekte fayda mülâhaza edilmelidir.

Bu basiret yolunun kendine mahsus pek çok hususiyetleri olsa da, aynı zamanda temeli de sayılabilecek en önemli özelliklerinden birisi o yolun rehberleri sayılan mürşid-i kamillerin insan yetiştirme ve hassaten ter ü taze bir nesil meydana getirme üzerinde ısrarla ve hassasiyetle durmaları, daha açık bir ifade ile potansiyel insanları hakikî manada insanlığa ulaştırma yönündeki gayretleri olmuştur. Bu gaye-i hayal insanları ideallerini gerçekleştirmeye çalışırken hep insan eksenli düşünmüş ve bütün ömürleri boyunca iyi ve salih insanların çoğalması için didinip durmuşlardır. Zira Allah (celle celâluhû) yüce kitabında ancak salih kullarının yeryüzüne varis olabileceğini ifade etmektedir. Hem Hazreti İbrahim'in hem de Hazreti Zekeriya'nın (aleyhimesselam) salih birer evlat talep etmeleri tamamen işte bu manaya matuftur. Onun için de Cenab-ı Hak onların bu içten dualarını kabul buyurmuş ve bütün nesillere örnek olabilecek Hazreti Yahya ve Hazreti İsmail (aleyhimesselam) gibi birer salih evlat vermekle sevindirmiş, onlar da arzu edilen böyle bir neslin ortak adı olmuşlardır. Yeryüzünün varisi olma ve böylece dünyayı herkesin huzur ve selamet içerisinde yaşayabileceği bir kıvama ulaştırma gibi üstün bir payeye namzet olan fertler de her şeyden önce işte bu salâhat vasfının tâlibi olmalı ve Allah'ın her zaman sadece o seviyeyi tutturmuş kullarını aziz tutup yeryüzünde yapacağı işleri onlara gördüreceğini bilmelidirler.

Allah Resûlü ve diğer peygamberler bu basiret yolunun en alımlı yolcuları ve en parlak misalleridirler. Peygamberan-ı izamdan sonra ise hiç şüphesiz Efendimiz'in sadık arkadaşları ve İslâm'ın da omuzlayıcısı olan sahabe nesli gelmektedir. Bu konuda söz söylerken elbette Hazreti İsa'nın (aleyhisselam) etrafındaki birkaç havariyi ve Ashab-ı Kehf'i hem hayırla hem de şükranla yâd etmek gerekecektir. Çünkü onlar sonraki nesillere bir yolda azim ve basiretin bir arada nasıl sergilenebileceğini

göstermek gibi kıymetler üstü bir miras bırakmış; dolayısıyla da sonraki dönemlerde Allah'ı anlatma vazifesini omuzlayanlara güzel birer örnek olmuşlardır. Başka bir zaman diliminde de koskoca bir cihan devleti bir söğüdün bağrında, üç beş hasbînin kurduğu birkaç çadırın kucağında dirilmiş.. adım adım, insan insan büyümüş.. topraklardan önce gönüller fethede fethede tarihe adını zümrütten harflerle yazdırmıştır. Onlar yani bu yolun kutlu, bahtiyar ve basiretli yolcularından hiçbirisi düşüncelerinin, ideallerinin çok kısa bir zaman diliminde ve zahmetsiz, meşakkatsiz, çilesiz gerçekleşeceği zehabına kapılmamışlardır. Ve gerçekten de Allah'a giden yollar çok zaman çile ve ıstırabın da yolları olmuştur.

Aynı şekilde bu son asrın düşünen, tefekkür eden, beyin sancısı çeken ve böylece milletinin hatta insanlığın dertlerine çözümler bulmaya gayret eden fikir adamları da sıkıntı ve problemlerin halli için uzun vadeli, derin soluklu, kolaycılıktan, maceradan uzak ve her şeyden önce fikir sancısı gerektiren, asrın gereklerini gözardı etmeyen plan ve projelerle insanların karşısına çıkmış ve hemen hepsi *"nesil"* demiş ve pırıl pırıl bir neslin hayalleriyle oturup kalkmışlardır.

Yirminci asrın en çok sancı çeken fikir adamlarından biri olan Üstad Bediüzzaman seksen senelik pek sıkıntılı hayatını bir *'nur'* neslinin yetişmesi için feda ederken, aynı nitelik ve keyfiyetlerle tavsif edebileceğimiz Rabbine ibadet neşvesiyle yetişen ve insanlığa sulh ve selamet üfleyecek aydınlık ve ışık simalı bu genç nesle Akif *'Asımın nesli'* demiş, bir başkası onu *'diriliş nesli'* diye isimlendirmiştir. Allah'ın inayetiyle böyle bir neslin en geniş dairede vücut bulmasına mihmandarlık etme şerefine nail olmuş Hakk'ın bazı mümtaz kulları da onu *'altın nesil' veya 'pırlanta nesil'* diye çağırmışlardır. Nitekim daha başkaları da her devirde beklenen; duyguları saf, düşünceleri berrak, miskinlikten uzak, aksiyonla iç içe, hareketleri müstakim böyle bir neslin talim ve terbiyesi üzerine mesai sarf etmiş.. dua dua yalvarmış. mürekkep

akıtmış.. gözyaşı dökmüş ve zaman gelmiş canlarını bu yolda feda etmişlerdir.

Bu düşünceden hareketle diyebiliriz ki, gerek bizim milletimizin gerekse topyekûn Müslümanların kronik hâle gelmiş problemlerinin üç beş insanla ve kısa süreler içerisinde hallolması mümkün değildir. Cenab-ı Allah'ın hususî inayeti mahfuz öyle de gözükmemektedir. Yüzyıllardır devam eden bu devasa meselelerin bugün artık içinden çıkılması imkânsız denilebilecek ölçülere ulaşması bu düşüncenin sıhhatine en büyük delil olarak gözlerimizin önünde duruyor. Yani başta milletimiz fertleri arasında olmak üzere bütün Müslüman dünyada dininin, kitabının ve peygamberinin dünyanın problemlerini çözebileceğine, insanlığa yeniden cennetlere eş bir dünya takdim edebileceğine dair düşünceyi özü gibi benimsemiş ve en başta onu kendi hayatına tatbik etme çabasına girişmiş fertlerin sayısını artırmak ve onları dünyanın mide bulandıran kokusunu değiştirebilecek gül bahçeleri haline getirmek, fark edebildiğimiz ya da edemediğimiz bütün sıkıntılarımızın biricik çözüm yolu olarak gözüküyor. Yeryüzünün gerçek varisleri olan salih nesilleri yetiştirebilmenin hayalleriyle ömürlerini tamamlamış geçmiş nesillerin bugün göçüp gittikleri âlemlerde beklentileri bu olduğu gibi, yeryüzünü emanet olarak aldığımız ve bir gün kendilerine iade edeceğimiz gelecek nesillerin bizden beklentisi de budur. Bu gayeye matuf, bu hedef etrafında örülü gayretler ancak bir mana taşırlar; gerisi bize vakit kaybettirmekten ve tamiri seneler alabilecek tahriplere sebebiyet vermekten öte bir kazanç(!) getirmeyecek lâf u güzaf ve yarın yerinde yeller esecek bir köpükten ibarettir.

BAYRAM MÜLÂHAZALARI*

Bayramın ruhumuza duyurdukları

Neş'e, sürur ve sevinç günleri olan bayramlar o kadar kutlu zaman dilimleridir ki, gelişleri bütün bir yıl beklenir ve gidişlerindeki keder de ancak, böyle bir ikinci geliş ümidiyle hafifler; tasa iken sevinç olur, hüzün iken beklenen bir sürûra inkılâb eder.

Bayramın o sımsıcak ve yumuşaklardan yumuşak ikliminde duyulan sesler, işitilen sözler, imanla doymuş ve oturaklaşmış gönüllere çarpıp geçerek gidip tâ şanlı geçmişimizin derinliklerine ulaşır ve orada bizi her biri cihan değerinde tedâilerle buluşturur!

Her bayram; geleceğin rengârenk şehrayinleriyle gelir, en tatlı ve en çarpıcı tarihî levhaları kalblerimize aksettirir öyle gider. Biz, o gelip giden bayramlarda, maddî-mânevî irfana ermiş, duyguları itibariyle incelmiş, ruhuyla bütünleşmiş ve birbiriyle sarmaş dolaş, geleceğin mutlu nesillerini hayalen seyreder ve âdeta mest oluruz. Gözümüzün önünde kafası fen ve teknikle, kalbi Yüce Yaratıcı'ya imân, O'na muhabbet ve varlığa sevgiyle dolu, itminâna ermiş insanlar belirir. Onların, gönlümüze boşalttıkları ruhanî zevklerini vicdanımızda hisseder ve emsalsiz dakikalar

* Bayram hutbesi mülâhazasıyla büyük ölçüde M. Fethullah Gülen Hocaefendi'nin eserlerinden derlenmiştir.

yaşarız. O iklimde yaşlıları çok muhterem ve insanlığa yükselmiş, gençleri iffetli ve nefsini frenlemiş, çocukları (günebakanlar) gibi rengârenk ve yukarıdan gelen ışıklarla yüzleri hep aydın, kadınları bu sihirli cümbüşün hazırlayıcısı olarak tahayyül eder ve iliklerimize kadar hazlara gömülürüz.

Ramazan ve bayramlar, diğer gün ve aylardan farklı olarak sanki yağmur yüklü bulutlar gibi gelir.. eteklerindeki hayrât ve hasenât cevherlerini başımıza boşaltır.. günahlarımızı çerçöp gibi önüne katar, gufran denizlerine sürükler. Hislerimizin sınırsızlığı, hülyalarımızın sonsuzluğu, sanki bekaya açık bu fani günleri ebedîleştirmenin büyülü formülüymüş gibi onların içine girince, bize sonsuzun sırlı kapılarını aralamış ve gönüllerimize ebediyyet duygusunu bir kere daha duyurmuş olur.

Hâsılı, her bayram bizim dünyamızda, bir dolunay gibi doğar.. ufkumuzu bir gökkuşağı gibi tutar.. ışık kaynağı ötelerden, bize donanma gecelerinde göremeyeceğimiz şehrâyinler yaşatır..

Evet, bayramlar potansiyel olarak bütün bu manaları taşır ve istidatlarımız ölçüsünde de ruhlarımıza fısıldarlar. Fakat ben burada affınıza sığınarak bir mülâhazayı dile getirmek istiyorum.

Bir zaviyeden şimdiki bayramlar

Yıllar hatta asırlar var ki, bizim bayramlarımızın rengi atmış, masmaviyken âdeta boz-bulanık bir renge bürünmüştür. Bürünmüştür, zira yüzyıllardır zaman bize hep Muharrem, zemin Kerbelâ olmuş; nice zamandır bizim nehirlerimiz Revan gibi akmakta ve düşmanlarımız da birer Şimir halini almıştır. Böyle bir tablo karşısında da haliyle sinelerimiz Hüseyin'in âh u efganıyla durmadan inleyip duruyor. Tabiî meselenin vehâmetini vicdanlarında duyabilenler için ve duyulabildiği ölçüde...

Yüzümüzü ne tarafa dönsek acıklı bir tablo çıkıyor karşımıza:

Her fırsatta kendini medeniyetin beşiği, insanı, insânî değerlere taşıyan aydınlık koridorun ışık kaynağı ve devletlerarası dengenin en önemli unsuru gören "Batı" dediğimiz insafsız dünya, hemen her zaman ya bizzat veya iğfâl ettiği bir kısım çapulcularla -hem de medeniyet adına- vahşetlerin en utandırıcılarını irtikâp etmiş, insanlığı ışığa çıkaracağım diye, yığınları sürekli kara delikler etrafında dolaştırmış ve dünyanın her yanında, milletlerarası muvâzeneyi bozucu karanlık oyunlar oynamış, akla-hayâle gelmedik entrikalar çevirmiştir.. hele İslâm dünyâsına karşı hiç mi hiç insaflı olmamış.. insaflı olmak bir yana, her fırsatta gelip gelip bu mazlum dünyaya yüklenmiş.. onu bölüp parçalamış.. yer yer ırk ve mezhep mülâhazasıyla bu koca âlemi birbirine düşürmüş, öyle kindâr, öyle kanlı bir ittifaktır ki, zamanın hiçbir diliminde ve tarihin hiçbir devrinde katiyen haçlı düşüncesinden kurtulamadığı gibi hilâli de hiçbir zaman hazmedememiştir.

Bu mağrur ve bencil dünya, her zaman kendisini medeniyet kürsüsünün biricik hatîbi, ilim ve düşünce hayatının en aldatmaz rehberi görmüş; dolayısıyla da herkesi cehâletle, barbarlıkla karalamış; tabii, ona göre, bu câhil ve barbar yığınların (!) hakk-ı hayatı ve hikmet-i vücûdu olmadığından, onları ortadan kaldırmada da beis görmemiştir.. bugün de görmüyor.. görmemiş ve bu vahşî, bedevî -gerçek vahşîler ve bedevîler zamanın tefsiri içinde ortaya çıkacaktır- milletlerin içişlerine karışmış; bu karışmayı da medeniyet ve demokrasi hamleleri saymış; kan dökmüş, kan içmiş, ülkeler yakıp-yıkmış, idâre şekillerine müdâhalede bulunmuş ve kendi içindeki boğuşmaları aşabildiği ölçüde hemen her zaman başkalarıyla uğraşmış.. sonra da bütün bunları bir fazilet ve insanlık mücâdelesi gibi göstermeye çalışmıştır.

İhtimal ki, bugün hâlâ o, sebebiyet verdiği katliâmları, çiğnenen ırzları, pâyimâl olan nâmusları, gizli-açık yağmaları, bir temâşâ zevki içinde seyretmekte ve bu temâşâdan da, arenalarda ma'sum insanları, vahşî hayvanlara parçalatan nâpâk soyu kadar olsun teessür duymamaktadır.

Bir tarafta onlar.. diğer tarafta da bizim dünyamız yani İslâm dünyası dediğimiz yokluğun mahkumu karanlık coğrafya. Bu coğrafyanın insanlarına yani kendimize dönüp bakınca daha zavallı bir manzara çıkıyor karşımıza:

Sinelerin düşmanlığa yenik düştüğü, ruhlarda bulantıların yaşandığı, kinin, nefretin bütün bütün azgınlaştığı, herkesin birbirinin kurdu haline geldiği meş'um ve kapkara günlerin ortasında yaşıyoruz. Şimdilerde sevgiyi unutmuş gibiyiz; şefkat de sözlüklerde müracaatçısı olmayan garip bir kelime. Yok birbirimize merhametimiz, insanlara sevgimiz. Acıma hislerimiz körelmiş gibi, yüreklerimiz kaskatı ve ufkumuz düşmanlık duygularıyla simsiyah.. ve simsiyah görüyoruz herkesi ve her şeyi. Hoşgörüden nefret eden bir sürü tiran bozması var her köşe başında. Diyaloğa lanet yağdıranların sayısı da az değil. Çoğumuz sürekli kavga vesilesi arıyor; yalan, iftira ve tezvirlerle birbirimizi karalıyor; dişle, pençeyle veya kan kokan sözlerle kendimizi ifadeye çalışıyoruz.

Fertler arasında da, yığınlar mabeyninde de ürperten bir kopukluk var; "biz", "siz", "ötekiler" diye başlıyoruz başlarken söze. Bitmiyor parçalayıp bölme hıncımız. Gece televizyon ekranlarındaki gaseyanlarımızı Arap'ın "Yâ Leylî"si gibi gündüz devam edeceğiz imalarıyla noktalıyor, hezeyana boğduğumuz hissiyatları "arkası yarın" der gibi yeni bir cedelleşme randevusuyla öldüren gerilimlere emanet ediyoruz. Kopuğuz birbirimizden ve her halimize aksediyor bu çözülüp dağılmalar. Bağı kopmuş tesbih taneleri gibi saçılmışız sağa sola; çekiyoruz birbirimizden, çekmediğimiz kadar gâvurlardan.

Aslında, biz Allah'tan koptuk, O da bizi birbirimizden kopardı. İnanıp sevemedik O'nu, sevilmesi gerektiği kadar; O da söküp aldı ruhlarımızdan sevme hissini. Şimdilerde, O'nsuzluğa mahkum o bomboş sinelerimizde, sürekli bencillik hırıltıları, "sen", "ben" homurtuları, "mürteci", "küfür yobazı" lakırdıları ve oturup kalkıp birbirimizi tepeleme projeleri üretiyoruz.

Lânetlenmiş gibi bir halimiz var; hepimiz sevme-sevilme fakiriyiz; açız şefkate, merhamete, mürüvvete. Sevmemişiz ki O'nu, aldı elimizden sevgiyi, saygıyı. Şu anda olsun dönüp de O'nu sevebilsek, sevdirecek O da bizi birbirimize. Ama uzağız sevginin asıl kaynağından; yürüdüğümüz yollar bizi O'na götürmüyor; belki daha da uzaklaştırıyor. Yıllar var ruhlarımıza sevgi yağmıyor; bir zamanlar o sağanak sağanaktı. Gönüllerimiz kupkuru çöller gibi; iç alemimizde bir sürü boşluk.. boşluklar da âdeta yılan-çıyan yuvası. Bütün bu olumsuzlukların bir devası var; o da, Allah sevgisi...

Her zaman olduğu gibi, bütün bu olup bitenler karşısında da Allah bizi, dönüp kendimize bakmaya davet ediyor; "Siz hele bir doğru yolu bulun, daha size hiç kimse zarar veremez.", "Siz bütün cehdinizi ortaya koyun ve Rabbinize tevekkül edin. O sizi asla yalnız bırakmaz.", "Sakın ha, ömrünüzü cebabire ve feraineye sebbetmekle geçirmeyin. Yüzünüzü Bana dönün, sadece Beni anın, yana-yakıla yalnız Bana yalvarın; yalvarın ki zalimlerin hakkından geleyim!" buyuruyor.

Kafirin küfrüyle, zalimin zulmüyle, münafığın da bütün desiseleriyle, acımasızca üzerimize geldiği bir vasatta işin doğrusu sadece ve sadece Rabbin kapısını çalmaktan başka yapabileceğimiz bir şey de olamaz. Hem bizim Rabbimiz, ubûdiyet ve aşk u alâka ile kendisine yönelenleri hiçbir zaman hayal kırıklığına uğratmamış ve kapısına teveccüh edenleri de armağansız bırakmamıştır.

Evet bugün bize düşen Allah sevgisiyle meşbû birer ruh ve mana kahramanı olmak ve toplumun hiç olmazsa ekseriyetini o kıvama ulaştırma gayreti içinde bulunmaktır. Hiç kimsenin şüphesi olmamalıdır ki, geçmişte sahabe efendilerimiz ve şanlı ecdadımız gibi kıvam topluluklarıyla elde edilen muvaffakiyetler ve o muvaffakiyetlerin peşinden gelen huzur ve saadet, o kıvam toplumunu bugün de ikame etmedikçe asla gerçekleşmeyecek ve

biz hem kendi heva ve nefislerimizin hem de gaddar zalimlerin elinde birer oyuncak olmaktan kurtulamayacağız.

Arzu edilen ve ihtiyacımız olan prototip

Bugün bizim ve bütün bir dünyanın şuna-buna değil, memleketimizin yirmi katı büyüklüğünde bir coğrafyaya hükmettiği bir zamanda, bindiği devenin üzerindeki semerin aşındıra aşındıra yırttığı şalvarını dikecek ipliği bile olmayan Ömer kadar, Yermük'te öğle vakti kopan ayağının farkına, ikindileyin attan düştüğünde varan Kabbas b. Eşyem kadar, yirmi senesini çadırda ve at sırtında geçirdikten sonra kendisine ev teklif edenlere "Allah'ın evi esirken ben kendime nasıl bir ev edinebilirim?"; kendisinden tebessüm etmesini isteyenlere de "Allah aşkına söyler misiniz, Mescid-i Aksa esaret altında iken ben nasıl gülebilirim!" diyen Selahaddin kadar, "Ya Rabbi! Ordumu muzaffer, beni de şehit eyle!" diye Rabbinden şehadet talebinde bulunan Murad Hüdâvendigar kadar, "Ben, cemiyetin imanını kurtarma yolunda dünyamı da feda ettim, ahiretimi de. Seksen küsur senelik ömrümde dünya zevki namına bir şey bilmiyorum." diyen Bediüzzaman kadar.. yani İslâm'ın bütünüyle tenkiline kastedildiği böyle bir dönemde ailesinden, çoluk-çocuğundan gerekirse on sene ayrı kalmaya tahammül edebilecek ve ciddi bir ferdî sorumluluk içerisinde "İş başa düşüyor; gücümün yettiğince ben yapmazsam, her hâlde başkaları da yapmayacak; hem ben bunu dinim için yaptıktan sonra ne önemi var?" diyebilecek kadar.. sağında, solunda, önünde, arkasında kimseyi göremese bile "Varsın olsun, ben varım ya, yeterim Allah'ın izniyle!" deyip atını mahmuzlayarak hiç tereddüt etmeden safların arasına dalabilecek kıvama ulaşacak kadar kendini ve dünyayı unutmuş karasevdalılara ihtiyacımız var.

Bugün bizim başka şeylere değil, Mesruk b. Ecdâ gibi hiç yatağa girmeden her geceyi Kâbe'nin yanında secdede geçiren, Tavus b. Keysan misali 40 sene yatsının abdestiyle sabah

namazını eda eden, İbrahim b. Yezid gibi sabaha kadar Allah karşısında elpençe-divan duran, İbn-i Bekkâr gibi "Kırk senedir beni güneşin doğmasından daha fazla üzen bir şey olmamıştır." diye Rabbiyle başbaşa kaldığı zamanın bitivermesine yanan, "Allah'a hamdederim ki, on beş-yirmi sene İngiltere'nin o loş, karanlık, isli, pis havası altında kalmama rağmen teheccüdümü hiç terk etmedim." diye Rabbine hamdedebilen Muhammed İkbal kadar ve gece lambanın yanına gidip, parmağını ateşe tutan, ateşin acısını duyunca da "Falan gün falan günahı niçin işledin?" diye nefsiyle ibadet ü taata kilitlenmiş gece âşıklarına ve muhasebesini, gözyaşlarıyla ıslattığı seccadesiyle yapan gönül insanlarına ihtiyacımız var.

Evet, bizim bugün "Bir kalpte iki sevgi olmaz." mülâhazasıyla "Allah'ım! Senin muhabbetine mani olanı al!" diyerek gerektiğinde ciğerparesini bile feda edebilecek, gönlünü sadece Allah'a açmış, Hakk'ın tecellilerine doymuş ve gözünü ağyara kapamış İbrahimlere.. "Oğulcuğum, seni Allah'a kurban edeceğim" diyen babasına karşı, "Babacığım, durma ve emrolunduğun şeyi yap!" diyerek boynunu hiç çekinmeden uzatabilen İsmaillere.. talebesini kurtarmak için kendini hiç tereddüt etmeden bataklığın içine atabilecek muallimlere.. okulun penceresinden düşen çocuğun kendi çocuğu olduğunu anlayınca sevinip "Başkasının olsaydı, ben onun hesabını nasıl verirdim!" diyen idarecilere.. su kadar, hava kadar ihtiyacımız var.

Ve bugün bizim, dört oğlunu da sinelerinden yedikleri mızraklarla arka arkaya şehid verdikten sonra "Allah'ım, bana dört oğul vermiştin. Dördünü de Habibinin yolunda kurban ettim." diyerek Rabbine hamdeden ve en büyük saadeti bütün her şeyini Hak yolunda feda etmekte bulan Hansâ kadar.. Uhud vak'asında, oğulları, kocası, kardeşi şehit düştükten sonra, Allah Resûlü'nün cübbesine dudaklarını koyup da "Küllü şey'in ba'deke celel/ Senden sonra bütün musibetler çok hafiftir ya Resûlallah!" diyen Sümeyra kadar kendini davasına adamış analara ve "Bileklerimi

kesseniz, emin olun ki akan kanlar Risale-i Nur Risale-i Nur diye damlayacaktır." diyebilen Zübeyr Gündüzalp kadar kendini girdiği yola adamış babayiğitlere ihtiyacımız var.

Evet, bizim, başka şeylere değil, her zaman kalb ve ruhun derece-i hayatını takip ederek irfanla derinleşen, imanla yücelme sırrını keşfeden ve ruhanî zevkleriyle cennetleri gönlünde duyan ve yaşayan başyücelere.. cismanî hayattan sıyrılıp yüksek ideallere dilbeste olan ve kendini insanlığın kurtuluşuna bağlayan, "Ateş nereye düşerse düşsün o benim yüreğime düşmüştür ve herkesten evvel beni yakar.", "Başkalarına yanaşan yılan beni sokmuş sayılır." ve "Yeryüzüne düşen her haksız kan damlası, bir girdap olur boğar beni." mülâhazalarıyla dopdolu, kardeşlerinin dertleriyle hemdert hasbî ruhlara.. gönül verdiği yüce mefkûresini gerçekleştireceği âna kadar, tebessümü bile kendisine çok görecek, daima hüzünlü ve kederle iki büklüm muzdarip gönüllere.. kısaca bizim, dünyanın çehresini değiştirmeye kilitlenmiş Peygamber yolunun delilerine ihtiyacımız var.

Allah'a inanmış insanlar olarak ümitsiz değiliz; olamayız da. Ye'si "Velâ teknatû min rahmetillah/Allah'ın engin rahmetinden asla ümidinizi kesmeyin!" muştu edalı emrini tahfif, emrin sahibine karşı da büyük bir saygısızlık addederiz. "Yaşayanlar ümidle yaşar." mülâhazasıyla ümitsizliği ölüme eş sayar, en onulmaz hâdiseler karşısında da "Lâ havle ve lâ kuvvete illâ billah/bir şem'a ki Mevlâ yaka üflemekle sönmez." delinmez zırhına sığınırız. Evet, bizim zerre kadar şüphemiz yok ki, bugün cevr ü cefadan çekinmeyenler yarın yaptıklarına nâdim olup ağlayacaklar, şimdi kendi bayramlarını yaşayanlar çok yakın bir zamanda karalar bağlayacaklar ve yeryüzünün hakikî mirasçıları olan müminler, "Kimbilir belki yarın, belki yarından da yakın" masmavi bayramlarını yeniden doya doya yaşayacak ve tali'lerine tebessümler yağdırarak, Cennete ait hazları ihtimal bir kere de burada onlar yaşayacaklardır. Evet, bugün başkalarına

bayram, yarın da varlığını Hakk'a adayanlara.. elverir ki, ahde vefada kusur edilmesin.

Hasılı, düşmanların böyle esirip köpürdüğü, dostların vefasızlık gösterip bizi bütün bütün terk ettiği durumlarda dahi kat'iyen teslim olmamalı, eğilmemeli; iman ve ümitlerimize dayanarak dimdik ayakta durmalı ve bir küheylan gibi hız kesmeden çatlayıncaya kadar koşmasını bilmeliyiz.

Hâlihazırdaki fecâyi ve fezâyi şimdikinin kat katına ulaşsa.. etrafımız âh u efgan ile inlese.. çevremizdeki çığlıklar gidip tâ âsumana dayansa.. yaşanan ızdıraplar magmalar gibi köpürüp yüreklere vursa ve bütün bir millet çaresizlikle kıvranıp dursa.. düşünen başlar üzerinde kılıçlar kavisler çizse, beyinler balyozlarla ezilse.. dört bir yanda sadece zalimlerin 'hay-huy'u duyulsa.. en canlı, en temiz vicdanları simsiyah bir yeis sarsa.. hanlar devrilip hânümanlar yerle bir olsa.. ay batsa, güneş sönse, nazarlarla beraber gönüller de karanlığa gömülse.. kuvvet gemi azıya alsa, hak kaba kuvvetin paletleri altında kalıp ezilse.. her yerde dişli dişini gösterip gezse, zayıf dilini tutup sessizlik murâkabesine dalsa.. bütün mukavemetsiz ruhlar bir bir yıkılsa ve kalbzedeler üst üste devrilse... evet bütün bunlar ve daha fazlası da olsa, biz her şeye rağmen duruşumuzu, tavrımızı değiştirmeden konumumuzun eksiksiz hakkını vermeli, yerimizde sapasağlam durmalı, herkesin başvuracağı bir güç, bir ümit kaynağı olmalı ve sönmeye yüz tutan bütün meş'aleleri yeniden tutuşturmaya çalışmalıyız.

Son sözümüz

"Mevlâ bizi affede, bayram o bayram olur
Cürm ü hatalar gide, bayram o bayram olur" (M. Lutfi)

"İslâm yeniden doğa, bayram o bayram olur
Işık zulmeti boğa, bayram o bayram olur" (M. Fethullah Gülen)

BİR VEFA BORCU

"Örnekleri kendinden bir hareket, dile getirilmesi çok zor bir destan" olsa da, hep ondan bahisler açmak, hayatı o destana ve onu anlatmaya adamak bir vefa borcu. Özellikle sevmeye, hoşgörmeye, hayatı birlik ve beraberlik içinde sürdürmeye, milleti bütün fertleriyle beraber yücelmeye çağıran her sesin kısılmaya, her gayretin önüne set çekilmeye çalışıldığı; gençliğin, ne kadar çıkmaz sokak varsa hepsine birden sürüklenmeye teşebbüs ettiği; bir milletin, topyekûn bireyleriyle dünyevîliğe mahkum edilmek istendiği; kavurucu Haziran sıcaklarının donduran Şubat soğuklarına karışıp gittiği; şiddet ve kaba kuvvetin vazife (!) alanını rüyalara kadar genişlettiği şu günlerde herkesin üzerine düşen ve îfâsı zaruret haline gelen bir borç bu. Bu düşünceden kendimize vazife çıkarmış olsak da, kalp ve kalem erbabı olmadığımızı çok iyi biliyoruz. Halbuki, kıymetli bir fikir adamımızın dediği gibi büyük fikirler her zaman güzel ifade edilmelidir. İş böyle olunca, içine düştüğümüz durumun bir cür'etin tezahüründen başka bir şey olmadığı hemencecik tebeyyün ediyor. Topyekûn insanlığı ilgilendirecek ölçüde mühim ve büyük bir hâdiseyi ifade ve üslubumuzla -üslupsuzluğumuzla da diyebiliriz- küçük göstermeye hakkımız olmadığı da ayrı bir hakikat.

Ne var ki, ifade ve üslup ne seviyede olursa olsun, bu destandan ve onun adanmış kahramanlarından söz açarak sohbetler yapmak, kalemin mürekkebini onları anlatmak için akıtmak ve daha

başka ne şekilde ifade edilebiliyorsa bütün o yolları denemek, hem o destana, hem de o destanı vücuda getiren karasevdalılara karşı bir vefa borcu.

İşte bu cür'et ve bu vefa borcunu ödeme yolunda bir adım atma düşüncesi bizi, Ömerlerin, Alilerin, Hamzaların, Mus'abların, Bilallerin (radıyallahü anhüm ecmaîn) ve onlar gibi olan diğer kamet-i bâlâların af ve müsamahalarına sığınılarak yapılmış bir mukayese iklimine çekti. Biz de tarihin kaydettiği, belki de evvel-ahir kaydedeceği, birincisi asıl, ikincisi de onun zılli olan iki mühim hâdisenin pek kısa bir özetini vermek istedik. Hedefimiz niyetlerimizi tazeleme ve yenilenmeye, hep yeni tutulmaya muhtaç bir ahd ü peymanı bu vesileyle bir kere daha hatırlamaktan ibarettir.

Saadet çağı, buhranlarla dolu bir fetret vaktinin kapanış sahnesi ve sonu gidip huzura dayanan yolların da başlangıç noktası.. herkesin görmek istediği ve gözlerini açınca inanamadığı rüya.. meleklerin hülyası.. arş-ı âlâyı ihtizaza getiren büyük hâdise.. sergilenen zamana ve mekana aslî hüviyetini kazandırma adına sıra dışı bir ameliye.. kahramanlar farklı.. göktekilere eş, yerde de bir yıldızlar ordusu.. gayeleri tek.. niyetleriyle sadece ve sadece bir hedefe ulaşmak istiyor ve amelleriyle de yalnızca bir şeyi peylemek istiyorlar: Şüphesiz o da rıza. Bu gayeye müteveccih, bereket ve sekine sağanaklarına uğrak olmuş gün ve geceler.. gündüzlerde başka, gecelerde çok daha başka bir hâl, başka bir kimlik; geceler coşmak ve dolmak, gündüzler koşmak ve boşalmak vakitleri. İsmiyle müsemma bir çağ.. saadet dolu.. eneye, nefse ve bütün 'muzır maniler'e rağmen.

Kutlu Elçi aralarında.. O en mükemmel olanı, yerdekilerin ve göktekilerin... Sonrası başlangıcından daha bereketli.. durmak, dinlenmek gibi kelimeler sözlüklere girmemiş.. sadece Allah'ın ismini yüceltmek için nefes alıp vermenin verdiği büyük haz.. inanılmaz güç.. imanın hakikatına uyanmış birkaç hasbi ruhla karanlığa meydan okuyan İnsanlığın Medar-ı İftiharı.

Onlar dua ile hemdem. Kalbin zümrüt tepelerinde salındıkları gibi, küheylanların sırtında şahlanan, hakikate kılıç çekenlere karşı olabildiğince dik duruşlu, dostlara karşı ise alabildiğine mütevazi yine onlar. Ölçüleri Kitap. Sünnet onların yolunda ışık. Bu çağ zamanın altın dilimi. Günler hiçbir zaman soluklamadığı kadar baharı soluklamakta.

Dünya onlara râm.. ücretleri yaptıklarının içinde.. tenezzül, baş eğme semtlerine sokulamaz; vakarın mehabeti sarmış ruhlarını ve başlarını sadece bir kere, Bir olanın huzurunda eğmişler.. kalbler hep O'nun (celle celâluhu) hoşnutluğunu arıyor ve o Sultan kasrına hiçbir fani yaklaşamıyor. Onlarınki bilinmeden geçen, sonrakilerin de hep iclâl ile yâd ettikleri ve göktekilerin kıyam durduğu bir hayat. Bir hayat yaşadılar ki yok misli; ne geçmişte yaşanmış ne de gelecekte yaşanacak. Konsantre, mikro planda bütün tarihi kuşatan bir hayat.

....

Dönüp duran garip bir şey zaman. Öyle ya tarih dedikleri süreç misliyle tekerrürden ibaret.. bin dört yüz küsur yıl geçmiş aradan.. üst üste nice hâdiselerin birbirini takip edişine sahnelik yapan, yüzünde çizgiler oluşmaya başlamış ihtiyar dünya. Zamanın ibresi bir iyiyi göstermekte, bir de dilimizin kötü demeye varmadığı biraz daha az iyiyi; tıpkı tarihin her devresinde olduğu gibi. Bir dönem aydınlık, bir başka dönem biraz bulutlu bir hava kaplıyor ortalığı. Bazen şaire 'O nuru gönder ilahi, asırlar oldu!' dedirtecek kadar sisli havalar.. tarihin şanlı devirlerinden birinin daha sona ermesiyle ortalıkta dolaşan gulyabaniler.. kış mevsimine benzer bir mevsim yaşıyor yaşlı dünya.. gözleri yaşlı dünya.. hayatı kahkaha atmakla geçen gamsızların yüzünden ağlayan ukbâ mezrası.. ve bu sonun sancılarıyla sarsılmış büyük bir yeryüzü parçası.. oturduğu yerden dünyaya sulh dağıtanlar yok artık.. çakal sürüleri her tarafta lâşe peşine düşmüşler.. etraf kararabileceği kadar karanlık.. sonrası ışık olacak muhakkak.

....

Bahar muştularının verildiği *"Ümitvar olunuz!"* mektupları. Bir zaman öldürülen imanlara bedel, şimdi ruhlarıyla dirilen nesiller var artık. Sönük ideolojiler yerini yeşeren düşüncelere bırakmakta. Gönüllerde açan hitap çiçekleri pek güzel; karın buzun bağrında açan kardelen çiçeklerine eş.. bir kutlu dönem daha başlar; on dört asır öncesine eş:

Kahramanları diğerlerinden çok farklı değil. Onlar da beklentisiz.. yaptıkları hizmetin zevkiyle yaşıyorlar.. bazı zamanlar oluyor ki, o zevke bile istiğfar ediyorlar.. onların beyinleri ve kalbleri de aynı ritimde atıyor. Onların telakkî ufkunda dünya, faniliğine bakılınca, uğrunda bir ömrü harcamaya değmeyecek değersiz bir meta'.

Kendilerine uzanan dikenli ellere gül takdim eden müsamaha insanı onlar.. kazançlı bir alışveriş neticesinde hayatlarına ölüm ötesine ipotek etmişler.. ne mutlu onlara, daha baştan kazanmışlar! Ümit onların anahtar kelimeleri. Allah emrini tamamlayacağı vadinde bulunmuşsa şayet, bu hususta acele etmeyi inançlarıyla zıtlaşma sayarlar. Sayarlar da her zaman Rahmeti Sonsuz'un vaadine itimat ederek teenni ile hareket eder ve aksine bir davranışı Kudreti Sonsuz'a saygısızlık sayar, pazarlıksız, beklentisiz, durmak dinlenmek bilmeden sadece vazifelerini yaparlar.

Sızıntıda deryayı görmek her babayiğidin kârı değil. Sözünü, sazını sohbet-i Cânân'a hasretmek de... İlk gözyaşını akıtan ve gözyaşları hep çağlayanın azığı çile: Yemek yerine ilaç yiyor, su yerine yine ilaç içiyor.. gül bahçesine dokunabilecek her bir zarar ihtimalinde, yutkunarak ızdırap yudumluyor ve yüreğine kanlar damlatıyor.. fakat giden şanlı akıncının dönmesinden dolayı da çok mesut.. yitik yiğidine kavuşmaktan ötürü çok mesrur o. Hem sinesi pek geniş.. okyanuslara misal olsun diye.. rüyayı çatlatanlar bile orada bir yer bulsun diye.. Kutlu Elçi'nin ayak izleri onun başına zümrütten taç.. o da başka hiçbir şeye değil, sadece O'nun nefeslerine muhtaç.

Küçük dünyalardan büyük âlemlere, kulübelerden komplekslere uzanan uzun ve ince çizgide sabır ve teenni üzere, ilâ-yı kelimetullah adına bütün insanlığa meltem rüzgârlarının dirilten nefeslerini götürme gayreti. Dua her zaman yol arkadaşı. Alışılagelmişin dışında bir yürüyüş.. Sonsuz Nur bugün de hep aralarında.. O'nunla yaşanan bir hayat onların hayat pınarı.

Artık çekirdekten çınara, çağla nesil anlaşmıştır. Buhranlar anaforundaki insan şu günlerde baharı soluklarken, zamanın bu altın diliminde, yitirdiği cennetine kavuşma vetiresine çoktan girmiş sayılır. Şimdilerde o, ruhunun âbidesini bütünüyle ikame etme yolunda. İnanan ve inancının gereklerini yerine getirmeye gayret eden insanlar olarak, asrın/asırların getirdiği tereddütlerin tamamen izale edileceği, inancın gölgesinde, Kur'ân'ın altın ikliminde, sırtımızı bir ulu çınara dayayıp da, bağrımızı üfül üfül esen saba rüzgârlarına açacağımız günler pek yakın gözüküyor. Gelecek, yepyeni ümitlerle dopdolu olarak ümit burçlarında dolaşan aksiyon insanlarına daha çok güleceğe benzer. O aksiyon erleridir ki, bu güzel rüyanın kırılamayacağına katiyyen inanırlar ve bilirler ki çatlayan kısmını her şeye rağmen, bir kere daha sarıp sarmalamak, yapıştırıp tamir etmek de yine onlara düşmektedir.

Bütün bu lütuflara, onların Sahibi'ne ve o lütuflardan herkesin hissesini alabilmesi için gecesini gündüz edenlere göstereceğimiz vefamıza tercüman ahd ü peymanımızı burada bir kez daha tekrar edelim: Biz, bir fasıldan diğer bir fasla geçerken ya da fasıllar yer değiştirirken, yeşeren düşüncelerimize eşlik eden muzdarip ve mukassî kırık mızrabımızdan asla ayrılmayacağız. Tevazu ve mahviyet taşlarıyla örülü, ufkunda şimdiye kadar hep gurbet tüllenip durmuş küçük dünyamız bizi hiç terk etmeyecek. Elimizde bir kırık testi, hep âb-ı hayat taşıyacağız susuz gönüllere, Allah'ın izni ve inayetiyle.

Minnet O'na, şükran O'na, evvel-ahir bütün hamd ü senalar O'na!...

YÜZÜMÜZÜN AKI GEÇMİŞİMİZ

Kâinatın Yaratıcısı, Ezel ve Ebed Sultanı Cenab-ı Allah nezdinde bütün zaman dilimleri bir nokta hükmündedir, yani Cenab-ı Allah için dün, bugün, yarın diye bir şey söz konusu olamaz. Allah (celle celâluhu) mazî, hâl ve istikbâli birden ihata eden bir Zât-ı Ecell-i Âlâ'dır. Yaratılmış, mahdût bir ömre sahip, gelici ve gidici olan insanoğluna gelince, o öteden beri zamanı parçalara ayırmış ve dün, bugün, yarın gibi izafî isimlerle anagelmiştir. Kendi yaşadığı zaman diliminden öncesine 'geçmiş' demiş, hatta onu da 'yakın geçmiş' ve 'uzak geçmiş' şeklinde kısımlara ayırmış; ayrıca onu bir de 'dün' diye isimlendirmiştir.

Zaman bugüne değin tarihin hiçbir döneminde doğru bir çizgi üzerinde akıp gitmemiş, hep dairevî bir hareket çizmiştir. Bir başka ifade ile, dünya, geçmişte çok karanlık günler gördüğü gibi, pek aydınlık olanlarına da bağrını açmış, hatta aynı dönem içerisinde yerkürenin bir kısmı gündüzü yaşarken, diğer kısmı da alabildiğine zulmetlere gömülmüştür. Şimdi dilerseniz biz kendi dünümüze bakalım:

İster dört bin sene, isterse bin dört yüz sene öncesinden başlatalım; bizim dünümüzde hep denilebilecek kadar ekseriyetle aydınlıklar, güzellikler nümâyan olmuş, tam aydınlık demekte biraz zorlanacağımız fakat asla karanlık diyemeyeceğimiz bazı zamanlar olmuşsa da onlar da izafî sayılabilecek kadar gri tonlara mahkûm kalmıştır. Hele on dört asır öncesinde üzerimize doğan

güneş bugüne dek, gözleri açık olanların gözlerini kamaştıracak kadar dünyamızı hatta bütün dünyayı nurlandırmış ve bizim ufuklarımız hep ışığın binbir rengine, desenine şahit olmuş ve zulmet hiçbir tonuyla bizim dünyamızda boy atamamıştır.

Hiç şüphesiz ki, insanlık en aydınlık, en bereketli günlerini "Seniyye-i Veda"dan insanlığın üzerine doğan Bedr'in rehberliğindeki, Hira'ya inen Nur'un ilk talebeleri döneminde görmüş, işin doğrusu o derece tatlı, o kadar içten, samimi ve bereketli bir ömür daha sonra hiçbir devirde görül(e)memiştir. Bundan sonra da görülmesi mukadder değildir. O hayatın kahramanlarının, ister gözyaşlarıyla ıslattıkları seccadelerinin başındaki ya da çarşıda pazardaki, dağda bayırdaki hallerine bakılsın, isterse bir küheylanın sırtında harp meydanlarında ölümü kollarken takındıkları tavır ve davranışları perspektife alınsın, onların sayıları o kadar çoktur ki, içlerinden bazılarını alıp misâl olarak zikretmek bile âdeta imkânsızdır. Aslında, o kutluların hepsi bir destana başlı başına mevzu olabilirler demek bile, onların kıymetini idrak edememiş olmanın bir ifadesi sayılır. Onun için de, onları destanlarla bile ifade etmek imkânsızdır, diyerek bir itirafta bulunmak gerekir.

Bizim tarihimiz de dostun-düşmanın itirafıyla, insan olmaktan kaynaklanan ve bir kısım münferit hareketlere incirar ettirilmesi her zaman mümkün olan birkaç müessif hâdisenin dışında duru ve temiz geçmiştir. Onun için de geçmişin sicili temiz ve parlak yıllarını o ilklerin yaşadığı döneme izafe etmenin yanında sonraki devirlerin parlak yıllarını, asırlarını da gözardı etmemek gerekir. Evet, tarih boyu bizimle aynı gönül dünyasını paylaşmış, onun rengiyle boyanmış, onun desenleriyle dokunan kilime oturmuş, onun nakşıyla işlenen cepkeni giymiş milletlerin, devletlerin her birinin tarihe armağan olarak takdim ettikleri ayrı birer kahramanlık destanları olmuştur.

Selçuklular ve onlardan önceki Türk devletlerinin her birinin, bu bereketli ve berrak medeniyetin önemli temsilcileri olması

yanında Osmanlı Devlet-i Âliyesi'nin bu sahadaki gayretleri tarihte eşi görülmemiş bir seviyeye ulaşmıştır. Bir müdakkik düşünce sahibinin de ifade ettiği gibi, Devlet-i Âliye sınırları içerisinde yaşayan insanların sayısı iki yüz elli milyona ulaştığı zaman nüfusun kâhir ekseriyeti gayr-ı müslimlerden teşekkül ediyordu ve bunlar içerisinde Müslüman-Türk olanların sayısı on beş milyona bile ulaşmıyordu. Buna rağmen tahrik ve istismar edilecekleri son dönemlere kadar bu insanların hiçbirisi başlarındaki insanlardan şikâyet etmediler, aksine onların riayeti altında olmaktan haz duydular, huzur buldular ve bunu ifade etmekten de asla çekinmediler. Halk huzur ve refah içerisindeydi. Herkes inandığı gibi yaşayabiliyor ve inancını hiç çekinmeden ifade edebiliyordu. Hâlen mevcudiyetini devam ettiren birbirine bitişik cami ve kiliseler bu inanç hürriyetinin canlı şahitleri olarak karşımızda durmaktadır. Dolup-taşan hazine ve zekat verilecek kimsenin bulunmayışı, ekonomik seviye, tasavvuf hareketleri, vakıflar vb. oluşumlar, sivil gruplara tanınan haklar, bir ikisi müstesna, yıllar boyu hırsızlık gibi 'âdi' suçların bile olmayışı, toplumdaki emniyet ve huzur; gerek aile içerisinde, gerekse idareciler nezdinde el üstünde tutulan ve erkekle hep yan yana ve omuz omuza olan kadın, kuşlar için camilerin ve evlerin duvarlarında yapılan yuvalar, bazı hayvanları muhafaza için kurulan vakıflar, hayvanlara gösterilen itina ve onlar için sağlanan elverişli şartlar çok önemli misalleri olarak tarihteki yerlerini almışlardır. Bütün bunları inkâr ne mümkün!

Evet, bu medeniyet ve uygarlık davasının en bahtiyar sancaktarlarından birisi, belki de ilklerden sonra en kudsîsi, tam dört yüz yılı zirvelerde olmak üzere, beş-altı asır doğudan batıya, güneyden kuzeye sulh, müsamaha ve hoşgörü dağıtmış, 'bir karşı bayıra gömülmesi' herkesi bugün bile hüzne ve hicrana garketse de, 'bir söğüdün bağrındaki dirilişiyle' sonraki dirilişlere de hep ışık tutmuş/tutacak, şanlı ve mukaddes bir ailedir. Evet, dün bir kısım yersiz sebeplerle ya da hiç sebepsiz yere öz babalarını

sırtından bıçaklayanlar, bugün yetim kalmanın acısını hücrelerine kadar hissetseler ve pişmanlık nağmeleri terennüm etseler de, o söğüdün bağrından çıkan filizler, yine aksiyonunu nur felsefesinden alan bir hareketle, tarihe yeniden bir aydınlık dönem daha hediye etmenin hazzıyla tali'lerine tebessümler yağdırmaktadırlar.

Kendi işiyle ve devletin işinde ayrı ayrı mumlar kullanan, kendi vatandaşıyla hatta kendi ülkesindeki bir zimmî ile yan yana oturarak yargılanan devlet başkanları; sığınmacıların haklarını muhafaza etmeye muktedir olmadığı düşüncesiyle onlardan aldığı cizyeleri iade eden devlet idarecileri; sefere giderken askerlerine, yedikleri meyvelerin ücretlerini ağaçların dallarına asmalarını emreden ordu kumandanları aşk derecesindeki adalet anlayışlarıyla bu şanlı medeniyetin, isimleri tarihten asla silinemeyecek şanlı birer mümessili olmuşlardır.

İşte insanlık gerçek hayatı ve hayatın göz alıcı tonlarını bu sancaktarların serencâmelerinde görmüş ve âdeta pervanelerin ateşe koştuğu gibi o sancağın gölgesine koşmuştur. Aynı duygu ve düşünceyi paylaşanlar o kutlu sancağı taşımanın hazzıyla dolup taşarken, şöyle-böyle farklı düşüncelere sahip olanlar da o sancağın altında huzur soluklamış, başlarında hep hilâl ve yıldız dolaşsın istemişlerdir.

Bugüne değin bizim dünyamızda ilim, irfan, sevgi, adalet, kâlb, akıl ve ruh hep başlar üstünde tutulmuş, omuzlar üstünde taşınmış, yobazlığa, irticaya, cehalete, zulmün her türlüsüne, nefsin aman bilmezliğine karşı da hep savaş halinde olunmuştur. Düşünce bizde her çeşidiyle saygı görmüş, fikir adamları baş tacı edilmiş, tıptan hendeseye, astronomiden fiziğe meşrıkta-mağripte, cenupta-şimalde bizim cedlerimizin kaleme aldığı kitaplar okutulmuş, bizim semtimize uğrayıp da az çok kokumuzdan istifade edememiş feylesoflar, bilim adamları başka muhitlerde kendilerine barınacak yer bulamamışlardır.

Dünya coğrafyasının birtakım karanlık parçalarında medeniyetin, hakkın, hukukun adı bile anılmazken, inananı inanmayanıyla insanlar haklarını, özgürlüklerini bizim atmosferimizde elde etme ve yaşama imkânı bulmuş, başkaları isinpasın maddîsini, manevîsini bir arada yaşarken, bizde kalbî ve bedenî olanıyla hep temizlik, nezafet, nezahet rüzgârları esip durmuştur.

Bizim kendine has orijiniyle daima farklı olabilmiş bereketli dünyamızdır ki, zengin fakirle aynı aşa aynı anda kaşık çalmış ve hizmetçi efendisiyle aynı bineğe aynı anda binebilmiştir. İnsanın malı, canı bizim dünyamızda koruma altına alınmış, yaşlılar yaşlılıklarını, çocuklar da çocukluklarını doya doya onun yemyeşil ve gül kokulu atmosferinde yaşama imkânı bulmuş ve kadının baş tacı yapıldığı mutlu aile fotoğraf kareleri hep bizim maneviyata alabildiğine açık hanelerimizin içinden alınmıştır. Ve yine dini, vatanı, malı, namusu uğrunda hiç dirîğ etmeden canını feda etme bizim dünyamızda tabiî bir iş sayılmış, 'Ya şehit ya gazi!' düşüncesi, insanı zirvelere terakki ettiren mübeccel bir idealin remzi olarak bizim altın tarihimizde dillere vird-i zebân olmuştur. Kartallar semalarımızda başları dik gezerken, güvercinler başları önde fakat endişesiz ve hür yaşama imkânını yine bizim avlularımızda bulmuştur. Sanat, evlerimizde, camiilerimizde, hanlarımızda, külliyelerimizde zirveleri soluklarken, zenâat ve emek de karşılığını fazlasıyla yine bizde görmüştür. Şiirlerin, nesirlerin en güzelleri bizim müelliflerimizin kalemlerinden dökülmüş ve mûsikî, kalbi ulvî alemlere en içten davet edeniyle bizim tekyelerimizde, zaviyelerimizde icra edilmiştir.

Sözün özü, bizim sayesinde her zaman alnımız açık, başımız dik gezebileceğimiz bir geçmişimiz, dünümüz vardır. Duygu ve düşünce dünyamızdan bîhaber talihsiz zavallıların karanlık dehlizlerde ömür sürdüğü kapkaranlık bir tarihe bedel, bizim dünümüz hep aydınlık, hep parlak ve hep şeffaf olmuştur. Araya ibret levhası kabilinden girmiş bir kısım fetret kareleri olmuşsa

da onları tekrar tekrar ortaya dökmek yahut hasbe'l kader tozadumana bulaşmış bir kısım kimselerin mesavîlerini sıralamak gibi bir vazifemiz asla ve kat'a yoktur. Bizim vazifemiz, âbâ ü ecdâdımızı hayırla yâdetmek, insan olmaktan kaynaklanan bir kısım hatalarından da kendi adımıza dersler çıkarmaktır. Kur'ân bu hususa dikkat çeker ve nazarlarımızı biraz da îkaz televvünlü olarak yine kendimize çevirir: "Onlar bir ümmetti; gelip geçti. Onların kazandıkları kendilerine, sizin kazandıklarınız da size aittir. Siz onların yaptıklarından sorguya çekilmezsiniz." Evet, ya biz! Sonra gelenlere biz nasıl bir nâm ü nişân, nasıl bir miras bırakacağız? Geride bıraktıklarımız bizi nasıl yâd edecekler? Evet, bir hakikatin bir yüzünü ifade eden şu gerçeği asla unutmayalım ki, biz elimizin altındakileri atalarımızdan miras değil, çocuklarımızdan ödünç aldık.

Geçmişimizin en parlak simalarından, en fazla medyuniyet duyduğumuz ruh insanlarından birisi olan İmam Şafii Hazretleri'nin bir sözüyle hatm-i kelâm edelim: "Ecdâdımızdan Allah razı olsun! Bize de yapılacak bir hayli iş bırakmışlar."

Evet, hayırla yâd edilmek istiyorsak, her zaman ona vesile olabilecek gayretlerin peşinde olmalıyız. Unutmayalım ki, bugün, yarın dün olacaktır!...

DÜN BUGÜN YARIN

Öteden beri insanlar -sebebi/sebepleri ne olursa olsun- içinde yaşadıkları zaman diliminden hep şikâyet etmişler, haliyle de ya bazı geçmiş dönemlere destanlar kesmiş, o dönemin menkıbeleriyle teselli bulmuş, ya da gerçek güzel günlerin henüz gelmediğini, ancak gelecekte yaşanacağını düşünmüş ve o 'aydınlık günle-r'in hayalleriyle oturup kalkmışlardır. Bu âlemi bütün bütün bir mihnet dünyası görenlerin ve özlenen mutluluğun insanoğluna sadece ötelerde müyesser olabileceğini düşünenlerin sayısı da hiç az değildir. İşin doğrusu ne öyle ne de böyle düşünenlere hiçbir şey demeye hakkımız yok; yok zira hepsinde hakikatten bir hisse görmek mümkün. Bizim yapabileceğimiz tek şey kendi mülâhazalarımızı ifade etmekten ibarettir.

İnsan, âciz, muhtaç bir varlık olmasına rağmen hep mükemmelin özlemini duymuş, mükemmel bir hayatın peşinde olmuştur. Çok zaman da dünyanın -ahirete nisbeten- bir zindan olduğunu unutmuş, hayallerinde inşa ettiği o her yönüyle eksiksiz ve mutlu hayatı burada yakalama arzusuyla dolup taşmış, onun için de hep daha iyiyi, daha güzeli dilemiştir. Dolayısıyla da içinde yaşadığı dönemden şu ya da bu şekilde, az veya çok ama hep şikâyetçi olmuştur.

Bütün bunlardan da öte mutluluğun, hayatın rahat ya da sıkıntılı, acı ya da tatlı olmasının kişiden kişiye, hatta topluluklara göre değişkenlik arz edebileceğini yani tamamen izafî olduğunu

düşünmek de pekâla mümkündür. Buna, her insanın mesut ya da buhranlı dünyasını kendi gönlünde kurduğunu/kuracağını düşünmek de denilebilir. Kaldı ki, insanlık tarihinin en mesut dönemleri olarak kabul ettiğimiz saadet asrı ve cihana hayatın en büyüleyici devirlerinden birini soluklamış bir alî devletin zirveleri tuttuğu dönemler, aynı zamanda o dönem sakinlerinin sıkıntının binbir türüne şahit olduğu dönemler olmuştur. Ne var ki, mesela zamanın bu altın dilimlerinden her ikisinde de insanlar ferdî olsun, içtimaî olsun, iktisadî olsun, siyasî olsun, içinde bulundukları bütün o ağır şartları görmezlikten gelmiş.. daima zevk ettikleri ve vicdanlarında duydukları öteler kaynaklı, hak ve hakikat edalı duygu ve düşünceyi en yakından başlayarak en uzaklara kadar duyurmanın heyecanını yaşamış.. gaye-i hayal edindikleri bu idealin gönüller(in)de bir meşale gibi yanıp durmasının kendilerinin hem burada hem de ötelerde vesîle-i saâdetleri olduğunu düşünmüş.. hayatlarından bir kere olsun şikâyet etmemiş.. belki sadece uzaklara daha uzaklara, hatta bütün insanlığa ulaşmanın dolayısıyla da daha güzel günleri görebilmenin heyecanıyla oturup kalkmışlardır. Onların yaşadıkları dönemi saadetli kılan husus, içinde yaşadıkları şartlarda değil, sahip oldukları bu aşkın gaye-i hayal ve heyecanda aranmalıdır.

Tarihe mâl olmuş güzel insanları ve onların güzelliklerini, inşa ettikleri kıymetli dünyalarını yâd etmek, hem onlara saygının bir neticesi olması hasebiyle, hem de bugün ya da ileride benzer bir dünyanın inşasında vazife alacaklara bir kısım prensipler ifade etmesi yönüyle elbette güzeldir. Akif merhum bu güzelliği, "Gül devrini görseydim onun bülbülü olurdum/Yâ Rab beni evvel getireydin ne olurdu!" diyerek seslendirir.

İnsanoğlunun belli-başlı bir kısım değerler, prensipler çerçevesinde hareket etmek suretiyle dünyada da cennetlere eş bir hayatı yakalayabileceğine, insanın mükerrem bir varlık olması sebebiyle buna layık olduğuna inanarak, kendisine insanlık için dünyayı en güzel şekliyle yeniden imar etmeyi, gelecekte

insanlığa daha mutlu bir dünya hediye etmeyi vazife addedenler herhalde önce zikrettiklerimizden daha fazla takdire layık olsalar gerek.

Asıl hayatın bütün hazlarıyla, bütün güzellikleriyle ötelerde yaşanacağına kâil olanlar ise mutlak doğruyu söylüyorlar, yani kitabın tam ortasından konuşuyorlar.

Evet, bütün bu alternatif sayılabilecek düşünceler içerisinde insan, tercihini hangi istikamette kullanmalıdır? Nasıl düşünmeli, neyi hedeflemeli ve ne için çalışıp çabalamalıdır? İşte insanoğluna tevcih edilmiş cevabı en zor soru budur. Maalesef herkesin kendi düşüncesine göre verdiği cevap da bu soruyu basit hâle getirmemektedir. Halbuki önemli olan sorunun doğru cevabını verebilmek, daha önemlisi de o doğru istikametinde yürüyebilmektir.

İnsan ne ezelîdir ne de ebedî. Ezelî ve Ebedî olan Cenab-ı Allah, insana bir ömür biçmiş, yani hazineler kıymetinde bir sermaye vermiş, bu sermayeyi rantabl kullanabilmenin yolunu da gösterdikten sonra onu dünyasıyla baş başa bırakmıştır. Aslında insan ömrünün kısalığını ifade etmek için ona 'üç günlük' diyenler hiç de mübalağa yapmıyorlar. Üç günlük dünya. Dün, bugün ve yarın. Dünü kazanmış ya da kaybetmiş fakat netice olarak elinden kaçırmış, ona tekrar geri dönme ya da onu geriye getirme imkânı olmayan insanoğlunun, yarına ulaşabileceğine, ulaşsa bile değerlendirebileceğine dair de elinde bir vesikası yok. Evet o, yapabileceği şeyler itibariyle bugünün çocuğu.. kendi gününün çocuğu. Yani dünya, bir günlük dünya.

Bediüzzaman Hazretleri sözlerinden birinde "Bil ki, dünkü gün senin elinden çıktı; yarın ise, senin elinde senet yok ki, ona malik olabilesin. Öyle ise, hakikî ömrünü bulunduğun gün bil! Hem bil ki, her yeni gün, sana, hem herkese yeni bir âlemin kapısıdır." diyor. Üstad'la farklı asırları fakat aynı düşünceleri paylaşan Hazreti Mevlanâ da bu husustaki fikrini,

"Düne dair ne varsa

Dünde kaldı cancağızım

Bugün yeni bir gün

Yeni şeyler söylemek lazım" ifadeleriyle takdim ediyor bizlere.

İşte, gerçekten akıllı olan ve hayatını hakikaten verimli geçiren fertler dününe hayıflanan, yarınların hayalleriyle avunanlar değil, elindeki sermayeyi yani bugünü değerlendiren insanlar olmaktadır. Bu düşünce, bugünü kazanç hanesine kaydetmek için çabalayanların düne bakmasına, ondan kendi hesaplarına bir takım ibretler devşirerek hem yaşadığı hem de yaşayacağı zamanlar için bazı usuller, planlar, projeler alıp geliştirmesine, yani bugünden sonrasını daha iyi değerlendirmenin hesapları içerisine girmesine elbette mâni değil. Fakat netice itibariyle insan elindekine bakınca görüyor ki, avucunda ne dün var ne de yarın. Tek sermayesi olan bugün var.

Evet, geçmişin güzel günlerini yâd ederek teselli bulmaya çalışanlara ya da kendi hayal dünyalarında kurdukları geleceğin parlak günleriyle oturup kalkanlara bazı hususlar sebebiyle hak verilebilse de bir husus var ki, o zaviyeden bakılınca onların mazur görülebilmeleri katiyyen mümkün değildir. O da insanlığı sadece atalete sevk eden, güzel günlerin geçmişte kaldığı ve istikbaldeki aydınlık günlerin kendiliğinden geleceği düşüncesidir ki, içinde yaşanılan zaman dilimini tamamen âtıl hâle getirmesi sebebiyle bu düşünce, insanlığa özellikle de bizim dünyamıza çok zararlı olmuş ve olmaya devam eden virüslerden birisi sayılabilir.

Bütün bunlardan sonra sözlerimizi şöyle diyerek bağlayabiliriz: Bahtiyar insanlar, geçmişten aldıkları derslerle tarihin tecrübe ettiği hatalara tekrar düşmeden, bütün cehtlerini ortaya koyarak bugünün hakkını verebilen ve adım adım geleceğin insanlığa

mutluluk ve huzur takdim edecek aydınlık ve nurlu günlerini, Kudreti Sonsuz'a nihayetsiz bir itimat içerisinde ve neticeyi sadece O'ndan bekleyerek, o yolun yolcularıyla kol kola, omuz omuza hazırlamaya çalışan insanlar olacaktır. Ahiretteki mutluluğun yolu da başka değil, sadece bu yoldur. Yahya Kemal'in o meşhur beytini zikrederek bu fasla da bir nokta koyabiliriz:

"Ne harabîyim, ne harabatîyim

Kökü mazide olan âtiyim!"

Merhameti Sonsuz'un bizleri o bahtiyarlardan kılmasını niyaz ederiz.

EFENDİLER EFENDİSİ'NE ARZ-I HÂL

Ey Sevgili!
Sen olmasaydın,
biz hiç olmazdık.

Ey Sultanlar Sultanı ve Ey Efendiler Efendisi!

Sana böyle nida ederken katiyen inanıyorum ki; çok uzaklardasın. Gökler ötesinde, başka âlemlerdesin; pek yükseklerdesin. İşte bu halinle Sen, her sabah üzerimize doğup da ışıklarıyla saçlarımızı okşayan, karanlığın peçesini kaldırıp yüzlerimize ışık çalan, varlığını ayan-beyan gördüğümüz, bildiğimiz, hissettiğimiz, fakat bir türlü uzanamadığımız, ellerimizi uzatamadığımız güneşe ne kadar da çok benziyorsun. Yoksa ey Güneşler Güneşi, sabah tulû edip akşam gurûba mahkum edilmiş o güneşi mi sana teşbih etmek lazımdı? Kâinat, varolalı beri güneşlerin en şaşaalısı olarak sadece Seni misafir etmiş ve Senin yüzlerine nur çaldığın yıldızlar en parlak ve şûle-feşân yıldızlar olmuşsa; bir kere doğduktan sonra artık daha batma bilmeyen ve de ebedlere kadar etrafına ziya saçacak Sen isen ve Sen olacaksan niye öyle olmasın ki! Evet, Sen, Sana âşık olanların lisanında öteden beri hep "Güneşlere taç giydiren bir sultan ve meleklerin dahi yüzüne bakmaya kıyamadığı bir Güneşler Güneşi"sin.

Ey kâinatın karanlık simasını ağartan Güneşler Güneşi! Ve ey cennetlere giden yolları şehrah haline getirip, biz garipler için

aydınlattıktan sonra takılıp kalmamamız için bir de rehberlik yapan Sonsuz Nur!

İtiraf edelim ki aczimizi, fakrımızı; Sen o ışıktan, nurdan ellerini uzatıp başlarımızı okşamazsan.. kaküllerimize birer bûse kondurmazsan.. bakışlarınla gözlerimize fer, dizlerimize derman, kavrulmaya yüz tutmuş yüreklerimize berd ü selam olmazsan.. ümitlerimizi kamçılamaz, küllenmiş umutlarımızı kor kor olmuş yüreğinden kopup gelen altın nefesinle alevlendirmezsen.. karanlığı savurup bir çukura, aydınlığa susamış ruhları âb-ı hayat olup kandırmazsan.. and olsun ki, dikenlerin gülleri tutsak ettiği.. kem bakışların taze goncaları ok yağmuruna tuttuğu.. baykuşların gün ortasında çığırtkanlığa durduğu.. zalimin hem vurup hem timsah gözyaşları döktüğü ve mazlumun âhının bile işitilmediği şu dünya mahbesinde, şu karanlık coğrafyada soluklarımız tükenmek üzeredir. Yetiş, ey Kudreti Sonsuz'un en metîn ve en sevgili kulu! Yetiş ve hayat bahşeden nefesinle gönüllerimize can üfle; üfle de, dostlarının solmaya yüz tutmuş gönülleri inşirah bulsun. Yetiş de, Ebû Cehillerin yüzlerine topraklar savrulsun.. Firavunlar bataklığa garkolsun.. Nemrutların tozu dumanı savrulsun ve Şeddadlar yerle bir olsun!..

Gönlümün Sultanı! Efendim!

Sana böyle hitab ederken biliyorum ki; çok yakınlardasın. Hemen şuracıktasın. Sanki dizlerimiz dizlerine değiyor. Ve dünyaya gözlerini açar açmaz 'Ümmetî, ümmetî' diyen Sen, başka âlemlere pervaz edip gittikten sonra da, bizim zerre kadar bile şüphemiz yok ki, asla geride kalanları yalnız bırakmadın; bundan sonra da bırakmazsın. Zaten şimdilerde de Sen, o Adn cennetlerine bedel gül rayihanla bizim şu yeniden bir kere daha ağarmaya yüz tutmuş atmosferimize Kendi rengini çalıyor ve Seni sevenleri yalnız bırakmıyor, onlarla dünyaları dolaşıyorsun. Yâd edildiğin meclisleri şereflendiriyor; "salli" nidalarına "amin" diyor; şefaat umanlara "Lebbeyk!."lerle mukabelede bulunuyor

ve Sen'in nâm-ı celîlini bir sancak gibi taşıyanların sırtlarını sıvazlıyorsun. Bu halinle de Sen, günün başında bir ufuktan doğup başlarımızı okşayan ve uzatıversek ellerimizi, dokunuverecekmişiz hissini veren güneş gibisin!

Ey Habîb-i Zîşan! Ey Şanlı Sevgili!

Senden ayrı kalmak, işte o güneşin ışığından ayrı kalmaktır. Biz garipler hayatımızın bir zifiri karanlığa esir olmasına, canlarımıza hayat veren damarların kurumasına ve ruhlarımıza paslı birer zincirin vurulmasına nasıl razı olabiliriz ki, ey Sevgili, Senin nurundan cüdâ düşmeye gönüllerimiz razı olsun. N'olur, ey En Güzel Kul ve ey En Muhteşem Resûl, Yaratan ve Yaşatan aşkına nurundan bizleri mahrum etme!

Ey Sebeb-i Hilkat-i Mevcûdât! Ey Varlığımızın Biricik Vesilesi!

Evvel-ahir, geçmiş-gelecek şahikaları tuttuklarını sananlar Senin yanında ancak birer çırak olabilirler: Âlimler Senin rahle-i tedrisinden semereler devşirmeye, nâsir ve şairler de Senin beyan-ı zülâlini taklit etmeye muhtaç ve mecburdurlar. Eğitimciler Senin rehberliğinden, kumandanlar da katiyyen Senin stratejilerinden müstağni kalamazlar. Anne-babalar, hatipler, sosyologlar, psikologlar ve devlet başkanları kendileri için mukteda-yı küll/mutlak rehber olabilecek Sen'den başka kimi bulabilirler ki! Evet, Senin bir kerecik mübarek topuğunu vurup da fışkırttığın bitip tükenmek bilmeyen tatlı kaynaktan velev bir kerecik olsun su yudumlamayıp da susuzluğunu gidermiş birinin varlığından söz edilebilir mi! Bir ömür boyu tuzlu suların peşinde koşup durup da, aklen, ruhen, kalben, zihnen ve hatta bedenen şifayâb olmuş bir kimse elbette hayal bile edilemez. Çünkü Senin pınarına uğramaya tenezzül etmeyen nâdanlar iki hayatlarını da susuzluğa mahkum etmiş birtakım zavallılardır.

Ve Sultanım, bütün sultanlar ancak sana vezir olabilirler. Zira Sen en Yüce Terbiyeci'nin ''te'dib''iyle mücessem bir edep haline gelmişsin ve Sen, O Hayy u Kayyûm'un yaratılmışlara muamelesinde yegane matmah-ı nazarsın. Bilmese de bizim gibi bir kısım kadirnâşinas, namı âfâkı kaplamış, yerde ve gökte vird-i zebânsın. Hiç şüphe yok ki, Ezel ve Ebed Sultanı'na giden yol sadece Senin inşa ettiğin sarayın içinden geçer. O Güzeller Güzeli'ne de ancak Senin açtığın şehrahta ve Senin mihmandarlığını, rehnümalığını yaptığın kervanla ulaşılır.

Bize gelince -günahlarımızı itiraf ederken bile "biz" demeye hakkımız yok biliyoruz- Senin şefaatine ve affına itimadımız tam olmasaydı böyle bir iç dökme küstahlığına da hayatta yeltenemezdik. Kelimelerin acziyeti de bizim kusurlarımıza eklenince af dilerken bile, biz zavallılar, affedilmeye iki kere muhtaç bir hâle düşüyoruz. Hem hatalarımızın, kusurlarımızın, günahlarımızın, isyanlarımızın, nisyanlarımızın, vefasızlıklarımızın hangi birini sayıp dökelim, sayıp dökelim de Senden onları unutmanı ve bizi de affetmeni isteyelim! Bir ömür boyu kendimizi Yeşil Kubben'in bir köşesine bağlayıp Senin için gözyaşları döksek, Senin bir kerecik "Ümmetim!" deyip gönlünü gözyaşlarıyla doldurmana mukabil gelir mi! Heyhat!

Ne var ki, Sultanım! İnsanız, -bunu demeye bile utanıyorum-mübtelay-ı nisyanız. Senin de müşahede ettiğin gibi vefasızlık ve kadr ü kıymet bilmeme zirveleri bizde görüyor. Senin bizlere bir vedîa olarak bıraktığın o mukaddes emanetin kadr ü kıymetini bilemediğimiz de açıktır. Dahasına sözümüz yetmiyor; söyleyecek bir tane olsun kelimemiz bile yok; ihanet etmiş olma endişesiyle yüreklerimiz tir tir titriyor. Senin bir gül bahçesi halinde bırakıp gittiğin şu arz kabuğu şimdi dikenlere dâyelik yapan çorak bir araziye döndü. Ve biz, bu büyük günahın sebebi en büyük mücrimleriz. Şimdi kalkıp sıkılmadan, utanmadan Senin huzuruna geliyoruz, Ey Sevgili! Geliyoruz, zira gelinecek biri

varsa o da Sensin. Ne olur, bir kere daha yüzümüze gül, gül ki, tebessümünle yeryüzü yeniden gül bahçelerine dönsün!"

Affına sığınıyor ve itiraf ediyoruz: Biz öksüz, yetim ve evsizleriz; her şeyimiz de Sensin. Sığınacak yerimiz yok, evimiz Sen.. gurbetteyiz, sılamız Sen.. uslanma bilmeyen çocuklar olsak da, biz âşıklarız –usûl bilmediğimiz de ortadadır– biricik mahbûbumuz Sen. Ne çalacağımız başka kapı, ne de yöneleceğimiz bir başka mihrab vardır. Şunu da burada açıkça ilan ediyoruz ki, Senden başka pişdar ve bir kılavuz aramadık, aramayacağız da. Evet, biz Öteler Ötesi'ne bizleri ulaştırabilecek Senden başka bir rehber tanımadık, tanımayacağız.

Ey Sultanlar Sultanı! Efendim!

Ne söylesek, ne konuşsak, ne yazsak faydasız biliyoruz. Şu kadarcık cür'etin bile kusurlarımızı katlamaktan başka bir işe yaramadığı muhakkak. Fakat Sultanım! Sen Sultansın. Bizse senin bendelerin ve gedalarınız. Senin sevk ettiğin kervanın arkasından sekerek yetişmeye çalışan zavallı kıtmirleriz biz. Bize bu perişanlığın yakışmadığı muhakkak. Lakin Sultanım, Sana sultanlığın çok yakıştığı da şüphesiz büyük bir hakikat. Kaf dağı kadar olsa günahlarımız, senin afv ü safh ve merhamet denizinin yanında ne hükmü olur!

Sultanım! Sultanlar Sultanı!

Güle su vermek ona hizmet eden için sadece şereftir. Ulaşılmaz bir haz, en yüksek mevkiyi de ihrazdır. Biz, hepimiz, layık olmasak da, Senin yolunun hizmetçileriyiz. Hizmetçilerin çok kusurları olur, olur fakat sahipleri de çok defa affederler. Hele bir de sahip Sensen, biz mücrimlerin af beklemesi çok mu?

Yapamasak da, kırıp döksek de, takılıp kalsak da Seni bize Lütfeden'in ve Senin nâm-ı celîlini yüceltmek için yollara dökülen kafilenin bu perişan yolcularını kovma kapından, kovma ne olur!

Sultanım! Efendim!

HAYATI ANLAMLI KILAN ŞEYLER YA DA İÇİMİZİN SESİ

Hayata anlam katan şeyler vardır; ona asıl desenini, rengini, şivesini kazandıran; onu dar, kuru ve kısır bir hayat olmaktan kurtaran; yani hayatı mânidar kılan şeyler. Onun içindir ki, encamına bakacak olursanız insan hayatı en kestirme şekliyle ikiye ayrılır: Geride bırakılmış boş, sığ, manasız bir hayat ya da dolu dolu yaşanmış, anlamlı bir hayat. Yani şuursuz, körü körüne yaşanan veya duyarak, hissederek, saniye saniye, an an yaşanan aylar ve yıllar. Bir başka ifade ile, 'ân-ı dâim' prensibine bağlanmış bir hayat: bir anlık zaman diliminde yapılabilecek/yapılması gerekli en iyi işin, en iyi şekilde, duyularak, şuurluca yapılmasına endeksli bir hayat. İşte evvel-ahir hepimizin en esaslı meselesi.

Ne var ki, çoğumuz hayatın bir "çay gibi" süratle akıp gidişinden, bize düşünme-taşınma, düşünüp taşınıp da onu, hayatı verenin bizden istediği çerçeveye göre yoğurup şekillendirme fırsatı vermemesinden yakınır dururuz da, bir kerecik olsun bütün his ve duygularımızla hayatımızın her anını kontrol altında tutmayı düşünmeyiz. Bazılarımız zaman zaman düşünsek bile ne bu düşüncemiz sağlam bir temele oturur, ne de bu husustaki cehd ü gayretimiz uzun soluklu olur. Üzülmemiz hatta hayıflanmamız gereken bir husustur ki, pek çoğumuz zahire ve kışra takılmışızdır da batına ve öze bir defacık bile göz atmayı aklımızdan geçirmemişizdir. Evet, maalesef, çoğumuz itibariyle

bizim lugatlerimizde hayat bir kısım ritüellerle, formalitelerle aynı hâle gelmiş bir kafestir âdeta. Ne acıdır ki, mahpusları bizler olan bir kafes.

Hayatı gerçek bir hayat hâline getiren iç anlamlar vardır

Mesela, söz dediğimiz cevheri ancak kalp dediğimiz kapta eritip de ortaya koyduktan sonra ona, doğru ve içten akisler bulabiliyoruz. Öte yanda kalbimizin yani içimizin sesi-soluğu olmayıp sadece dudaklarımızın arasından öylesine çıkıvermiş kelimeler, nağmeler zerre kadar bir akisle bile karşılaşmadan derin bir boşlukta kayboluyor ya da yalancı ve mürâî bir kısım akislere kurban gidiyor. Evet, birazcık dikkat edenler harcı gönül potasında karılmamış beyanların en tumturaklı ve albenisi en çok olanlarının bile ne kadar da az ömür sürdüğünü mutlaka fark edeceklerdir. Oysa ta kalbin derinliklerinden sökülüp gelenler -hele bir de kendi kıvamlarına uygun kalıbı bulabilmişlerse- en katı kalplerde, en haşin gönüllerde bile ne kadar çabuk ve ne kadar derin aks-i sadâlarla karşılaşıyor! Söyler misiniz Allah aşkına, tarihin ilk dönemlerinden bu yana konuşup duranların kaçta kaçının sesi-nefesi hâlâ kulaklarımızı aşıp da gönüllerimize yol bulabiliyor.. ve sizin his dünyanızda, muhrîk beyanlarıyla sinelerinizin bamteline dokunabilen, mızrabıyla vicdanınıza tercüman olabilen kaç tane hatip sayabilirsiniz? İsterseniz bu soruyu şöyle de sorabiliriz: Sayabildikleriniz sayamadıklarınızın kaçta kaçını teşkil eder acaba? Ya biz, söylediklerimizle sinelere inşirah verebilen ve gönüllere taht kurabilen öyle bir hatip olabildik mi? Olabilir miyiz?

Kalemlerin ucundan damlayan mürekkepler, gören, işiten, duyan, umursayan, dert çeken ve ızdırap soluklayan bir kalbin sesi-soluğu, tercümanı olunca bir mana ifade ediyor; satırları anlamlı kılıyor ve sadırlarda buzulları bile eriten meltem rüzgârları gibi yumuşak, ferahlatıcı tesirler uyandırıyor. Diğer yanda, bizim havamızı solumamış.. bizim çayımızdan bir yudum

olsun almamış.. bizim derdimizin dertlisi olamamış.. herhangi birimizin kucağına düşen ateşi kendi vicdanında duyamamış.. yeryüzüne düşen bir damla haksız kanın girdabında boğulmamış.. hicranımızın, hasretimizin ve gözyaşlarımızın damlasına ortak olamamış.. bizimle yol yürümemiş.. bizimle oturup bir kerecik olsun bizim destanımıza kulak vermemiş.. bizim acımızı yüreğinde hissetmemiş.. bizim yetimimizin başını okşamamış olanların nazımları-nesirleri, sözleri-sazları bizim gönüllerimizde zerre kadar tesir uyandırmamış, uyandırmıyor ve uyandırmayacak da.

En ağır taşların altına giren eller ancak sağlam, samimi, yürekten bir yüreğin desteğiyle muvaffak oluyor, en kaldırılmaz yükleri bir çırpıda semalara kadar yükseltiyor ve en onulmaz dertleri, problemleri -Sahibinin izni, inayetiyle- bir lahzada hallediveriyor. Dağın beri yamacına inen kazmanın arkasındaki el, ancak Ferhat kadar okkalı bir yürek taşıyorsa işte o vuruşun sesi dağın öte yamacında makes bulabiliyor. Ve uçsuz-bucaksız beyâbanlar sadece Mecnun gibi yanan sineler için dürülüp katlanıyor ve sadece onlar için çöllerin o yakan-kavuran sıcakları âdeta berd ü selâma dönüşüyor.

....

Kulluk

Namazı egzersiz olmaktan çıkaran, onda duyulan huşû ve hudû değil midir? İftitah tekbiri alırken ellerin arkasına bırakılan masivâ, her bir harfi duyularak söylenen kelimeler, her hakkı verilerek ifâ edilen rükûnler değil midir namazı namaz yapan? Peki namaz buysa, verilip-veriştirilenlere ne demeli? Ya sizce, oruçla perhizin arasını ayıran nokta nedir! Orucu sabahtan akşama kadar aç ve susuz beklemekle özdeşleştirebilir misiniz! Hicaz yarımadasına beş-on günlüğüne gidenlerin kaç tanesi hac vazifesini tamamlayıp da geri dönüyor yahut dönebiliyor diye bir soru sormamızı garip karşılar mısınız? Mekke-Medine'yi gidip

görmekten, gezip dönmekten hac vazifesini bihakkın yerine getirmeyi ayıran mülâhazalar nelerdir acaba? Öyleyse hac mı, turistik seyahat mı!

Kendi içimizde cevaplarını bir türlü bulamadığımız, belki de hiçbir zaman cevabını arama zahmetine bile girmediğimiz ne kadar da çok soru var! Ne kadar da gerçeklerden, yani kendimizden kaçıyoruz! Bu yol, bu gidişat bizim yolumuzu Hakk'a Hakikat'e çıkarır mı acaba, ne dersiniz?

Gelelim amellerin en özlüsü olan duaya: Hangi duaların bir başka ifade ile ne şekilde yapılan duaların onca perdeleri aşarak, gidip Allah'a ulaşabildiği hususunda kaç tanemizin bir kalp eforu olmuştur acaba? Bu hususta kaç tanemiz gerçekten o kapının dilencisi olup olmadığımızı kalbimizde test etmişizdir? "Lağv ü lehv"e kurban gitmiş, yanıp yakılmadan, iki büklüm olmadan, rastlantıya dilimizin ucuna kadar gelivermiş, gönlümüze mâl olmamış bir kısım kuru yalvarmaların, varıp O'na yol bulabileceğini düşünebilir misiniz? Bizi başkalarının kandırdığı yetmez mi ki, bir de biz kendi kendimizi kandırıyoruz.

Tevbe ayrı bir konu: Tevbeyi 'günahlar arası bir kısım molalardan' ayıran bazı mühim hususiyetler olmalı. İşlenilen hataların, kusurların, içine düşülen günahların hacaletiyle bükülmeden, onlardan duyduğumuz pişmanlıkla kıvranmadan tekrarlayıp duracağımız tevbe ifadelerinin, onlar için de ayrı bir tevbeyi lüzumlu haline getirdiğini iyice bellememiz gerekiyor. Kendi zihnimizde, kalbimizde onlardan dolayı da istiğfar etme lüzumunu hissettiğimiz istiğfar(!)ların sayısının az olmadığını hiç alıp-verdik mi acaba? Ahsen-i takvimle esfel-i sâfilîn arasındaki kalın duvarların bir anda ince bir perdeye inkılâb edebileceğini her zaman hesapta tutmalı değil miyiz? Kim kendinden emin olabilir ki!

Hayatı sağ kalmaktan ibaret görüp de, onu, gerçekten yaşamada yani her zaman dipdiri ve canlı olmada aramayanlar katiyyen

yanıldıklarını bilmelidirler. Tabiî, Allah'ın hakiki insan olma şansını verdikleri içerisinde hakkıyla yaşamaya muvaffak olabilmişlerin sayısının oldukça az olduğunu da. Sürekli yorgun ve bitkin bir hayat sürdürenler, yaşıyor sayılsalar da, hayatlarının bitkisel yaşamdan daha ötede bir mana ifade etmediği açıktır. Bir askerin her zaman zinde ve dinç olması nasıl olmazsa olmaz bir şart ve "yorgun asker" asla kabul edilemez bir ihtimal ise, bu dünyada da bir nevî asker olan insanın, vazifeleri hususunda her zaman müteyakkız ve her zaman hüşyâr olması gerekmez mi? Ölüm gibi her an kapıyı çalabilecek bir sürprize karşı her zaman 'hazır ol' vaziyetinde bulunması lazım gelmez mi? İnsanı yani bizi varlık âlemine çıkmış diğer canlılardan ayıran şeyler her neyse, gözümüz her zaman onlarda olmalı diye düşünmeliyiz herhalde.. bütün cehd ü gayretimiz de onları yerine getirme istikametinde olmalı.

....

Her sabah ve her akşam riyadan, süm'adan, ucbdan, böbürlenmeden en Yüce Dergâh'a sığınan bizler, bütün bu öldürücü zehirlerin ve benzerleri olan amansız kâtillerin, farkına bile varmadan bizi kıskıvrak yakalayabilecek mahiyette birer sinsi düşman olduklarını düşünerek, onların özlerine, mahiyetlerine ve taarruz yollarına illâ ki muttali olmalıyız. Yoksa 'bir ân-ı gaflet'te batma ihtimali bizler için her zaman mevcut; Everest Tepesi'nin başında bile olsak Lut Gölü'nün dibine bir anda tepetaklak yuvarlanıvermek tehlikesi her vakit muhtemeldir; hem de kuvvetle muhtemel. Elverir ki, biz müteyakkız olalım ve o tür muzır duygu ve düşüncelerin sinelerimize gelip dayanmasına asla fırsat vermeyelim.

....

Konuşulup 'dert' mevzuu haline getirilecek, daha doğrusu getirilmesi gereken ne kadar da çok konu var. Dertsizlerin utanmaması en büyük dert değil de ne ki!

....

Pek çok tevazu ve mahviyet ‘görüntü’leri vardır ama azıcık basireti olan hassas ruhlar onların arkasında âdeta dağlar cesametinde bir gurur, kibir ve benlik yattığını hemencecik seziverirler. Aslında herkes kendi içini daha iyi bilir. Öyle ise, niçin hataların en büyüğünü işleyip de kendi özümüze karşı yalan söyleyelim. Bir insanın ‘kendini sıfırlayabilmesi’ bir zaviyeden bir yiğitliktir ama onun da ötesinde o kimsenin Sonsuz karşısında bir hiç olduğunu ruhuna mal edip ‘vicdanında sıfırlama iz’anına ulaşması’ ayrı bir babayiğitliktir. Tıpkı ‘marifetin tavırlara aksetmesi’ gibi.

....

Gözyaşlarını unutmayalım: Kimi zaman yanan gönlümüze zemzem olur gözyaşları; kevser olur; kebap olan sinelerimize esenlik kaynağı olur. Kimi zaman da yutar bizi, boğar âdeta; sonumuz olur, helakimiz olur. Onun içindir ki, ehlullahtan bazıları demişler: “Eğer gözyaşlarına birkaç damla riya karışıyorsa, cehennemi söndüren bir iksir olan o gözyaşları senin cehennemini tutuşturan bir çıra olur.” Allah dostlarından birisi “Ağlayan da kaybetti, ağlamayan da!” der. Öyle ise bizler, ey Allah yolunun yolcuları, niçin kendi gözyaşlarımızda boğulup, kendi ellerimizle kendimizi, sonu helak olan bir tehlikeye atalım!

Hatırlarsınız, Allah Resûlü üç kişiden bahseder bir yerde. Biri, ömrünü cihad meydanlarında geçirmiş, diğeri bütün mal varlığını infak etmiş, üçüncüsü de hayatını ilme vakfetmiş üç talihsizin bütün yaptıkları onlara bir fayda sağlamak bir tarafa, başlarına en büyük bela olmuştur. Olmuştur, çünkü onların yaptıklarında ihlas yoktur; ihlas olmayınca Allah rızası da yoktur. İşte bu kimselerin samimiyetsizliklerinin Yüce Divan’da yüzlerine çarpılıp da, başaşağı ateşe yuvarlanmaları, yapılan her amelin salih olması lüzumuna işaret ettiği gibi, o amellerden her

birinin arkasındaki niyet ve düşüncenin de son derece sağlam ve pürüzsüz olması hususunda bize belki de hayatımızın en büyük dersini veriyor. Dersin birkaç kelimelik özeti şu: Kazanma ya da kaybetme.. en acıklısı da kazanırken, kazanma yolundayken, kazanma fırsatları ele geçmişken kaybetme.

....

Bütün bu saydıklarımızı hayatı zorlaştırmaktan ibaret görenlerimiz var mıdır, bilemem. Bildiğim, duyduğum şudur: Bir keresinde tabiînin büyüklerinden Esved b. Yezîd en-Nehâî'nin (radıyallahu anhüm ecmaîn) rengi yine sararıp solmuş, beti-benzi atmış, onu bu vaziyette görenler: "A be üstad, nedir bu tehalükün, niçin kendine bu kadar zulmediyorsun?" deyince, o iki defa tekrar ederek şunu söyler: *"İnne'l-emra ciddün/İş hiç sizin bildiğiniz gibi değil, çok ciddi, çok."*

Bu kadar sarf-ı kelâm -kimbilir belki de israf-ı kelâmdır- ettikten sonra şu noktaya gelmiş bulunuyoruz: Hayatın derinliklerinde çok defa gözden kaçan nice sırlar var; bilemiyoruz, göremiyoruz, duyamıyoruz. Fakat biraz dikkat etsek, biraz kontrollü yaşasak mutlaka o incelikleri fark edeceğiz. Ve işte o fark bize asıl kimliğimizi, arzu edilen ruh ve kalp çizgimizi kazandıracak. Yoksa bir ömür boyu yürüyüp bir çuvaldız bile yol alamamak belki de geriye doğru gitmek ihtimali var. Bütün bunlardan sonra kim nasıl düşünür, kestirmek zor fakat biz son sözümüzü yine bir Allah dostunun dilinden söylüyoruz: "Kulluk hem zor, hem de kolay. Kalbini Allah'a verebilenlere kolay; kendine takılıp kalanlara zor..."

HAYATIN ASİL GAYESİ

Ne birbirinden farklı, güzel ve harikulade milyonlarca varlığa beşiklik yapan kâinat ne de onun en önemli unsuru ve mahiyeti itibariyle özü, özeti hükmünde olan insan boş yere ve abes olarak yaratılmıştır. Bunun aksi istikametindeki bir düşünceyi -ona da düşünce denecekse- akl-ı selîm ve insafını yitirmemiş vicdan reddeder ki, insanlığa sayısız eğri-büğrü ve yanlış yollar içerisinde tek doğru yol olan istikamet yolunu bildirmek üzere indirilen Kur'ân-ı Kerîm de, birçok yerde yaratılışın hikmetlerine değinmiş, -hâşâ- lüzumsuz ve gayesiz olmadığını ifade etmiştir. İnsana bir defa nasip olacak bu çok esrarengiz hayat yolculuğunda ona düşen en önemli vazife, işte bu hikmetleri kavramaya çalışmak ve gereklerini yerine getirme gayreti içerisinde olmaktır.

Yaratılıştan asıl gayenin ne olduğuna temas eden âyet-i kerîmelerin, bu manaya delaleti açısından en sarîh olanlarından birinde Cenab-ı Allah mealen *"Ben insanları ve cinleri ancak bana ibadet etsinler diye yarattım."* buyurur ki, sahabenin ileri gelenlerinden, 'Ümmetin allamesi' vasfına mazhar olmuş Abdullah İbn-i Abbas (radıyallahu anh) hazretleri, âyetteki *'ibadet etsinler'* ibaresini *'tanısınlar, marifetlerini artırsınlar'* şeklinde yorumlamıştır. Âl-i İmran sûresinde ise Allah (celle celâluhû) "Göklerin ve yerin yaratılışında, gece ile gündüzün birbiri ardınca gelip gidişinde akl-ı selim sahipleri için gerçekten açık

ibretler vardır." buyurur. Yine Cenab-ı Allah aynı sûrede varlığın hakikatıne uyanmış kullarını onların şu takdire şayan hasletleriyle zikreder: "Onlar ayakta iken, oturarak veya yanları üzerine yatarken, daima Allah'ı anarlar. Kendilerini O'nun varlığını ve birliğini duyup kavramaya götürecek âfâkî ve enfüsî delilleri tefekkür eder ve Rabbilerine şöyle yalvarıp yakarırlar: Rabbimiz, bunu boş yere yaratmadın; Sen yücesin, bizi ateş azabından koru!."

Yüce Yaratıcı Kitab-ı Hakîm'inin daha başka yerlerinde de, insanın yaratılışına, mahiyetine, ona lutfedilen nimetlere, göklere, arza, bunların yaratılışına, aya, güneşe, yıldızlara, denizlere, yağmura, ağaçlara, taşlara, rüzgâra, değişik hayvanlara; bütün bunların insanın emrine amâde kılındığına ve yeryüzünün nizam ve intizamını temin etmek üzere âdemoğlunun omuzlarına hilafet misyonunun yüklendiğine temas eder ki, bütün bunlar, kâinatın ve insanın boş yere yaratılmadığına, bilakis yüce bir gaye ile varlık âlemine çıkarıldığına apaçık delillerdir. Müminûn sûresinde Hâlik-ı Zülcelâl, yaratılmışlar içerisinde, vazifesini yine kendi iradesiyle gerçekleştirecek tek varlık olan insana asıl vazifesini unutmamasını, *"Sizi boş yere yarattığımızı ve hakikaten huzurumuza geri getirilmeyeceğinizi mi sandınız?"* diyerek hatırlatır.

Ömrünü insanlığın başına açılmış en büyük davaya, iman davasına vakfetmiş, İslâm kahramanlarından Bediüzzaman da, yaratılışın gayesini şu vecîz sözlerle ifade ediyor: "Kat'iyyen bil ki: Hilkatin en yüksek gayesi ve fıtratın en yüce neticesi iman-ı billahtır. Ve insaniyetin en âlî mertebesi ve beşeriyetin en büyük makamı, iman-ı billah içindeki marifetullahtır. Cinn ü insin en parlak saadeti ve en tatlı nimeti, o marifetullah içindeki muhabbetullahtır."

Hayatımıza ölçüler koyan ve yollarımıza ışıklar serpen mütefekkir, bu gayeyi *"İnsan, bir seyyah; kâinatlar da, onun mütalâasına takdim edilmiş rengârenk meşherler, zengin ve rengin*

kitaplardır. Seyyah, bu kitapları okumak, irfanını artırmak ve insanlığa yükselmek için bu âleme gönderilmiştir." şeklinde hulâsa etmiştir ki konumuza ışık tutması açısından gayet açık ve vecizdir.

Tasavvuf erbabı arasında da *'Ey insan! Kendini oku!'* vecizesi çok meşhur olmuştur. Bu da kendini oku, yani mahiyetini oku; mahiyetine nakşedilen sanatı oku ve senin için yapılan bütün bu masrafların mutlaka bir gayeye matuf olduğunu anla, demektir. Bu manada olmak üzere bir şairimiz, kâinatın harf harf incelenmesi lazım gelen bir kitap olduğunu şu beytinde ne kadar güzel ifade ediyor:

"Bir kitabullah-ı âzamdır serâser kâinat,

Hangi harfi yoklasan manası hep Allah çıkar."

Evet, kurtlardan kuşlara, balıklardan fillere, dikenlerden güllere kadar, kâinattaki bütün varlıklar kendi dilleriyle Yaratıcı'larını zikr ü tesbîh eden bir koro, kâinat da büyük bir dergâh halini alırken, aynı zamanda insanoğlunun nazarlarına takdim edilmiş, okunup ibret alınacak, ma'rifet semereleri devşirilecek tafsilatlı bir kitabın sayfaları olmaktadır.

Kâinatta boşluğa yer yoktur

Cenab-ı Allah kâinatı âlî bir gayeyle yarattığı gibi ondaki tasarrufunu da her an devam ettirmektedir. Yani O, Hâlik olduğu gibi aynı zamanda Hayy ve Kayyum'dur da. Evet, O, âyet-i kerimenin ifadesiyle değişik tecellileriyle her an ayrı bir şe'ndedir. Dolayısıyla sürekli, yarattıklarında O'nu aramak, O'nu görmeye, bulmaya, bu farklı tecellîlerini yakalamaya çalışmak, 'her sesin O'ndan bir nağme ve her şeyin O'ndan bir nâme olduğu' mülâhazasıyla, her gün tazeliğiyle O'nu bulma arayışında olmak, insana düşen en önemli vecîbe olmaktadır. İnsanın asıl gayesi, kendini, hâdiseleri ve varlığın çehresinde Cenab-ı Allah'ı okuyarak ma'rifet ufkunu genişletmesi, yükseltmesi, iradesini ortaya koyarak sadece potansiyel değil hakikî insan olduğunu ispat etmesidir.

İşte bu, dinin ruhundan fışkıran önemli bir talep olması hasebiyledir ki hayatın asıl gayesi olmaktadır.

İnsanın sürekli yerine getirme azim ve gayreti içinde bulunması boynuna borç olan bu vazife, aynı zamanda vazifelerin en asili de sayılmalıdır. Zira ilk insan ve ilk nebî Hazreti Adem'den bu tarafa Allah'ın velî kulları, her biri kendi ma'rifet ufukları çerçevesinde hep bu arayışın yolcuları olmuşlardır. Bu tefekkür cehdinin, ma'rifetin, İlâhî muhabbetin ve ruhânî zevklerin inkişafına vesile olması dolayısıyla insanı Yaratıcısı'na yaklaştıracak ibadetlerin başında geleceği de açıktır. Herhalde gerçek hayat da bunlarla dolu olarak sürdürülen hayat olsa gerek. Üstad Bediüzzaman bunu da şöyle ifade ediyor: "İnsan ebed için yaratılmıştır. Onun hakikî lezzetleri ancak marifetullah, muhabbetullah ve ilim gibi umûr-u ebediyededir." Kırık Mızrap'ta aynı nağme şu dizelerle seslendirilmiştir:

"Anlar hayatın zevkini Dost'la yaşayanlar,
Her an ayrı bir derinlikle O'nu duyanlar."

Beynin ma'rifet peşinde zonklaması, kalbin ilâhî nurlarla cilalanması ve insana lutfedilen uzuvların lutfedeni bulma ve emirlerini yerine getirme istikametinde istihdam edilmesi, kurb(et) vesîlelerinin en önemlileri olduğu gibi, ma'rifet talebinin dua diliyle Cenab-ı Allah'a tevcîh edilmesi de, bu talepteki ciddiyet ve samimiyete işarettir ve açılması murad edilen kapılara bütün latîfelerle dokunulduğunu ifade etmesi açısından çok önemlidir.

Öyle ise hayatın insanı kendi dar çerçevesine hapseden, sıkıcı ve kompleks işlerinin arasında değil, tahsis ettiğimiz tenha zaman dilimlerinde, özellikle İbrahim Hakkı Hazretleri'nin ifadeleri içerisinde âlemdeki hikmetleri seyr ile, onları yaratan Zât'ı bulup O'na hayran olabileceğimiz gecelerde, önce gönüllerimizi sonra da ellerimizi açıp, mahviyetimizin nişanesi sayabileceğimiz iki büklüm olduğumuz bir vaziyette, hatta Sonsuz karşısında sıfır olduğumuzun emaresi, Rabbimize kendimizi en

yakın hissettiğimiz secde hallerinde, bize istemeyi Öğreten'den, istenilebilecek şeylerin en değerlisini, ma'rifeti, irfan halkasına dahil olmayı gelin, bir kere de Zünnûn u Mısrî'nin[5] (rahmetullahi aleyh rahmeten vasiaten) diliyle isteyelim:

"Allah'ım! İşittiğim her hayvan sesinde, her su şırıltısında, her rüzgâr uğultusunda, her kuş cıvıltısında, her gök gürlemesinde senin birliğini ispatlayan işaretler sezdim. Bütün bunlar bana, Senin, eşi ve benzeri olmayan bir yüce varlık olduğunu; her şeye galip ve üstün (Kahhâr) olduğunu; her şeyden haberdar, her şeyi yerli yerinde uygulayan adil bir yüce zât olduğunu ispat etti. Allah'ım! Ben, Senin sanat ve fiillerinin, Seni ispatladığını itiraf ediyor ve Senden, rızanı, kendi rızamla/isteğimle elde etme imkânını bahşetmeni talep ediyorum. Sana olan aşkımdan dolayı, yaptığım ibadetler vesilesiyle, bana sevgini bahşetmeni istiyorum; bana kalb huzuru ve Sana karşı olan vazifelerimde gayret ve azim lutfet Allah'ım! Zira kul, sana karşı olan ibadet ve zikrinden eğer tatmin olmuyor ve gönlü itminan bulmuyorsa, Senin rızan ona başka her şeyi unutturmuyorsa o kulun hayatı hayat değildir, belki de hayatı ölümden ibarettir onun; onun sevinci hüzünden; ünsiyeti de vahşetten başka bir şey değildir. Allah'ım! Seninle aramda hiçbir engel, perde veya çıkmaz yol bırakma; Sana giden yolları aşmaya muvaffak kıl beni. Ta ki kalbim Senin marifetinin nurlarında ikamet edip bana, aşkının lezzetini tattırasın. Ey kendisinden ünsiyet dilediğim ve zorluk anında olsun, bolluk anında olsun, kendisine iltica ettiğim Allah'ım! Yalnızlığıma acı, bana rahmet eyle; imanımı artıracak bilgi, ma'rifet nasib et; beni bir an olsun, her zaman kötülüğü emreden nefsimin eline bırakma Allah'ım!" [6]

---

5 Zünnûn-u Mısrî ilk sûfilerden olup, Mısır'da yaşamış ve H. 245 tarihinde vefat etmiştir. Ma'rifet, onun en fazla üzerinde durduğu konu olmuştur.

6 Tasavvuf, Prof. Dr. Ebu'l A'la Afîfî

KUR'ÂN'IN İNSANLIĞA ÇAĞRISI

Hiç şüphesiz bugün, sadece Müslümanların değil topyekûn insanlığın elindeki en sağlam sığınak, yanılmaz/yanıltmaz biricik yol gösterici ve en büyük iftihar vesilesi Kur'ân-ı Kerîm'dir. Nâzil olduğu zaman da öyleydi; ebedlere kadar da hep öyle kalacaktır. Ne var ki, insanlığın bir kısmı bu gerçeği kabullenmek istememiş, dolayısıyla da ya işin kolayına kaçmak sûretiyle görmezden gelmiş ya da inat edip inkâr yolunu seçmiştir. Bununla beraber başlangıçtan bu yana adetleri her geçen gün artarak devam eden ve dünya nüfusunun önemli bir kısmını teşkil eden pek çok insan da Kur'ân'ın bu faziletini, üstünlüğünü benimsemiş, hatta Kur'ân'a her yönüyle teslim olmak diye tarif edebileceğimiz Kur'ân talebeliğini kendileri için en büyük şeref vesilesi saymışlardır. Onlar öyle, berikiler böyle; kim, Kur'ân'a hangi gözle bakarsa baksın, O'na nasıl yaklaşırsa yaklaşsın, O, zümrütten tahtındaki yüce makamında sonsuza kadar oturmaya devam edecek ve zaman akıp durdukça ışığını artırarak yaymayı sürdürecektir. Zira, Kur'ân'ın gayesi budur ve O, bu hedefini mutlak surette gerçekleştirecektir.

Kur'ân, niçin bugün insanlığın elindeki en değerli hazinedir?

Öyledir, çünkü bugün beşeriyetin elinde bulunan ve her bir harfine varana kadar, Cenab-ı Allah'ın bir elçisi vasıtasıyla son

peygamberine, dolayısıyla da bütün insanlığa bir hayat kılavuzu olmak üzere gönderdiği apaçık ve kat'i olan yegane kutsal kitap Kur'ân-ı Mübîn'dir. Onda 'reyb' yani şüpheye medar olabilecek zerre kadar bir husus yoktur ve O, özel bir 'hıfz' altındadır. Kur'ân'dan önce gönderilen kutsal metinlerin, kitapların hepsi ya kaybolup gitmiş ya da asıllarıyla aralarındaki farkın büyüklüğü tahmin edilemeyecek kadar büyük tahrîfata maruz kalmışlardır. Evet, bu apaçık bir tahrifattır ve o kitaplar ve onların müntesipleri adına hatta, bütün bir insanlık hesabına büyük bir kayıp sayılmalıdır. Çünkü, o tahriflerle Hak kelâmına insan sözü karışmış, dolayısıyla da o kitaplar rehber olma hususiyetlerini ve güvenilirliklerini büyük nispette yitirmişlerdir. Hangi kısımlarının Hak sözü, hangi bölümlerinin de beşer kelâmı olduğu tam olarak anlaşılamayacağından o kitapların verdiği malumata ne kadar itimat edilebileceği de büyük bir soru olarak karşımıza çıkmaktadır.

Evet, bu bir realitedir ve o kitapların kaderi de budur. Onun için meseleye belki de daha ziyade kader açısından bakmak gerekir. Mevzuya hangi zaviyeden bakılırsa bakılsın Kur'ân dışındaki kutsal kitapların elde mevcut olanlarının bugüne ulaşana kadar, indirildikleri orijinal şekil ve muhtevalarından bir hayli uzaklaştırılmış oldukları ne kadar kat'i ise, Kur'ân'ın ilk nazil olduğu zamandaki aslî halini muhafaza ederek, her türlü tahriften, değişiklikten nihayetsiz derecede uzak olarak günümüze kadar geldiği de o derece kat'idir. Kur'ân'ın ve sözkonusu diğer kitapların bizzat kendileri bu durumun en açık şahitleridirler. Mesela, Allah'a imandan sonra bütün dinlerin en önemli akîde yanını teşkil eden ahiret inancı Kur'ân-ı Kerîm'de çok geniş bir yer tutar; hatta Kur'ân'ın dört ana temasından birisini ahiret inancı teşkil eder. Ne var ki, kendisinden bahsedilmekle daha ziyade insanın dünya hayatını bir nizam ve intizam altına sokmasına yardım hedeflenen ahiret inancının, Kur'ân'dan başka kutsal kitapların bugün elde mevcut nüshalarında hakkı olan yeri haiz

olduğunu söyleyebilmek âdeta imkânsız gibidir. Hâlbuki Allah (celle celâluhu), her dönemde yaşayan insanları ahiret hayatından haberdar etmiş ve insanlardan öncelikle ve yoğun bir şekilde o hayata odaklanmalarını istemiştir. Öyleyse, "Eski metinlerde olması gereken ahirete dair haberler ve ikazlar hakları olan çerçevesiyle şimdi o kitapların neresindedir?" diye sormak her düşünce sahibinin en tabiî hakkıdır. Misaller çoğaltılabilir; fakat bu çarpıcı misal ihtiyacımız olan bakış açısını kazandırmak için bize yeter. Neden önceki kitapların Kur'ân gibi hususî bir siyanete mazhar olamadığı ise başlı başına üzerinde durulması gereken ayrı bir mevzûdur. Bizim burada söylemek istediğimiz, insaflı olmak kayd u şartıyla bu metinlere birazcık dikkatle bakan akl-ı selim sahibi herkesin, yukarıda ifade edilmeye çalışılan hakikati ayan-beyan görebileceği gerçeğidir.

Bütün bunları zikretmekten maksat da, insanları elinde aslî şekliyle muhafaza edilmiş bir kutsal metni olanlar yahut olmayanlar diye ikiye ayırmak değildir. Böyle bir taksimin neticede bize getireceği bir faydadan da söz edilemez. Söz edilemez; çünkü bugün yapılacak en faydalı iş her hususta insanlar ve topluluklar arasındaki müşterek noktaları bulup ortaya koymak ve o müştereklerden hareketle paylaşılabilecek hususların sayısını artırmak olmalıdır. Medar-ı münakaşa bir kısım mevzuları ne bugün ne de gelecekte tekrarbetekrar ortaya getirmenin hiçbir faydası olamaz; nitekim geçmişte de olmamıştır. İnsanlığın binbir dert ve ızdırap girdabının içinde bir o yana bir bu yana savrulduğu şu günlerde de dünyanın en çok ihtiyacı olan husus da işte bu anlaşma ve uzlaşma ruhu olsa gerektir.

Burada bizim niyetimiz insanları pek çokları itibariyle habersiz oldukları yahut bigâne kaldıkları bir 'kıymet'e çağırmaktır: Kur'ân, sadece Müslümanların değil, bir tek Yaratıcı'ya inanan ve hayatın o Yaratıcı'nın koyduğu nizamlara, mîzanlara göre tanzim edilmesi gerektiğini düşünen herkes için ve bütün insanlığın

huzuru, mutluluğu için bir başka emsali olmayan en güçlü, en sağlam kaynaktır. Dolayısıyla Kur'ân'dan, yani ortaya koyduğu hakikatlerden başka, bütün bir insanlığın ya da en azından tevhid inancına sahip olanların evveliyetle ve evleviyetle ortak paydası olabilecek başka bir kitap ya da herhangi bir kaynak göstermek imkânsızdır. Gösterilebilecek olanlar ancak Kur'ân'ın yedeğinde bir varlık ortaya koyabilecek, söyledikleri şeylerin de mutlak surette Kur'ân'ın tasdikine arz edilmesi gerekecektir. Yani, ilahî ya da beşerî olup olmadığını tam ayırd edemediğimizin, katiyyen ilahî olana arzı. Evet, Kur'ân insanlığın en büyük değeri ve ortak dayanak noktası olabilecek en esaslı metindir. İnsanlık, aradığı huzuru ve mutluluğu ancak Kur'ân'ın rehberliğinde bulabilir. Zira o, bütünüyle, insanı yaratan ve insanın arzularını, ihtiyaçlarını en iyi bilen Zat'tan geldiği kat'i olan tek 'haber'dir. Ve insanlık, yüzünü bu Yüce Kitab'a döndüğünde bir rahmet ve hidayet havuzu olarak, O'nun kendisine kucak açıp beklediğini, tebessüm ettiğini görecek, o mahzun kitabın yüzünde asırların hasretinin, özleminin izlerini bulacaktır. Buna Kitab'ın insana olan özlemi de denebilir. İşte insanoğlunun yerine getirmesi gereken en acil ve en önemli vazife Kur'ân'ın bu hasretini sona erdirmek olmalıdır. Beşeriyetin her yeri kan ve gözyaşı kokan bugünkü acınacak ve ağlanacak hâline bakılacak olursa, insanlığın, Kur'ân'ın 'Ya eyyühe'n-nâs/Ey İnsanlar!' çağrısına 'İşittik ve iman ettik.' diye cevap vermekten başka önünde bir çıkar yol gözükmemektedir. İnsanlık, Kur'ân'ın bu çağrısına icabet etmekle en başta, kendisini yaratan Zat'a teşekkür etmiş ve vefa borçlarını en makbul şekliyle ödemiş olacaktır. Aksi halin bilerek devam ettirilmesi sadece bir ayak direme ve lüzumsuz bir inat demektir; neticesi itibariyle de bütün bir insanlık adına kayıptan başka bir şey değildir. Her geçen gün telafî etme imkânı azalan ve zorlaşan bir kayıp.

Müslüman olmayan toplumların Kur'ân'a bakış açıları nasıl olursa olsun, günümüze gelene kadar Müslüman toplumlarda yetişen en güçlü dimağlar, en müdakkik ilim adamları, en derin mütefekkirler, en engin maneviyat sultanları kendi sahalarında, uzmanlık alanlarında gerçeğin peşinde koşarken en başta Kur'ân'ı kendilerine rehber addetmişler, içine zerre kadar şüphe gir(e)memiş, girmesi de imkânsız, ilahî siyanet altındaki bu ummandan aldıkları hakikat parçacıklarını yine kendi lisanlarıyla ifade etmişler ve bunları dillendirirken de ufuklarını kaplayan o engin Kitab'a işarette bulunmuşlardır. İşarette bulunmuşlar ve "İşte bizim hepimizin kovalarımızı daldırıp daldırıp hakikat çıkardığımız tükenmez ve berrak kaynak budur!" demişlerdir. Yaş kuru, küçük büyük her aradıklarını Kur'ân'a sormuşlar, aradıklarını her zaman yine O'nda bulmuşlar ve hiçbir zaman da elleri boş dönmemişlerdir. İşin doğrusu Müslümanların dışında da hakikat peşinde koşan birçok bilgin, uzman, ilim adamı ve ilahiyatçı, tarih boyunca Kur'ân'a müracat etmiş ya da en azından Kur'ân talebelerinin ortaya çıkardıkları semerelerden istifade etmişlerdir. Bugünkülerin bu hususa en yumuşak ifadesiyle çekimser kalmaları hangi aklın ve hangi mantığın ürünüdür; işin doğrusu anlamak çok da kolay değil.

Vazife Kur'ân'ın müntesiplerine düşüyor

Kur'ân-ı Hakîm bütün insanlığın kendisine teveccüh etmesini haklı olarak beklemekle beraber elbette ki en büyük vefa ve sadakati kendi talebelerinden, kendi müntesiplerinden bekler. Kur'ân'a inanmış, onu mutlak rehber olarak bir ilk kabulle kabullenmiş; bu ilk kabulün her zaman takipçisini olduğunu ifade sadedinde her an emrine âmâde olduğunu her zaman ikrar etmiş talebelerinden. Yani 'Ey İman Edenler!' hitabının ilk ve doğrudan muhataplarından.

Ne var ki, bu vefanın gereğini yerine getirebilmenin hele günümüzde kolay bir iş olmadığı da muhakkak. Zira dünyada, görmek istemeyene bir şeyi göstermek, duymak istemeyene bir şeyi işittirmek, şartlanmış olana da bir şeyi kabullendirmek kadar zor bir iş yoktur. Onun içindir ki gözlerini kapayanlara Kur'ân'ın parlaklığı bile aksetmiyor. Öyle de olsa, Cenab-ı Allah'ın bu en son beyanınını henüz tanıma bahtiyarlığına erememiş, mahrum ve çorak gönüllere bu 'ma-i zülâl'i götürüp içirmek yahut en azından bir bal şerbeti ikram eder gibi bir söz şerbeti teklif etmek, Kur'ân talebeleri için belki de en öncelikli bir vazifedir. Muhatap kitle bugün Kur'ân hakkında ne düşünürse düşünsün yahut ilgisiz davranıp görmezlikten gelsin, yine de onlara Kur'ân'ı ulaştırmak inananların en büyük vazifesidir. Sevindirici ve hamdedilmesi gereken husus şudur ki, bugünün insanı küçümsenemeyecek bir kısmıyla Kur'ân'a bir nazar-ı aşina kılmaya başlamıştır. Kur'ân-ı Kerîm bu adıma inşallah en inşirah verici şekilde mukabelede bulunacak ve kendine şöyle böyle göz kırpanların gözlerini kendi nuruyla mutlaka aydınlatacaktır. Evet, inananların ellerinde öyle bir şifa kaynağı vardır ki, onun yolunu bulamamış alîl ruhlara o kaynağa giden yolları göstermek müminlerin zimmetindeki en büyük borçtur. Bu borcu ifada en büyük yardımcımız da, hiç şüphesiz yine Kur'ân ve O'nun paha biçilmez zümrüt disiplinleri olacaktır.

MESULİYET EKSENİNDE HAYAT

Dinin insanoğlu için imkân ve gücü çerçevesinde başkalarına iyiliği emretme.. doğru olanı gösterme.. hakkı-hakikati anlatma ve tavsiye etme.. iyilik yapmaya kilitlenme.. her zaman ve her türlü şart altında adaletli olmaya çalışma.. ahitlere sadık kalma.. verilen sözde durma.. şiddete mâni olup sulhu yaygınlaştırma.. başkalarını kötülük yapmaktan uzaklaştırma niyet ve gayretinde olma.. ferdî ya da içtimaî hayatı kaosa sürükleyebilecek veya herhangi bir şekilde zarar verebilecek yanlış ve tahripkâr davranışlara müsaade etmeme... ve benzeri hususlarda ortaya koyduğu talepler açıkça gösteriyor ki, insanoğlu Yüce Yaratıcı'nın kulu olarak O'na karşı, hem kendisi hem de uzak-yakın çevresi ile ilgili olarak bir kısım mesuliyetler taşımaktadır. Nitekim, Allah Resûlü de hepimizin malûmu vecîz hadîs-i şerîflerinde "Hepiniz birer çobansınız ve raiyyetinizden de mesulsunüz!" buyurmuyor mu? Tarihte eşine az rastlanır şekilde mesuliyet duygusunu kendi özünde benimsemiş peygamber evsaflı bir adalet timsali olan Hazreti Ömer, tenhada bir kurdun bir koyunu yemesinden kendisini sorumlu tutmuyor mu? Öyle anlaşılıyor ki, herkes konumuna, durduğu yere, deruhte ettiği ya da tavzif edildiği işe göre varlığın diğer parçaları özellikle de mevcudatın en önemli unsuru olan insan hakkında imkânları nispetinde sorumluluklar taşıyor. Genel olarak da, insanın etrafındaki eşyaya, çevresine,

ailesine, çocuklarına, komşularına, milletine ve bütün insanlığa karşı bir sorumluluğu bu.

İşte böyle bir sorumluluk anlayışıdır ki, insanı pasif olmaktan çıkarıp onu metafizik gerilime, kötülük ve haksızlıklar karşısında direnmeye, iyilik ve adaleti yeryüzünde hâkim kılmaya ve bu yolda yalnız kalsa dahi gerekirse bütün enerjisini tüketinceye kadar ısrarla, durup dinlenme bilmeden ve arkasına dahi dönüp bakmadan ilerlemeye davet ediyor. Nitekim bidayetinden nihayetine kadar hayatını ümmeti için, insanlık için hibe eden O Seyyidü'l-Mücahidîn, cephede yalnız kalan, sağında solunda kimseyi göremeyince de *"Galiba bu iş bana kaldı!"* deyip atını mahmuzlayan ve bir daha da geri dönmeyen mesuliyet şuuruyla meşbû bir cengaveri resmederken, önümüze, işte böyle bir sorumluluk anlayışının ve o anlayıştan fışkıran emsali pek nadiren sergilenebilecek bir aksiyonun hem canlı hem de enfes bir tablosunu ortaya koyuyor.

Şimdi de tarihin çektiği pek acıklı bir fotoğrafa bakalım ve bu fotoğrafta bazı kimselerin vazife ve mesuliyet şuurundan mahrum oluşunun, İslâm kahramanlarından Hazreti Ali'yi nasıl dağidar ettiğini onun hazin ifadeleri içerisinde görelim!

Süfyan ibn-i Avf el-Esedî'nin Enbar'a saldırıp da valisini öldürmesi ve haddini bütün bütün aşıp hadd ü hesaba gelmez bir zulüm irtikap etmesi ve buna karşı harekete geçmesi beklenen insanların çiğnenen ırzlar, doğranan namuslar karşısındaki hissizliğini, vurdumduymazlığını Hazreti Ali şöyle dile getiriyor:

"İşte Ebû Gâmid'in atları Enbar'a ulaştı. Ve o Hassan el-Bekrî'yi öldürdü. Sizin atlarınızı darmadağın etti ve içinizden pek çok salih adamı da katletti.

Duyduğuma göre onlardan biri/Müslüman ya da zimmî bir kadının bulunduğu yere giriyor, onun halhallarını, küpelerini, bileziklerini söküp alıyor, sonra da diğerleriyle birlikte hiçbir yara almadan ya da bir damla kanı bile dökülmeden kaçıp

gidiyormuş. Keşke o Müslümanların içinden bir adam bu hâdisenin eleminden ölseydi! O zaman yapması gerekeni yapmış olurdu ve yaptığından dolayı da kesinlikle kınanmazdı.

Hayret şu adamların bâtıl davalarında gösterdikleri ciddiyete ve hayret sizin Hak davanızda yaşadığınız fiyaskoya!

Yazıklar olsun size! Oklara hedef oldunuz ve üzerinize baskınlar düzenlendi de hiç sesiniz çıkmadı ve herhangi bir mukabelede de bulunmadınız. Size karşı harp ilan edildi de yerinizden bile kıpırdamadınız. Allah'a isyan edildi ve siz de buna razı oldunuz!"

Bugün bizim toplumumuzda da herkesin ayan-beyan gördüğü ve artık sarî bir illetler silsilesi haline gelmiş bulunan şiddet, yalan, rüşvet, gasp, dolandırıcılık ve genç nesilleri yoldan çıkarmaya matuf bütün menfî gayretler aslında tür olarak farklı olsa da buudları itibariyle Hazreti Ali (radıyallahü anh)'ın çizdiği acıklı hâle aynen belki de daha fazlasıyla maruz kaldığımıza alenen işaret ediyor. Bundan daha acı bir durum var ki, o da pek çoğumuz itibariyle, bütün bu yaşananlar karşısında iradelerimizin felç, ruhlarımızın esir ve gönüllerimizin de sönük olması; bir kısmımız itibariyle de kendimizi bütün bütün rahata ve rehavete salıp yaşanan bunca acıklı durum karşısında "Bana dokunmayan yılan bin yaşasın." mülâhazasını tasdik edercesine elimizle, dilimizle hatta kalbimizle lâl kesilmiş olmamızdır. Hâlbuki tarih bugün bir kere daha içtimaî hayatı ifsad etmeye kendini adamış burjuva kesiminin bütün bir toplumu tahfif ve tahkiri altında tutup sindirmesine şahitlik etmektedir. Hem de hiçbir dönemde etmediği kadar. Hâlbuki hak üstündür, galiptir ve Hakk'a inananlar katiyyen zillet altına giremezler/girmemelidirler. Eğer bugün aksi bir durum sözkonusu ise hakka dilbeste olduğunu ifade edenlerin bu meseleye ikna edici bir izah getirmek zorunda oldukları aşikârdır.

Bunları söylerken elbette toplumun bütününün bunlara esir olduğunu söylemek istemiyor ve başkalarını ta'n u teşnî gibi bir gaye de gütmüyoruz. Fakat umumi olarak bakıldığında manzaranın hiç de iç açıcı olmadığı muhakkak. Gazeteler, televizyonlar, internet salonları, stadlar, tribünler ve sokaklar.. milletin inancına göz dikmiş, dışta planlanıp içte pazarlanan ve bize, inancımıza, kültürümüze, geleneklerimize, örf ve âdetlerimize yabancı hatta hasım bazı eller tarafından körüklenen bir sürü yabancı cereyanlar, aldatmacalar.. mütefekkirimizin yeni, ter ü taze, kendini milletine ve insanlığa vakfetmiş, hak ve hakikat arayışına adamış bir neslin inşası gibi en ciddi meseleleri gözardı edip koltuk ve vitrin arayışına girmesi.. millet için ortaya konulmaya çalışılan ve son yılları itibariyle bu 'bayraktar' milletin biricik yüzakı diyebileceğimiz kıymetler üstü hizmetlerin engellenmeye çalışılması.. kendini bu hizmetlere vakfedenlerin mücrim muamelesine tâbi tutulması.. önlerine sürekli bir kısım engeller konulması.. milletin alın teri mevcut neticelerin içeride dışarıda ortadan kaldırılmak istenmesi... Evet, bütün bunlar gösteriyor ki, şanlı geçmişten tevarüs edilen ve dinî-millî harsımızın neticesi toplumun değerlerine karşı açık gizli bir saldırı ve bunlar karşısında anlaşılmaz ve kabul edilemez bir sükût, bir aldırmazlık ve bir vurdumduymazlık mevcuttur. Bunu görmemek bir basîretsizlik ve körlük, görüp de harekete geçmemek ise kalb ve ruhta bir sönmüşlük hatta ölmüşlüktür.

Her zaman ve zeminde özünü muhafaza etmeyi başarabilmiş bu şanlı milletin fertleri böyle ağır bir mesuliyetin hiç şüphe yok ki farkındadırlar; farkında olmalıdırlar da. Zira bu, şanlı tarihimizin omuzlarımıza yüklediği mukaddes bir vazife ve geleceğimizin bahtiyar nesillerine karşı da bir vefa borcudur. Evet bütün bu olumsuzlukların ortadan kaldırılması -elbette kendi usûlü çerçevesinde- bizim insanımızın en öncelikli vazifesi olmalıdır ve en dar daireden en geniş daireye kadar bunun tedbirlerini almak her bir ferdin boynunun borcudur. Böyle zor bir

işin hallini başkalarına havale etmeden, hiç kimseyi vekil tayin etmeden, "İş başa düşüyor" yüksek düşüncesi içerisinde, "Bana dokunmayan yılan bin yaşasın" gibi mülâhazalara da gülüp geçerek hamiyet-i dîniye ve milliyemizin gereklerini yapmak bizim maişet derdimizden de önce gelen ıstırabımız olmalıdır. Kendi çocuklarımızın ağyar eline düşmesinde bizim ihmal ya da hata payımız olduğu gibi binlerce kilometre ötede akan masum bir kanda da elimizden, dilimizden, yüreğimizden gelen şeyleri ortaya koyup-koyamayışımıza göre az ya da çok bir sorumsuzluk hissemiz olduğunu hiç unutmamalı ve en azından bunun muhasebesi ve ıstırabı içinde beynimizi zonklatmalı ve tâ yüreğimizden başlayarak bütün azalarımızı hesaba çekmeliyiz. Evet, bir mesuliyet insanının ifade ettiği gibi, böyle bir sorumluluk şuuru insanî ruhun, insanî idrakin ve insanî düşüncenin gereği; insanı bu hayatî dinamiklerle donatan Zat'ın da emir ve isteğidir. Vicdan bütün bütün tefessüh etmemiş, şuur dumura uğramamış, idrak de körelmemişse, insanın böyle bir sorumluluğa karşı lakayt kalması düşünülemez.

Büyük çoğunluğu itibariyle her zaman sağduyuyla hareket etmeyi başarabilmiş dinî ve millî değerlerine sadık ve vefalı milletimiz bugün, başkalarını vatanını sevmemekle hatta vatansızlıkla itham edip, vatanını delicesine sevdiğini(!) ispat etmek için milletin malına hortumların en hacimlilerini döşeyenler, bu millete haksızlığın binbir türlüsünü reva gören ve yine onu en gamlı sefaletlere itenler karşısındaki suskunluğunu bozmuş ve iradesini ortaya koymuştur. Şimdi bundan daha önemli bir mesele onu beklemektedir ki, o da geniş dairede gösterdiği bu kararlılığı dar dairelerde yani kendi özünde, evinde, çevresinde göstermesidir. Evet, bugün insanlığı mutluluğa taşıyacak yolu kendi özümüzden başlatmanın tam mevsimidir. Bazılarımız itibariyle biraz gecikmiş olsak da biraz hızlı hareket edip geçmişi telafi edeceğimizi ümit ederiz.

OKUN UCUNDAKİ ZEHİRLE GELEN ÖLÜM

Yazının başlığı her ne kadar arkasından ilginç bir hikâye geleceği mülâhazasını akla getiriyorsa da, burada bir hikaye anlatmayacak, belki hayat hikayemizin en hayatî meselelerinden birine dilimizin döndüğü kadar değinmeye çalışacağız.

Başlık, iffeti bütün iffetlerin üstünde Efendiler Efendisi'nin bir mübarek sözünden mülhem. Allah Resûlü harama nazar etmenin kalbi ifsad ettiğini ifade sadedinde buyuruyor ki: *"Harama bakmak şeytanın zehirli oklarından bir oktur. Her kim Allah'a karşı duyduğu mehafetinden dolayı -bazı rivayetlerde 'Allah nezdindeki mükafatı umarak' şeklinde de geçiyor- o bakışı terk ederse Allah onun kalbine öyle bir iman yerleştirir ki, o kimse o imanın halâvetini kalbinin her yanında hisseder."*

Aslında fazla söz söylemeye hacet yok; İslâm'ın, müntesiplerinde her şeyden önce güzel ahlâkın bütün şubelerini arayan bir din olduğunu bilmek yetiyor. Afif bir hayat sürme de işte o mehasin-i ahlâkın en mühim kollarından biri. Hatta iffet meselesinin ahlâkın sınırlarını aşıp helaller ve haramlar alanına giren bazı yönleri de var ki, konuya ayrı bir ehemmiyet kazandırıyor.

Önce bir hususa açıklık getirmek için bir iki cümle söyleyelim. İnsanı cennete götürebilecek kıymeti haiz olan iffeti muhafaza hususunda en büyük imtihan karşı cinsler arasındaki münasebetlerin ölçüsünü ayarlayamama imtihanıdır. Açıkça söylemek

gerekirse, bu konuda erkeğin en büyük imtihanı kadın, kadınınki de erkektir. Allah Resûlü açıktan açığa bu hususa işaret buyurarak, "Ben gidiyorum; ama arkamda da böyle büyük bir fitne kalıyor." buyurur. Bilenlerimizin sabah ve akşam namazlarından sonra okuduğumuz "Allahümme ecirnâ min şerri'n-nisa/min belâi'n-nisâ/min fitneti'n-nisâ" yani "Allah'ım, bizi kadınların şerrinden, fitnesinden ve onlarla imtihan olup kaybetmekten koru!" da işte bu manaya müncerdir. Yani, kadın, mahiyeti itibariyle bizzat bir şer, fitne ve belâ değildir. Bilâkis Cenab-ı Hakk'ın ahsen-i takvîm üzere yarattığı mükerrem bir varlıktır. Asıl fitne ve bela olan, kadınla-erkek arasındaki münasebetlerin çerçevesidir. Yani her iki cins için de potansiyel bir fitne unsuru olma sözkonusudur. "Fitne uykudadır; uyarana lânet olsun!" kavl-i mübarekini bilmem ki bu mana da anlamak da doğru olur mu?

Kur'ân, kesin olarak erkeklere ve kadınlara gözlerini harama bakmaktan korumalarını ve kadınlara ayrıca örtünmelerini emreder. Örtünmenin (tesettür) hikmetini Bediüzzaman bir cümleyle şöyle özetler: *"Kur'ân, merhameten, kadınların hürmetini muhafaza için, haya perdesini takmasını emreder, tâ hevesât-ı rezîlenin ayağı altında, o şefkat madenleri zillet çekmesinler; âlet-i hevesât, ehemmiyetsiz bir metâ hükmüne geçmesinler."* (25. Söz) Bu ifadeden de anlaşıldığı üzere örtünme bir kısım dar ve önyargılı kafaların zannettiği gibi kadının hürriyetini kısıtlamamakta, bilâkis onu özellikle iffet ve namusu açısından korumaya alarak meleklere eş bir konuma yükseltmektedir. Yukarıda geçen mülâhazayı nazara alarak söyleyecek olursak, örtünme meselesinin -taabbüdîliği/emredilmiş olması mahfuz- en büyük hikmeti fitneye sebebiyet vermemektir, diyebiliriz. Onun için dikkatleri celbeden ve fitneye sebep olan örtünme(!), örtünme demek olmaz. Zikredilen konularla alâkalı pek çok âyet-i kerime olmakla beraber biz Nur sûresinin 30. ve

31. âyetlerini meâlen zikretmekle iktifa edelim. Cenab-ı Allah bu âyetlerde şöyle buyurur:

"(Resûlüm!) Mümin erkeklere, gözlerini (harama) karşı dikmemelerini, ırzlarını da korumalarını söyle. Çünkü bu, kendileri için daha temiz bir davranıştır. Şüphesiz Allah, onların yapmakta olduklarından haberdardır.

Mümin kadınlara da söyle: Gözlerini (harama bakmaktan) korusunlar; namus ve iffetlerini esirgesinler. Yine söyle ki, mecburen görünen kısımları müstesna olmak üzere, zinetlerini teşhir etmesinler. Başörtülerini yakalarının üzerini kapatacak şekilde örtsünler..."

Allah Resûlü iffet hususunda da doruk noktayı ihraz etmiştir.

Peygamber Efendimiz (aleyhissalâtü vesselam) Sonsuz Nur'daki ifadesiyle masumlar üstü masumdur; bir iffet heykelidir. Dolayısıyla da, O'nun iffeti bütün iffetlerin üstündedir. En azılı düşmanları, O'nun iffet ve ismetine dokundurabilecekleri tek kelime bulamamış ve O'nu bu yönüyle asla ta'n edememişlerdir; ebedlere kadar da edemeyeceklerdir. Çünkü O, bir iffet heykeli ve bir ismet burcuydu. O'nun eteklerinde gubâr, dâmeninde çamur düşünmek nasıl mümkün olurdu ki, o nezahetin hülasası 'Mustafa' olarak yaratılmıştı.

İşte Söz Sultanı Efendiler Efendisi'nden bu konuda sadır olmuş birkaç tane lâl ü güher:

"İffetli olun!"

"Gözlerinizi harama karşı kapayın!"

"Kim bana, iki çene ve apış arası mevzuunda söz verir kefil olursa, ben de ona cennet için kefil olurum."

Biz burada Allah Resûlü'nün iffet ve haya ile dopdolu hayatını diğer kaynaklara emanet ederek, Allâme Elmalılı Hamdi Yazır merhumun Hak Dini Kur'ân Dili adlı tefsir eserinde anlatılan bir

vak'ayı, O Hayâ Abidesi'nin hayatından çarpıcı bir tablo olarak arz etmek istiyoruz:

"Hazreti Peygamber'in (sallallahu aleyhi ve sellem) dedesi Abdülmuttalib, oğlu Abdullah'ı hurma almak için Medine'ye göndermiş, Abdullah orada vefat etmişti. O sırada Resûlüllah henüz ana karnında altı aylık bir yavruydu. Dolayısıyla yetim olarak doğmuştu. Anası Hazreti Amine ile beraber dedesi Abdülmuttalib'in yanında idi. Sonra altı yaşında iken annesi de vefat etti. Daha sonra da sekiz yaşında iken dedesi Abdülmuttalib vefat etti. O vakit de onun vasiyeti ile amcası Ebû Tâlib vasisi olarak O'nun sorumluluğunu yüklenip yanına aldı. Güzel baktı ve çocukluğunda da kendisinde diğer çocuklarda görülmeyen olağanüstü durumlar görüldüğü için ona çok özen gösterdi.

Rivayet edildiğine göre Ebû Tâlib bir gün kardeşi Hazreti Abbas'a, *"Kardeşim, sana Muhammed'den* (aleyhisselam) *-zikreden kimse her ne sebeple olursa olsun, Efendimiz'i mücerred ismiyle ansa da bizim salât ü selam okumamız Peygamberimiz'e karşı bir vefa borcudur- gördüğümü haber vereyim mi?" dedi. Hazreti Abbas: "Evet" deyince:*

"Ben, dedi, O'nu himayeme aldım. Gece ve gündüz bir an O'ndan ayrılmaz oldum. O'nu kimseye güvenip bırakamıyordum. Hatta kendi döşeğimde uyutuyordum. Bir gece soyunup benimle beraber uyumasını söyledim. Baktım, yüzünde bir hoşnutsuzluk var. Benim isteğime karşı çıkmak da hoşuna gitmedi.

'Amcacığım, yüzünü benden çevir de soyunayım. Çünkü ben vücuduma bakmandan hoşlanmam.' dedi. Sözüne şaştım. Gözümü çevirdim, döşeğe girdi, ben de girdim. Baktım ki aramızda bir örtü var. Vallahi o örtüyü ben döşeğime koymamıştım. O, gayet yumuşak, miske batırılmış gibi hoş kokulu idi. Vücuduna bakayım diye gayret sarfettim, bir şey

göremedim. Çok vakit de ben onu döşeğimde bulamazdım. Aramaya kalkardım; kalktığımda, 'Ha amca, ben buradayım.' derdi. Dönerdim ve çok zaman ondan hayret ettiğim bir söz işitirdim. Bu da geceden biraz geçince olurdu. Bizler yemekte içmekte besmele çekmez, 'Elhamdülillah' demezdik. O ise yemeğe başlarken 'Tek olan Allah'ın adıyla' derdi. Yemeği bitirince de 'Elhamdülillâh' derdi. Ben ona şaşardım. Kendisinde ne bir yalan, ne bir gülmek, ne de bir cahillik gördüm. Çocuklar oynarlarken de onlarla beraber durmazdı. Ömrüme yemin olsun ki bu, büyük bir feyzden bir alâmettir."

Evet, işte Allah Resûlü yaş itibariyle çocukluk yıllarındaki bu inceliğini, nezahetini ve iffetini hayatının son anına kadar devam ettirerek ümmetine en güzel ve en kıymetli bir miras bırakmıştır ki, o da matlub ve memduh her fiil ve tavırda istikamet içerisinde olmaktan ibarettir. Ve Cenab-ı Allah O'nun hep afif, hep müstakim yaşayacağını ezelî ilmiyle bildiği için bunu bir avans kabul etmiş ve O'nu payelerin en yücesiyle şereflendirmiştir.

Ve yine O İnsan-ı Kâmil'dir ki, ömrünün sonuna kadar şu dua hiç mübarek lisanından eksik olmamıştır: *"Allahümme innî eselüke'l-hüdâ ve't-tükâ ve'l-afâfe ve'l-ğınâ/Allah'ım, Senden hidayet, takva, iffet ve (gönül) zenginliği dilerim."*

Gizli açık her yerde haya, her yerde iffet

Haya ve iffet hiç şüphesiz sadece başkalarının gördüğü mekânlarda nazara alınacak hasletlerden değil. Zaten öylesi riya olur, kezib olur. Zaten gizlilik, açıklık gibi kavramlar da biz insanlara göredir. Oysa ki, Cenab-ı Allah her yerde her zaman hâzır ve nâzır, melâike-i kirâm da her halimize şahittirler. Bize (göre) kapalı ve gizli olan her şey Cenab-ı Hakk'a ayandır. Nasıl olmasın ki, O (celle celâluhu) bize şahdamarımızdan daha yakın, açığa vurup ortaya koyduklarımıza da, gizleyip sinelerimizde hapsettiklerimize de muttali bir Allâmü'l-Habîr'dir.

Sahabe efendilerimizden Abdullah b. Kays (Ebû Mûsa el-Eşarî) hazretlerinin şöyle bir ifadesi var. Diyor ki: “Evde, -hiç kimsenin görme ihtimali olmadığı ve göremeyeceği- karanlık bir zaman diliminde bile banyo yapsam, vücudumu bir şeyle örtmeden Rabbime karşı olan hayamdan dolayı belimi doğrultamıyorum.” Evet, işte haya bu, Allah korkusu, Allah saygısı bu; meleklere ihtiram bu ve şeytanlar dahil bütün habis varlıklara karşı da kapıları sonuna kadar sürgüleme budur.

Bu mülâhazalarladır ki, ehlullah dediğimiz kurbet kahramanları, Allah dostları, hamam, kaplıca gibi umum insanların kullandıkları ve pek çok zaman da tesettüre hakkıyla riayet edilemeyip açık saçıklığa düşüldüğü mekânlara gitmekten istinkâf etmişler, zaruret olmadıkça da gitmemişlerdir. Dahası ihtiyaçlarını gidermek yahut yıkanmak istediklerinde dikkatli davranmış, her şeye nigehbân Cenab-ı Allah’ın her yerde hâzır ve nâzır olduğu, meleklerin de öyle hoş olmayan bir duruma şahit oldukları için utanabilecekleri ve zor durumda kalabilecekleri mülâhazasıyla örtülmesi gereken yerlerini örtme hususunda azami titizlik göstermişlerdir.

İşte iffet kahramanı Nebîler Serveri’nin ümmetinin inceliği, hassasiyeti...

O’nun (aleyhisselam) *çıraklarından Hazreti Bediüzzaman’ın hayatından birkaç kare*

Üstad Bediüzzaman, eserlerinde, bazı satır aralarında, afif ve nezih bir hayat yaşamak hususunda bize bir kısım ipuçları veriyor. Onun hayat albümünden bir iki tane fotoğrafa bakmak, hem onun bu konudaki hassasiyeti hakkında bize bir ders verecek hem de biz, âhir zamanda emsaline nadiren rastlanabilecek bir örnek görmüş olacağız. Üstad kendisi Emirdağ Lâhikaları’nda anlatıyor:

“Tarih-i hayatımı bilenlere malûmdur. Elli beş sene evvel ben, yirmi yaşlarında iken, Bitlis’te merhum vali Ömer Paşa hanesinde iki sene onun ısrarıyla ve ilme ziyade hürmetiyle kaldım. Onun altı adet kızları vardı; üçü küçük, üçü büyük. Ben, üç büyükleri, iki sene beraber bir hanede kaldığımız halde, birbirinden tefrik edip tanımıyordum. O derece dikkat etmiyordum ki bileyim. Hattâ bir âlim misafirim yanıma geldi, iki günde onları birbirinden fark etti, tanıdı. Herkes ve ben de bu hâle hayret ederdik. Bana sordular: ‘Neden bakmıyorsun?’

Derdim: ‘İlmin izzetini muhafaza etmek, beni baktırmıyor.’

Burada dikkati çeken iki husus var. Bunlardan birincisi bu hâdisenin Üstad hazretlerinin gençlik yıllarında meydana gelmiş olmasıdır. Herkes takdir eder ki, yirmili yaşlar iffeti muhafaza hususunda insanın en fazla zorlanma ihtimali olan dönemlerdir. Buna rağmen Üstad, iki sene kaldığı bir evin üç kız çocuğunu birbirinden tefrik edemiyor. Demek ki, bir defacık bile olsun kasten onlara bakmamış.

İkinci önemli husus şudur: “Neden bakmıyorsun?” diye soranlara o, “Günahtır, yasaktır, Allah haram kılmıştır; ben dikkatli bir insanım, bakamam.” gibi cevaplarla değil de “İlmin izzeti beni menediyor.” diyerek cevap veriyor. Yani meseleyi kendine, kendi hassas yaşayışına, dikkatli oluşuna bağlamıyor. Bu da Üstad’ın iffetinin yanında tevazuunu da göstermesi açısından hayli dikkat çekici bir nokta olsa gerek.

Üstad’ın aynı eserde yine kendi dilinden anlattığı ayrı bir hâdise de şudur:

“Hem kırk sene evvel İstanbul’da Kâğıthane şenliğinin yevm-i mahsûsunda, köprüden tâ Kâğıthane’ye kadar Haliç’in iki tarafında binler açık saçık Rum ve Ermeni ve İstanbullu kadınlar ve kızlar dizildikleri sırada, ben ve merhum meb’ûs Molla Seyyid

Taha ve meb'ûs Hacı İlyas ile beraber kayığa bindik, o kadınların yanlarından geçiyorduk. Benim hiç haberim yoktu. Halbuki Molla Taha ve Hacı İlyas, beni tecrübeye karar verdikleri ve nöbetle beni tarassut ettiklerini bir saat seyahat sonunda itiraf edip dediler:

'Senin bu haline hayret ettik, hiç bakmadın.'

Dedim: "Lüzumsuz, geçici, günahlı zevklerin akıbeti elemler, teessüfler olmasından, istemiyorum."

İşte Bediüzzaman hazretlerinin hayatından onun ne kadar iffetli ve ne kadar dikkatli yaşadığına dair iki cây-ı dikkat hâdise! Şimdi de onun konumuzla alâkalı bir iki tavsiyesine kulak verelim:

"... hem senin mahiyetine öyle mânevî cihazat ve lâtifeler vermiş ki, bazıları dünyayı yutsa tok olmaz; bazıları bir zerreyi kendinde yerleştiremiyor. Baş bir batman taşı kaldırdığı halde, göz bir saçı kaldıramadığı gibi; o lâtife, bir saç kadar bir sıkleti, yani, gaflet ve dalâletten gelen küçük bir hâlete dayanamıyor. Hattâ bazan söner ve ölür.

Madem öyledir, hazer et, dikkatle bas, batmaktan kork. Bir lokma, bir kelime, bir dane, bir lem'a, bir işarette, bir öpmekte batma. Dünyayı yutan büyük letâiflerini onda batırma!" (17. Lem'a)

"Nasıl ki, merhume ve rahmete muhtaç bir güzel kadın cenazesine nazar-ı şehvet ve hevesle bakmak, ne kadar ahlâkı tahrip eder. Öyle de, ölmüş kadınların suretlerine veyahut sağ kadınların küçük cenazeleri hükmünde olan suretlerine hevesperverâne bakmak, derinden derine hissiyât-ı ulviye-i insaniyeyi sarsar, tahrip eder." (25. Söz)

Bu ifadelerden anladığımız da; harama nazar gibi iffeti zedeleyen hususların imanın tesir gücünü kırdığı, İslâm'ın semerelerinden istifadeye engel olduğu ve insan donanımındaki bir

kısım latîfeleri fonksiyonlarını icra edemez hâle getirdiğidir. Üstadı'mız "Dikkatle bas; yoksa kayıp düşme ihtimali var." diyerek bizi teyakkuza davet ediyor. Merhameti Sonsuz mekânını Firdevs, bizi de ona komşu eylesin!

Bir başka büyük zat hakkında duyduğum yaşanmış bir hâdiseyi yeri gelmişken burada zikretmek isterim:

Büyük zatlardan birisi gençlik yıllarında çok iffetli ve çok dikkatli yaşarmış. Medresedeki hocası dahil, çevresinden hiç kimse, onun bu hususta küçük ya da büyük herhangi bir inhirafına rastlamamış; dolayısıyla da ona hep gıpta nazarıyla bakarlarmış. İşte küçük-büyük bütün haramlar karşısında bu dikkatli duruşu, onun zeki ve hafızasının sağlam olması yönüyle de etrafındakilerin dikkatini çekecek ölçüde kendini gösterirmiş. Bir gün nasılsa iki arkadaşı bu 'molla'yı biraz da zorlayarak çarşıda dolaşmaya ikna ederler; üç arkadaş şöyle bir çarşıya çıkıp biraz dolaşırlar. Ertesi gün ders okunurken basiret sahibi hocası, bu kadarcık 'dışarda dolaşma'nın bile onun üzerindeki menfî tesirini fark eder ve "Molla! Senin bugün neyin var?" der.

Günümüzde sokaklar alabildiğine kirli. Ve bu kirlilik elini kolunu sallayarak evlerimizin içine kadar, hem değişik kanallarla akabiliyor. Elimizden de hiçbir şey gelmiyor. Bütün bunlar bizim de içinde bulunduğumuz nesiller için birer dezavantaj değil mi?

Bugün çarşı pazarın, televizyon ve bilgisayar ekranlarının ve daha birçok müessesenin birer erâcif yığını dedirtecek ölçüde kirli ve mülevves olduğunda şüphe yok. Merhum Akif kırk-elli sene önceki resmi ortaya koyarken şöyle haykırır:

"Haya sıyrılmış, inmiş: Öyle yüzsüzlük ki her yerde...

Ne çirkin yüzler örtermiş meğer o incecik perde!"

Kırık Mızrap'ta bugünün manzarasının fotoğrafı ise şöyle çekilmiştir:

"Hayâ yırtılıp gitmiş, iffet ayak altında,

Yalan som altın, aldatma sultanlık tahtında..."

Bunun için sorunun ilk kısmına katılmamak mümkün değil. Elimizden hiçbir şey gelmez düşüncesine gelince, orada biraz duraklayıp, herkesin kendi vicdanıyla bir iç hesaplaşmaya girmesi gerektiğinde de şüphe yok. Bütün bunlar birer dezavantaj mı, değil mi sorusuna birkaç cümleyle şöyle cevap verilebilir:

Allah Resûlü (sallallahu aleyhi vesellem) yeryüzünde Allah'ın hoşnutluğuna en kapalı mekânların çarşı ve pazarlar olduğunu ifade eder. Bugün bu tür yerlerin en hafif ifadesiyle birer bataklık hâline gelmeleri Allah Resûlü'nü apaçık tasdik ediyor. Öyleyse bize düşen büyüklerimizin tavsiyesine uyarak farz bir vecîbe olmadan kendimizi o tür kirli mekanların kucağına salmamak; mecbur kaldığımız durumlarda da gerekli tedbirler ne ise onlara riayet ederek dışarı çıkmaktır. Unutmamak gerekir ki, başkalarının gırtlaklarına kadar bataklığa saplanmış olmaları bizim pabuçlarımıza toz-toprak bulaşması için geçerli bir mazeret olamaz. O bataklıklara düşmüş insanları kurtarma yönündeki cehd ü gayretler de kendimizin tehlike sınırına yaklaştığı yere kadardır. Yoksa, hafizanallah başkalarını kurtaralım derken onlarla beraber batma tehlikesi vardır ki, bu da kazanma kuşağındaki büyük kayıplardan birisi sayılır.

Büyük sûfî el-Muhasibî, er-Riâye'sinde *"Sokaklara çıktığınızda gözünüzü haramlara karşı kapayın. Eğer buna gücünüzün yetmeyeceğini düşünüyorsanız, o zaman sokağa çıkmayın!"* der. Önemli, önemli olduğu kadar da pratik, faydası çok büyük bir nasihat olduğunu düşünüyorum.

Burada ifade edilmesinde fayda olabilecek bir diğer husus da şudur: Konumuz açısından bakılacak olursa, aslında tarihte günümüzden daha çetin ve masiyetler karşısında daha fazla sabrı

gerektiren zaman dilimleri her zaman olmuştur. Meselâ iffetlerinden hiç taviz vermeden yaşamış bir Ebû Bekir efendimizin, Hazreti Osman'ın (radıyallahu anh)ve bunların emsali diğer ashab efendilerimizin yaşadıkları cahiliye çağı, şartları itibariyle, bizim içinde yaşadığımız dönemden hiç de iyi değildi. Belki, çok daha ağır şartları haizdi. Ama o güzel insanların değil üstüne başına, eteklerine bile çamur (b)ulaşamamıştı. Onlardan bir başka örnek olarak, Hazreti Ömer (radıyallahu anh) döneminde iffetini muhafaza edememe endişesiyle kalbi duran genci hatırlamayanımız herhalde yoktur.

Peki Hazreti Yusuf'a (aleyhisselam) ne diyeceksiniz! Dünya bir şehvet sûretine bürünüp üzerine yürüdüğünde o insan güzeli, o 'peri-sûret'e arkasını dönmüş, Rabbisine doğru firar ediyordu.

Evet, her meselede olduğu gibi bu hususta da en az, insan donanım ve karakterinin tesiri kadar, irade ve azmin, sabır ve sebatın, dişini sıkıp dayanmanın da tesiri olduğu âşikardır, inkâr edilemez.

Üçüncü bir husus da konunun 'bihasebi'l-mağrem el-mağnem -ne kadar çile ve meşakkat, o kadar sevap ve mücâzât' kâidesi açısından değerlendirilmesidir. Bu değerlendirmeyi dilerseniz Sonsuz Nur'dan okuyalım:

"... buradaki mazhariyet, ağız ve apış arasını korumanın zorluğundan geliyor.. ve mümkün de; zira, şehvetin, bütün vücudu sardığı, benliği kavrayıp ruhu sarstığı bir anda, hatta iradenin gevşeyip fenalığın her türlüsüne açık hâle geldiği bir zamanda, Hakk'ın hatırı için insanın kendisini frenlemesi o kadar önemlidir ki; insanın amûdî olarak zirveleşmesine vesile olabilir ve böyle bir amele muvaffak olan insan, elbette Allah Resûlü'nün kefaleti altına girip cennetlere uçabilir.

Evet, ısrarla söylüyorum; nefsinin taşkınlıklarına gem vurabilen, onun her türlü fenalığa açık olduğu demlerde onu zabt u rapt altına alıp günahlara girmekten alıkoyan ve onlara karşı hep sabırla direnen hattâ bu gibi zaaflara karşı durmadan tahşîdât yapan bir insan, başkasının senelerce bir posta oturup postnişinlikle elde edeceği füyûzatı, bir anda elde edebilir. Yine bir başkasının, her gece kıldığı bin rekat namazın ona kazandıracağından daha fazlasını hem de bir anda kazandırabilir. Kazandırır ve dikey olarak velilik noktasına ulaştırır.

....

Zannediyorum, ahir zamanda, şu binbir fitne içinde, din-i mübine sahip çıkmaya çalışan şu ikinci diriliş cemaatına, Hz. Muhammed Mustafa'nın (sallallahu aleyhi ve sellem) kemâl-i letâfetle bakmasının arkasında da bu sır vardır... Çarşı pazar, gayyâ gibi insanları içine çekip eritmesine mukabil, varlıklarını koruyan, direnen ve dişlerini sıkıp dayanan bu insanlar, gerçekten hemen sahabinin maiyetinde sayılabilirler. Sahabe, Allah Resûlü'nün arkadaşları, bunlar da O'nun kardeşleridirler. Zira O, asırlar sonra gelecek bu insanlara, kendi yaşadığı devirde iştiyak izhar etmiş, âdetâ "Kardeşlerime selam olsun!" demiştir." (1. cilt, sh. 259)

Sözümüzle kendimizi bağlayalım..

En kâmil manasıyla din, ahlâk demektir; güzel ahlâk. Mehasin-i ahlâkın en önemli şûbelerinden biri de alabildiğine iffetli yaşamak, hayayı hayata hakim kılmaktır. "Kolay mı?" diye sorulacak olursa buna 'Kolay' demenin kolay olmadığını söylemek iktiza eder. Dolayısıyla da mesele biraz dikkat, biraz özen, irade ve azim ister. Hayanın ve iffetin en amansız düşmanlarından birinin de harama nazar olduğunu bilmek lazım. Cenab-ı Hakk'ın bakılmasını yasakladığı şeylere kasden bakmak, duyulmasını istemediği şeyleri bilerek dinlemek iradesizliğin elinden

çıkmış ve gidip kalbe saplanmış bir ok gibidir. Bu kabil günahlardır ki, mümin kulun İslâm'dan hakkıyla istifadesine, imanın hazzını, zevkini, neşvesini bütünüyle duymasına en büyük engeli teşkil ederler. Ve bu günahları, Allah mehafet ve mehabetinden dolayı, bir de sevabını O'ndan umarak terk etmektir ki, insan, ancak onunla hicret gibi azim bir mükâfata nail olanların seviyesine ulaşabilir. Allah Resûlü (aleyhisselam) bir kutlu sözünde "Asıl muhacir Allah'ın yasakladıklarından uzak duran kimsedir." buyurur.

Üstad Bediüzzaman -tabir caizse- ne kadar da kitabın ortasından konuşur:

"Yok, kat'a ve asla! Hiç öyle ağırlığı yoktur. Zira helâl dairesi geniştir, keyfe kâfi gelir. Harama girmeye hiç lüzum yoktur."

Öyleyse biz de, helal dairesinde kalıp harama girmemeye kendi kendimize söz verelim ve bu sözümüzle de kendimizi bağlayalım!...

SEYRİNE DOYUM OLMAYAN GÜLLER*

Efendim seyre çık âlem serâpa sebzezâr oldu;
Açıldı lâleler, güller, yine fasl-ı bahar oldu.

Fıtnat Hanım

Dört beş yıl kadar önceydi. Sahibinin ifadesiyle kırık dökük bir kalemin ucundan, dışı da içi de güzel, hem de pek mütevazi bir derginin ilk sayfalarına damlamış kısacık bir yazı okumuştum. Yazıda sizin gurbetiniz anlatılmaya çalışılıyordu, Efendim. Ezcümle, kaderî taksimde elâleme, mâl-mülk, şan şöhret, nâm u nişan, sizin hissenize de hüzün ve ızdırap düştüğü ifade edilmek isteniyordu. Elhak doğruydu. Ama nasıl bir ızdırap ve nasıl bir hüzündü bu? Sıradan, dünyevî sıkıntıların ya da bedenî bir kısım rahatsızlıkların hâsıl ettiği bir ızdırap ve hüzün değildi şüphesiz. Bazı yakınlarınızın, aile fertlerinizin sıkıntılarından kaynaklanan bir tasa ve keder de değildi. Mukaddes bir hüzün olmalıydı bu ve öyleydi. Vazife şuuru, dava düşüncesi ve mefkûre buudlu peygamberâne bir hüzündü.

O mütemâdî hüznün, o sürekli kalb burukluğunun öyle ufak-tefek değil kocaman kocaman sebepleri vardı. Hüzünlenmeye,

---

* Bu satırlar, 4. Türkçe Olimpiyatı münasebetiyle yazılmış bir teşekkür mektubunun satırlarıdır.

tasalanmaya, Lutfî ifadesiyle âh edip ağlamaya, ciğergâhı dağlamaya değecek büyüklükte sebeplerdi onlar. Onun için de basit ve ucuz bir hüzün değildi o; tarih boyu pek az insana nasip olmuş, sıradanlıktan fersah fersah uzak, paha biçilemeyecek kadar da önemli bir hüzündü. Belki sâniyeleri, dakikaları geceler boyu ibadetle değişilmeyecek bir hüzündü. O hüznün temelinde, hiç şüphesiz, dünyanın, dünya insanının gülmeyen yüzü, insanın içine elem akıtan, yürekleri dağlayan, gözyaşı olup çağlayan hâli vardı. Açlığı, susuzluğu, inlemesi, mağdûriyeti, mazlûmiyeti vardı. Sadece o mu, hayır, idrak edemeyen, paylaşmayı bilemeyen taş gibi kalbler, merhamet ve şefkatle atmayı unutmuş kaskatı yürekler vardı. Evet, o hüznü taşıyan, öyle ince bir kalb, öyle hassas bir yürek ve öyle geniş bir vicdandı ki, sadece mazlumun değil zalimin hâline de ağlamadan edemiyordu. Dünyayı içine alabilecek, topyekûn insanlığın dertleriyle hemdert olabilecek enginlikte bir vicdanın hüznünden başka bir şey değildi o hüzün; beşeriyetin onulmaz gibi görünen dertlerine mâkul, mantıkî, kuşatıcı, acil ve kalıcı çözümler üretmek için zonklayan bir beynin çektiği ıstırabın rengini, desenini ve şivesini barındıran bir hüzündü. Basit bir hüzün değildi; muzaaf, belki de mük'ab, iç içe bir hüzündü. O satırların sahibi de böyle düşünmüştü de öyle yazmıştı herhalde.

Dünyalar kadar vicdanı, vicdanı kadar da hüznü olan muzdarip Efendim! Yine o satırlarda, sizin hüznünüze, gurbetinize, daha doğrusu hüzünlü gurbetinize tesellî arayışları seziliyordu. Mesela, Yüce Allah'ın âlî takdirinde sizin payınıza tevazu gibi, vefa gibi, müsamaha gibi, hoşgörmek gibi, ihanete ihanetle, adavete adavetle, zulme de zulm ile mukâbelede bulunmama, iyi ya da kötü, kimden ne gelirse gelsin hepsine bir demet gül uzatma gibi hep en güzel hasletler ve o hasletlerde de müstesna bir seçkinlik düştüğünden bahsediliyordu. İmanınız, iç huzurunuz, ümitleriniz ve sizin için el açıp dua dua yakaran gönüllerin

çokluğu dile getiriliyordu. Bir de.. bir de bahçıvanlığınızdan söz ediliyordu orada; dünyanın dört bir köşesinde güller, sümbüller yetiştirdiğiniz ve onları gözyaşlarınız ile büyüttüğünüz söyleniyordu. Evet, dert, tasa, gam, keder ve ızdırap ne kadar büyük olursa olsun, orada da denildiği gibi, gül olup cihana gül kokusu yaymak, her yeri gül bahçesine çevirmeye çalışmak ve o güllerin âleme gül kokusu yaymalarından duyulan sürûr ve haz, küçümsenecek tesellîler de değildi hani.

....

Beş-on gün kadar evveldi. Asya ülkelerinin birisinden gelen beş altı delikanlı ile karşılaşmıştım. Daha doğrusu bir yerde, küçük bir salonda beraber misafir olarak bulunuyorduk. Emin değilim ama zannediyorum hepsi de Kırgız memleketindendiler. Azerbeycan'dan, Türkmenistan'dan, Kazakistan'dan, Tacikistan'dan ya da daha başka bir diyardan olsalar da fark etmeyecekti zaten. O delikanlıları gördüğümde içime aniden bir sürûr dolmuş, sinemi baştan başa bir inşirah kaplamıştı. Bir kere çehreleri pek gökçekti. Gözlerinde parlayan ışığı sezmemek için basar ve basiretten bütün bütün mahrum olmak gerekirdi. Hani efendim, siz, "Işık ordusu aydın nâsiyelerinde nur/Sinelerinde kor, çehrelerinde mutluluk." demiştiniz ya. İşte bunlar öyleydi; altın neslin, pırlanta neslin pırıl pırıl birer temsilcisi olduklarında şüphe edilmezdi. Onların kudsilerden olduğunda benim de katiyen şüphem yoktu. İçimden, *"Rabbim! Bu tertemiz çehreli kardeşlerimizin samimiyet ve sadâkatlerini ömürlerinin sonuna kadar artırarak devam ettir!"* diye bir dua cümlesi geçtiğini hatırlıyorum.

Nereye gelmişlerdi? Yeni bir dünyaya, suyun berisindeki kocaman cüsseli ülkeye. Hem de çok uzaklardan gelmişlerdi. Dil öğrenmişler ya da ülkelerinde öğrendikleri dili geliştirmişler ve kariyer yapmaya başlamışlardı. Aslında onların gayesi yabancı bir dil öğrenmek ya da master-doktora yapmak da değildi.

Doğup büyüdükleri yerleri sevmedikleri ya da buralara hayran oldukları için de gelmiş değillerdi. Öyle makam mansıp gibi bir dertleri olmadığı da her hallerinden anlaşılıyordu. Onların bir tek gaye-i hayali olabilirdi. O da kalblerinden gözlerine yansıyan ışığı dünyanın karanlık noktalarına tutmak, ulaşabildikleri her gönüle ebediyetin sesini soluğunu duyurmak, her türlü sıkıntı ve meşakkate tahammül ederek, gerekirse bir mum gibi eriyerek başkalarını aydınlatmaktı. Hani efendim, siz Kırık Mızrapı'nızda, "Götürürler her tarafa kucak kucak huzur/Buğulanır gözlerinin içinde sonsuzluk." demiştiniz ya, işte onların mefkûresi de dünyanın her bucağına kucak kucak mutluluk taşımaktı.

Giyimleri-kuşamları da dikkat çekecek kadar düzgün olan o aydın nâsiyeli gençlerle beraber olduğumuz süre içerisinde beni en fazla büyüleyen yanları, oturuşları, kalkışları, hal ve hareketleri, konuşmaları ve sükutlarıyla tam bir edep insanı tavrı ortaya koymuş olmalarıydı. Osmanlı'dan kalmış gibi bir halleri vardı. Gerçekten de büyülenmiştim. Ev sahibi büyüğün sorduğu sorulara en kestirmeden cevap veriyor, sözü uzatıp en küçük bir rahatsızlık vermekten bile içtinab ediyorlardı. Onlarla aynı yaşlarda olup da sokaklarda serâzad dolaşan, ailesinin, milletinin ve insanlığın başına bela olan gençler gözümün önüne gelince bu temiz simalar gözümde bir kez daha büyüyordu âdeta. Biliyordum ki, onlar üç beş gençten ibaret de değildi. Onların bahtiyarlığı o fotoğraf karesine girme şansını elde etmiş olmalarıydı sadece. Yoksa binlerce belki yüz binlerce genç vardı ki, o hane sahibinin çayını içmeye fazlasıyla layık idiler.

İşte efendim, bu hisler, bendenizi size bir teşekkür mektubu yazmaya sevk etmişti. Size çok teşekkür etmek istiyordum, çünkü o gençlerin o yüksek idrak ve edep ufkuna ulaşmalarındaki en büyük pay sizindi ve bu, içinde yaşadığımız acaip asırda, sizin şahsınızda topyekûn insanlığa Allah'ın husûsî bir ihsanı ve lütfuydu. Evet, siz kabul etmek istemeseniz de gerçek böyleydi;

çünkü o gençler, açılmasına vesile olduğunuz, çoğalmasını ısrarla teşvik ettiğiniz ve uzaktan uzağa dualarınızla, gözyaşlarınızla takip ettiğiniz Türkiye Okulları'ndan mezun olmuş gençlerdi; emsalleri çoktu ve buhranlar anaforlarında ölüm-kalım mücadelesi veren dünyanın da o gençlere çok ama çok ihtiyacı vardı. Aslında geleceğin barış ve sevgiyle dolu dünyasını onlardan başkasının inşa etmesi de imkânsız görünüyordu.

Birkaç satırla size teşekkür etmeye yeltenmiştim ama çabuk vazgeçtim. Çünkü, o gençlerin duruşları sizin emeğinize, alın terinize en büyük teşekkür ve ıstırabınıza, hüznünüze de en güzel mukâbele sayılır, diye düşündüm. Sonra, keşke benim de coşkun coşkun akıp giden bu hizmet kervanına küçük bir katkım olsaydı da, ben de teşekkürümü bir çürük akçe etmeyen sözlerimle değil de, hâlimle, tavır ve davranışlarımla, yaptığım bir kısım işlerle etseydim diye aklıma geldi; utandım ve kalemimi de, defterimi de rafa kaldırdım.

....

Bu arada yaklaşık bir haftadır haber bültenlerinin içerisinde iki üç dakikaya sıkıştırılmış kareler içerisinde 4. Türkçe Olimpiyatını takip ediyorduk. Farklı dilleri, kültürleri, dinleri, renkleri, desenleri ve şiveleriyle, dünyanın tam seksen ülkesinden gelmiş yüzlerce çocuk ve gencin iştirak ettiği bir organizasyondu bu. Bu pırıl pırıl gençler de az önce bahsi geçenler gibi bulundukları ülkelerde gönüllü kahramanlar tarafından açılan pırıl pırıl eğitim yuvalarında güzel Türkçemizi öğrenmişler ve o husustaki maharetlerini sergilemek üzere Türkiye'mize gelmişlerdi.

Nihayet cumartesi günü o final programını arkadaşlarımızla, abilerimizle hep beraber izleme imkânı bulduk. Tam dört saat boyunca âdeta ekrana kilitlenmiş, gözlerimizi o birbirinden güzel manzaralardan ayıramaz olmuştuk. Yine Kırgızistan'dan gelenler

vardı. Gürcistan'dan da, Pakistan'dan da; Endonezya, Japonya, Kore, Vietnam, Mozambik, Moğolistan ve Tataristan'dan da. Sadece Asya'dan mı? Hayır, Güney Afrika'dan, Kenya'dan da gelmişlerdi. Bu kadar mı? Yine hayır, Almanya'dan, Danimarka'dan, Hollanda'dan gençler de vardı. Başka? Amerika da oradaydı, Irak da oradaydı. Burma'dan, Burkina Faso'dan, Laos'dan gelen gençler de orada hazır bulunuyorlardı. Adını çoğumuzun belki de ilk defa duyduğu daha nice ülkelere giden gönüllü muallimler oralarda insanlık sevdalısı bir nesil yetiştirmeye başlamış ve bazı semerelerini ülkemize getirmişlerdi. Bu gençlerin hepsi Türkçe konuşuyor, Türkçe ile anlaşıyorlardı ve konuştukları Türkçe, bir yabancı için arızasız, kusursuz denilebilecek kıvamda bir Türkçe idi. Hayır, hayır, yabancı değillerdi onlar; hepsi bizden insanlardı. Birbirleriyle sarmaş dolaş oldukları gibi, bizimle de içten, yürekten sarmaş dolaş olmuşlardı. Aman Allah'ım, bu manzara bir rüya mıydı yoksa destansı bir hakikat mi!...

O rengarenk programı sizin izlediğinizi de duyunca orada bulunan her bir öğrenci ve onların emsalleri, onları yetiştirip terbiye eden bütün öğretmen arkadaşlarımız adına ne kadar sevindim, bir bilseniz Efendim! Bu haberi alınca, mutlaka onlar da çok sevinecek ve o salonda, onların arasındaymışsınız gibi derin bir sürûra garkolacaklardır. Güllerin, gül bahçelerinin katlanarak artmaya devam ettiğini ekranda görünce ne kadar da sevinmişsiniz! Biliyorum, sizin sevinciniz yine hüzünle karışık bir sevinç olmuştur. Biz oradaki gençlerin çehrelerine akseden güzelliklere sevinirken, siz o huzuru henüz elde edememiş, bu ipekten, zebercedden dünya ile tanışamamış gençlerin hüznünü duymuşsunuzdur içinizde. Program bitene kadar gözyaşlarınızın hiç dinmediğini söyledi arkadaşlarım. Biliyorum, berikiler için sevinç gözyaşı dökerken, öbürleri için de hüzün gözyaşı dökmüşsünüzdür mutlaka. Gözyaşları birbirine karışıp gitmiştir. Kim bilir kaç tane mendil ıslattınız o program bitene kadar!

Bir de her zaman olduğu gibi isminiz zikredilince hatta îmâ edilince hicap etmiş, başınızı önünüze eğmişsiniz hep. Yanınızda bulunan arkadaşlarımız kaç defa, "Bunlar Allah'ın insanlığa lütfu, kimse üzerine alıp da şirke girmesin!" dediğinizi; coşkun hislerinizi, "Bütün bunlar bizim civanmert insanımızın alınteri, göz nurudur." diye seslendirdiğinizi söylediler.

O salonda bulunan aziz konukların samimi ve yürekten tavır ve davranışları, gönüllere inşirah salan sözleriyle ayrı bir heyecana kapıldığınızı ve hafif bir dudak hareketiyle, "Sağolun, sağolun!" dediğinizi de ilettiler bize. O muhteşem salonda civanmertçe davranan esnaf abilerimizin şahsında, bu hizmetlere destek veren Anadolu insanına defalarca şükran hislerinizi seslendirmişsiniz. Sesleriniz onların kulağına da varsaydı efendim, kim bilir gözleri ne kadar parlayacak, gönülleri de ne kadar sürurla dolacaktı!

İşte o ümit vaadeden gençlerin ortaya koyduğu manzara, şimdilik çehresi biraz abûs duran dünyamızın geleceği adına içimizdeki ümitleri alevlendirdi, inşirahımızı artırdı ve daha önemlisi azm ü cehdimizin ziyadeleşerek devam etmesi istikametinde şevkimizi kamçıladı. Ne mutlu bize ki, bulunduğumuz yerde olmanın hakkını tastamam veremiyor olsak da, iyi insanları sevmek, dualarımızda onları hep yadetmek, onların yapıp ortaya koydukları güzelliklerle sevinmek gibi bir hususiyetimiz var. Hani, Hazreti İbrahim'i attıkları ateşe gagasında su taşıyan minik kuş, "Taşıdığım suyla o ateşin sönmeyeceğini ben de biliyorum. Mesele o değil; benim ne tarafta, hangi safta olduğumun belli olmasıdır." demişti ya Efendim, işte bizim ki de öyle bir şey.

Hiç şüphe yok ki, bütün bunlar Cenab-ı Allah'a durup dinlenme bilmeden hamd ü senayı gerektirecek kadar büyük lütuflardı. Peki Efendim, insanlara da teşekkür edilmeli değil

miydi? Edilmeliydi elbet, çünkü halka teşekkür etmeyen, Hakk'a teşekkür etmeyi nereden bilecekti? Peki kime teşekkür edilecekti. Belki bu hizmete katkısı olan herkese. Ama en başta size Efendim, size.

İşte Efendim, kırık dökük, bölük pörçük de olsa bu satırlar size teşekkür etmek için kaleme alınmıştır. -Arz edeyim ki bu, gördüğü güzellikleri bütünüyle hissetmekten, hissettiği kadarını da hakkıyla dile getirmekten mahrum bir yüreğin teşekkürüdür. Size teşekkür etmek isteyen binlerce, milyonlarca insanın ulvî hislerine tercüman olma gibi bir iddia taşımadıkları için de bu kırık döküklüğün mazur görüleceğini ümit ederim.- Ne yapayım, bütün o güzellikleri görünce ve onların perde arkasındaki emeği, alın terini, sancıyı, ıstırabı ve gözyaşını düşününce raftaki kalemin ve defterin âdeta masanın üzerine kendiliklerinden iniverdiklerini zannettim. Size teşekkür etmeye mecbur hissettim kendimi Efendim; çünkü öyle yapmasaydım, bir Anadolu evladı ve bir insan olarak Rabbime karşı şükür vazifemi de yerine getirmemiş olacaktım.

O öğrencilere de teşekkür ediyorum. Her birisini kendi öz kardeşim gibi kendime yakın hissettiğim Belarus'lu Ksenia'ya, Bosna'lı Harisa'ya, Kenya'lı Winnie'ye, Kırgızistan'lı Elfira'ya, Tacikistan'lı Husrev'e, Kazakistan'lı Mervert'e, Moğolistan'lı Bettsetseg'e, Ukrayna'lı Elvira'ya, kanın, gözyaşının ve savaşınesiri olan o masum Iraklı çocuğa, Türkmen Aygül'e, Makedonya'dan gelen Enis'e, Gürcü Tamar'a, Azerbeycan'dan gelen Zaur'a, Moğolistan'ı temsil eden Mırasa'ya.. hepsine ama hepsine çok teşekkür ediyorum; bize, dünyanın neresinde yetişirse yetişsin, insanın ne kadar mükerrem bir varlık olduğunu bir kere daha ayan beyan göstermiş oldular. Onları yetiştiren öğretmenlere, o organizasyonu gerçekleştiren ve programa iştirak eden seçkin topluluğa da teşekkür ediyorum. Fakat Efendim, onların hepsi için de yine size çok teşekkür ediyorum. Çünkü o öğretmenlerin

üzerinde de sizin alın teriniz, gözyaşınız vardır ve yine birbirinden farklı binlerce konuğu o salona çeken de yine sizin misafirperverliğiniz ve uzattığınız eldir; sevgi eli, dostluk eli, hoşgörü eli, diyalog eli.

Geleceğin bütün çiçekleri, bugünün çiçeklerinin içinden çıkacaktır. Onun için Efendim, kat'î inancım, ümidim ve recam odur ki, Kudreti ve Merhameti Sonsuz Yüce Allah, ne sizin ne de arkadaşlarınızın gözyaşlarını, alın terlerini zâyi edecek ve dünya, yarın, yarın olmasa da öbür gün mutlaka gül bahçelerine esir(!) düşecek ve işte o zaman kanlı kâbuslar sona erecek, mermiler, füzeler, toplar, gülleler insanlığın yüz karası birer ibret nişânesi olarak müzelere kaldırılacaktır.

Size çok teşekkür ediyorum Efendim ve Rabbimden, sizi sevenlerin, hasretinizi çekenlerin dualarını kabul buyurmasını diliyorum. Ve müsaade ederseniz mektubumun sonunda her fırsatta hizmet erlerini alkışlamayı kendisine bir vecîbe addetmiş, Türkiye sevdalısı bir mütefekkirimizin ricalarını, suyun ötesindeki taşı-toprağı altın ülkeye ve o ülkenin hak ve hakîkate âşina insanlarına ulaştırmak istiyorum:

"Yapma Türkiye, etme Türkiye! Yeryüzünün bu en kıymetli cevherini yaban ellere atma, al, başına tâc et Türkiye!"

SÖZ YERİNE

Yokluk, yerini varlığa bırakmaya Vâcibü'l Vücûd'un (varlığı kendinden Ezelî Varlık, Allah) "Kün/ol!" sözüyle başlamıştır. Varlık âleminin en mükerrem ve yaratılış itibariyle en mükemmel parçası olan insanı, mevcûdâtın diğer fertlerinden ayıran en önemli özelliklerden birisi belki en önemlisi de, ona bahşedilmiş olan söz söyleyebilme, konuşabilme ve düşündüklerini yazıya dökebilme kabiliyetidir. Bu kabiliyet apaçık ve pek büyük bir nimettir. Nitekim pek çok düşünür, öteden beri insan tarifinde her şeyden evvel onun bu vasfını nazara vermiş ve insanı *'konuşan canlı'* diye tarif edegelmiştir.

Allah (celle celâluhû) kelâm sıfat-ı sübhanîsinin bir tecellisi olarak melekleri, peygamberleri ve kitapları aracılığıyla kullarıyla konuşmuş, böylece onları kendine muhatap almıştır. Dolayısıyla söz olarak ortaya konan her şeyin en güzel ve en mükemmel, aynı zamanda en belîğ ve müessir olanı, Cenab-ı Hakk'ın son nebîsine emin bir elçi vasıtasıyla indirdiği Beyan-ı Hakîm'dir. Evet, o Furkân-ı Mübîn, belagatıyla, fesahatıyla, îcazıyla (veciz olmasıyla), i'cazıyla (mu'ciz olmasıyla) yani bütün eksikliklerden berî bulunması ve emsalinin ortaya konmasının imkânsız olması sebebiyle en mükemmel sözdür. Ondan sonra Efendimiz'in lâl ü güher sözleri gelir ki, hiçbir beşerin muhteva, lafız, insicam açısından O'nun (sallallahu aleyhi ve sellem) seviyesine ulaşılabilmesi de katiyyen mümkün değildir. Bu iki 'menhelü'l-azbi'l-mevrud'u

da, -bunların aşkınlıkları ve mukayeseler üstü olmaları mahfuz- onlara istinatları ve Yüce Allah'ın kalplerine boşalttığı ilhamlar nisbetinde diğer erbab-ı kelâmın ifadeleri takip eder. Asırlar ötesinden konuşan Gazzalîler, Ebû Tâlib el-Mekkîler, Kuşeyrîler, Râbialar, Razîler ve onların emsali zatlar (rıdvanüllahi aleyhim ecmaîn) bugün bile en çok kulak verilen söz sahipleridirler. Bizim altın tarihimiz baştan bugüne kadar işte bu kabil ilham yüklü erbab-ı kelamın yüzlercesine belki binlercesine şahitlikte bulunmuştur ve bunları değil isimlerini yazmakla, saymakla bile bitirmek mümkün değildir.

Meseleye bu zaviyeden bakacak olursak, sözüne değer kazandırmak isteyen kalem ve kelâm erbabı herkes, mutlaka yukarıda zikredilen tatlı su kaynaklarına müracaat etmeli, ifade ve yazılarında onlara benzemeye çalışmalıdır. Yoksa tamamen günün telakkîleri nazara alınarak ortaya konan, kalbden, dolayısıyla da ulvî âlemlerden kopuk 'modern söylemlerin' bugün için parlak görünseler de uzun soluklu olacakları, hele hele daha sonraki nesillere ulaşacakları katiyyen düşünülemez.

Öyleyse nasıl olmalı söz?

Söz her şeyden önce, hakikati söylemeli, Hakk'ı anlatmalıdır.. muhakkak doğru olmalı, doğruyu dile getirirken de doğru yeri ve doğru zamanı seçmesini bilmelidir. Söz hayırdan, hayırlı olandan, iyiliklerden bahsetmeli; bâtılı tafsîl etmemeli hele tasvire asla kalkışmamalıdır. Kötülükler, korkular mutlaka ifade edilmesi gerekiyorsa icmâlen dile getirilmeli, iyilikler, güzellikler ve muştular da olabildiğince çok ve tafsilatıyla anlatılmalıdır. Sözün üzerine oturduğu kelimeler hep recâ kokmalı, etrafa ümidin binbir rengini saçmalıdırlar. Dolayısıyla bâtıldan, çirkin ve abes şeylerden bahseden, insanları ümitsizlik ve karamsarlık çukurlarına sürükleyen söz -sanatın bütün çeşitleriyle tezyin edilmiş olsa bile- söz değildir, desek çok da mübalağalı bir lâf etmiş olmayacağız.

Ayrıca ağzını açar açmaz sözleriyle kin kusmamalı insan. Hele kalemi eline alınca, gayzını tarihin sayfalarına karalamak gibi büyük bir yanlışa hiç teşebbüs etmemelidir. Kalbler, kinler, gayzlar, nefretler, tel'in ve beddualar için bir makberelik olmalı, bu tür yakışıksız mülâhaza ve düşünceler mutlaka oraya gömülmelidir. Düşündüğü, konuştuğu, yazdığı kin, nefret, hasetten ibaret olanlar, bu tavırlarıyla başkalarının kendileri hakkında besleyip büyüttükleri hüsn ü zanları bir çırpıda yerle bir ettiklerini ve arkadan gelenlere kötü bir nam bıraktıklarını fark edebilselerdi, herhalde sonsuza kadar ağızlarını açmayacaklar, kalemi de ellerine almayacaklardı. Fakat şu da bir bir gerçek ki, biz ne dersek diyelim, herkes kendi karakterinin gereğini sergileyecek, kendi gibi düşünecek, konuşacak, yazacak, oturacak, kalkacak ve hâkeza...

Söz, sözden açılınca kalemin ucunu bir de sükûta dokundurmak icap eder. Bu hususta kestirmeden denilmesi gereken de şu olsa gerek: Evet, "Söz gümüşse sükut altındır."; edebe yakışan ve aslolan da yine odur. Nitekim çok konuşanın -Allah'ın ilhamlarıyla gönüllerini coşturduğu kalbler müstesna- çok 'sakatatı' olduğu/olacağı herhalde tarih boyu en fazla tecrübe edilmiş acı bir gerçektir. Yine bir hakikate dilbeste olmuş karasevdalılar için temsîl yani dille (lisan) ifade yerine dîlle (kâlb) ifadeyi, hâl ve davranışlarıyla anlatmayı, daha doğrusu anlaşılmayı tercih etmek önce gelir; yani önce gelmelidir. Bütün bunlara vurguda bulunduktan sonra büyük bir gönül rahatlığı içinde, yeri ve zamanı geldiğinde konuşmak da insanoğlu için bir vazife addedilmelidir, diyebiliriz. Zaten Yüce Beyan da, 'Söyle!', 'Anlat!', 'Nasihat et!', 'Hatırlat!' gibi ifadelerle doludur. Temsille beraber tebliğe de müracaat etmek, Allah Resûlü'nün kutlu ve bereketli hayatından ümmetine miras kalmış hayat-bahş bir prensiptir.

İster müsbet isterse menfî bir mecrada kayıp gitsin, söz çok müessir bir silahtır. Savaşları durduran sözler olduğu gibi, harplerin kıvılcımı olmuş kelimeler de az değildir. Baş kestirenleri

çok duyulduğu gibi, insanlara hayat üfleyenleri de hadd ü hesaba gelmeyecek kadar çoktur. Sınırlarını aşmış ya da hedefini şaşırmış, yayından çıkan bir ok gibi geriye dönme ihtimali de kalmamış ve gidip masum bir kalbe saplanmış, zehir-misal öyle acı sözler vardır ki, o kalpte açtığı yarayı ne bir tabip tedaviye, ne sözün sahibi o zararı telafiye, ne de o yaralı gönül affetmeye muktedir olabilmiştir. Şu kelimeler herhâlde sizin zihinlerinize de hemencecik Yunus'un dizelerini getirmiştir:

"Bir kez gönül kırdın ise,

Bu kıldığın namaz değil.

Yetmiş iki millet dahi,

Elin yüzün yumaz değil."

Evet, söz ve sözün bir adım ilerisi diye tarif edebileceğimiz beyan, Yaratıcı'nın insanoğluna çok büyük bir lütfudur. Hazineler kıymetindeki bu lütfun kadrini herkes bilmeli, onun için de kelimeleri bâd-ı hevâ tüketmemelidir. Belki on belki yüz dinleyip bir söylemelidir. "Anneler! Çocuklarınıza dinlemeyi öğretin! Konuşmasını nasıl olsa öğrenecekler." yazılı bir not kağıdını gördüğümde günümüzün haddini aşarak her konuda konuşmayı seven ve muhatabını dinleme gibi aslında tamamen edebe râcî bir meseleyi asla anlayamamış bir kısım insanları gözümün önüne gelmiş ve o cümleyi pek yerinde bulmuştum.

Evet, söz söyleme tamamen bir sanattır ve fevkalâde bir hassasiyete muhtaçtır. Binaenaleyh, yolunu cennete çıkaracak doğruyu söylemelidir insan; kendisini cehennemin çukurlarına itecek yalanı söylemekten de ateşten kaçar gibi kaçmalıdır. Hep O'nu (celle celâluhu) söylemeli.. söz, O hakikî söz sahibine bir şekilde değinmeyecekse hiç söylememelidir. Sonra kalpten söylemelidir söyleyen; söz denilen cevheri, kalp potasında eritip öyle söylemelidir. Hem yapmadığını, yaşamadığını anlatmamalı.. anlattıklarını önce kendi yapmaya çalışmalıdır. "Niçin kendiniz

yapmadığınız şeyleri başkalarına anlatıp duruyorsunuz?” itabına maruz kalmaktan tir tir titremelidir insan. Hele ‘hanesinde bin teseyyüb’ bulunuyorsa, kusurlarla âlude bir hayatı olmuşsa, o zaman sözleriyle âleme nizam vermeye hiç kalkışmamalıdır. Yazarken de öyle dikkatli davranmalıdır; yazmak, ebedî konuşmaksa şayet onunla Ebedî ve Ezelî olanı konuşmalı, bir kısım fâniyât ü zâilât için kelimeleri tüketmeye tenezzül etmemelidir. “Her kelimeyi duyan ve kaydeden bir gözetmen var!” hakikatini asla aklından çıkarmamalıdır. İsterseniz burada sözün cihanbahâ bir tarifine hep beraber kulak verelim. Şöyle diyor, söz sahibi: “Evet, söz O’dur. Ve O’na derler. Hak olup, Hak’tan gelip, Hak diyen ve hakikatı gösteren ve nurani hikmeti neşreden odur!...”

Hangi mevzu olursa olsun, bir şeyler söylemenin ne kadar zor bir mesele olduğunu idrak etmiş, fakat buna da zaman zaman kendini mecbur hisseden söz erbabı namzetlerine ışık olacağı umuduyla, bir ehl-i hakikatin, bir kalem ve kelâm sahibinin şu nûrefşan sözlerini de bu satırlara kaydetmeyi de bir vecîbe addediyoruz. O da şöyle söylüyor: “Söz erleri güneş gibidirler; kendilerine rağmen durmadan çevrelerini aydınlatırlar. Dünyanın en zengin hazinelerini hem de hiç hissettirmeden sînelerinde taşır ve bir mum gibi etraflarına ışık verir; fakat başlar önlerinde mahcub ve iki büklüm yaşarlar. Halk içinde mütevazîlerden daha mütevazî, Hak’la beraber olunca da fevkalâde uyanıktırlar. Çevrelerine yığın yığın cevherler dağıtır dururlar da bunun farkında bile olmazlar. Olmazlar; zira, iç dünyalarında her an daha kıymetli pırlantalar peşindedirler.”

Öyleyse gelin, sadece *“Gelin gönüllerimizle konuşalım, içten ve samimî, yürekten olalım!”* diyen Hak aşıklarını duysun kulaklarımız. Başka her şeye kapanalım. Gelin özümüzü, sözümüzü, kulağımızı, gözümüzü Hak ve hakikat dışındaki şeylere kapatalım. Kalb ibremiz sadece O’nu göstersin. Ve gelin, özümüzle ve sözümüzle biz olalım, bir olalım!..

VARLIK VESİLESİ

Elim kalem tutsaydı annemin
destanını yazardım.

Anne, Yüce Yaratıcının; Zat-ı Ecell-i A'lâ'sına ibadetten hemen sonra, kendisine her zaman iyilik yapmayı, güzel muamelede bulunmayı, latif sözler söylemeyi, onu incitecek bütün sözlü ve fiilî davranışlardan sakınmayı, hatta bir sıkılma, bir bıkkınlık ifadesi şeklinde anlayabileceğimiz *"Öf!"* bile dememeyi, tevazu kanatlarının üzerine gerilmesini ve o, evlatlarını nasıl merhamet ve sevgiyle büyütmüşse, kendisine de aynı merhametin gösterilmesini emrettiği; merhamet havuzuna Rahman ve Rahim olan Yüce Allah'ın rahmet ve şefkat tecellilerinden pek yüksek bir hisse, bir arslan payı düşmüş, öyle muallâ, muazzez ve mübarek bir varlıktır ki, yaratılmışlar içerisinde onun ihraz ettiği bu yüce makamı, ona lutfedilen bu üstün payeyi elde edebilmiş ikinci bir varlık göstermek âdeta mümkün değildir. Evet o, sinesi bulutlardan daha yumuşak, gönlü okyanuslardan daha engin öyle muhteşem bir merhamet âbidesi ve öyle cihan-bahâ bir kıymettir ki, Allah Resûlü, Kudreti Sonsuz'un engin merhametini anlatırken onu vâhid-i kıyasî (ölçü birimi) kabul etmiş ve o pek güzîde arkadaşlarından birisinin "Kendisine iyilik yapmama en fazla layık olan kimdir?" sorusuna üç defa *'Annen!.'* diyerek cevap vermiş ve kudret diyarı Cenneti onların ayaklarının altına serivermiştir.

Varlığımızın remzi olan annelerimiz, öteden beri içtimaî hayatımız içerisinde bir güven ve itminan unsuru, millet fertleri arasında birlik ve beraberliğin tesisinde çok önemli bir tutkal, yeri geldiğinde bir güvercin kadar aheste ve ürkek, değişik zaman ve şartlara göre de bir anne arslan kadar cesur ve atılgan, başarılı devlet adamlarımızın arkasında onlara güç kuvvet veren, ümit ve heyecan aşılayan çok önemli bir dinamik olması gibi değişik üstün vasıflarıyla pek mümtaz bir yere sahip olsalar da onlar, asıl en mühim vazife ve misyonlarını içtimaî yapının en hayatî ünitesi sayılan bir mukaddes müessesede icra ederler ki, işte o kudsî müessese yuvadır yani ailedir. Tabiî birkaç duvardan müteşekkil bir mekânı yuva yapan ve onu ayakta tutan da anne...

Evet, kadını sadece insanoğlunun bir cinsini ifade etmekten çıkarıp, en değerli bir varlık haline getiren yaşadığı ve yaşattığı ailesidir. İşin doğrusu kendisini yuvasına vakfetmiş, şefkati, iffeti kendine en büyük iftihar vesilesi, bir şiar addetmiş vakur ve afîfe bir anne, aile fertlerine ruh ve can, damarlarında dolaşan kan, o yuvanın ekmeği, suyu, pişen aşı, yanan sobası hatta o sobada yanan kor kor olmuş kömür olur. Evet o, bir kor gibi etrafındakileri ısıtır, nurdan atmosferiyle onları çepeçevre sarar.. bunları yaparken de hep kendi rağmına erir, erir de yine yuvasının selametinden, çocuklarının mutluluğundan başka bir şey düşünmez. Evet, anne bir adanmışlık timsalidir. Hayatını sevdiklerine adamış yüksek ve incelerden ince bir ruhtur o. Ne eğilmeye ve bükülmeye gelir, ne de incitilmeye. Kalbi bir kere kırılmayagörsün, Kâbeler inşa edilse herhalde yine de onu tamir etmek kadar kıymet ifade edemez.

Ya evlatlar...

Anneyi anne yapan biraz da evlatları değil midir? Milletine, bütün insanlığa kazandırdığı iyi ve seçkin evlatları. Şöhretin dupduru hisleri kirleten mülevves ikliminden uzak, meçhulün

mukaddes bilinmezliklerine demir atmış, bir mercan sessizliği içinde, bir bahçıvan gibi güller yetiştiren, yetiştirdiği güllerini Hakk'ın yoluna adayan, bunu yaparken de ne onlardan, ne toplumdan, ne de insanlıktan bir karşılık bekleyen Nesîbe-misal öyle anneler vardır ki, elimizden gelseydi de onları meleklerle diz dize oturtabilseydik yine de onlar için çok fazla bir şey yapabilmiş olmayacaktık. Kaldı ki, evlatlarına gösterdiği sevgi ve merhametin, onlar için katlandığı zahmet ve meşakkatin ve yaptığı hadd ü hesaba gelmez iyiliğin karşılığını, dünyada iken görebilme muradına ermiş kaç tane anne gösterilebilir ki!..

İyi, salih bir evlat annesini kendisi için her şey bilir. Evet, hayatın gayesini iyi bellemiş, Kur'ân'ın verdiği terbiye dersini iyi özümsemiş bir evlat, annesini hem dünyanın hem de ötelerin önü alınması pek müşkil endişe ve tehlikelerinden kurtulma, rahmet ve bereket sağanaklarına nail olma, dünyadayken cennetleri duyabilme, ötelerde de gerçek cennetin ferah-feza iklimine girebilme vesilesi olarak görür ve annesinin gönlünü hoş tutmak için âdeta titrer, titrer ve ona karşı sanki başında uçuverecekmiş gibi duran bir güvercin için göstereceği hassasiyeti sergiler. Vücutta gözbebeği, taşlar içerisinde yakut ne kadar değerli, onlar için gösterilen hassasiyet ne kadar derinse, anne de işte öyle sıyanet edilir; antika bir âbidenin üzerine oturtulmuş bir elmas gibi üzerine öyle titrenir ve gönül evinde ona en temiz, ve en müstesna bir yer ayrılır. Bir evlat için anne, cennet hurileri kadar güzel, Meryem, Aişe kadar muallâ, Fâtıma kadar da değerlidir. Hele yaşlandığında artık o, Allah'ın bir emaneti, Habîb'inin de vasiyetidir. Evet, bir evladın annesinin üzerine tir tir titremesi, onu hep el üstünde tutması, omuzlarında taşıması, yemeyip yedirmesi, giymeyip giydirmesi, hâsılı her zaman bağrına basması sadece insanî, ailevî, içtimaî bir vazife değil hepsinden öte dinî bir emirdir.. bir borçtur.. bir ibadettir. Namaz gibi, oruç gibi, hac gibi bir ibadet...

Aslında, her kıymetli varlık, gönüllerdeki gerçek yerini, gerçek değerini, kaybolup gittikten, bir başka ifade ile yitirildikten sonra kazanır. Onların gerçek değeri elden gittikten sonra anlaşılır demek herhâlde daha doğru olur. Aynen öyle, anneler de, kalblerdeki dünyaları aşkın hakiki değerlerini hep kaybedildikten sonra bulurlar. Bu da bir bakıma işin çoktan geçmesi, yapılabilecek şeylerin de artık yapılamaz hâle gelmesi demektir ve bu kıymeti idrak edememişler için zaman artık 'keşke'lerin sıralandığı pişmanlık zamanıdır. Evet, onların ne kadar önemli bir rükün olduklarını, hayatta ne kadar önemli bir boşluk doldurduklarını ve ne mühim bir vazife ifa ettiklerini; sadece mevcudiyetlerinin bile bitmek tükenmek bilmeyen bir inşirah, rahmet, bereket ve huzur vesilesi olduğunu, annesi yanı başında olanlardan çok daha fazla, annesini yitirmiş olanlar anlar. Kendisini dünyaya getiren annesini kendi elleriyle dünyadan gönderenler.. bir meçhule mektuplar yazarken, bütün kâğıdı gözyaşlarıyla ıslatanlar.. kandil gecelerinde herkes ahizeye sarılırken, varlığının biricik sebebini yitirmiş olmanın hüznüyle gidip bir köşede onun için yasinler, fatihalar göndermekten başka elinden bir şey gelmeyenler.. bu acziyetle içi içini yiyenler.. dualarına vesile olsun diye kırmızı bir gül ve üzerinde kırmızı güller bulunan bir başörtüsünü hediye paketine sararken, anneciğinin artık başka bir âlemde olduğunu hatırlayanlar anlar.

Evvel-ahir değişmez şu hakikati biz de satırlarımızın arasına kaydedelim:

"Ana başa taç imiş, her derde ilaç imiş

Bir evlat pir olsa da anaya muhtaç imiş."

Hâsılı, mevzû mahzûn gönülleri hicrana boğacak kadar hassas ve derindir. İşin doğrusu o hassasiyete, o derinliğe tercüman olmak ise pek az kaleme müyesser olmuştur ya da hiç olmamıştır. Bizim kalemimizin biricik temennisi şu nağmeyi terennüm etmektir:

Her evlat annesinin destanını yazsa seza değil mi! Destan yazmak bir tarafa, bütün ana kuzuları destanlara kahraman olacak kadar annesinin kıymetini bilen, onun hakkını en güzel şekliyle ifa eden bir evlat, salih bir evlat olsa, dünyada yapılabilecek işlerin en güzelini yapmış olmaz mı!

Siz ne dersiniz?...

YENİ HAYATLAR VE YENİLENMEYE MUHTAÇ RUH HAYATIMIZ

Seçkin sahabe neslinin mümtaz kahramanlarından Amr b. As (radıyallahu anh) Müslüman olacağı zaman, Efendiler Efendisi'nin huzuruna (sallallahu aleyhi ve sellem) geliyor ve Efendimiz'in mübarek ellerinden tutarak diyor ki: "Ey Allah'ın Resûlü! Beni affet! Zira sana karşı çok kusur işledim." Kim olursa olsun insanların izzet ve haysiyetini her zaman her şeyin üstünde tutan kerem sahibi Rahmet Peygamberi bu içten nedamete şöyle diyerek mukabelede bulunuyor: "Bilmez misin ey Amr! İslâm kendinden önceki günahları siler, süpürür."

Bir zaman Samanyolu ekranlarında Ramazan ayı boyunca yayınlanan *'Yeni Hayatlar'*, Hazreti Amr'ı ve emsali kahramanları hatırlatıyordu. Geçmiş hayatları itibariyle Hak'tan, hakikatten şu veya bu şekilde uzak kalmış bu yeni hayat sahipleri de, tıpkı 'evvelkiler' gibi, Allah'ın (celle celâluhu) içlerinde iman meşalesini tutuşturmasıyla beraber âdeta İslâm'ın birer kahramanı olmuşlar. Onların yeni doğmuş bir bebek kadar masum ya da 'üzerine hiç siyah mürekkep düşmemiş bembeyaz bir kâğıt gibi' tertemiz olduğunu düşününce insan, "Keşke Cenab-ı Hakk'ın başlangıçta bize lutfettiği iman mevhibesini zayi etmeseydik, etmeseydik de hep hayırda kullansaydık ve hayatımızın bir santimine bile günahların zerresi bulaşmasaydı!" diyerek hayıflanmadan, derin bir pişmanlık duymadan sıyrılamıyor.

Hayata yani insana yakışır hakiki bir hayata 'Merhaba!' diyen bu kutlulardan her biri farklı hayatların sahibi olsalar da pek çok ortak noktayı paylaşıyorlar. Mesela, bunların içinde bazı Müslümanları tanıyarak İslâmiyet'i seçenlerin tamamına yakını tanıştıkları o Müslümanların güzel hallerinin tesiri altında kalarak böyle bir tercihte bulunmuşlar. Yine bir kısmı araştırarak, Kur'ân'ı, Efendiler Efendisi'nin hayatını tetkik ederek hakikate ulaşmış. Bazıları da ezan, oruç, namaz gibi İslâm'ın sembolleri diyebileceğimiz şeairden etkilenerek Müslümanlığı seçmişler. Aynı zamanda bu insanların istisnasız hepsi, İslâmiyet'in dünya kamuoyunda olumsuz bir imaja mahkum edildiği görüşündeler. Yine pek çoğu Müslümanlarda İslâm'ı temsil zaafının bulunduğunu, İslâm adına ortaya konan gayr-i İslâmî davranışların zikredilen menfi imaja katkı(!)da bulunduğunu düşünüyorlar. Mesela onlardan birisi Müslümanlık adına ortaya konan radikal hareketlerin ve beyazları şeytan olarak gören hareketin kendisinin Müslüman olmasını birkaç yıl geciktirdiğini söylüyordu televizyon ekranında. İman nuruyla dünyalarını aydınlatan bu bahtiyarlardan bir başkası da ısrarla dinî hizmetlere hatta genel olarak dinî telakkiye siyasetin karıştırılmamasını zira bu konularda siyasî mülâhazaların hep menfî tesirler uyandırdığını söylüyordu.

Hidayete yeni uyanmış yani eğri-büğrü yollar arasında sadece doğru değil dosdoğru yolu yeni keşfetmiş bu insanların ibadet ü tâat konusunda söyledikleri şeyler de bir hayli dikkat çekiciydi. Hepsi namaz kılmaktan, oruç tutmaktan, Kur'ân okumaktan büyük zevk duyduklarını ifade ediyor, imanın hazzını sinelerinde hissettiklerini, Müslüman olmakla hayatlarının gerçekten yeni bir anlam, renk ve desen kazandığını dolayısıyla da bu yeni hayatlarında çok mutlu olduklarını anlatıyorlardı. Ayrıca İslâmiyet'i tercih ettikten sonra yakınları ile ilişkilerini kesmemeye ve İslâm'ın insana verdiği üstün değeri bizzat yaşayarak

onlara da göstermeye, bazıları itibariyle çevrelerinden gördükleri değişik zorlama ve yönlendirmeler karşısında da sabretmeye, bir farklılık mülâhazasına girmemeye çalışıyorlar, etraflarındakilerin de bu yeni hayata yelken açması arzusuyla içten içe tatlı bir heyecan taşıyorlardı.

Kıssadan Hisse

Onların, yani İslâm'ın ve imanın sarıp sarmalayan sımsıcak kucağına kalblerini yeni bırakıvermiş bu kutluların samimi, yürekten duyuşları, daha şimdiden kazandıkları sağlam duruşları ve bunu ifade ediş tarzları karşısında hiçbir Müslüman kendini sorgulama adına meseleye bigâne kalamaz; kalmamalı da. Kalmamalı çünkü nefsi sorgulama bir manada ruhu kamçılama demektir. Evet hiç şüphe yok ki, bu bahtiyar insanların ibretâmiz hayat hikayelerinden kendi hesabımıza çıkaracağımız bazı dersler var:

Birincisi, şahsî hayatımız itibariyle aksine ihtimal vermeyecek şekilde bir imana sahip olup olmadığımızı, bir başka ifade ile iman adına yırtığımız söküğümüz, kırığımız çatlağımız bulunup bulunmadığını; inancımızın içtimaî sahadaki tesir gücü bakımından da İslâm'ın yani Kur'ân'ın yani Peygamberimiz Efendimiz'in bütün zamanlar ve zeminler için takdim buyurduğu mesajın bugün ve yarın insanlığa, insanlığın problemlerini çözmeye kâfi geleceği hususundaki kanaatimizin salâbet derecesini bir sorgulamaya tâbi tutmak gerektiğidir. İnsanın beşeriyet muktezası bir kısım kusurlarla ma'lûl bulunması belki kabul edilebilir ama zikredilen hususlardaki en küçük zaaflar bile dinin temeli addedilen imana raci olduğundan çok büyük hata ve kusur sayılırlar/sayılmalıdırlar. Dolayısıyla Kur'ân'ı ve temelleri O'na dayanan eserleri incelemek, kâinatın sayfalarında her gün tazeliğiyle yeniden Allah'ı bulmaya çalışmak, Efendimiz'in ve saff-ı evveldekilerin hayatlarını takip etmek, nasûh tevbelerde

ve gönülden dualarda bulunmakla imanımızı derinleştirmemiz gerektiği ortadadır. İnsanın yaratılış gayesi de bu olsa gerektir. Bu gayeyi gerçekleştirmek de ancak ölüm gelip çatıncaya kadar o işin arkasında olmakla mümkün olabilir.

Bir diğer önemli mesele de bütün dünyada, şuur ve irade sahibi hizmet insanlarının hayat üfleyen soluklarını bekleyen, yaşamaktan bezmiş ama içine düştüğü girdaptan da bir türlü kurtulamamış ya da yeni bir hayat arayışına girmiş fakat duru bir kaynak, sağlam, yanıltmayan bir rehber bulamamış istikbalin yeni hayat sahibi namzedi pek çok muhtaç insan olduğu gerçeğidir. Üzülerek kabul etmeliyiz ki, bahsetmeye çalıştığımız bu gerçek, savaşlardan, açlıktan, yokluk ve yoksulluktan, onca mazlumiyet ve mağduriyetten de öte dünyanın en acı gerçeğidir. Zaten diğer bütün problemlerin çözülememesinde de temelde bu derdin aşılamamış olması yatmaktadır. Dolayısıyla, eğer ila-yı kelimetullah hem Kur'ân-ı Kerîm'de hem de Allah Resûlü'nün şerefli sözlerinde yerini bulan farzlar üstü bir farz ve kalblerde insanlığa duyulan merhamet duygusunun en müşahhas ifadesi ise -ki öyle olduğu açıktır- Müslümanların bu vazifeyi deruhte etmekten bir an bile olsa geri durmaları mümkün değildir. Nitekim hidayet rehberimiz Allah Resûlü: *"Bir kimsenin hidayetine vesile olmak, yeryüzünde üzerine güneşin doğup battığı her şeyden daha hayırlıdır."* buyurmuştur ki, bu ifade Müslümanlar için ödül ve payelerin en yükseğini kazanmaya matuf bir yol göstermedir hatta ondan da öte bir emirdir. Ve öyle telakki edilmelidir.

Dini anlatmamak bir vebal, anlatırken dini anlatma yerine kendimizi anlatmak ayrı bir vebal, imanın verdiği hazzı vicdanlarımızda hissetmeden, temsil keyfiyetini ihraz etmeden din namına insanların karşısına çıkmak çok daha büyük bir vebaldir. Ancak, böyle bir veballe yüz yüze olmanın ıstırabını duyma ve temsilde arzulanan derinliği kazanma cehdidir ki bu vebale keffaret olabilsin!

Evet, bir kere daha ifade edelim ki, Müslüman kimliğini taşıyan herkesin tavır ve davranışlarıyla bu kimliğin ifade ettiği manayı temsil etme, imanı bütün gönüllere, İslâm'ı ve Efendimiz'in yüce ismini dünyanın her köşesine taşıma mecburiyeti vardır. Bu mecburiyet o şerefli kimliği taşımanın mukaddes bir bedelidir. Bugün ödenecek bu bedel, yarın ahirette geçerli sayılacak tek vize olacaktır. Evet, günümüz Müslümanlarının en önemli vazifesi bugün dünya kamuoyunda maznun sandalyesinde oturan İslâm'ı o sandalyeden indirmek ve hak ettiği şanlı tahtına oturtmaktır. Gerektiğinde hayatlarımızı adayacağımız -adamamız gereken- bu önemli vazife, yaşamamızı anlamlı kılacak tek sermayemiz olacaktır.

Sözün Sonu

Allah Resûlü (aleyhi efdalüssalavât ve ekmelüttahiyyât) "İki günü eşit olan zarardadır." buyurur. İman sahipleri gönül ibrelerini bu zümrütten pusulaya göre kalibre etmeli ve her gün imanlarını artırmanın, hakka'l-yakin derecesinde bir imana ulaşmanın; İslâm'ın mukaddes boyunduruğu altında olmayı kendine en büyük hürriyet nişanesi sayanlar da bu hak dini başka gönüllere, kalblere en güzel yollarla ulaştırmanın peşinde olmalı, bunun nefisleri itminana, gönülleri de huzura ulaştıran heyecanını yaşamalıdırlar. Sevinerek, övünerek ve şükrederek söylemeliyiz ki, bu itminan ve huzur, saadet vesilelerinin en büyüğü, bu heyecan da, insana belki de cennette bile nasip olmayacak sürûr kaynaklarının en şa'şalısıdır. Evet, iman insanın kalbini pür-nûr eden, bütün azalarını anlamlı kılan bir ışık kaynağı, İslâm da dünyevî-uhrevî saadete ulaştıracak ve bugünün çıkmazlar içine düşmüş bunalımlı insanının devâsâ problemlerini çözecek biricik yoldur.

Bu işin talibi olduğunu her şeyden önce kendi vicdanlarına karşı ispat edecekler için en uygun zaman dilimi insanımızın

iman zaafıyla sarsıldığı, buhranlar içinde yüzdüğü ve insanlığın imansızlık illeti yüzünden sefaletin bin türlüsünü yaşadığı fakat oradan tutup çıkarmak üzere kendine uzanan elleri de sımsıkı tutmaya müheyya bulunduğu içinde bulunduğumuz şu zaman dilimidir. Onun için de hayatlarını yenilemeyi düşünenler yarını değil bugünü seçmelidirler. Bir şair şöyle demişti:

"Yüreklice düşün! Gir bu yola seve seve!
İyi yaşamayı yarına bırakan kimse,
Yolunda bir ırmakla karşılaşıp da,
Akıp geçmesini bekleyen kişiye benzer.
Oysa ırmak hiç durmadan akıp gidecektir."

SAİD'E DESTAN

Aşk-ı Cânân ile mâmûre-i âlemdir dili,
Gerçi bîderd olanlar ânı virâne sanır.
Adnî

Said tavır ve davranışları, karakteri ve ahlâkı itibariyle tam bir örnek insandır.

Said her şeyden önce sağlam bir inanç insanıdır. Aksine ihtimal vermeyecek, bir kere inandıktan sonra da bir kısım boz-bulanık düşüncelere geri dönmeyi ateşe atılmaya eş tutacak kadar inanmış bir insan. O, Cenab-ı Hakk'ın bir mevhibe olarak kendisine evvela bir iman bahşettiğinin, sonra da bu imanı vicdanına duyurup sezdirdiğinin farkındadır. Bu marifet duygusu onu, böyle eşsiz bir nimetin şükrünü ifâ edebilme yolunda âdeta iki büklüm hâle getirmiştir. Bunun içindir ki o, inancının gereklerini yerine getirebilmek için gece gündüz çabalar durur; canını dişine takar. Öyle ki, Said'in hayatının asıl unsurları her zaman herkeste göremediğimiz namaz, dua, zikir, Kur'ân, Duhâ, Evvabîn,Teheccüd, sohbet, sevgi, iyilik, sabır, tefekkür, tevbe, hakkı-hakikati anlatma gibi bir kısım üstün vasıf ve güzel davranışlar olmuştur. Namaz vakti girince namazın heyecanı sarar onu. Kıyama durmadığı gece yok gibidir. Şayet öyle geceler olmuşsa o gecelerin gündüzleri mutlaka âh u enînle

geçer. Said'in elinde mutlaka ya bir cevşen ya da dua mecmuası görürsünüz. Tesbihin elinden/dilinden düştüğünü görmek hiç mümkün değildir ve dudakları sürekli kıpırdar; unutulmaması gerekeni her an anmakla. Said hayatında herhangi bir boşluğa hakk-ı hayat tanımayan tam bir ibadet ü taat insanıdır.

Said bir ilim sevdalısıdır; ilim dağarcığına sürekli bir şeyler koymaktan asla uzak durmaz, duramaz; her zaman ya öğrenen ya öğreten ya da dinleyendir. Zira onun nazarında faydalı bilgi diyebileceğimiz ilim, marifete ermenin en önemli vesilelerinden birisidir. Bilgi anlayışı da hayli farklıdır onun; hayatında kuru bilgi diyebileceğimiz fantezilere rastlanmaz ve o, her zaman imanını daha kavî hâle getirebilecek sağlam bilginin arayıcısı, araştırıcısı ve takipçisi olmaya çalışır. Yürür Allah'ın izni ve inayetiyle marifet basamaklarında adım adım her gün; her gün kâinat defterinin yapraklarını bir başka gözle kurcalayıp yeniden bir kere daha inanarak, inancını sorgulayarak.

Said'in çehresine imanın nuru aksetmiştir ve o, "iza ruiye zükirallah/görüldüğünde Allah'ı hatırlatan" gökçek yüzlü aydınlık bir ruh haline gelivermiştir. Onun çehresine bakanların içi inşirah bulur; onunla oturup hasbihâl etme bahtiyarlığına erenler ömürlerinin en zevkli anlarını onunla duymuş olmaktan dolayı sürurla dolar; ona arkadaş ve dost olabilme şansını elde edenler ise, benzeri ancak cennetlerde yaşanabilecek bir arkadaşlığa erdikleri için daha dünyadayken ötelere ait hazları yaşarlar.

Said bir gönül kahramanıdır. Küçük-büyük herkese saygılı, gönül almaya, kırılmış kalpleri tamir etmeye pek meraklı(!)dır. Mülâhazaları Yunusça'dır; dünyanın geçiciliğini ruhunda duymuştur, duymuştur da hangi sebeple olursa olsun bir kez gönül kırmayı Allah'ın evini yıkmak kadar büyük bir kusur ve kabahat sayar. Onun sinesi genişlerden daha geniş, vicdanı da denizler kadar engindir; öylesine engindir ki, alâkadar olduğu daire itibariyle ona bir baksanız vicdanının istiab haddi yok zannedersiniz.

Hayatın kazandırdığı tecrübeler, ona yutkunmayı, içine gömmeyi ve unutmayı öğretmiştir; iyilik adına kendinden sâdır olan ve kötülük adına gelip ona toslayan her şeyi unutmayı. Kalp kırmadığı gibi kıranlara karşı da mukabelede bulunmaz; aksi bir davranışı zulmün bir çeşidi sayar. Ve bu kabil ta'lî sayılabilecek meselelerden dolayı da arkadaşlarından ayrı yürümeyi, halkanın haricinde oturmayı asla düşünmez. Başına gelen küçük-büyük bela ve musibetleri her zaman kendi hata ve günahlarına bağlar; onun için de durmadan kendini sorgular hatta ırgalar. Daha ötesi, ona göre çok zaman başkalarının başına gelenlere de onun günahları sebep olmuştur. Evet, Said mükemmel bir sevgi insanı olduğu gibi aynı zamanda tam bir muhasebe ve murakabe insanıdır.

Said kendisine rehber ittihaz ettiği mürşidlerin emir ve tavsiyelerine itaatteki inceliği kavramış derviş gönüllü bir Hak rızası tâlibidir. Azıcık gayret etseniz büyüklerinin yanında konuştuğu kelimeleri zorlanmadan sayabilirsiniz. Aslında o, bir prensip olarak çok konuşmayı kendisine haram kılmıştır. Ara sıra konuştuğu zaman da konuşmalarını hep bir mânâya bağlar. Said'in sohbetleri hep sohbet-i Yârân çerçevesinde cereyan eder. Mürşid bellediği insanların işaretlerinden, imâlarından, onların istek ve tavsiyelerini sezebilecek kadar o büyüklerle doku uyumuna sahip bir bahtiyardır Said. İstek ve talepleri yorumlamaz; kendince bir yere oturtamadıklarına bile "Mutlaka bir hikmeti olmalı; herhalde benim havsalam almıyor." deyip tavsiyeye itaattaki inceliği kavramış olarak gücü yettiğince hemen tatbik etmeye çalışır. Allah da onun bu gayret ve samimiyetini zâyi etmez ve ona hususî bir teveccühte bulunarak kabiliyetlerinin ötesinde ekstra lütuflarda bulunur ve onu ne sürprizlerle ne sürprizlerle sevindirir ve şâdeder.

Said'in kalbinde hesaplara yer yoktur; onun gönlü saflardan daha saf ve riya, ucb, gurur, kibir, kin, haset, gıll u gış gibi pek

çok insanın esir düştüğü kirlerden, paslardan münezzehtir. Said maddî-manevî bütün kirlerden uzak durmaya baştan karar vermiş bir irade insanıdır. Onun kalb ve ruh hayatı ihlas gibi emin bir binitin üzerine oturmuş ve biricik hedefi de Allah'ın rızası olmuştur. Ötesinde herhangi bir şey bulunmayan hedef Allah hoşnutluğu olunca, berisindekiler de Said'in yürüyüşüne engel olamayacak kadar küçük, basit ve değersiz kalmıştır. Evet, Saidin gönlü pırıl pırıl ve sinesi de tertemizdir.

Said benzerine az rastlanabilecek bir civanmerttir ve cömertlik onda zirveleri yaşar. Onun mal-mülk, para biriktirme gibi bir derdi olamaz. Hasbelkader kucağına düşenler de "Hay'dan gelen Hû'ya gider." fehvasınca geldikleri yere yani onu verene geri dönerler. En azından istenildiğinde verilmeye her zaman açık dururlar.

Mâlâyâniyattan uzak durmaya kendini şartlandırmış ve abes işlere vaktinin santimini hebâ etmeyen Said, umûr-u âliye için hiçbir zaman vaktini esirgemez. Öyle ki, Said'i aramaya kalktığınızda onu sadece hayırlı işlerin başında ve iyi insanların arasında bulabilirsiniz.

Said değişik temrinlerle "lehv ü lağv"dan alabildiğince uzak durmayı kendinde âdeta ikinci bir tabiat haline getirmiştir; onun başkalarını pençesinde kıvrandıran bir kısım lüksleri, fantezileri yoktur. Hayatının çerçevesini zor dönemlere göre çizmiştir o ve yarın-bir gün imtihan olabileceği alışkanlıkları, itiyatları da daha dünden terk etmiştir. Said'in çay tiryakisi olmak gibi bir zaafı bile olamaz; olamaz çünkü o zaafları temelinden kaldırmak üzere gönderilmiş bir yüce dine göre kendini şekillendirmeye azmetmiş bir irade insanıdır. Evet, Said bir komando gibi her şart altında yaşamaya her zaman hazır bir fütüvvet kahramanıdır.

Said eşyaya olabildiğince saygılıdır. Onun içinde bulunduğu mekanlara şöyle bir göz atıverenler Said'in iç dünyasındaki

nizam ve intizamın dış dünyasına ve çevresine de aksettiğini hemen fark ederler. O, Hakk'ın kâinata vaz' buyurduğu nizam ve intizama fevkalâde saygılı ve elden geldiğince o düzeni yakın ve uzak çevresine tatbik etmeye de kararlıdır. Evet, Said bir ihsan ve itkan insanıdır. Yaptığı her işi güzel ve sağlam yapmanın en Mükemmel İnsan'dan kendisine kalmış en kıymetli bir miras olduğunu düşünür ve hayatını hep bu dantela etrafında örgülemeye gayret eder. Said'in lugatında 'geçiştirmek, başından savmak' gibi kelimelere yer yoktur. O bir azim ve ciddiyet insanıdır; onun hayatında gayr-ı ciddiliğin zerresine bile rastlanmaz.

Said kendisini îlâ-yı kelimetullaha adamış bir vakıf insandır. Onun için iman bir nimet, imanı duyulması gerektiği ölçüde duyup hissetmek ayrı bir nimet, duyup hissettiği imanını başka gönüllere duyurabilme gayretine uyanmış olma ise bütün bunların ötesinde nimet içre bir nimettir. İşte özetle Said bu gayretin insanıdır. Dolayısıyla da onun şahsî hayatı yok gibidir. Kendisine ait meseleleri de çok defa unutur. Hayatı, kendisi için yaşamayı, rahatı, rehaveti hatta manevî hazları için bir köşeye çekilme gibi duygu ve düşünceleri ruh ve kalp hayatı için zehirli birer ok kabul eder ve bunların kalbine oturup yerleşmesine asla vize vermez. Bu düşünceyledir ki, hemen her zaman Hak için halkın içinde olmaya çalışır ve elinden geldiğince sinesindekileri başkalarının sinelerine boşaltmak için didinir durur. Aslında gidip başkalarının sinelerine ulaşanlar da onun sinesinde kaynaya kaynaya, köpüre köpüre taşan hisler, heyecanlar ve coşkulardan başka bir şey değildir.

Said bir vefa insanıdır. Rabbine vefa, Peygamberine vefa, Kur'ân'a vefa, İslâm'a vefa, yürüdüğü yola vefa, beraber koşturduğu arkadaşlarına vefa; yani elest bezmindeki sözüne vefa... İşte bu vefasından dolayıdır ki, Said "mahremiyet makamı"nı ihraz etmiş, dünya gurbetinde kurbete ermiştir.

Said sadrı enginlerden daha engin, sinesi fevkalâde yumuşak bir gönül kahramanıdır ve bütün insanlığı birden kucaklamak onun yegâne gayesi olmuştur. Bir kişinin gönlüne girebilmeyi dünya ile değiştirmeyecek kadar önemli bulur ve bütün hayatını ölüm gelip çatana kadar ilâ-yı kelimetullah mefkûresiyle dopdolu geçirmeye çalışır. Bir kişinin bile ihmaline, bir kenarda kalmasına rızası yoktur Said'in. Dünyada işi bitse başka âlemleri dolaşıp orada yaşayanlara doğru bildiği şeyleri anlatmaya, yani Allah Resûlü'nün bayrağını afâk-ı âlemde sallandırdıktan sonra bir kez de Sürreyya yıldızına asmaya şimdiden sözü vardır. Allah'ı, Peygamberi, İslâm'ı, Kur'ân'ı anlatamadığı/anlatamayacağı bir hayatı boş sayar ve bu yolda harcanmayan zaman dilimlerini boş ve karanlık bulur. Onun biricik gayesi başkalarına hak ve hakikati anlatmak suretiyle kendi hayatına gerçek renk ve desenini kazandırmak; kendi kurtuluşunu başkalarının kurtuluşu içinde aramakla en büyük gaye-i hayal olan Allah rızasına ulaşmaktır.

Said adanmış olduğu gibi aynı zamanda bir beklentisizlik kahramanıdır. Onun defterinde Allah için yapıp ortaya koyduğu şeylerden dolayı makam-mansıp, nâm u nişan, şan-şöhret hatta bir teşekkür bile beklemek, hazineleri insan akıl ve hayalinin kuşatamayacağı kadar geniş olan Cevâd-ı Mutlak Rabb'e karşı -hâşâ- bir istihfaftır. Evet, Said kendisini bilinmezliğe, sıfıra mahkum etmiş, kendi iradesiyle hafâ türabına gömülmüş, Gerçek Var'ı duymaya, kendini silip yok kabul etmekle muvaffak olabileceğini düşünen bir 'hiçlik' kahramanıdır.

Said aynı zamanda bir mesuliyet insanıdır. Omzuna konan vazife ve sorumluluklardan asla kaç(ın)maz, geri durmaz. Ma'ruf adına hiçbir şeyi küçük görmediği içindir ki, en ufak bir hizmetin bile kendi kurtuluşuna vesile olabileceğini düşünür ve yapacağı iş bir dağı manivelayla yerinden oynatmak bile olsa tereddüt etmeden girer altına. Girer, çünkü bilir ki niyet insanlığa hizmet,

hedef de rıza olunca Gücü ve Merhameti Sonsuz, kullarını asla yalnız bırakmaz. Said de bilir, sırtını sıvazlayan müteal bir elin olduğunu ve çıtayı hep yüksek tutar; girer en büyük meselelerin altına yılmadan, çekinmeden, korkmadan.

Said bir sorumluluk insanı olduğu gibi aynı zamanda bir ızdırap insanıdır. Sadece yakın çevresinin başına gelen belâ ve musibetler değil, dünyanın en ücra köşesinde yaşanan bir haksızlık ve bir çaresizlik bile onun için bir dertlenme ve acı duyma sebebidir. Said her zaman ümmet-i Muhammed'in dertlerini kendi derdi bilir ve onlara müstenkif kalmayı Müslümanlıktan bir eksiklik sayar. Evet, onun için en büyük dert, en büyük belâ ve musibet dinin ve inananların başına gelen musibettir. İşte bütün bu bela ve musibetler Saidin sinesine düşer birer kor parçası gibi ve herkesten daha fazla onun sinesini dağlar.

Said bir tazarru ve dua eridir. O aczinin, çaresizliğinin, muhtaç oluşunun, omuzlarındaki yükün ağırlığının farkında ve bu mukaddes, mukaddes olduğu kadar da ağır yükün altından ancak Rabbinin havl ve kuvvetiyle, izin ve inayetiyle kalkabileceğinin de şuurundadır. Onun için de, Said'in içi tazarru ile köpürüp durduğu aynı zamanda dudakları her daim içinin ateşine tercüman sayabileceğimiz yalvarma ve yakarma ifadeleriyle açılıp kapanır. O bir lahza bile nefsiyle yol arkadaşlığı yapmaktan tir tir titrer ve âdeta her soluk alışverişinde "Beni nefsimin amansız ellerine bırakma Rabbim, ne göz açıp kapayıncaya kadar ne de daha az bir süre." der, durur.

Said yüklendiği sorumluluk ve vazifeleri yerine getirme hususunda tam bir ikdam ve tevekkül insanıdır. Üzerine düşen işleri yerine getirmek için bütün cehdini ortaya koyar, sonra da tevekkül eder Rabbine; yürür Allah'ın izni ve inayetiyle en sarp yokuşları aşmak, en onulmaz yükleri kaldırmak için hedefine doğru. Bir kere de girdi mi Allah yoluna, artık onu yolundan döndürecek

hiçbir güç ve kuvvet yoktur. Zira Said bilir ve katiyyen inanır ki, Hak yolunun yolcuları için 'hasbünallah' en büyük dayanak, 'lâ havle velâ kuvvete illâ billah' da en büyük cephanedir.

Said'in lugatına girmeye yol bulamamış kavramlardan birisi de ye's yani ümitsizliktir. O, ümitsizlik gibi insanı tepetaklak duruma getirebilecek bir vartaya düşmekten fersah fersah uzaktır ve böyle bir durumu Allah'ın rahmetinin enginliğine karşı bir saygısızlık sayar. Said yaptığı/yapacağı işlerde kendi gayret ve kabiliyetlerinden daha ziyade Cenab-ı Hakk'ın tevfikine sığınır ve o tevfike mazhar olmanın yollarını arar hayatının her anında. Dolayısıyla da onun ümitsizlik, çekinme, korkma, yılma, geri durma gibi problemleri yoktur. En zor şartlar altında bile ümitle dopdolu bu gönül insanının çehresinden tıpkı günebakan çiçekleri gibi tebessüm hiç eksik olmaz. İçi kan ağlasa bile o, etrafına ümit saçmayı kendisine bir vazife kabul eder.

Said aynı zamanda bir ahlâk ve fazilet kahramanıdır. Allah yolunda koşar adım yürürken binbir türlü gaile ve musibetlerle karşılaşsa da karakterinden ve seciyesinden asla taviz vermez; vermeyi de düşünmez. İncelik, nezaket, terbiye, centilmenlik gibi bugün bütün bir beşeriyet olarak muhtaç bulunduğumuz ulvî hasletler onda âdeta bir başka kıvama ermiştir. Said çıldırtan hâdiseler karşısında bile hiçbir zaman tavrını değiştirmeden durabilecek kadar bir sabır kahramanıdır.. işi ve sorumluluğu gereği kimlerle beraber nerede olursa olsun her zaman bir hayâ abidesi olarak tevazu içinde bulunur.. her zaman sadık, daima emindir ve sehavet duygularıyla meşbûdur.. her dem Rabbine karşı şâkir ve kalbiyle beraber lisanı O Sevgililer Sevgilisi'ni zâkirdir.

Said'in hayatında ifrat ve tefrite, manasız bir kısım aşırılıklara rastlamak mümkün değildir. O, hayatını his yörüngeli götürse de hislerini her zaman sağlam bir mantık ve muhakemenin

kucağına teslim etmiş bir denge insanıdır. Saide bakanlar onu her zaman aynı istikamette ve çizgisini koruyan bir insan olarak görürler. Tek fark şudur ki, geçen günler sadece onun derinliğini ve duyarlılığını artırmıştır. Evet, Said kendisine bel bağlayanları asla inkisar-ı hayale uğratmayacak bir istikamet insanıdır.

....

Bütün bunlardan sonra "Kim acaba bu Said?" diye sual edenlere deriz ki: Said bir şahıs değil; o bir prototip, bir enmûzec, bir örnek insan. Said aydınlık, pırlanta bir neslin yani Ömerlerin, Alilerin, Selimlerin, Tarıkların, Ahmetlerin, Sadıkların, Yasinlerin, Fatihlerin, Ariflerin, Emrelerin ortak ismi. Said on dört asır sonra örneklerini kendi içinden çıkarmaya muvaffak olmuş dillere destan bir hareketin kâmil meyvesi. Said göçüp gidenlerin kabirlerinin pencerelerinden gözetip durdukları, henüz teşrif etmemiş olanların da hayatlarını evvela Allah'a şükür, sonra da bu nesle teşekkürlerle geçirecekleri bir umudun müşterek adı... Said gözlerimizin nuru, gönüllerimizin sürûru ve sinelerimizin biricik inşirah vesilesi... Velhasıl-ı kelam Said bizim her şeyimiz.

"Şayet Said bu ölçüde örnek bir kahraman ise onun destanı böyle mi yazılmalıydı?" diyenlere kalemimizin yetmediğini, kalbimizin kâfi gelmediğini, dilimizin dönmediğini söyleyip aczimizi itiraf etmekten başka diyecek pek fazla sözümüz yok. Sadece şunu demekle iktifa ederiz: Bizim ki zaten dile getirilmesi zor bir destandan bahisler açabilmek için boynumuzdaki vefa borcunu yerine getirme gayretinden ibaret bir karınca niyetidir. Bu niyetin ortaya koyacağı semere de karınca kararınca bir netice olur elbet. Hem Firdevsî değiliz ki, onun gibi bir destan yazalım. Belki Âkif merhumun ruhunu şâd etmek için biz de düşüncelerimizi niyetlerimize sarıp sarmalar ve "Bir yığın söz ki samimiyeti ancak hüneri" der geçeriz. Hani ne emrediyordu Said nesli(ni)

gözyaşlarıyla milim milim büyüten çilekeş: “İfade ve üslup ne olursa olsun, Said(ler) mutlaka anlatılmalıdır. Tarihe not düşmek ve vefa borcumuzu yerine getirmek için.”

Said âhir zamanda karanlık dünyamızın yüzüne apak bir boya çaldı. Rabbimizin bütün ‘enhâ-i âlem’deki Saidleri kem gözlerden koruması ve bizleri de o neslin bahtiyar fertlerinden biri kılması niyazıyla Saide binler selam...